

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA

KNJIGA POČETKA STVARANJA

Šta je došlo o govoru Allaha, uzvišen je: "I On je (Onaj) koji počinje stvaranje, zatim će povratiti (ponoviti) njega, i ono je lakše na Njega (Njemu).....".

(Pod izrazima "početak stvaranja" i "počinje stvaranje" misli se na prvobitno stvaranje svega što postoji, davanje egzistencije svemu što egzistira, a pod izrazom "povraćanje njega, tj. povraćanje stvaranja" misli se na ponovno stvaranje poslije uništenja i smaka svijeta, i ponovno proživljenje, davanje života umrlim i uništenim živim bićima.)

Rekao je Rebi', sin Husejma, i Hasen: Sve je na Njega lako.

(To jest: Njemu - Allahu je lako i početno stvaranje i ponovno stvaranje. Nije Mu početno stvaranje ništa teže od ponovnog. Ali prema mjerilima ljudi ponovno stvaranje je lakše, pa je zato i u ajetu tako rečeno da bi ljudi lakše shvatili ponovno stvaranje i proživljenje.)

"Hejnun" i "Hejjinun" je (jednakoga značenja) kao (što su istoga značenja i) "lejnun" i "lejjinun", i "mejtun" i "mejjitun" i "dajkun" i "dajjikun".

("Hejjinun": lahak, lah, lak; "lejjinun": mehak, mek; "mejjitun": mrtvac, mrtav; "dajjikun": tijesan.)

"Pa zar smo se umorili (sustali).....": Pa zar je umorilo na nas (umorilo nas). Kada je proizveo vas i proizveo vaše stvaranje (ili: vaša tijela, osobe). "Lugubun" je "nesabun": trud, zamor. Stupnjevima (tj. I već je stvorio vas u stupnjevima, u raznim stadijima, fazama da se razvijete postepeno), (u jednom) stupnju tako, a (u jednom drugom) stupnju tako. Pretrčao je svoj "tavr", to jest svoju količinu (ili: svoju vrijednost, tj. prekoračio je svoju granicu; a ovim izrazom se pokazuje da riječ "tavrun" znači i: količinu, vrijednost).

(Ovo je običaj Buharije da navodi riječi koje su u vezi značenja i smisla glave hadisa o kojoj se radi. Te riječi su najviše iz Kur'ana, a i iz običnoga govora. Ovdje navedene riječi su mahom iz Kur'ana. Takav postupak Buharije će dalje bivati sve češći, naročito u drugoj polovini ovoga njegovoga djela. Već je jednom napomenuto, a i sada se još jednom napominje da se neće davati neka objašnjenja u vezi ovih ovakvih riječi na početku pojedinih glava, poglavlja. Prevod bi bio preopširan kada bi se davala i objašnjenja iz komentara, a za preopširnost nemamo mogućnosti.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Kesira, izvijestio nas je Sufjan od Džami'-a, sina Šeddada, od Safvana, sina Muhriza, od Imrana, sina Husajna, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Došla je nekolicina (ljudi) iz Temimovića k Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"O Temimovići! Veselite se (rajskoj nagradi)!" Rekli su: "Obeselio (Obradovao) si nas, pa daj nam (daruj nas nekim imanjem i sada na ovome svijetu)!" Pa se je promijenilo njegovo lice. Pa su došli njemu stanovnici Jemena, pa je rekao:

"O stanovnici Jemena! Primite radost (rajsku) kad nisu primili nju Temimovići." Rekli su: "Primili smo (tj. Mi je primamo)!" Pa je uzeo Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (da) priča početak stvaranja (ili: početak stvorenja, stvorenih stvari) i prijestolja (Božijega).

(Pod prijestoljem Božijim se razumije sve što postoji. U daljem toku riječ prijestolje pišaće se velikim početnim slovom kad god se bude radilo u tekstu o Božijem prijestolju.)

Pa je došao (jedan) čovjek, pa je rekao: "O Imrane! Tvoja samarica (tj. deva) se spasila (tj. otišla, pobjegla, othitila). Da sam ja (ostao u, na sijelu Muhameda a.s. kada je počeo o tom da priča, kaže Imran, a da) nisam ustao (da tražim devu)!"

("Lejteni lem ekum" doslovno znači: "Da ja nisam ustao!")

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa sina Gijasa, pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš, pričao nam je Džami', sin Šeddada, od Safvana, sina Muhriza, da je on pričao njemu od Imrana, sina Husajna, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Unišao sam na (posjetu) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, a svezao sam (sapeo, ukolinčio sam) moju (svoju) devu za vrata. Pa su došli njemu (neki) ljudi iz Temimovića, pa je rekao:

"Primite radost (raja), o Temimovići!" Rekli su: "Već si nas obradovao (obeselio), pa daj nam (daruj nas) dva puta (tj. i na ovome svijetu i na onome svijetu - ovamo imanja, a tamo raj)." Zatim su unišili na njega (njemu neki) ljudi od stanovnika Jemena, pa je rekao: "Primite radost (rajsku), o stanovnici Jemena, kad nisu primili nju Temimovići." Rekli su: "Primili smo, o poslanice Allaha!" Rekli su: "Došli smo ti (da) pitamo tebe za ovu stvar." Rekao je:

"Bio je Allah, a nije bila (ni jedna) stvar osim Njega. I bilo je Njegovo prijestolje na vodi.

(tj. Zatim je stvorio Allah prvo vodu, a voda je tečna, tečnost, pa se pod tim imenom može da smatra fina materija, jer riječ "maun" u hadisu ima određeni član "el", a to znači poznata neka voda, neka određena voda. Ili ako se radi i o običnoj vodi, onda znači: stvorio je prvo one elemente koji sačinjavaju vodu, koje u sebi sadržava voda.)

I zapisao je u spominjanju (u mjestu spominjanja, tj. ploči sudbine) svaku stvar. I stvorio je nebesa i zemlju." Pa je (kaže Imran) dozivao dozivač: "Otišla je (tj. Ode) tvoja deva, o sine Husajna!" Pa sam otišao (iz toga sijela da je potražim), pa kadli ona (je takva da) siječe ispod nje fatamorgana (tj. kadli ona tako daleko da se ne može ni vidjeti, nego vidiš druge stvari, opsjene). Pa tako mi Allaha zaista sam volio da sam ja bio ostavio nju (devu neka ide kuda hoće, da je uopće ne tražim, a da slušam riječi Muhameda a.s. o ovom što je pričao).

A predao (tj. pričao) je Isa od Rekabeta, od Kajsa, sina Muslima, od Tarika, sina Šihaba, rekao je: čuo sam Umera, bio zadovoljan Allah od njega, govori:

Ustao je u nama (među nas) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, ustajanjem, pa nas je izvijestio od početka stvaranja (sve dotle) dok su unišili stanovnici raja (u) njihove (svoje) stanove i stanovnici Vatre (u) njihove (svoje) stanove (na sudnjem danu). Zapamtio je to ko je zapamtio njega (taj govor), a zaboravio je njega ko je zaboravio njega.

(To jest: Ko je zapamtio, zapamtio, a ko je zaboravio, zaboravio je.)

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Ebu Šejbeta, od Ebu Ahmeda, od Sufjana, od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, mislim ga: Govori Allah:

"Grdi Me sin Adema (tj. čovjek), a ne treba njemu da grdi Mene, i smatra lažnim (tj. ne vjeruje) Mene, a ne treba (to) njemu. Što se tiče njegova grdenja (njegove grdnje), pa (to) je njegov govor (da) je zaista za Mene dijete (tj. da zaista Ja imam dijete). A što se tiče njegovoga smatranja lažnim (njegovoga nevjerovanja), pa (to) je njegov govor: Nije (to istina da) će povratiti mene kao što je počeo mene (tj. neće me ponovno oživiti poslije smrti kao što me je stvorio u početku, prvi puta)."

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao je nama Mugirete, sin Abdurahmana, Kurejšija od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

Pošto je dosudio (tj. pošto je stvorio, ili pošto je svršio, završio) Allah stvaranje, napisao je u Njegovoj (Svojoj) knjizi pa ona je kod Njega iznad Prijestolja:

"Zaista Moja milost je nadvladala (pobijedila) Moju srdžbu."

GLAVA

(onoga) što je došlo o sedam zemalja i (GLAVA) govora Allaha, uzvišen je: "Allah (je onaj) koji je stvorio sedam nebesa i od zemlje slično njima (nebesima), spušta se zapovjed između njih zato (da) znate da je Allah na svaku stvar moćan i da je Allah već obuhvatio za svaku (tj. svaku) stvar znanjem."

(Pod sedam zemalja misli se na sedam slojeva zemlje, kao i sedam nebesa sedam slojeva svemira, jer je na jednom mjestu rečeno da je stvorio sedam nebesa "tibakan" slojeve, tj. u slojevima. Prvi sloj svemira čini prostor koji su ispunile zvijezde, jer se u Kur'anu veli da je Uzvišeni Bog ukrasio najbliže nebo sa ukrasom zvijezdama.)

A "podignuti strop" je nebo. "Njezinu (nebesku) visinu (ili strop, tavanicu)" je njezinu zgradu (konstelaciju). "Putevi (među zvijezdama na nebu)" su njezina (nebeska) izjednačenost i njezina ljepota. "I dozvolila je..." je (tj. to znači) poslušala je i pokorila se je. "I bacila (izbacila) je..." je: izvadila je (dala je da izađe ono) što je u njoj od umrlih i ispraznila se je od njih. "Razastro je nju" je "Prostro (proširio, razvio) je nju".

Bdijačica (Koja bdije, ne spava) je lice (površina) zemlje (zato što) je bilo u njoj (na njoj tako podešeno da) životinja (tj. živa bića imaju) njihovo (tj. svoje) spavanje i njihovo bdijenje.

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, izvijestio nas je Ibnu Ulejjete od Alije, sina Mubareka, pričao nam je Jahja, sin Ebu Kesira, od Muhameda, sina Ibrahima sina Harisa, od Ebu Selemeta, sina Abdurahmana, a bila je između njega i između (nekih) ljudi (nekakva) prepirka u (vezi neke) zemlje, pa je unišao na Aišu (Aiši), pa je spomenuo to njoj, pa je rekla:

"O Ebu Selemete! Kloni se (Odstrani se) zemlje, pa (jer) zaista je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Ko nasilno oduzme koliko pedalj, objesiće se ogrlica njemu od sedam zemalja."

PRIČAO NAM JE Bišr, sin Muhameda, rekao je: izvijestio nas je Abdullah od Musaa, sina Ukbeta, od Salima, od njegova oca, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ko uzme (jednu) stvar od zemlje bez njegova (svoga) prava (bespravno), otići će se (kroz zemlju) sa njim (na) sudnjem danu k (tj. do) sedam zemalja."

(Na osnovu ovih hadisa neki tumače i navedeni ajet tako da kažu da postoji sedam zemalja kao nebeskih tjelesa, znači osim ove naše Zemlje još ima ovakvih njezinih šest sestara.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Musena-a, pričao nam je Abdul-Vehhab, pričao nam je Ejjub od Muhameda, sina Sirina, od sina Ebu Bekreta (Bekretovoga), od Ebu Bekreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Vrijeme (je u takvom položaju da) je već obrćao njega (Allah, tj. obrće ga, daje mu da kruži) kao njegov oblik (kruženja, toka što je i bio na) dan (kada) je stvorio nebesa i zemlju: godina je dvanaest mjeseci, od njih su četiri zabranjena (tj. sveta mjeseca kada je zabranjeno ratovanje). Tri su neprekidna (jedan do drugoga): zul-ka'de, i zul-hidždže i muharemu, i (četvrti je odvojen, a to je) redžeb Mudara (redžep mjesec kako ga je računalo pleme Mudar) koji je između džumadel-uhra-a i ša'bana."

PRIČAO JE MENI Ubejd, sin Ismaila, pričao nam je Ebu Usamete od Hišama, od njegova oca, od Seida, sina Zejda sina Amra sina Nufejla, da je on (bio jednom u takvoj prilici da) se je prepirala s njim Erva u pravu (tj. u vezi prava neke zemlje). Tvrdila je da je on sebi okrnjio (tj. prisvojio) njega njoj (od nje) ka Mervanu (je to tvrdila, tj. tužila ga je Mervanu, koji je tada bio upravnik Medine). Pa je rekao Seid:

"Ja (zar) sam sebi okrnjio od njezinoga prava (neku) stvar (tj. nešto)? Svjedočim zaista (da) sam čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Ko uzme (jedan) pedalj od zemlje silom (tj. nepravedno), pa zaista on će se staviti ogrlicom (kao ogrlica, staviće mu se ogrlica) njemu (na) sudnjem danu od sedam zemalja."

Rekao je sin Ebu Zinada od Hišama, od njegova oca, rekao je: rekao je meni Seid, sin Zejda:

Unišao (Ušao) sam na Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

(Ovdje otac Hišama kaže da mu je rekao Seid, a to znači da su se sreli u životu, i da je od njega izravno čuo ovaj hadis.)

GLAVA:

O zvijezdama.

A rekao je Katadete: "I zaista već smo ukrasili najbliže nebo sa svjetiljkama...." (to znači da) je stvorio ove zvijezde za tri (stvari, tj. svrhe): učinio je njih nakitom (ukrasom) za nebo, i sredstvima kamenovanja za satane (za zavodnike; ili meteoritima za satane, zavodnike, tj. meteoritima koji gađaju satane) i znakovima (što) se upućuje s njima (pomoću njih na orijentaciju, tj. i znakovima pomoću kojih se snalazi pri putovanju u nepoznatim predjelima, preko nepoznatih predjela). Pa ko je tumačio sa (nekim drugim tumačenjem) osim toga, pogriješio je, i upropastio je svoj dio i opterećivao se je (ili: usiljavao se je, mučio se je sa onim) što (je takvo da) nema znanja njemu za njega (o njemu, nema znanja on o tome).

(Na ovu izjavu i mišljenje, odnosno tumačenje Katadeta ima nekih prigovora još u starijih komentatora, ali ne možemo to da navodimo, jer samo prevoditi original je zamašan posao.)

A rekao je Ibnu Abbas: "Razbijen (Strinit, satrven)" je promijenut (izmijenjen). A "el-ebbu" (trava, svježa i suha) je (ono) što jede marva (stoka, a ne jedu ga ljudi). "El-enamu" je stvorenje (a neki kažu: živo biće svako, a jedni kažu: ljudi). "Berzehun" prevlaka je zastirač (pregrada).

A rekao je Mudžahid: "Elfafen (spletene)" je isprepletene (tj. srasle, obrasle gusto), a "el-gulbu (guste, zbijene)" je isprepletene. "Firašen" je (isto što i) "mihaden" (a obje riječi znače: postelja, i niska, spuštена zemlja), kao Njegov govor: ".... i za vas je u (na) zemlji mjesto ustaljivanja (prebivanja, tj. prebivalište)." "Nekiden" je "kalilen" (malo, malo dobra od nekoga, slabo koristan).

GLAVA

opisa Sunca i Mjeseca sa računanjem (brojanjem).

Rekao je Mudžahid: Kao (što je) računanje žrvnja (tj. kao hod, tok žrvnja). A rekao je (neko drugi) osim njega: Sa računom i fazama (položajevima, položajima u kretanju takvim da) neće njih dvoje (Sunce i Mjesec) preći njih. "Husbanun" je skupina računa (tj. "husbanun" je množina od "hisabun") slično (riječi) "šihabun" (čija je množina) "šuhbanun".

("Šihabun" znači: iskra; zvijezda, meteor koji pada na zemlju svijetleći, ostavljajući svijetleći trag na nebu.)

"Duhaha" je "davuha" (a to znači: Njegovo svjetlo. Misli se na Sunce, a ta je riječ u njih ženskoga roda.) ".... da stigne Mjesec .....", (to znači): Neće zastrijeti svjetlo jednoga (od njih dvoje) svjetlo drugoga (misli se na Sunce i Mjesec) i neće trebati (tj. ne treba) njima dvoma to. Pretjecač dana (nije noć, nego dan i noć) se međusobno potražuju potražuju njih dvoje, njih dvoje brzi (su u tom potraživanju, tj. smjenjuju se njih dvoje brzo).

"Zguljivamo": Dajemo da izađe (izvodimo) jedno (od) njih dvoje iz drugoga i dajemo da teče svako pojedino od njih dvoje.

"Poderano", njegova poderanost je njegova pocijepanost (rascijepljenost, a misli se na nebo). "..... (na) njegovim stranama (ivicama)...." (na onom dijelu) što se nije pocijepalo od njega (od neba), pa ona (grupa anđela) je na njegove dvije strane (ivice, obale), kao tvoj govor: na stranama (ivicama) bunara. "Agtaše" i "dženne" je (isto što i) "azleme": učinio je tamnom (a "dženne" još znači smrknuti se). A rekao je Hasen: Zamotalo se je, zamotava se (Sunce tako) dok ode njegovo svjetlo (sjaj).

"Tako mi noći i (onoga) što je skupila.": skupila od životinje. "... skupio se": izjednačio se (Mjesec oko uštapa, punoga mjeseca kada sjaji punim sjajem). "... tornjeve (tj. sazviježđa)....": položaje Sunca i Mjeseca (u njihovom kretanju). "El-haruru" je vrući vjetar u danu sa Suncem.

A rekao je Ibnu Abbas: "El-harur" je vrući vjetar u noći, a "esemumu" je u danu (vrući vjetar). Rekne se: "Julidžu" je "jukevviru".

("Julidžu": daje da uniđe, "jukevviru": zamotava, a misli se na dan i noć, tj. On-Allah dž.š. daje da ulazi dan u noć, zamotava dan u noć.)

"... prijatelja (vjernoga kojega uvodiš)...." (a ta riječ "velidžetun") je svaka stvar (što) si uveo nju u (neku drugu) stvar.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Ibrahima Tejmije, od njegova oca, od Ebu Zerra, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, Ebu Zerru kada je zašlo Sunce (na zapadu jednom prilikom):

"Znaš (li) gdje (ono) ode?" Rekao sam: "Allah i Njegov poslanik su znaniji." Rekao je: "Pa zaista ono ode da ničiči (da padne ničice) pod Prijestoljem pa (da) traži dozvolu. Pa se dozvoli njemu. A skoro (blizo, blizu) je da ničiči (da padne ničice), pa se neće primiti od njega, i (da) traži dozvolu, pa se neće dozvoliti njemu. Reći će se njemu: "Vrati se odakle si došlo." Pa će se pojaviti (Pa će izaći, roditi se) od svoga zapada (sa zapada). Pa to je Njegov govor, uzvišen je:

"I Sunce teče (ide) za ustaljeno mjesto za njega (tj. do mjesta, ili do vremena, koje je ustaljeno - određeno - za njega), to je određenje Moćnoga Znanoga."

(Veli se da se pod padanjem Sunca ničice misli na njegovo savršeno pokorno kretanje po putanji tačno određenoj i po prirodnim zakonima koje je Uzvišeni Bog postavio i odredio u svemiru, tome se Sunce pokorava kao što se vjernik u molitvi pokorno spušta licem na tle, tlo i metaniše-kada pada ničice, pa se diže iz stava ničice, pa ponovo pada ničice. To je jedno poređenje.)

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Abdul-Aziz, sin Muhtara, pričao nam je Abdullah Danadž, rekao je: pričao mi je Ebu Selemete, sin Abdurahmana, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Sunce i Mjesec su (tj. biće) zamotano njih dvoje (na) sudnjem danu (ili: na sudnji dan)."

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Sulejmana, rekao je: pričao mi je Ibnu Vehb, rekao je: izvijestio me je Amr da je Abdurahman, sin Kasima, pričao njemu od svoga oca (Kasima), od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je on bio (običaja da) izvještava od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (o tom da) je rekao:

"Zaista Sunce i Mjesec neće pomrčati (ne pomrčaju, ne pomračuju se) njih dvoje zbog smrti nijednoga (čovjeka), a ni zbog njegova života (tj. rođenja), ali su njih dvoje dva znaka od znakova Allaha (od znakova Allahove moći i slično), pa kada ste vidjeli njih dvoje (u pomrčenju, u pomračenju), pa klanjajte."

(Ova preporuka ima i praktičnu vrijednost. Pri klanjanju, molitvi treba gledati na tle, tlo preda se gdje se treba pasti ničice, pa kada se za vrijeme pomrčine, pomračenja Sunca obavlja molitva, ne može se gledati u Sunce i promatrati pomrčenje, a to će nam sačuvati oči, odnosno vid štetnih posljedica koje nastaju promatranjem pomrčine Sunca golim okom. A te štetne posljedice, koje su dokazali liječnici specijalisti za oči, često se teško otklanjaju i danas u dvadesetom stoljeću, a u ono vrijeme je to pogotovu bilo teško. I ovaj hadis jasno pokazuje korisnost preporuka Muhameda a.s. ne samo u odnosu na zagrobni život nego i za ovozemaljski naš život.)

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Ebu Uvejsa, pričao mi je Malik od Zejda, sina Eslema, od Ata-a, sina Jesara, od Abdullaha, sina Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista Sunce i Mjesec su dva znaka od znakova Allaha, neće (nikad) pomrčati (neće se pomračiti) njih dvoje zbog smrti jednoga (tj. nijednoga čovjeka), a ni zbog njegova života, pa kada ste vidjeli to, pa spominjite Allaha."

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me je Urvete da je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje, izvijestila njega da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (na) dan (kada) je pomrčalo Sunce (kada se pomračilo Sunce), ustao, pa je veličao (Allaha, tj. rekao je "Allahu ekber!") i čitao (učio) je dugačko čitanje (učenje), zatim se naklonio dugim naklonjanjem, zatim je podigao svoju glavu, pa je rekao:

"Čuo Allah za (onoga) ko je hvalio Njega!" I stajao je kao što je on (stajao), pa je čitao (učio jedno) dugačko čitanje (učenje), a ono je bliže (niže, tj. kraće) od prvoga čitanja (učenja). Zatim se naklonio dugim naklonjanjem, a ono je bliže (kraće) od prvoga naklonjanja. Zatim je ničičio (pao ničice, učinio sedždu) dugim ničičenjem. Zatim je činio u zadnjem naklonjanju (rekatu, stajanju) slično tome. Zatim je pozdravio (dao pozdrav u znak završetka molitve, dakle: predao je selam), a već se je pokazalo Sunce. Pa je predikovao (održao je prediku, vaz, propovjed) ljudima, pa je rekao o pomrčanju (o pomračenju) Sunca i Mjeseca:

"Zaista njih dvoje su dva znaka od znakova Allaha, neće (nikada) pomrčati njih dvoje zbog smrti jednoga (čovjeka), a ni zbog njegova života, pa kada ste vidjeli njih dvoje, pa utječite (utičite) se k molitvi (ka klanjanju)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Musena-a, pričao nam je Jahja od Ismaila, rekao je: pričao mi je Kajs od Ebu Mes'uda, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Sunce i Mjesec neće (nikada) pomrčati njih dvoje zbog smrti jednoga (čovjeka), a ni zbog njegova života, a ali (nego) njih dvoje su dva znaka od znakova Allaha, pa kada ste vidjeli njih dvoje, pa klanjajte."

GLAVA

(onoga) što je došlo o Njegovu govoru, uzvišen je: "I On je (onaj) koji šalje vjetrove (kao) razastirače (oblaka) pred Njegovu milost (tj. pred kišu koja je Njegova milost).....".

"..... razbijača.....", razbija svaku stvar (misli se na vjetar, koji je u Arapa ženskog roda, pa zbog toga se kaže "taksifu", a ne "jaksifu"). "Levakiha" je (isto što i) "melakiha" (a ta riječ je množina od riječi) "mulkihatun": oplođavajuća (ili: koja nosi plod). (Prema tome "levakiha": oplođavajuće; koje nose plod.). "Isarun": vihor (ciklon) je žestok vjetar (što) puše od zemlje k nebu kao (jedan) stup (stub) u njemu je vatra. "Sirrun" je "berdun": hladnoća "Nušuren" je "mutferrikaten": raspršana, raspršane.

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete od Hakema, od Mudžahida, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Pomogao sam se (Pomognut sam) sa istočnjakom (istočnim vjetrom), a uništilo se je (pleme) Ad sa zapadnjakom."

PRIČAO NAM JE Mekkija, sin Ibrahima, pričao nam je Ibnu Džurejdž od Ata-a, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Bio je (običaja) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kada bi vidio (kakav) oblak u (na) nebu (od kojega se smatra da će kiša pasti), (bio je običaja da) je išao naprijed i išao je nazad, i ulazio je (u kuću) i izlazio je, i promijenilo se (promijenilo bi se) njegovo lice. Pa kada se okišalo nebo (tj. kada bi pala kiša iz, sa neba), rastupilo bi se (otišlo bi to uznemirenje) od njega. Pa je upoznala njega (dala na znanje njemu) Aiša to, pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ne znam, možda je on (oblak takav) kao što je rekao (jedan) narod: "Pa pošto (su) vidjeli njega (oblak) pojavljivačem okrećući se prema njihovim dolinama.....". Odlomak (taj vidi u Kur'anu).

GLAVA

spominjanja anđela, blagoslovi (milosti) Allaha na njih.

A rekao je Enes: Rekao je Abdullah, sin Selama, Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio: "Zaista je Džibril (Gabriel, Gavrilo) - na njega pozdrav (mir, spas)! - neprijatelj Židova od (između) anđela." A rekao je Ibnu Abbas: "..... zaista mi smo stajači u redovima.", (mi) anđeli.

PRIČAO NAM JE Hudbete, sin Halida, pričao nam je Hemmam od Katadeta. A rekao mi je Halifete: Pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, pričao nam je Seid i Hišam, njih dva su rekla: pričao nam je Katadete, pričao nam je Enes, sin Malika, od Malika, sina Sa'sa'ata, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Dok sam ja kod Kuće (tj. Ka'be) između spavača i budnoga, i spomenuo je - misli (na jednoga) čovjeka između dvojice ljudi. Pa se meni došlo sa (jednim) laborom (leđenom, leginom) od zlata, napunio se je mudrošću i vjero vanjem. Pa se je rascijepio (rasporio) od prsa do mekoća stomaka (do tankih, mekih, nježnih mjesta stomaka). Zatim se je oprao stomak sa vodom (vrela, bunara) Zemzema. Zatim se je napunio mudrošću i vjero vanjem. (Misli se na Muhameda a.s.) I došlo se je meni sa bijelom (jednom jahaćom) životinjom, ispod mazge, a iznad magarca: Burakom (rajskim konjem koji se mnogo svijetli ili sijeva kao munja). Pa sam otišao sa Džibrilom, čak smo došli (u) najbliže nebo. Reklo se je:

"Ko je ovo?" Reкао je: "Džibril." Reklo se je (dakle: ponovo je upitano): "A ko je s tobom?" Reklo se je (dakle: Odgovoreno je): "Muhamed." Reklo se je: "A već se je poslalo k njemu?" Reкао je: "Da." Reklo se je: "Široko (Prostrano) mjesto s njim! (Tj. Dobro došao on!) I zaista divno li je dolaženje (što ga) je (što je) došao (on)!" Pa sam došao (tj. naišao) na Adema, pa (sam) pozdravio (izreкао pozdrav) na njega. Pa je reкао: "Prostrano mjesto s tobom od sina i vjerovijesnika (tj. kao sinu i vjerovijesniku - Dobro došao kao sin i vjerovijesnik)!" Pa smo došli drugome nebu. Reklo se je (Upitalo se): "Ko je ovo?" Reкао je (Odgovorio je, odgovoreno je): "Džibril." Reklo se: "Ko je sa tobom?" Reкао je: "Muhamed, pomilovao ga Allah i spasio." Reklo se: "Poslalo se k njemu?" Reкао je: "Da." Reklo se: "Prostrano mjesto s njim (tj. za njega, njemu)! I zaista divno li je dolaženje (što ga, što) je došao (on)." Pa sam došao (naišao) na Isa-a i Jahja-a. Pa su rekla njih dva: "Prostrano mjesto s tobom od brata i vjerovijesnika!" Pa smo došli trećem nebu. Reklo se: "Ko je ovo?" Reklo se: "Džibril." Reklo se: "Ko je s tobom?" Reкао je: "Muhamed." Reklo se: "A već se je poslalo k njemu?" Reкао je: "Da." Reklo se: "Prostrano mjesto s njim! I zaista divno li je dolaženje (što) je došao!" Pa sam došao Jusufu, pa sam pozdravio na njega (pa sam ga pozdravio). Reкао je: "Prostrano mjesto s tobom od brata i vjerovijesnika!" Pa smo došli četvrtom nebu. Reklo se: "Ko je ovo?" Reklo se: "Džibril." Reklo se: "Ko je s tobom?" Reklo se: "Muhamed, pomilovao ga Allah i spasio." Reklo se: "A već se je poslalo k njemu?" Reкао je: "Da." Reklo se je: "Prostrano mjesto s njim! I zaista divno li je dolaženje (što) je došao!" Pa sam došao na Idrisa (Idrisu), pa sam pozdravio na njega (pa sam ga pozdravio). Pa je reкао: "Prostrano mjesto s tobom od brata i vjerovijesnika!" Pa smo došli petome nebu. Reklo se: "Ko je ovo?" Reкао je: "Džibril." Reklo se: "A ko je s tobom?" Reklo se: "Muhamed." Reklo se: "A već se je poslalo k njemu?" Reкао je: "Da." Reklo se: "Prostrano mjesto s njim! I zaista divno li je dolaženje (što) je došao!" Pa smo došli na Haruna (Arona), pa sam pozdravio na njega (dakle: Došli smo Harunu, pa sam ga pozdravio). Pa je reкао: "Prostrano mjesto s tobom od brata i vjerovijesnika!" Pa smo došli na šesto nebo. Reklo se: "Ko je ovo?" Reklo se: "Džibril." Reklo se: "Ko je s tobom?" Reklo se: "Muhamed, pomilovao ga Allah i spasio." Reklo se: "A već se je poslalo k njemu? Prostrano mjesto s njim! I zaista divno li je dolaženje (što) je došao!" Pa sam došao na Musa-a (Musa-u, Mojsiju), pa sam (ga) pozdravio. Pa je reкао: "Prostrano mjesto s tobom od brata i vjerovijesnika!" Pa pošto sam prošao (tj. krenuo od njega dalje), zaplakao je. Pa se reklo: "Šta je rasplakalo tebe?" Reкао je: "O moj Gospode! Ovaj dječak koji se je poslao poslije mene (takav je da) će unići (ući u) raj od njegove sljedbe vrijednije (tj. više) od (onoga) što će unići od moje sljedbe." Pa smo došli sedmom nebu. Reklo se: "Ko je ovo?" Reklo se: "Džibril." Reklo se: "Ko je s tobom?" Reklo se: "Muhamed." Reklo se: "A već se je poslalo k njemu? Prostrano mjesto s njime! I divno li je dolaženje (što) je došao." Pa sam došao na Ibrahima (Avrama), pa sam (ga) pozdravio. Pa je reкао: "Prostrano mjesto s tobom od sina i vjerovijesnika!"

Pa se je podigla (tj. ukazala, otkrila) meni Nastanjena (ili: Izgrađena) Kuća.

(Pod izrazom Nastanjena Kuća misli se na nebesku Ka'bu koja stoji prema Ka'bi u Meki.)

Pa sam pitao Džibrila (o njoj), pa je reкао: "Ovo je Nastanjena Kuća. Klanja u njoj svakog dana sedamdeset hiljada anđela. Kada izađu, neće se (oni) vratiti k njoj (jer je to) zadnje što je na njih (ili: na njima)." I podiglo se je meni lotosovo drvo krajnosti (međe, granice), pa kadli je njegov plod (takav) kao da je on (kao da su) ćupovi (iz mjesta) Hedžera, a njegovo lišće kao da je ono (kao da su) uši slonova. U njegovom korijenu su četiri rijeke: dvije rijeke unutarne i dvije rijeke vidljive (vanjske). Pa sam pitao Džibrila (o tome), pa je reкао:

"Što se tiče dvije unutarnje (dviju rijeka unutarnjih), pa u raju su. A što se tiče dvije vidljive (dviju vidljivih), Nil i Eufrat."

Zatim se uzakonilo (propisalo kao stroga dužnost) na mene pedeset molitava. Pa sam se okrenuo (prema Zemlji, tj. Pa sam se vratio) dok sam došao (dok nisam došao) Musa-u (Mojsiju). Pa je rekao: "Šta si napravio?" Rekao sam: "Uzakonilo se je na mene pedeset molitava (molitvi)." Rekao je: "Ja sam znaniji o ljudima od tebe. Nastojao sam sa Israelićanima najžešćim nastojanjem. I zaista (to) tvoja sljedba neće moći, pa vrati se k tvome (svome) Gospodu, pa pitaj (moli) Ga." Pa sam se vratio, pa sam pitao Njega (pa sam Ga pitao). Pa je učinio nju (molitvu) četrdeset. Zatim slično njemu, zatim trideset, zatim slično njemu, pa je učinio dvadeset, zatim slično njemu, pa je učinio deset. Pa sam došao Musa-u, pa je rekao slično njemu (onome što je prvi puta rekao). Pa je učinio nju pet. Pa sam došao Musa-u, pa je rekao: "Šta si napravio?" Rekao sam:

"Učinio je nju pet (molitava)." Pa je rekao slično njemu. Rekao sam: "Pa predao sam se (tome, jer me je stid da molim da bude manje od pet molitava)." Pa se je dozvalo (poviknulo od strane Uzvišenog Boga):

"Zaista Ja (sam) sproveo (dao da prođe) Moj (Svoj) zakon (zapovjed), i olakšao sam od Svojih robova (slugi, tj. Svojim robovima, Svojim slugama) i nagrađujem lijepo djelo deset (puta onoliko koliko ono vrijedi)."

A rekao je Hemmam od Katadeta, od Hasena, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: "..... u Nastanjenoj Kuću (ili: .... o Nastanjenoj kući)."

PRIČAO NAM JE Hasen, sin Rebi'a, pričao nam je Ebul-Ahvas od Aameša, od Zejda, sina Vehba, rekao je Abdullah: pričao nam je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a on je istiniti kome se istina govorila (od strane Džibrila), rekao je:

"Zaista jedan (od) vas (stvara se tako da) se skuplja njegovo stvaranje u stomaku njegove majke (mame) četrdeset dana (tj. skuplja se materija, tvar za njegovo tijelo). Zatim bude usirena krv slično tome (vremenskom trajanju). Zatim bude (biva jedan) komad mesa slično tome (tj. slično tom vremenskom razdoblju). Zatim pošalje Allah (jednoga) anđela, pa se zapovjedi za četiri riječi (anđelu, meleku), i rekne se njemu:

"Zapiši njegov rad, i njegov trošak (opskrbu), i njegov rok (smrti) i nesretan ili sretan." Zatim se puhne u njega duh (duša). Pa zaista (izvjesni) čovjek od vas zaista radi dok ne bude između njega i između raja osim aršin (ili: podlaktica, lakat), pa prestigne na njega (prestigne ga) njegova knjiga (tj. ono što mu je zapisano), pa radi sa radom pripadnika Vatre (na kraju života). A (opet neki od vas) radi dok ne bude između njega i između Vatre osim aršin, pa prestigne na njega knjiga (prestigne ga knjiga), pa radi sa radom pripadnika raja."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Selama, izvijestio nas je Mahled, izvijestio nas je Ibnu Džurejdž, rekao je: izvijestio me je Musa, sin Ukbeta, od Nafi-a, rekao je: rekao je Ebu Hurejrete od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. A slijedio je njega Ebu Asim od Ibnu Džurejdža, rekao je: izvijestio me je Musa, sin Ukbeta, od Nafi-a, od Ebu Hurejreta, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Kada voli (zavoli) Allah (izvjesnoga) roba, dozove (doziva) Džibrila (tj. rekne mu):

"Zaista Allah voli omsicu (tog-i-tog), pa voli ga (i ti)!" Pa ga voli (zavoli) Džibril. Pa (zatim) Džibril doziva u (među) stanovnicima neba (stanovnike neba): "Zaista Allah voli omsicu (tog-i-tog), pa volite ga (i vi)." Pa vole ga (zavole ga) stanovnici neba. Zatim se stavi njemu (dobar) prijem u (na) Zemlji (dobro primanje kod ljudi na Zemlji)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, pričao nam je Ibnu Ebu Merjem, izvijestio nas je Lejs, pričao nam je Ibnu Ebu Džafer od Muhameda, sina Abdurahmana, od Urveta, sina Zubejra, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, žene Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je ona rekla:

"Čula sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Zaista anđeli silaze u anan - a on je oblak ("anan" znači oblak) - pa spominju (izvjesnu) zapovjed (što) se je sudila (dosudila) u nebu, pa sebi ukradu satane (đavoli, zli duhovi) čuvenje, pa čuju nju (tu zapovjed), pa objave nju k prorikačima (predskazivačima sudbine), pa lažu s njom (tj. uz nju, uz tu zapovjed koju su čuli od anđela o nekoj dosuđenoj stvari, odredbi - uz tu istinu nalažu, slažu još) stotinu laži od njihovih osoba (tj. od samih sebe, od sebe)."

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, pričao nam je Ibrahim, sin Sa'da, pričao nam je Ibnu Šihab od Ebu Selemeta i El-Egarra, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada bude petak, budu na svakim vratima od vrata Bogomolje (izvjesni) anđeli (što) pišu (zapisuju) prvoga pa prvoga (koji je došao u Bogomolju, dakle: po redu upisuju koji je čovjek prije došao u džamiju, tako u svim džamijama gdje se klanja džuma). Pa kada sjedne vođa, saviju stranice (tj. listove anđeli) i dođu (da) slušaju opomenu (tj. prediku)."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Zuhrija od Seida, sina Musejbeba, rekao je: prošao je Umer u Bogomolju, a Hassan recituje (pjesmu u Bogomolji, pa mu to Umer nije smatrao za lijepo da tu radi to), pa je rekao:

"Bio sam (običaja da) recitujem u njoj, a u njoj je (onaj) ko (koji je takav da) je on bolji od tebe." Zatim se okrenuo k Ebu Hurejretu, pa je rekao: "Zaklinjem te sa Allahom da li si čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Odgovori od mene (za mene, mjesto mene)! Moj Bože! Ojačaj ga sa duhom svetosti (sa Svetim Duhom)!" Rekao je: "Da."

PRIČAO NAM JE Hafs, sin Umera, pričao nam je Šubete od Adijja, sina Sabita, od Bera-a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, Hassanu:

"Rugaj se njima (tj. Izvrzni ruglu njih)", ili: "Rugaj se s njima (tj. Uzvрати ruganje njima - Međusobno se izvrzavaj ruglu s njima), a Džibril je sa tobom."

(Iz ovoga se jasno vidi da se i u prethodnom hadisu pod izrazom "duh svetosti (Sveti Duh)" misli na meleka Džibrila (anđela, arhanđela Gabriela, Gavrila.)

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Džerir. - H - A pričao nam je Ishak, izvijestio nas je Vehb, sin Džerira, rekao je: pričao nam je moj otac, rekao je: čuo sam Humejda, sina Hilala, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

"Kao da ja gledam k uzdignuti (podignuti) prah u (na) ulici (u putu, na putu) Ganmivića - povećao je Musa (još slijedeće riječi: ovo je, ili: to je) pratnja Džibrila (ili: skupina Džibrila - Džibrilova skupina, a to znači Džibril sa grupom meleka je tu prašinu podigao)."

PRIČAO NAM JE Fervete, pričao nam je Alija, sin Mushira, od Hišama, sina Urveta, od njegova oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da je Haris, sin Hišama, pitao Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kako dolazi tebi objava (od Uzvišenog Allaha)?" Rekao je: "Svaki taj (način se dešava, tj. Na svaki način mi dolazi). Dolazi (izvjesni) anđeo (nekih) časova u (obliku) sličnom udaranju (lupanju) zvona (zvona koje se stavlja na vrat životinja), pa raspukne (tj. ode) od mene, a već sam zapamtio šta je rekao, a on (ovaj način) je najžešći njegov (oblik) na mene. I predstavi se (uobličio se) meni anđeo (nekih) časova čovjekom (kao čovjek), pa govori meni, pa zapamtim šta govori."

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šejban, pričao nam je Jahja, sin Ebu Kesira, od Ebu Selemeta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Ko potroši (dadne) dva para (nečega) u put Allaha, zvaće ga blagajnici raja:

"O omso (tj. omsicu, dakle: O ti), ovamo!" Pa je rekao Ebu Bekr: "Taj je (onaj) koji (je takav da) nema propasti na njega." Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Nadam se da budeš (da ćeš biti i ti jedan) od njih."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Hišam, izvijestio nas je Ma'mer od Zuhrije, od Ebu Selemeta, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao njoj:

"O Aišo! Ovo je Džibril, čita na tebe pozdrav (tj. isporučuje, šalje ti pozdrav)." Pa je rekla: "I na njega (tj. I njemu) pozdrav, i milost Allaha i Njegovi blagoslovi! Vidiš što ne vidim." Hoće (ona, tj. Misli ona s tim na) Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

(Tj. Da Muhamed a.s. vidi ono što ona ne vidi, a to je anđeo Džibril.)

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Umer, sin Zerra. - H - Rekao je: Pričao je meni Jahja, sin Džafera, pričao nam je Veki' od Umera, sina Zerra, od njegova oca, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, Džibrilu:

"Zar nećeš posjećivati nas više od (onoga) što posjećuješ nas?" (Tj. "Daj posjećuj nas češće nego što to činiš!") Rekao je: Pa je sišla (objava, ajet, odlomak):

"I ne spuštamo se osim sa zapovjedi tvoga Gospoda, za Njega je (tj. Njemu pripada, On ima sve) što je između naših ruku (tj. pred nama) i što (je) iza (ozadi) nas....". Ajet (Odlomak taj vidi u Kur'anu).

PRIČAO JE NAMA Ismail, rekao je: pričao mi je Sulejman od Junusa, od Ibnu Šihaba, od Ubejdulaha, sina Abdullaha sina Utbeta sina Mesuda, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Dao je čitati meni (Učio me je) Džibril na (jedno) slovo (tj. na jedno narječje, na jedan način Kur'an), pa sam neprestano (bio takav da) tražim povišenje (povećanje) njemu dok je dopro do sedam slova (do sedam narječja, načina)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Mukatila, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Junus od Zuhrije, rekao je: pričao je meni Ubejdulah, sin Abdullaha, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, najdarežljiviji (čovjek od) ljudi, i bilo je najdarežljivije što biva u ramazanu (dakle: bio je najdarežljiviji u mjesecu ramazanu) kada sreta njega Džibril u svakoj noći od ramazana pa izučava s njim (ili: pa memoriše, pamti napamet s njim) Kur'an. Pa zaista poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kada sretne njega Džibril, darežljiviji je sa dobrom od poslatoga vjetra (sa kišom).

A od Abdullaha, rekao je: pričao nam je Mamer sa ovim senedom (lancem ljudi koji su prenijeli hadis) slično njemu (navedenome hadisu). A predao (tj. pričao) je Ebu Hurejrete i Fatima, bio zadovoljan Allah od njih dvoje, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da Džibril izlagaše njemu Kur'an (tj. pokazivao i sravnjivao mu ga je).

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Lejs od Ibnu Šihaba da je Umer, sin Abdul-Aziza odgodio popodne (ikindiju jednu, neku) stvar (tj. okasnio je malo sa molitvom popodneva), pa je rekao njemu Urvete:

"Zar ne! (tj. Pazite!) Zaista je Džibril već sišao, pa je klanjao pred poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Pa je rekao Umer: "Znaj šta govoriš, o Urvete!" Rekao je (Urvete): Čuo sam Bešira, sina Ebu Mesuda, govori: čuo sam Ebu Mesuda govori: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, govori:

"Sišao je Džibril, pa je predvodio mene. Pa sam klanjao sa njim, zatim sam klanjao sa njim, zatim sam klanjao sa njim, zatim sam klanjao sa njim, zatim sam klanjao sa njim." Računa sa svojim prstima pet molitava (molitvi, namaza, salata).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Beššara, pričao nam je Ibnu Ebu Adij od Šubeta, od Habiba, sina Ebu Sabita, od Zejda, sina Vehba, od Ebu Zerra, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Rekao je meni Džibril:

"Ko je umro (Ko umre) od tvoje sljedbe ne udružuje (ne udružujući) sa Allahom (nijedne) stvari (tj. ništa), unišao je (tj. ući će u) raj - ili: nije unišao (neće ući u) Vatru." Rekao je: "Iako je bludničio (zar i kad je bludničio, činio preljub)? Iako je krao?" Rekao je: "Iako je (to činio)."

(Veli se da to znači: Unići će, ući će u raj, pa makar poslije kazne za to djelo koju će pretrpjeti, ako mu ne bude oprosteno. Ili neće ući, unići u pakao da tamo pati zauvijek, nego samo za neko vrijeme. Na ovaj se način uklanja suprotnost između ovoga hadisa i između drugih hadisa i nekih ajeta Kur'ana.)

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb, pričao nam je Ebu Zinad od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Anđeli se međusobno izmjenjuju (dolaze jedni iza drugih), (jedni) anđeli u noći, a (jedni) anđeli u danu, i sakupljaju se (saberu, sastanu se) u molitvi zore i popodneva (dakle: na sabahu i ikindiji). Zatim se penju k Njemu (oni) koji su zanoćili u (među) vama, pa pita njih - a On je znaniji - pa govori: "Kako ste (ih) ostavili?" Pa govore: "Ostavili smo ih (a oni) klanjaju, a došli smo im (a oni) klanjaju."

GLAVA:

Kada je rekao jedan (od) vas Amin!, a anđeli u (na) nebu Amin!, pa se složilo jedno (od) njih dvoje s drugim (kad se podudari jedno s drugim), oprostilo (oprosti) se njemu što je prethodilo od njegova grijeha (ili: grijeha, predhodni grijesi, grijesi prije toga učinjeni).

PRIČAO NAM JE Muhamed, izvijestio nas je Mahled, izvijestio nas je Ibnu Džurejdž od Ismaila, sina Umejjeta, da je Nafi' pričao njemu da je Kasim, sin Muhameda, pričao njemu od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Natrpala (Napunila) sam za Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (jedno) uzglavlje u (tj. na) njemu su (neke) slike kao da je ono (jedan) jastuk (njemu). Pa je došao pa je stao između svojih vrata, i počelo je (da) se mijenja njegovo lice. Pa sam rekla:

"Šta je nama (U čemu je stvar), o poslanice Allaha?!" Rekao je: "Šta je um (tj. stvar, stanje) ovoga uzglavlja?" Rekla je: "Uzglavlje (što) sam učinila njega (što sam ga učinila) za tebe (tebi) zato (da) ležiš na njemu." Rekao je:

"Zar nisi znala da anđeli neće unići (tj. ne ulaze u onu) kuću (sobu što) je u njoj (neka) slika, i da (onaj) ko je načinio (tu) sliku kažnjavaće se sudnjega dana. Reći će (Govoriće): "Proživite (Učinite živo ono) što ste stvorili (uradili)."

PRIČAO NAM JE Ibnu Mukatil, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas Mamer od Zuhrije, od Ubejdulaha, sina Abdullaha, da je on čuo Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, (da) govori: čuo sam Ebu Talhata (da) govori: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Neće unići (ući) anđeli (u) kuću (što je ili ako) je u njoj pas, a ni slika (kakvih, nekakvih) slika (ili: skulptura, statua)."

("Timsalun - temasilu" su slike životinja, a "suretun" znači sliku uopće. "Timsalun" znači i skulptura, statua.)

PRIČAO JE NAMA Ahmed, pričao nam je Ibnu Vehb, izvijestio nas je Amr da je Bukejr, sin Ešedža pričao njemu da je Busr, sin Seida pričao njemu da je Zejd, sin Halida, Džuheniya, bio zadovoljan Allah od njega, pričao njemu, a sa Busrom, sinom Seida, je (tada bio) Ubejdulah Havlanija koji je bio u skrbništvu Mejmune, bio zadovoljan Allah od nje, žene Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pričao je njima dvojici Zejd, sin Halida, da je Ebu Talhate pričao njemu da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Neće unići anđeli u kuću (što) je u njoj (tj. u kuću u kojoj se nalazi kakva) slika."

Rekao je Busr: Pa se razbolio Zejd, sin Halida, pa smo posjetili njega, pa kadli mi u njegovoj kući (sretnemo se) sa zastorom (zavjesom, dakle: sa zastorom takvim da) su u (na) njemu (nekakve) slike. Pa sam rekao Abdullahu Havlaniji: "Zar nije (on) pričao nama o (takvim) slikama?" Pa je rekao: "Zaista on je rekao: "Osim žigosanja (tiskanja, tj. ukrašavanja, uljepšavanja) u (na) odjeći. Zar nisi čuo njega?" Rekao sam: "Ne." Rekao je: "Da, spomenuo je njega (spomenuo je to)."

PRIČAO JE NAMA Jahja, sin Sulejmana, rekao je: pričao mi je Ibnu Vehb, rekao je: pričao mi je Amr od Salima, od njegova oca, rekao je:

Obećao je (doći) Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, Džibril pa je rekao:

"Zaista mi nećemo unići (ne ulazimo u) kuću (što) je u njoj slika, a ni pas."

PRIČAO NAM JE Ismail, rekao je: pričao mi je Malik od Sumejja, od Ebu Saliha, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Kada je rekao vođa (u molitvi, u namazu) "Čuo Allah za (onoga) ko je hvalio Njega!", pa recite "Moj Bože, naš Gospode, Tebi hvala!", pa (tj. jer) zaista ono ko (imadne tu sreću da) se je složio (podudario) njegov govor (sa) govorom anđela, oprostilo se je njemu što je prethodilo od njegova grijeha."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Munzira, pričao nam je Muhamed, sin Fulejha, pričao nam je moj otac od Hilala, sina Alije, od Abdurahmana, sina Ebu Amreta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Jedan (od) vas je u molitvi (nekoj) dok je trajala (ta) molitva (da) zadržava njega (sve dok ga zadržava u mjestu gdje obavlja molitvu), i anđeli govore:

"Moj Bože, oprostite njemu, i pomilujte ga!", (sve dotle) dok nije ustao (dok ne ustane) iz (sa) svoje molitve, ili (je) proizveo (nešto što zahtjeva ponovno čišćenje za molitvu)."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan od Amra, od Ata'a, od Safvana, sina Ja'la-a, od njegova oca, rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) čita (uči) na govornici:

"I dozivali su (tj. dozivaće): O Malike!....". Rekao je Sufjan: U čitanju Abdullaha (Mesudova) je: "I dozivali su: O Mali!....".

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Ibnu Vehb, rekao je: izvijestio me je Junus od Ibnu Šihaba, rekao je: pričao mi je Urvete da je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje, žena Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, pričala njemu da je ona rekla Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da li je došao na tebe (ijedan) dan (koji) je bio teži od dana Uhuda?" Rekao je: "Zaista već sam sreo od tvoga naroda (ono) što sam sreo. A bilo je najteže (ono) što sam sreo od njih (na) dan Akabe kad sam izložio svoju osobu (sebe) na Ibnu Abdu Jalila, sina Abdu Kulala, (obrativši se njemu) pa nije odgovorio meni k (onome) što sam htio. Pa sam otišao, a

ja sam brižan (žalostan), na (stranu, u pravcu) svome licu (tj. otišao sam naprijed ne znajući kuda idem). Pa se nisam osvijestio osim, a ja sam u Karnu Sealibu (tj. Osvijestio sam se tek kad sam stigao u mjesto Karnu Sealib). Pa sam podigao svoju glavu, pa kadli ja (sretnem se) sa oblakom (jednim što) je već zasjenio mene (tj. napravio mi hlad). Pa sam pogledao, pa kadli u njemu Džibril! Pa je dozvao (dozivao) mene pa je rekao:

"Zaista Allah je već čuo govor tvoga naroda tebi, i šta su vratili na tebe (tj. i šta su ti odgovorili). I već je poslao k tebi (Allah) anđela brda (planina) zato (da ti) zapovjediš njemu za (ono) što si htio (šta hoćeš) u njima (među njima da napravi)." Pa je dozivao mene anđeo brda, pa je pozdravio mene, zatim je rekao:

"O Muhamede!" Pa je rekao to: "U čemu si htio (tj. Šta hoćeš da učinim)? Ako si htio (Ako hoćeš) da sklopim na (tj. nad) njima (ta) dva tvrda (brijega, učiniću to)." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Nego (tj. Ne sklapaj brda nad njima, ne kažnjavaj, nego ćemo sačekati, jer) nadam se da će izvesti Allah iz njihovih leđa (tj. da će stvoriti od njih, od njihova potomstva nekoga) ko će obožavati Allaha, samo Njega, neće udruživati (tj. ne udružujući) sa Njim (nijedne) stvari (tj. ništa)."

(Rečenica u originalnom tekstu gore: "Fe kale zalike fi ma ši'te...", može da se prevede i ovako: Pa je rekao: "To je (tako). U čemu si htio (tj. Šta hoćeš da učinim)?" .)

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Ebu Avanete, pričao nam je Ebu Ishak Šejbanija, rekao je: pitao sam Zirra, sina Hubejša, o govoru Allaha, uzvišen je:

"Pa je bio (na rastojanju od) količine dva luka (za strelu) ili bliže. Pa je objavio k Svome robu (ono) što je objavio." Rekao je: Pričao nam je Ibnu Mes'ud (da to znači) da je on (Muhamed a.s.) vidio Džibrila (u takvom stanju, obliku njegovom da) on ima šest stotina krila."

PRIČAO NAM JE Hafsa, sin Umera, pričao nam je Šubete od Aameša, od Ibrahima, od Alkameta, od Abdullaha (Mesudova), bio zadovoljan Allah od njega:

"Zaista već je vidio od najvećih znakova svoga Gospoda.", rekao je (Abdullah da to znači): Vidio je zelenu odjeću (ili zelen sag, ćilim koji ćilim, ili koja odjeća) je zatvorila obzor neba.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Abdullaha sina Ismaila, pričao nam je Muhamed, sin Abdullaha, Ensarija od Ibnu Avna, obavijestio nas je Kasim od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

"Ko je tvrdio da je Muhamed vidio svoga Gospoda, pa već je uveličao, a ali (tj. nego) već je vidio Džibrila u njegovom liku (pravom) i njegovom stvorenju, zatvarajući (Džibril sobom prostor) što je između (strana) obzora."

PRIČAO MI JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Ebu Usamete, pričao nam je Zekerijja, sin Ebu Zaideta, od Ibnul-Ešve'a, od Šabije, od Mesruka, rekao je: rekao sam Aiši, bio zadovoljan Allah od nje:

"Pa gdje je Njegov govor:

"Zatim se je približio, pa se je spustio. Pa je bio (na rastojanju) količine (za) dva luka ili bliže." Rekla je: "To (ti) je Džibril. Dolazaše mu (Dolazio mu je) u liku čovjeka, a zaista on je došao njemu ovoga puta u svome obliku (liku) koji je (taj što je) on njegov oblik (lik pravi anđelski, melečki), pa je zatvorio obzor."

PRIČAO NAM JE Musa, pričao nam je Džerir, pričao nam je Ebu Redža' od Semureta, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Vidio sam (u snu u jednoj) noći dva čovjeka (da) su njih dva došla meni. Njih dva su rekla: "Koji loži (raspaljuje) Vatru je Malik, blagajnik (tj. čuvar, šef) Vatre (tj. pakla, Džehenema), a ja sam Džibril, a ovo je Mikail."

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Ebu Avanete od Aameša, od Ebu Hazima, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada je pozvao čovjek (suprug) svoju ženu k svojoj postelji, pa nije htjela, pa je omrknuo (zanoičio) srdit na nju, proklinjali su nju (određeni) anđeli do (časa kada) osvane (tj. cijelu noć do zore)." Slijedio je njega (Ebu Avaneta) Šubete, i Ebu Hamzete, i Ibnu Davud i Ebu Muavijete od Aameša.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Lejs, pričao mi je Ukajl od Ibnu Šihaba, rekao je: čuo sam Ebu Selemeta rekao je: izvijestio me je Džabir, sin Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je on čuo Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Zatim je malaksala od mene objava malaksavanjem (tj. prestala je bila dulje vremena, ili dugo nisam primio obavju). Pa dok ja pješačim (jednom prilikom), čuo sam (jedan) glas iz neba, pa sam podigao svoj vid (pogled, pogledao sam) prema nebu, pa kadli melek (anđeo) koji je došao meni u Hira', (pećinu - taj isti melek) sjedač je (tj. sjedi) na tronu (prijestolju, stolici nekoj) između neba i zemlje! Pa sam se preplašio od njega, čak sam pao k zemlji. Pa sam došao svojoj porodici pa sam rekao:

"Zamotajte me! Zamotajte me! Pa je spustio Allah, uzvišen je (ovu obavju):

"O pokriveni.", do Njegova govora "I rudžz pa napusti.". Rekao je Ebu Selemete: A rudžz su kipovi (idoli).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Beššara, rekao je: pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete od Katadeta. A rekao je meni Halifete: Pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, pričao nam je Seid od Katadeta, od Ebul-Alijeta, pričao nam je sin strica vašega vjerovijesnika - misli (na) Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice - od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Vidio sam (u) noći (onoj u kojoj) se je putovalo sa mnom (tj. u kojoj sam ja po noći vodan, vođen - vidio sam) Musa-a (kao) čovjeka smeđa, dugačka, kovrčave kose, kao da je on od ljudi (plemena) Šenueta. I vidio sam Isa-a (kao) čovjeka srednjega rasta, srednje (boje) tijela (koja naginje) k crvenilu i bjelini, glatke (nekovrčave dlake) glave. I vidio sam Malika, blagajnika (tj. čuvara) Vatre i Lažova (Antihrista, Dedždžala) u (među mnogim) znakovima - (što) je pokazao njih Allah njemu (Muhamedu a.s.). Pa ne budi (ti ni) u (kakvoj) sumnji od

njegova sretanja (tj. ne sumnjaj u njegovo sretanje, bez sumnje ćeš ga sreći)!" Rekao je Enes i Ebu Bekrete od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio:

"Čuvaju (izvjesni) anđeli Medinu od Lažova (Dedždžala - Antihrista)."

(Meleki - anđeli su za druge ljude osim Božijih poslanika nevidljiva bića koja imaju svoj lik i oblik, ali mogu da poprime i lik ljudi. Božiji poslanici mogli su ih vidjeti i u njihovom svojstvenom liku i u liku ljudi.)

GLAVA

(onoga) što je došlo o opisu (ili: u vezi opisa) dženneta - raja, i da je on stvoren (već).

(Prije nego navede, odnosno počne navoditi hadise koji govore o raj, Buharija i ovdje najprije podsjeća i navodi neke riječi iz Kur'ana koje su na raznim mjestima Kur'ana izrečene u vezi sa rajem, pa je te riječi Kur'ana protumačio sa istim ili sličnim riječima u arapskom jeziku. To je njegov običaj da tako čini na početku većine glava, poglavlja ovoga svoga djela.)

Rekao je Ebul-Alijeti: "... čiste...", su od mjesečnice, i mokraće (mokrenja) i pljuvačke. "Kad god su se nahranili (tj. Kad god se nahrane)...", (to znači kad god im se je donijela (neka) stvar, zatim im se je donijela druga, ".... rekli su (tj. reći će): (Ovo je ono) koje smo se nahranili od prije....", donijelo nam se je od prije, "a donijelo im se je slično", slični (naliči) neki (dio) njega nekom, a razlikuje se u okusima. "Njegova branja...." - beru kako su htjeli (tj. kako hoće) " su danijetun" Tj. "karibetun": blizu. "El-eraiku" je "es-sururu": prijestolja (ukrašene stolice).

A rekao je Hasen: "Nadretun" je veselost u licima, a "sururun" je veselost u srcu. A rekao je Mudžahid: "Selsebilen" je oštrog toka (jakoga tečenja, toka). ".... gavlun...." je bol stomaka (trbuha). ".... junzifune.", je (značenja da) neće otići njihove pameti (tj. neće se opiti).

A rekao je Ibnu Abbas: "... dihakan.", je napunjen. "... keva'ibe...", su djevojke naglašanih (naraslih, nabreklih) dojki. "Errehiku", je vino. "Ettesnimu", je (nešto što) će nadvisivati piće stanovnika raja. "Njegov pečat", tj. njegovo blato (ono što ostane na dnu pića), "je mosuš....". "Naddahatani....", je (isto što i) "fejjudatani: dvije (vode izvora) koje se izljevaju, pršću. Rekne se: "mevdunetun", je "mensudžetun": otkana, protkana. Od njega je (i izraz) "vedinunnakati": kolan deve (što je otkan, opleten, a stavlja joj se preko stomaka, trbuha). A "kubun" (pl. "ekvabun") je (takav sud za vodu, čaša) što nema uha, a ni drške (ili: što nema uške u njega, a ni drške).

(Misli se da nema drške, niti nosača na koji se pije voda, ili drugo piće.)

A "... ebarik....", su (ibrici, posude koje su) imaoci ušiju (uški) i drški (tj. što imaju i drške i nosaće). "Uruben....", sa "u" poslije "r" (to znači "musekkaleten, tj. treba tu riječ izgovarati "uruben", a ne "urben"). Jednina njezina je "arubun", kao "saburun" i "suburun".

("Arubun" je žena koja u braku ima lijep odnos prema mužu, suprugu. Za takvu ženu ima više raznih izraza u raznim gradovima Arabije, pa zato je Buharija dalje i rekao slijedeću napomenu.)

Nazivaju nju (takvu ženu) stanovnici Meke "ariba", a stanovnici Medine "ganidža (lijepoga govora)", a stanovnici Iraka "šekila (koketna)". A rekao je Mudžahid: "....

revhun.....", je vrt (raj) i udobnost, a "rejhan..", je hrana (ili životne potrepštine). A "... mendud..." je banana. A "... mahdud..." je (doslovno: on je) teško opterećen tovarom (od obilnog ploda koji se je naslagao jedan na drugi), a veli se takođe (da ta riječ znači i stablo koje je takvo da): nema trnja njemu (u njega). A "... urubun...." su (žene) učinjene dragim k njihovim (svojim) muževima (tj. objubljene kod svojih muževa). A veli se: "meskubun" je (isto što i) "džarin": tekući (koji teče). "I posteljama podignutima.", (podignutima) nekih (od njih iznad nekih. "... lagven...", je nepravde (nepravičnosti - neće čuti), (a ni) "... te'simen..." - keziben: laži. "Efnanun" su grane. "A plod dvaju vrtova (rajskih) je bliz.", tj. (ono) što se bere je blizu. "Mudhammetani" je (značenja ovoga): njih dvije crne su od napojenosti.

(Misli se na dvije bašče, dva rajska vrta čije je rastinje toliko bujno da mu zelenilo prelazi u crnilo od obilne natopljenosti vodom.)

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, pričao nam je Lejs, sin Sa'da, od Nafia, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada je umro (tj. Kada umre) jedan (od) vas, pa zaista ono izlaže se na njega (tj. prikazuje, predočuje se njemu) njegovo mjesto sjedenja (njegovo sjedište) u jutru i večeri. Pa ako je bio (ako bude) od stanovnika raja, pa od stanovnika raja (će mu se predočavati sjedište). A ako je bio od stanovnika Vatre, pa od stanovnika Vatre."

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Selm, sin Zerira, pričao nam je Ebu Redža' od Imrana, sina Husajna, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Nadvirio (Nadnio) sam se u raj, pa sam vidio najbrojnije stanovnike njega siromašne (tj. pa sam vidio da je najviše u njemu siromašnih osoba). I nadvirio sam se u Vatru, pa sam vidio najbrojnije stanovnike nje žene (tj. pa sam vidio da je u Vatri najviše žena)."

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ebu Merjema, pričao nam je Lejs, rekao je: pričao mi je Ukajl od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me je Seid, sin Musejjeba da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao:

Dok smo mi kod poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, kadli je rekao (kadli on reče):

"Dok sam ja spavač, vidio sam mene (tj. sebe) u raju! Pa kadli (kada li) žena (jedna) čisti se (za molitvu, uzima abdest) uz stranu (jednoga) dvorca! Pa sam rekao: "Za koga (Čiji) je ovaj dvorac?" Pa su rekli: "Za Umera, sina Hattaba." Pa sam se sjetio njegove ljubomore, pa sam se okrenuo (otišao) dajući leđa (tj. okrenuo sam se nazad vraćajući se)." Pa je zaplakao Umer i rekao: "Zar na tebe (da) sam ljubomorani, o poslaniče Allaha?!"

PRIČAO NAM JE Hadžadž, sin Minhala, pričao nam je Hemmam, rekao je: čuo sam Ebu Imrana Dževniju (da) priča od Ebu Bekra, sina Abdullaha sina Kajsa, Eš'arije, od njegovog oca da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Šator (rajski) je šupljo (prošupljeno, izbušeno jedno) zrno bisera. Njegova duljina u nebo (u visinu) je trideset milja. U svakom uglu od njega (od toga šatora) je za vjernika (jedna) porodica (čiji su članovi odvojeni od porodice u drugom uglu tako da) neće vidjeti njih drugi." Rekao je Ebu Abdussamed i Haris, sin Ubejda, od Ebu Imrana: "... šezdeset milja...." (je duljina njegova u visinu).

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Ebuzzinad od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: rekao je Allah:

"Pripravio (doslovno: Odbrojio) sam za Moje (Svoje) robove dobre (ono) što nije (nijedno) oko vidjelo, a niti (ijedno) uho je čulo, a niti je pomislilo (zamislilo) se na (tj. u) srcu (ijednoga) čovjeka." Pa čitajte, ako ste htjeli (tj. ako hoćete odlomak iz Kur'ana u kome stoji ovo):

"Pa neće znati (nijedna) duša šta se je sakrilo za njih od zadovoljstva očiju....".

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Mukatila, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Mamer od Hemmama, sina Munebbaha, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Prva grupa (skupina što) će unići (u) raj su (takvi, ili: biće takvi da je) njihov lik na liku (tj. kao lik, oblik) Mjeseca (u) noći uštapa. Neće pljuvati u njemu (u raju), i niti će (oni) hrakati (izbacivati hrakotinu, šljajm) i niti će izlaziti u polje (radi obavljanja, vršenja nužde - jer toga nagona neće ni imati). Njihove posude u njemu su od zlata, njihovi češljevi su od zlata i srebra, a njihove kadionice (za miris) su aloj, i njihov znoj je mosuš. Za svakoga (po) jednoga (pojedina) od njih su dvije supruge (takve da) se vidi srž cjevanica (od nogu) njih dviju iza mesa (tj. kroz meso nogu) od ljepote. Nema protivljenja (neslaganja) među njima, a niti međusobne mržnje. Njihova srca su (kao) jedno srce, slave Allaha jutrom i večerom."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, rekao je: izvijestio nas je Šuajb, pričao nam je Ebuzzinad od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Prva grupa unići će u raj na liku Mjeseca (u) noći uštapa, a (oni) koji su na njihovom tragu (tj. a oni iza njih - iza prve grupe) su kao najjača zvijezda sjajenjem (tj. kao najsjajnija zvijezda). Njihova srca su na srcu jednoga čovjeka: nema protivljenja među njima, a niti međusobne mržnje. Za svakoga čovjeka od njih su (tj. Svaki od njih će imati) dvije supruge, svaka od njih dviju (je takva da) se vidi srž njezine cjevanice iza njezinoga mesa od ljepote. Slaviće (oni) Allaha jutrom i večerom. Neće (oni) oboljevati (oboljevati, neće bivati bolesni), i neće hrakati i neće pljuvati. Njihove posude su zlato i srebro, a njihovi češljevi su zlato, gorivo njihovih kadionica (za miris) je aloje."

Rekao je Ebul-Jeman: Misli (na) mirisno drvo. I njihov znoj je mosuš. A rekao je Mudžahid: Ibkar je početak zore (prva zora), a "ašijjun" je naganjanje Sunca da ga vidiš (da) zalazi (zapada ono za horizont, za brdo).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Ebu Bekra, Mukaddemija, pričao nam je Fudajl, sin Sulejmana, od Ebu Hazima, od Sehla, sina Sada, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zaista će unići svakako od moje sljedbe sedamdeset hiljada, ili sedam stotina hiljada, neće unići prvi (od) njih do (da) uniđe zadnji (od) njih."

(To jest: Unići će svi zajedno u jednome redu.)

"Njihova lica su na liku Mjeseca (tj. lijepa kao Mjesec u) noći uštapa (punoga Mjeseca)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, El-Džu'fija, pričao nam je Junus, sin Muhameda, pričao nam je Šejban od Katadeta, rekao je: pričao nam je Enes, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Poklonio se je za Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, ogrtač svile (tj. mantil, kaput od svile) - a (on) zabranjivaše svilu - pa su se ljudi čudili (divili) od nje (zbog nje-mantile, zbog toga ogrtača, kaputa), pa je rekao:

"Tako mi (Onoga) koji je (taj što je) duša Muhameda u Njegovoj ruci zaista rupci (džepne maramice) Sa'da, sina Muaza (Muazova), u raju su ljepši od ovoga (ogrtača)."

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja, sin Seida, od Sufjana, pričao mi je Ebu Ishak, rekao je: čuo sam Bera'-a, sina Aaziba, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Donijela se je poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (jedna) odjeća od svile, pa su (oni) počeli (da) se čude (dive) od (tj. zbog) njezine ljepote i njezine mekoće, pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista rupci Sa'da, sina Muaza u raju su vrijedniji od ovoga."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan od Ebu Hazima, od Sehla, sina Sa'da, Saidije, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Mjesto (stavljanja) biča (kandžije) u raju je bolje od ovozemnosti (od ovoga svijeta) i što je u njoj (u njemu - u ovome svijetu)."

PRIČAO NAM JE Revh, sin Abdul-Mu'mina, pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, pričao nam je Seid od Katadeta, pričao nam je Enes, sin Malika, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zaista u raju je zaista stablo (tj. ima u raju takvo jedno stablo da) putuje jahač u njegovom (po njegovom) hladu (sjeni) stotinu godina (pa opet) neće presjeći nju (tj. i neće preći, prevaliti daljinu koju zasjenjuje to stablo)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Sinana, pričao nam je Fulejh, sin Sulejmana, pričao nam je Hilal, sin Alije, od Abdurahmana, sina Amreta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zaista u raju je zaista stablo (jedno toliko da) ide jahač u njegovoj sjeni stotinu godina. I čitajte (o tome u Kur'anu) ako ste htjeli (tj. ako hoćete): "I hladu pruženom (dugačkom)." I zaista količina luka (strijele) jednoga (od) vas u raju je bolja od (onoga svega prostora) što se pojavljuje (rađa) na njemu (nad njim) Sunce, ili zalazi (smiruje se ono - Sunce)."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Munzira, pričao nam je Muhamed, sin Fulejha, pričao nam je moj otac od Hilala, od Abdurahmana, sina Ebu Amreta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Prva grupa unići će u raj na liku Mjeseca u noći uštapa, a (oni) koji su na njihovim tragovima su (tj. biće) kao najljepša biserna zvijezda u (na) nebu obasjavanjem. Njihova srca su na srcu jednoga čovjeka: nema međusobne mržnje među njima, a ni međusobne zavidnosti. Za svakoga čovjeka su (imaju) dvije supruge od (rajskih djevice) jako izraženih bijelih i crnih boja u očima, okatih (velikih očiju). Vidi se srž njihovih cjevanica iza kosti i mesa."

PRIČAO NAM JE Hadždžadž, sin Minhala, pričao nam je Šubete, rekao je Adijj, sin Sabita: izvijestio me je, rekao je: čuo sam Bera'a, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

Pošto je umro Ibrahim (ili: rekao je pošto je umro Ibrahim), rekao je:

"Zaista je za njega došla (tj. Zaista on ima jednu dođu) u raju."

PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, sin Abdullaha, rekao je: pričao mi je Malik, sin Enesa, od Safvana, sina Sulejma, od Ata'a, sina Jesara, od Ebu Seida Hudrije, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zaista stanovnici raja zagledaće se (na) stanovnike soba (prostorija - balkona) iznad njih (tj. iznad sebe) kao što se zagledaju (na) bisernu zvijezdu ostalu u (na) obzoru od istoka ili zapada (na nebu poslije obasjavanja Sunca - a to će biti) zbog međusobnoga nadvisivanja (pretjecanja u dobrom radu) što je među njima."

(Neki će visoko u raju biti nad nekima zbog dobrih poslova koje su na ovome svijetu mnogo više činili od drugih.)

Rekli su:

"O poslanice Allaha! To su stepeni vjerovijesnika (takvi, pa) neće dostići njih (te stepene niko drugi) osim njih (osim pejsambera)." Rekao je: "Da, (tj. Hoće te stepene stići i drugi ljudi osim vjerovijesnika Božijih), tako mi (Onoga) koji je (taj što je) moja duša u Njegovoj ruci: ljudi (će te stepene postići koji) su vjerovali u Allaha i potvrđivali (držali za istinite ljude - za ljude od istine - sve Božije) poslanike."

GLAVA

opisa vrata raja.

A rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ko je utrošio (podijelio, dao za Božiji put nečega bilo šta) dva para, pozvao se je (tj. pozvaće se, biće pozvan, pozivan) od vrata raja (iz džennetskih vrata, sa džennetskih vrata da uniđe, uđe u džennet - u raj)."

O njemu (tj. U vezi ovoga pričao) je Ubadete od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ebu Merjema, pričao nam je Muhamed, sin Mutarrifa, rekao je: pričao mi je Ebu Hazim od Sehla, sina Sa'da, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"U raju je osam vrata. U (Među) njima su (jedna) vrata (što) se nazivaju "Rejjan - (Jako napojen)", neće unići (na) njih (na ta vrata niko drugi) osim postači."

GLAVA

opisa Vatre, i da je ona stvorena (već).

(Naime, jedna sekta u Islamu tvrdila je da ni raj ni pakao sada ne postoje, nego da će biti stvoreni na sudnjem danu nakon propasti - smaka svijeta i nakon ponovnoga proživljenja. Zbog toga Buharija naglašava na početku opisa i raja i Vatre, tj. pakla da su oni već stvoreni, da već postoje. A sada opet citati nekih riječi iz Kur'ana koje su izrečene u vezi pakla.)

"Gasakan" (misli na riječ Gassakan, koji neki čitaju i Gasakan, a ta riječ se tumači na ove načine, tj. daju joj se ova značenja): leđenu, smrdljivu vodu; tvrdi kruti gnoj; sukrvica (gnoj pomiješan sa krvlju); kapljevina (ono što će kapati, cijediti se od) stanovnika pakla (iz njih, iz džehennemlija); hladnoća koja prži kao što prži vatra; tekuća voda, voda koja curi, teče, lije (a "Hamimun" je vruća voda). Rekne se: "Gasekat ajnuhu": teklo (suzilo) je njegovo oko; ili: pomračilo (potamnilo) je njegovo oko. I (rekne se): "Jagsiku-l-džurhu": curi rana - ide, teče iz nje žuta voda. I kao da je "gasakun" i "gasekun" jedno (u značenju tmina, tama, tj. kao da obje te riječi imaju jedno značenje zajedničko, a to je: tmina).

(Međutim, neki kažu da samo riječ "gasekun" znači tmina, a ne riječ "gasakun".)

"Gislinun" je prljava voda, spirine, pomihe, pomije. Svaka stvar (što) si oprao nju, pa je izašla od (neka) stvar (nešto), pa to je "gislinun", (na oblik) "feilun" od (riječi) "el-gaslu": pranje (prljavštine) od rane i sadna.

(Sadno je rana na leđima tovarnih životinja koju je napravio samar ili sedlo usljed dugog putovanja.)

A rekao je Ikrimete: "Hasabu džehenneme...", je (isto što i) "hatabu": drvo (drva pakla) na abesinskom jeziku. A rekao je (neko drugi) osim njega: "... hasiben...", je žestok vjetar. A "el-asifu" je (ono) što baca njega vjetar, i od njega (od toga značenja) je "hasabu džehenneme": (ono što) se baca njega u pakao, oni su njegov nanos (namit, smet, ono što je vjetar nanio u njega, u pakao). A rekne se "hasabe fil-erdi" (a to) je (isto što i) "zehebe": otišao je. A "el-hasabu" je izvedena riječ od "el-hasba'u": pijesak. "... sadidun...", je gnoj i krv. "... habet...", je "tafiet": ugasila se je. "... turune.", je "testahridžune": tražite da proizvedete (nju, vatru). "Evrejtju" je (isto što i) "evkadtu": naložio sam (zapalio sam, upalio sam vatru). "... lilmukvine.", je (isto što i) "lil-musafirine": za putnike. A "el-kijju" je (isto što i) "el-kafru": pustinja.

(Mukvin su oni koji putuju kroz el-kijj: pustinju.)

A rekao je Ibnu Abbas: "Siratul-džehimi" je "sevail-džehimi" i "vesetul-džehimi" (a oba ova izraza znače): sredina pakla. "... zaista mješavina od vrele vode": pomiješaće se njihova hrana (izmiješaće se hrana stanovnika pakla) i pokretati u vreloj vodi. "... zefirun ve šehikun.", je jak glas i slab glas. "... virden.", je: žedni (žedne). "... gajjen.", je: šteta (štetu, gubitak). A rekao je Mudžahid: "... jusdžerune", je (ovo): potpaljivaće se s njima Vatra. "... ve nuhasun...", je "essufu": mjed (žuta bronza), (što će se istopiti, zatim) će se izliti na njihove glave (ta žuta mjed, bronza). Rekne se: "Zuku" (u značenju riječi) "baširu" i

"džeribu": osjeti na koži, iskusi (kaznu); a nije ovo (tj. a riječ "zuku", koja znači: kušajte, nije upotrebljena u ajetima u značenju koje dolazi) od kušanja usta. "..... maridžin....", je: čistoga od Vatre. "Meredžel-emiru re'ijjetehu" (to se rekne) kada je pustio (zapovjednik) njih (svoje potčinjene, podanike da) čine neprijateljstva neki (od) njih na (nad) nekima. ".... meridžin.", je: pomiješanom (nejasnom, smušenom). "Meridže emrunnasi" je: "iheteleta": pomiješala se je stvar ljudi (postala je nejasna, smušena, zamršena). "Meredžel-bahrejni...", je (značenja kao i kad se rekne): "meredžte dabbeteke": ostavio si nju (svoju jahaću životinju da pase po livadi).

(Prema tome i: "Meredžel-bahrejni...., znači: Ostavio je dva mora (ili dvije rijeke da) se susreću.")

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Šubete od Muhadžira Ebul-Hasena, rekao je: čuo sam Zejda, sina Vehba (da) govori: čuo sam Ebu Zerra, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, u (na jednom) putu (putovanju), pa je rekao:

"Rashladi!"

(Tj. "Unidi u zahlađenje - Pričekaj dok malo zahladi, dok popusti najveća podnevna vrućina, pa onda uči ezan - izgovori poziv za podnevnu molitvu, Bilale!")

Zatim je rekao:

"Rashladi! Čak se vratila (okrenula se je) sjena - misli za brežuljke (brežuljcima pijeska koji su tu bili, sjena se je vratila, zaokrenula). Zatim je rekao:

"Rashladite sa molitvom, pa (jer) zaista žestina vrućine je od prostranstva (od prostornosti) pakla."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Zekvana, od Ebu Seida Hudrije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Rashladite sa molitvom (tj. Uniđite u hladnije časove sa molitvom), pa zaista žestina vrućine je od prostranstva pakla."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: pričao mi je Ebu Selemete, sin Abdurahmana da je on čuo Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Tužila se Vatra k svome Gospodu, pa je rekla: "Moj Gospode! Pojeo je neki (dio) mene neki (dio, tj. ja pojede samu sebe svojom žestinom)!" Pa je dozvolio njoj za dva daha: (jedan) dah (odahnuće) u zimu (zimi), i (jedan) dah u ljetu (ljeti). Pa najžešće što nalazite u vrućini, i najžešće što nalazite od studeni (hladnoće je od toga)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Ebu Amir - on je Akadija, pričao nam je Hemmam od Ebu Džemreta Dube'ije, rekao je:

Sjedah (tj. bio sam sjedio više puta, sjedio sam više puta) sa Ibnu Abbasom u Meki (u društvu s njim). Pa je uzela mene vrućica (groznica), pa je rekao:

"Rashladi je od tebe (tj. Odstrani je od sebe) sa vodom (vrela) Zemzema, pa (tj. jer) zaista poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Vrućica je od prostranstva (prostornosti, od širine) pakla, pa rashladite je sa vodom (tom)." Ili je rekao: "sa vodom Zemzema." Sumnjao je Hemmam (tj. Hemmam nije dobro zapamtio kako je rečeno).

PRIČAO MI JE Amr, sin Abbasa, pričao nam je Abdurahman, pričao nam je Sufjan od njegovog (svoga) oca, od Abajeta, sina Rifa'ata, rekao je: izvijestio me je Rafi', sin Hadidža, rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Vrućica je od pokipljenja (od oštine vrućine) pakla, pa rashladite je od vas (od sebe, tj. ublažite je sebi) sa vodom."

("Fevr" je ključanje, kipljenje tečnosti u loncu, oština vrućine.)

PRIČAO NAM JE Malik, sin Ismaila, pričao nam je Zuhejr, pričao nam je Hišam od Urveta, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Vrućica je od prostranstva (prostornosti) pakla, pa rashladite je sa vodom."

PRIČAO NAM JE Museded od Jahja-a, od Ubejdulaha, rekao je: pričao mi je Nafi' od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Vrućica je od prostranstva pakla, pa rashladite je sa vodom."

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Ebu Uvejsa, rekao je: pričao mi je Malik od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Vaša vatra je (jedan) dio od sedamdeset dijelova od vatre pakla." Reklo se je: "O poslaniče Allaha! Zaista bila je (tj. bila bi ova) zaista dostatna." Rekao je: "Dala se je vrijednost (vatri pakla) nad njima (nad vatrama ovoga svijeta) za šezdeset i devet dijelova, svaka (od) njih je kao vrućina nje."

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Sufjan od Amra, čuo je Ata-a (da) izvještava od Safvana, sina Ja'la-a, od njegovog oca da je on čuo Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) čita na govornici (iz Kur'ana napamet):

"I dozivali su (tj. I dozivaće oni u paklu): "O Malike,....".

PRIČAO NAM JE Alija, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Ebu Vaila, rekao je: reklo se je Usametu:

"Da si došao omsici (tom-i-tom), pa (da) si govorio njemu!" Rekao je: "Zaista vi zaista mislite da ja neću govoriti (ili: da ja ne govorim) njemu (drukčije) osim (tako da) dadnem čuti

vama. Zaista ja govorim njemu u tajnosti bez da otvaram vrata (smutnje javnim osuđivanjem nekih postupaka njegovih - halife Usmana r.a.). Neću biti prvi ko je otvorio njih (vrata smutnje), a neću (ni) reći za (jednoga) čovjeka (zato što je u takvom položaju) da je bio nada mnogom zapovjednik: On je najbolji (od svih) ljudi, (neću ni jedno od to dvoje učiniti) poslije (jedne) stvari (što) sam čuo nju od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Rekli su: "A šta je (to) što si čuo njega (da) govori?" Rekao je: "Čuo sam ga (da) govori:

"Doći će se sa (izvijesnim) čovjekom (tj. Dovesti će se čovjek na) sudnjem danu, pa će se baciti u Vatru, pa će se isukatiti (izliti, izručiti) njegova crijeva u Vatru, pa će kružiti kao što kruži magarac sa svojim žrvnjem (ili: oko svoga žrvnja). Pa će se sakupiti stanovnici Vatre na njega, pa će govoriti: "O omsica! Šta je tvoje stanje (Šta je tebi)? Zar nije (stvar takva da) zapovijedaše (ti) za dobro i zabranjivaše od ružnoga (zabranjivaše ružno)?" Rekao je (tj. Reći će):

"Zapovijedah (ja) vama za dobro, a ne dolažah njemu (dobru, tj. a nisam ja radio to dobro koje sam vama preporučivao); i zabranjivah vam od ružnoga, a dolažah mu."

Predao je njega (ovaj hadis) Gunder od Šubeta, od Aameša.

(To je drugi ogranak istoga seneda - lanca ljudi preko kojih je prenešen ovaj hadis.)

GLAVA

opisa đavola (vraga, sotone, zloga duha, nevaljaloga nevidljivoga bića) i njegovih vojski.

A rekao je Mudžahid: "... jukzefune...", je (isto što i) "jurmevne": gađaju se. "... duhuren...", je "matrudine": protjerani. "... vasibun..." je "daimun": trajan. A rekao je Ibnu Abbas: "... medhuren...", je "matruden": protjeran (protjerana). Rekne se: "... meriden...", je "mutemerriden": obijestan, izazivački ponašajući se (obijesnoga, onoga koji se ponaša izazivački, okorijeloga nevaljalca). "Bettekehu" je "katta'ahu": izodsijecao, isjekao je njega.

(Misli se na riječi Kur'ana: "... fe le jubettikunne...", u poglavlju Nisa!.)

"...vestefziz...", je "istehiffe": Nađi laganim (za zavođenje, tj. zavedi, skreni sa istine). "... bi hajlike..." (hajlun) je "fursanun": konjanici, a "erredžlu" (misli na "redžilun" - od "ve redžilike..."), je "erredždžaletu": pješadija, pješadinci. Njezina jednina (tj. jednina od riječi "redžlun") je "radžilun", kao (što je slučaj sa riječima) "sahibun" pl. "sahbun", i "tadžirun" (čiji je plural - množina) "tedžrun".

("Sahibun" je drug, a "tadžirun" je trgovac.)

"... le ahtenikenne...", je "le este'silenne": zaista iskorijeniću svakako. "...karinun...", je "šejtanun": sotona, đavo.

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je 'Isa od Hišama, od njegova oca, od Aiše, rekla je:

Opčarao se je (Opčinio se je, tj. Opčaran, omađijan je) Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. A rekao je Lejs: Pisao je k meni Hišam da je on čuo njega, i zapamtio njega (slijedeći hadis) od njegovog (tj. od svoga) oca (Urveta), od Aiše, rekla je:

Opčarao se je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, čak (tako da) se pričinjaše k njemu da on čini (izvijesnu) stvar - a ne čini nju. Čak (tj. Te) je bio jednoga dana zvao (tj. molio se Uzvišenom Bogu) i zvao, zatim je rekao:

"Da li si opazila (osjetila) da je Allah dao riješenje meni o (onome) što je u njemu moj lijek?! Došla su meni dva čovjeka, pa je sjeo jedan (od) njih dvojice kod moje glave, a drugi kod moje dvije noge, pa je rekao jedan (od) njih dvojice drugome:

"Šta je bol (ovoga) čovjeka?" Rekao je: "Opčaran." Rekao je: "A ko je opčarao njega?" Rekao je: "Lebid, sin Aasama." Rekao je: "U čemu je to?" Rekao je: "U češlju (ili: U češalj su mu čini, čarolije stavljene; ili: Sa češljem su mu pravljene čarolije), i kučini (kudjelji) i suhoj čauri muškog zametka (od datule)."

(Ili: i suhoj cijevi (jednoga) zametka (od datule).)

Rekao je: "Pa gdje je on (tj. taj materijal s kojim, pomoću kojega je pravljeno opčaravanje)?" Rekao je: "U bunaru Zervanu." Pa je izašao k njemu Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Zatim se vratio, pa je rekao Aiši kada se vratio:

"Njegove palme (tj. palme uz taj bunar) su (takve) kao da su one glave sotona (đavola)." Pa sam rekla: "Izvadio si ga?" Pa je rekao: "Ne. Što se tiče mene, pa već je izliječio mene Allah, a bojao sam se da uzbuni (da bi uzbunilo, uzdiglo) to na ljude (kakvo) zlo." Zatim se je zatrpao (taj) bunar.

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Ebu Uvejsa, rekao je: pričao mi je moj brat od Sulejmana, sina Bilala, od Jahja-a, sina Seida, od Seida, sina Musejjeba, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Zaveže sotona na zavraticu (na prostor iza vrata, ozadi glave) jednoga (od) vas, kada je on (jedan od vas) zaspao (dakle: kada je jedan od vas zaspao), tri uzla (zavežljaja), udari na svakom uzlu (u) njezinom mjestu (u mjestu zavratice kao pečat ovo): "Na tebi je duga noć, pa spavaj!" Pa ako se je probudio (jedan od vas), pa je spomenuo Allaha, odriješio se je (jedan) uzao. Pa ako se je očistio (za molitvu, uzeo abdest), odriješio se je (još jedan) uzao. Pa ako je klanjao, odriješili su se njegovi uzlovi, svi (od) njih, pa je osvanuo čio (lagan, horan, oran), dobre (lijepe) duše (tj. raspoložen), a ako ne, osvanuo je (tj. osvane) ružne duše (neraspoložen), lijen."

PRIČAO NAM JE Usman, sin Ebu Šejbeta, pričao nam je Džerir od Mansura, od Ebu Vaila, od Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Spomenuo se je kod Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (jedan, neki) čovjek (što) je spavao njegovu (svoju) noć (tj. koji je spavao cijelu noć), čak je osvanuo (tj. nije se čak do jutra probudio). Rekao je:

"To (ti) je čovjek (što) se je pomokrio (popišao) sotona u njegova dva uha." Ili je rekao: "u njegovo uho."

PRIČAO JE NAMA Musa, sin Ismaila, pričao nam je Hemmam od Mansura, od Salima, sina Ebul-Dža'da, od Kurejba, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zar ne (Pažnja)! Zaista jedan (od) vas kada je došao svojoj porodici (tj. kada je prišao - kada priđe - svojoj ženi, supruzi), i rekao je (i rekne):

"Sa imenom (U ime) Allaha! Moj Bože! Odstrani (od) nas sotonu, i odstrani sotonu (od onoga) što si nam dao (dosudio, tj. što ćeš nam dati, dosuditi)!", pa se je dalo (tj. pa se dadne, dosudi) njima dvome dijete (da se začne, zametne u tom njihovom spolnom odnosu, snošaju), nije štetio njemu (tj. neće štetiti njemu - tom djetetu) sotona."

PRIČAO NAM JE Muhamed, izvijestio nas je Abdete od Hišama, sina Urveta, od njegova oca, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada je izašla obrva Sunca (tj. Kada se pojavi prva zraka Sunca), pa ostavite molitve (prekinite molitvu) do (vremena da) se pojavi (u prostoru, tj. dok odskoči nekoliko, jer "bereze" znači izaći u "beraz", a "berazun" je otvoren širok prostor u kojem nema drveća, pa i Sunce treba da malo odmakne u široki prostrani prostor neba, udaljen od obzora, horizonta). A kada se je sakrila (zašla) obrva (prva zraka) Sunca, pa ostavite molitvu (do vremena da) se sakrije (zađe), i ne određujte (kao vrijeme - hinun) za vašu molitvu izlazak Sunca, a ni njegov zalazak, pa (ili: jer) zaista ono se rađa (izlazi) između dva roga sotone, ili (izvjesnoga) sotone (đavola) - ne znam koje to je (koje od toga je) rekao Hišam.

(Tj. kaže Abdete: ne znam da li je Hišam rekao sotone, ili (izvjesnoga) sotone - sa određenim članom, ili bez određenoga člana.)

PRIČAO NAM JE Ebu Mamer, pričao nam je Abdul-Varis, pričao nam je Junus od Humejda, sina Hilala, od Ebu Saliha, od Ebu Hurejreta, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada (hoće da) prođe ispred jednoga (od) vas (neka) stvar, a on klanja, pa neka spriječi nju. Pa ako neće, pa neka spriječi (sprječava, sprečava) nju (opet). Pa ako neće (tj. ako nije htjela ta stvar da odustane od prolaženja ispred njega), pa neka se bori s njom (protiv nje), pa ona je samo sotona (đavo sami)." A rekao je Usman, sin Hejsema: Pričao nam je Avf od Muhameda, sina Sirina, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Učinio je opunomoćenikom (tj. Postavio je) mene poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, za čuvanje milostinje (za mršenje poslije) ramadana (mjeseca). Pa je došao meni (nekakav, jedan) dolazač, pa je počeo (da) crpa (grabi) od (te) hrane (što je data na ime milostinje za mršenje - sadakatul-fitra). Pa sam uzeo (tj. uhvatio) njega, pa sam rekao:

"Zaista ću podignuti svakako tebe k (tj. odvesti ću te k) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Pa je spomenuo (ovaj) hadis (u cijelosti kako je već poodavno u tekstu i naveden). Pa je rekao (na kraju k Ebu Hurejretu r.a.):

"Kada si odsjeo (tj. prišao) k tvojoj (svojoj) postelji, pa pročitaj (prouči) odlomak "el-kursijju" (tj. odlomak u kojem se spominje riječ "el-kursijju" - 255. odlomak poglavlja El-Bekare u Kur'anu). Neprestano će biti (kod tebe) od Allaha (jedan) čuvar, i neće se približiti tebi sotona do (vremena, časa da) osvaneš (dok ne osvaneš, tj. čak ćeš osvanuti)." Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Istinit je bio (tj. Istinu je rekao taj) tebi, a on je (jedan veliki) lažac. To je sotona (lično bio, lično ti hranu krao i taj savjet rekao)."

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me je Urvete, sin Zubejra, rekao je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Dolazi (izvjesni) sotona jednome (od) vas, pa govori: "Ko je stvorio kao to (tj. Ko je stvorio to i to)", čak (da sotona najzad) rekne: "Ko je stvorio tvoga Gospoda?" Pa kada je dopro njemu (tj. dospio njemu - tome govoru "Ko je stvorio tvoga Gospoda?"), pa neka (neki od vas) zatraži utočišta u Allaha (od Allaha da ga On - Allah - sačuva od sotonskih ubacivanja pitanja ovakve vrste u njegove misli), i neka svrši (tj. i neka odustane, neka se okane, okani od takvih misli i razmišljanja koja su besmislena)."

(Traženje utočišta u Allaha protiv sotone čini se sa rečenicom: "Euzu billahi minešejtanirredžimi": Utječem se u (zaštitu) Allaha od prokletoga sotone.)

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs, rekao je: pričao mi je Ukajl od Ibnu Šihaba, rekao je: pričao mi je Ibnu Ebu Enes, slobodnjak Tejmijjovića, da je njegov otac pričao njemu da je on čuo Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada je došao ramadan (mjesec, tj. kada dođe ramadan), otvorila su se (tj. otvore se) vrata raja, i pozatvarala su se (tj. i pozatvaraju se) vrata pakla i povezali su se (tj. i povežu se u lance) sotone."

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Amr, rekao je: izvijestio me je Seid, sin Džubejra, rekao je: rekao sam Ibnu Abbasu (da se tvrdi da Musa koji je putovao sa Hadirom nije Musa koji je bio poslanik Božiji k Izraelićanima, nego je to neki drugi Musa), pa je rekao (Ibnu Abbas): pričao nam je Ubejj, sin Ka'ba, da je on čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Zaista Musa je rekao svome momku: "Daj nam naš ručak!" Rekao je: "Zar nisi vidio?! Kad smo odsjeli k (izvjesnoj) stijeni (tj. uz stijenu onu), pa zaista ja sam zaboravio (onu našu) ribu, a nije dao zaborav meni nju (tj. a nije mi dao da zaboravim nju niko drugi) osim (izvjesni) sotona da se sjetim nje." A nije našao (tj. osjetio) Musa zamora (umornosti te) do (časa kada) je prešao (to) mjesto koje je (mjesto to što) je zapovjedio Allah za njega."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, od Malika, od Abdullaha, sina Dinara, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Vidio sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) daje znak (tj. da pokazuje) k (izvjesnoj tački na) istoku, pa je (onda) rekao:

"Evo zaista (ta) smutnja (ili: iskušenje, ili: pobuna) je evo ovdje; zaista (ta) smutnja je evo ovdje! Odakle se rađa rog (izvjesnoga) sotone!"

(Ili: "Odakle se pojavljuje rog sotone!")

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Dža'fera, pričao nam je Muhamed, sin Abdullaha, Ensarija, pričao nam je Ibnu Džurejdž, rekao je: izvijestio me je Ata' od Džabira, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Kada se je raskrilila (tj. Kada se raskrili) noć - ili (je rekao: Kada) je bio (tj. Kada bude, kada nastupi) dio noći, pa otklonite vašu djecu (tj. pa spriječite svoju djecu od razilaženja, izlaženja iz kuće, izlaska iz kuće), pa (tj. jer) zaista (izvjesne) sotone se razilaze tada (tj. počinju jače da loše djeluju tada). Pa kada je otišao (tj. Kada ode jedan) čas od tame (tmine, tj. od prve pomrčine), pa odriješite ih (svoju djecu; ili: pa smjestite ih na spavanje). I daj zatvoriti (tj. Zatvori) tvoja (svoja) vrata, i spomeni (pri tom poslu) ime Allaha (tj. i reci pri tom Bismillahirrahmanirrahim: Sa imenom (ili: U ime) Allaha Milosrdnoga, Milostivoga)! I ugasi tvoju (svoju) svjetiljku (svjetlo), i spomeni ime Allaha! I sveži (zaveži) tvoj (svoj) mijeh (mješinu za vodu), i spomeni ime Allaha! I zaštri (pokrij) tvoj (svoj) sud (za vodu), i spomeni ime Allaha, i da (tj. pa makar da) popriječiš na njega (na sud neku) stvar!"

(Tj. Ako nemaš poklopca koji bi prekrpio cio sud, popriječi bar nešto preko suda.)

PRIČAO NAM JE Mahmud, sin Gajlana, pričao nam je Abdurrezzak, izvijestio nas je Mamer od Zuhrije, od Alije, sina Husejna, od Safijje, kćeri Hujejja, rekla je:

Bio je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, boravilac (u svojoj džamiji), pa sam došla njemu (da) posjetim njega noću. Pa sam pričala njemu (pričala s njim), zatim sam ustala, pa sam se vratila. Pa je ustao sa mnom zato (da) vrati (tj. da isprati) mene.

A bio je njezin stan u kući Usameta, sina Zejda. Pa su (tada) prošla dva čovjeka od Pomagača. Pa pošto su njih dva vidjela Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, požurila su njih dva. Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Na laganost (tj. Polako) vas dvojica! Zaista ona (tj. ova žena) je Safijja, kći Hujejja (a bilo je poznato da je to supruga Muhameda a.s.)." Pa su njih dva rekla: "Slava Allahu! O poslaniče Allaha!" Rekao je: "Zaista (izvjesni, ili: taj) sotona teče od čovjeka tokom (tečenjem) krvi, i zaista ja sam se pobojao da će ubaciti u srca vas dvojice (kakvo) zlo - ili je rekao: (kakvu) stvar (nešto, tj. nevaljalu misao, kakvu sumnju)."

PRIČAO NAM JE Abdan od Ebu Hamzeta, od Aameša, od Adijja, sina Sabita, od Sulejmana, sina Sureda, rekao je:

Bio sam sjedač (tj. Sjedio sam) sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, a dva čovjeka (nekakva) popsovaše se (počeše se grditi), pa jedan (od) njih dvojice (se tako naljutio da) se je zacrvenilo (mnogo) njegovo lice i napuhale su se (tj. nadule su se) njegove vratne žile. Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista ja zaista znam (jednu) riječ da je rekao (tj. da rekne) nju, otišlo bi od njega (ono) što nalazi (što osjeća od gnjeva, ljutnje). Da rekne: "Euzu billahi mineššejtani: Utječem se u (zaštitu) Allaha od (toga) sotone!", otišlo bi od njega (ono) što nalazi (osjeća)." Pa su rekli njemu:

"Zaista je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Utječi se (Zatraži utočišta) u Allaha od (toga) sotone!" Pa je rekao: "A da li je sa mnom (kakva, neka) ludost (tj. A jesam li ja lud, poludio)?"

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete, pričao nam je Mansur od Salima, sina Ebul-Dža'da, od Kurejba, od Ibnu Abbasa, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da je zaista jedan (od) vas, kada je došao svojoj ženi, rekao:

"Moj Bože, odstrani (od) mene sotonu, i odstrani sotonu (od onoga) što si dao (tj. što ćeš dati) meni!", pa ako je bilo (tj. pa ako bude u tom polnom snošaju) između njih dvoga (ako se začelo, zametnulo se) djete, neće štetiti (škoditi, nauditi) njemu (taj) sotona, i neće se (njemu) dati vlast (moć) na njemu (nad njim - nad tim djetetom)."

Rekao je (Šubete): A pričao nam je Aameš od Salima, od Kurejba, od Ibnu Abbasa slično njemu (ovome hadisu).

PRIČAO NAM JE Mahmud, pričao nam je Šebabete, pričao nam je Šubete od Muhameda, sina Zijada, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je on klanjao (jedno, neko) klanjanje (neku molitvu), pa je rekao:

"Zaista (izvjesni) sotona izložio (pojavi) se je meni, pa je navalio ("šedde ala": navaliti) na mene (da) presiječe (prekine ovu) molitvu meni, pa je dao snage meni (osnažio, omogućio je meni i u ovoj prilici) Allah od njega (da budem jači, tj. dao mi je da ga savladam, pobijedim)."

Pa je spomenuo (on) njega (ovaj hadis, tj. ispričao ga je do kraja - a na drugom mjestu ovoga djela ovaj hadis je naveden u cijelosti).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Evzaija od Jahja-a, sina Ebu Kesira, od Ebu Selemeta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada se je (god) dozivalo za molitvu (tj. Kada se uči ezan - izgovara poziv na molitvu, namaz, salat), okrenuo je stražnjicu sotona (tj. pobjegne sotona daleko), a za njega je (a on ima prilikom toga bježanja) prđenje (tj. sotona bježi puštajući glasno vjetar iz stražnjice od muke). Pa kada se izvršilo (završilo pozivanje na molitvu - ezan), okrenuo (okrene) se (nazad, vrati se, došao je, tj. dođe sotona prema čovjeku, okolo, oko čovjeka, klanjača). Pa kada se povratilo (tj. Kada se proučio, izgovorio ikamet - a to će reći: Pa kada se počne izgovarati poziv za početak obavezne molitve) za nju (za molitvu kada se izgovori ovaj drugi poziv), okrenuo je (tj. okrene) leđa. Pa kada se izvršilo (završilo, kad se završi ikamet), okrenuo se (okrene se, tj. sotona dođe opet tako) da se razmaše (tj. ispriječi) između čovjeka (koji klanja) i njegova srca; pa govori (sotona čovjeku): sjeti se toga i toga!, (tako) da neće znati (tj. da najzad ne zna čovjek) da li je klanjao tri ili četiri (rekata - naklona, stajanja u molitvi). Pa kada nije znao (tj. Kada čovjek ne zna da li je klanjao) tri ili četiri (rekata), ničičice (pasti će ničice) dva ničičenja zaborava (tj. učiniće dvije sehvi sedžde - odnosno dvije sedžde kojima se ispravlja greška načinjena iz zaborava, nehotimično)."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Ebuzzinada (Ebu Zinada), od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Svaki (od) sinova Adema (tj. Svaki čovjek) je (u takvoj prilici da) udari (izvjesni) sotona u njegove dvije strane (tijela) sa njegovim (svojim) prstom kada se rađa (čovjek), osim Isa-a, sina Merjeme (tj. osim Isusa, sina Marije - njega taj sotona nije udario pri rođenju). Otišao (tj. Počeo) je (da) udari (i njega), pa je udario u zavjesu (zastor - u izvjesnu zavjesu, u izvjesni zastor)."

(Veli se da se pod zavjesom, zastorom misli na kožicu, košuljicu u kojoj se dijete rodi.)

PRIČAO NAM JE Malik, sin Ismaila, pričao nam je Israil od Mugireta, od Ibrahima, od Alkameta, rekao je:

Došao sam (u) Siriju (iz Iraka, pa sam pitao: "Ko ima ovdje od drugova Muhameda a.s."). Rekli su: "Ebu Derda'." Rekao je (tj. Upitao je mene Ebu Derda'): "Da li je u (među) vama (onaj) koji (je taj što) je zaštitio njega Allah od (izvjesnoga) sotone na jezik (tj. na izjavu, prema izjavi - ili na molbu) Njegovog (tj. Svoga) vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio."

(Misli se na Ammara, a to će se vidjeti iz daljega teksta odmah.)

PRIČAO NAM JE Sulejman, sin Harba, pričao nam je Šubete od Mugireta, i rekao je:

".... koji (je taj što) je zaštitio njega Allah na jezik Njegovoga (Svoga) vjerovijesnika (tj. prema izjavi, prema riječima Njegovoga - Svoga - vjerovijesnika Muhameda), pomilovao ga Allah i spasio." Misli (na) Ammara.

(To jest: Ebu Derda' je pod tim izrazom mislio na Ammara, sina Jasirovoga. Htio je da kaže: "Da li je u Iraku Ammar, koji je taj što ga je Allah zaštitio kako smo razumjeli iz riječi Muhameda a.s., - je li on tamo sada?")

Rekao je: A rekao je Lejs: pričao mi je Halid, sin Jezida, od Seida, sina Ebu Hilala da je Ebul-Esvad (pričao da) je izvijestio njega Urvete od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Anđeli pričaju u ananu - a "anan" je "gamam": oblak - (tj. izvjesni anđeli-meleki - međusobno pričaju, razgovaraju se u oblaku) za (izvjesnu) stvar (koja) će biti u Zemlji (koja će se dogoditi na Zemlji), pa čuju (izvjesne) sotone (tu) riječ, pa izliju (došapnu, doviknu) nju (tu riječ) u uho prorocatelja (predskazatelja, predskazivača sudbine - naslonivši oni svoja usta na njegovo uho) kao što se izliva surahija (posuda za vodu veća u manju naslonivši grlo jedne posude na grlo druge posude - posude u koju se izliva, nalijeva voda), pa povećavaju sa njom (sa tom istinitom riječi, riječju još nekih drugih) stotinu laži."

PRIČAO NAM JE Asim, sin Alije, pričao nam je Ibnu Ebu Zi'b od Seida Makburije, od njegova oca, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zijevanje (Zihanje) je od (izvjesnoga) sotone, pa kada zijeva jedan (od) vas (kada se ziše, zijeva jednom od vas), pa neka vraća njega (tj. neka odbija, suzbija, sprječava zijevanje) što je mogao (tj. koliko više može), pa (jer) zaista jedan (od) vas kada je rekao (zijevajući): "Hah (Ah)!", nasmijao se je (tj. nasmije se taj izvjesni) sotona."

PRIČAO NAM JE Zekerija, sin Jahja-a, pričao nam je Ebu Usamete, rekao je Hišam, izvijestio nas je od njegovoga (od svoga) oca (Urveta), od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je:

Pošto je bio dan Uhuda, porazili su se (tj. u početku su bili poraženi) idolopoklonici, pa je povikao (uzviknuo) Iblis (zapovjednik - otac - sotona):

"O robovi Allaha, zadnjih (od) vas (ili: drugih od vas, tj. onih iza vas čuvajte se)!"

(S ovim glasom je bačena zabuna među muslimane, pa su oni iz prvih bojnih redova udarili na zadnje redove misleći da su to neprijatelji koji su im prošli za leđa, i ne znajući da su to muslimani, a ne oni stvarni neprijatelji koji su se bili provukli za leđa i napali muslimane ali kasnije.)

Pa su se povratili prvi (od) njih (ili: prva) grupa od (njih - od muslimana -), pa se je pobila ("idžtelede": ubijati se, pobiti se sabljama) ona (prva grupa) i druga (zadnja grupa od) njih (od muslimana međusobno, tj. počele su se boriti međusobno u neznanju, u zabuni). Pa je pogledao (ugledao) Huzejfete, pa kadli on (se) sa njegovim (sa svojim) ocem Jemanom (sukobi). Pa je rekao (povikao Huzejfete):

"O robovi Allaha, moj otac, moj otac!"

(A njegov otac je bio musliman i u muslimanskoj vojsci, pa je po tome poznao da su se muslimani u zabuni međusobno sukobili. Međutim, nisu Huzejfeta odmah čuli ni razumjeli muslimanski vojnici, pa su mu ubili oca na njegove oči. To je i smisao daljega teksta.)

Pa tako mi Allaha nisu se sustegli, čak su ubili njega (tj. nisu se rastavili od njega, nisu ga se okanili dok ga nisu ubili). Pa je rekao Huzejfete: "Oprostio Allah vama!" Rekao je Urvete: Pa neprestano je bio u Huzejfetu od njega ostatak dobra dok je stigao Allahu (tj. do smrti).

(Veli se da je Muhamed a.s. htio da plati krvarinu Huzejfetu za oca, ali Huzejfete je to odbio, i oprostio je ubici jer je vidio da je to bilo iz neznanja i u zabuni. Čak je Huzejfete molio za oprost grijeha onih što su mu ubili oca. Zbog te molitve i zbog takvoga držanja smatran je od Muhameda a.s. kao dobar i on ga je, inače, držao u svome društvu kao jednoga od najpovjerljivijih svojih drugova, a ostatak te dobrote je u Huzejfetu bio sve do njegove smrti. Veli se da je ubica Huzejfetovoga oca bio Ukbete, sin Mes'uda. Tejmija je Urvetovu izjavu o Huzejfetu protumačio ovako: Huzejfete je neprestano imao u sebi ostatak tuge za svojim ocem zbog toga što ga ubiše muslimani.)

PRIČAO NAM JE Hasen, sin Rebi'a, pričao nam je Ebul-Ahves od Eš'asa, od njegova oca, od Mesruka, rekao je: rekla je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje: pitala sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, o obaziranju (izvjesnoga) čovjeka u molitvi (namazu), pa je rekao:

"Ono (tj. To) je (jedno) ugrabljenje (na brzinu i prevaru što) sebi ugrabi njega (izvjesni) sotona od molitve jednoga (od) vas."

PRIČAO NAM JE Ebu Mugirete, pričao nam je Evzaija, rekao je: pričao mi je Jahja, sin Ebu Kesira, od Abdullaha, sina Ebu Katadeta, od njegova oca, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO JE MENI Sulejman, sin Abdurrahmana, pričao nam je Velid, pričao nam je Evzaija, rekao je: pričao je meni Jahja, sin Ebu Kesira, pričao mi je Abdullah, sin Ebu Katadeta, od njegovoga (od svoga) oca (Ebu Katadeta), rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Dobro sanjanje (Dobar san) je od Allaha, a sanjarenje je (tj. loši, zli, nevaljali snovi su) od (izvjesnoga) sotone. Pa kada je sanjario (sanjao, usnio loš san) jedan (od) vas (jedno) sanjarenje (koje) plaši njega (od kojega se uplaši), pa neka pljune (na prostor) od svoje ljevice (tj. neka pljune na lijevu stranu), i neka se utječe u (zaštitu) Allaha od njegovog zla (od zla toga sanjarenja), pa zaista ono neće štetiti njemu (neće nanijeti štete njemu.)"

(Ovdje je naša riječ sanjarenje upotrijebljena, upotrebljena malo nepravilno, ali u nedostatku boljšeg izraza tako je prevodilac postupio. To je učinjeno zato da bi se izrazila razlika koja postoji između riječi "ru'ja": sanjanje, i "hulumun": sanjanje koje je skopčano i povezano sa neugodnostima i strahotama, ili sa maštanjem. Zato smo prvu vrstu sanjanja, koje je obično i dobro, preveli sa izrazom "sanjanje", a drugu vrstu - hulum, koja nije ugodna, sa izrazom "sanjarenje". I u daljem će se tekstu tako postupiti u sličnim hadisima. Dakle, izraz "sanjarenje" treba u ovakvim slučajevima i u ovakvim tekstovima shvatiti kao "loše sanjanje, loše snoviđenje".)

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Sumejja, slobodnjaka Ebu Bekra (Ebu Bekrovoga), od Ebu Saliha, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Ko je rekao (tj. Ko rekne) "Nema božanstva osim Allaha, samoga Njega, nema druga Njemu, Njemu je vlast i Njemu je hvala, i On je na svaku stvar moćan!" (ko to izgovori) u (jednome) danu stotinu puta, bilo je (tj. biće to) njemu ravno (jednako oslobođenju, oslobađanju) deset vratova (tj. to mu je vrijedno kao da je oslobodio od ropstva desetericu ljudi), i zapisalo se je (zapisaće se) njemu stotinu lijepih (djela), i zbrisalo se je (tj. zbrisaće, izbrisaće se) od njega (njemu) stotinu loših (djela), i bilo je (biće to) njemu zaštita (utvrda, zapis, talisman, amulet) od sotone (izvjesnoga u) tome njegovom danu do (da) omrkne (tj. do noći); i nije donio (ni) jedan (čovjek) vrijednije od (onoga) što je (on) donio njega, osim (tj. jedino je donio, od njega vrijednije učinio je) jedan (čovjek što) je učinio (uradio, tj. izgovorio) više od toga (više od stotinu puta navedene riječi u jednom danu)."

("Eta bi", i "dža'e bi": donijeti - donio je.)

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Jakub, sin Ibrahima, rekao je: pričao nam je moj otac od Saliha, od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me je Abdul-Hamid, sin Abdurrahmana sina Zejda, da je Muhamed, sin Sa'da sina Ebu Vakkasa, izvijestio njega da je njegov otac Sa'd, sin Ebu Vakkasa, rekao:

Zatražio je dozvolu Umer (za ulazak) na (tj. od) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a kod njega (kod Muhameda a.s. u tom času bile) su (neke) žene od Kurejševića (koje) govore njemu i mnogo čine (govore) njemu povisivajući (one) njihove (svoje) glasove. Pa pošto je zatražio dozvolu Umer (da bude primljen), ustale su (tj. počele su one da) se žure (izvjesnoj) zavjesi. Pa je dozvolio njemu (ulazak) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, smiješi se (smije se pri tom). Pa je rekao Umer:

"Nasmijao (li) je Allah (zbog nečega) tvoj zub, o poslaniče Allaha?!" Rekao je: "Čudio (začudio, zadivio) sam se od (tj. zbog) ovih koje su bile kod mene, pa pošto su čule tvoj glas, požurile su se zavjesi." Rekao je Umer: "Pa ti si, o poslaniče Allaha, bio preči da se boje (tebe one)." Zatim je rekao: "O neprijateljice njihovih (tj. svojih) duša! Zar se bojite (plašite) mene, a nećete se bojati (tj. a ne bojite se vi) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio?!" Rekle

su (one): "Da. Ti si suroviji i grublji (nemilosrdniji) od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio." Rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Tako mi (Onoga) koji (je taj što) je moja duša u Njegovoj ruci nije sreo tebe (izvjesni) sotona nikada idući (da ti ideš jednom) dolinom, (a da je postupio drukčije) osim (tako da) je išao (tj. prebacio se da ide drugom nekom) dolinom osim tvoje doline (tj. sotona nikada ne ide s tobom zajedno)."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Hamzeta, rekao je: pričao mi je Ibnu Ebu Hazim od Jezida, od Muhameda, sina Ibrahima, od Isa-a, sina Talhata, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Kada se probudio (tj. Kada se probudi) - mislim (da je rekao) - jedan (od) vas, pa se čistio (pa se čisti za molitvu - uzima abdest), pa neka se osekne (neka isfrkne, istjera iz nosa slinave stvari jako izdišući vazduh na nos) tri puta, pa (tj. jer) zaista (izvjesni) sotona zanoći (noćiva) na njegovom nosu (tj. u najkrajnjoj šupljini njegovoga nosa)."

GLAVA

spominjanja duhova (džina, nevidljivih bića), i (spominjanja) njihove nagrade i njihove kazne (tj. da će i oni biti nagrađivani i kažnjavani) zbog Njegovoga govora:

"O skupino duhova i ljudi, zar nisu dolazili vama poslanici od (između) vas (da) pričaju na vas (vama) moje znakove (ili: moje rečenice, odlomke).....", do Njegovoga govora ".... od (onoga) što čine (rade) oni." ".... bahsen....", je "naksan": okrnjenje. Rekao je Mudžahid: "I učinili su između Njega i između duhova (neko, jedno) srodstvo.....", (ovo se odnosi na ono što) su rekli (govorili) bezvjernici Kurejševića (da) su anđeli kćeri Allaha, a njihove majke (da) su kćeri gospodara duhova (prvaka od duhova, demona). Rekao je Allah:

"..... a zaista već su znali (već znaju) duhovi (izvjesni da) zaista oni su zaista privedenici (tj. oni su oni koji su takvi da se daje da se privedu, dovedu, da se daje da se oni učinu prisutnim)." - (a to znači) učinuće (učiniće) se prisutnim (dovešće se) radi obračuna (polaganja računa, odgovornosti na sudnjem danu). "..... vojska (tj. ljudi) privedeni (dovedeni).", kod obračuna (na sudnjem danu).

(Napomena. Iz dosadašnjih i daljnjih hadisa i iz raznih mjesta u Kur'anu može se zaključiti da nam se stavlja do znanja, saopćava nam se da postoje tri vrste nevidljivih bića. S tim nije rečeno da ih nema i više vrsta, ali nama se saopćava da znamo, uglavnom, za tri vrste takvih bića. Prvo su meleki: anđeli, i to su, uglavnom, dobra nepogrešiva Božija bića. Drugo su šejtani: zli duhovi posebne vrste za razliku od običnih duhova. Obični duhovi su treća vrsta tih nevidljivih bića, i oni se nazivaju džinni. Obični duhovi mogu biti i dobri - salih: salihun -, a mogu biti i loši, nevaljali - kasit: kasitun, 'ifriti. Izraz šejtan, dakle, označava posebnu vrstu zlih duhova, i u tekstu će se taj izraz uvijek prevoditi sa izrazom "sotona". Otac, vođa šejtana: sotona zove se Iblis. Izraz "džinnun", džin prevodiće se sa izrazom "duh, duhovi", a taj izraz označava, kako je već rečeno, duhove obične, jednostavne, proste - ako se već može tako i slično reći. I ti "obični" duhovi mogu biti loši, ali oni su jedni i dobri između ovih "običnih" duhova. Sve tri te vrste nevidljivih bića imaju svoj posebni pravi lik i oblik, a mogu da poprime i da se pretvore i u lik i oblik drugih bića. Kada su u svome posebnom pravom liku i obliku, ljudi ih ne mogu vidjeti, i zato ih zovemo nevidljiva bića. Jedino su Božiji poslanici mogli ta bića vidjeti u njihovom pravom posebnom liku i obliku. Uzgred se napominje da riječ "šejtan, šejtinu" ima i drugih značenja.)

PRIČAO NAM JE Kutejbete od Malika, od Abdurrahmana, sina Abdullaha sina Abdurrahmana sina Ebu Sa'sa'ata, Ensarije, od njegova oca da je on izvijestio njega da je Ebu Seid Hudrija, bio zadovoljan Allah od njega, rekao njemu:

"Zaista ja vidim tebe (da) voliš brave (bravinje, ovce) i pustinju, pa kada si bio (tj. kada budeš) u tvojim (svojim) bravima ili tvojoj (svojoj) pustinji, pa si objavljivao (objavljivaš) poziv za molitvu (kad budeš ezanio), pa podigni tvoj (tj. svoj) glas sa dozivanjem (tj. uči ezan sa povišenim tonom, glasom), pa (tj. jer) zaista ono (stvar je takva da) neće čuti (u krajnjem) dosegnuću glasa objavljivača poziva (muezina nijedan) duh, a ni čovjek, a ni (kakva) stvar (pa da će biti drukčije) osim (tako da) je svjedočila (da će svjedočiti) njemu (na) sudnjem danu." Rekao je Ebu Seid: Čuo sam njega (to da će mu biti svjedoci) od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio.

GLAVA

govora Njega, uzvišen je i veličajan je: "I kad okrenusmo (uputismo, upravismo) k tebi nekolicinu od duhova (izvjesnih).....", do Njegovog govora ".... ti su u zabludi jasnoj."

".... masrifan.", je "ma'dilen": mjesto gdje se upravlja; ili: mjesto gdje se skreće. "..... sarefna....", je (to jest, to je isto što i) "vedždžehna": upravili smo, poslali smo.

GLAVA

govora Njega, uzvišen je: "..... i prosuo je u njoj (tj. u zemlji, po zemlji, na zemlji) od svake micalice (tj. životinje koja se miče, kreće)....".

Rekao je Ibnu Abbas: ".... su'banun....", je muška zmija od njih (tj. od zmija, između zmija).

Rekne (Veli) se: Zmije su vrste (tj. Zmija ima više vrsta): "el-džannu" (bijela zmija), i "el-efa'i" (ženske zmije) i "el-esavidu" (zmije koje imaju crninu, crno po sebi). ".... uzimač za njezinu kiku (njezin perčin, dugu kosu na prednjem dijelu glave)....", je (značenja, tj. to znači da je ona - svaka životinja) u Njegovom posjedu i Njegovoj vlasti (moći). Rekne se: "..... saffatin....", (a to) je: rasprostiračice (raširivačice) njihovih (svojih) krila (tj. ptice šire svoja krila - ptice šireći svoja krila). ".... jakbidne....", je (značenja da one - ptice): udaraju (one) sa njihovim (svojim) krilima (udarajući one svojim krilima).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Hišam, sin Jusufa, pričao nam je Mamer od Zuhrije, od Salima, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je on čuo Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) propovijeda (predikuje) na (svojoj) govornici (i da) govori:

"Ubijajte (izvjesne) zmije, i ubijajte vlasnika dviju bijelih pruga (ili dviju tačaka, tački, tj. ubijajte zmiju koja ima niz leđa dvije bijele pruge, crte; ili dvije tačke) i kusca (tj. i ubijajte zmiju kusatu, zmiju koja nema repa, odnosno koja ima vrlo kratak rep), pa (tj. jer) zaista njih dvije potamnjuju vid i traže da obore (tj. pobacuju) breme (misli se na dijete u utrobi majke)."

(Tj. jer te dvije vrste zmija su takve da one svojim pogledom štetno utječu na vid čovjeka u kojega pogledaju i svojim pogledom u trudnu ženu izazovu pobačaj, abortus.)

Rekao je Abdullah: Pa dok ja tjeram (gonim jednu) zmiju zato (da) ubijem nju, pa (kadli) je zavikao mene Ebu Lubabete (jedan poznati drug Muhameda a.s.):

"Ne ubijaj nju!" Pa sam rekao: "Zaista poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, već je zapovjedio za ubijanje (izvjesnih) zmija." Rekao je: "Zaista on je zabranio poslije toga od (ubijanja zmija, tj. zabranio je ubijanje) vlasnica kuća (tj. ubijanje zmija koje stanuju u kućama ljudi), a ona je (tj. one su) živeće (tj. to su one koje dugo žive stanujući u kućama ljudi - drugim riječima: to su pokućarice, zmije koje žive u kućama)." A rekao je Abdurrezzak od Mamera: Pa je vidio mene Ebu Lubabete, ili Zejd, sin Hattaba (kada sam potjerao zmiju da ubijem).

(To je predanje u kojem se jedan pripovjedač ne sjeća da li je Abdullaha vidio Ebu Lubabete, ili je to bio Zejd, polubrat Umerov, stric Abdullahov.)

I slijedio je njega (Mamera) Junus, i Ibnu Ujejneta, i Ishak Kelbija i Zubejdija. A rekao je Salih, i Ibnu Ebu Hafsate i Ibnu Mudžemmi'in (Ibnu Mudžemmi', pričajući sva trojica) od Zuhrije, od Salima, od Ibnu Umera: Vidio je mene (Vidio me je) Ebu Lubabete i Zejd, sin Hattaba.

(To je treći način predanja ovoga hadisa po kojem predanju su ga vidjela obojica u času kada je htio da ubije zmiju, pa su ga obojica opomenula, ili sam Ebu Lubabete, da ne ubija pokućarice zmije.)

GLAVA:

Najbolje imanje (izvjesnoga) muslimana su bravi (ovce što) slijedi s njima visove (vrhove, naviše predjele) brda.

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Ebu Uvejsa, rekao je: pričao mi je Malik od Abdurahmana, sina Abdullaha sina Abdurahmana sina Ebu Sa'sa'ata, od njegova oca, od Ebu Seida Hudrije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Skoro je (Blizu je) da bude najbolji imetak (imanje izvjesnoga) čovjeka bravinje (tj. bravi, ovce što) slijedi s njima visove brda (tj. što ih pred sobom goni na vrhove gora i planina) i mjesta padanja kaplji (kiše, tj. i u pusta mjesta gdje samo kiša pada), bježi sa svojom vjerom (tj. bježeći zbog očuvanja svoje vjere) od smutnji (iskušenja)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Glava (vrhunac) bezvjerništva je prema (izvjesnom) istoku, a ponos i oholost je u stanovnika (tj. u vlasnika) konja i deva i vikača (žestokim glasom), stanovnika pustinje (Beduina koji imaju mnogo deva i goveda); a smirenost (mir, spokojstvo, dostojanstvo) je u stanovnika (vlasnika) bravinja (brava, ovaca)."

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Ismaila, rekao je: pričao mi je Kajs od Ukbeta, sina Amra, Ebu Mes'uda, rekao je:

Dao je znak (Pokazao je) poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, sa svojom rukom prema Jemenu, pa je rekao:

"Vjerovanje je jemensko, evo ovdje! Zar ne (Pazite)! Zaista tvrdoća i grubost srca je u vikača (žestokim glasom, povikom) kod korijenja repova deva (kamila) gdje se rađaju dva roga (izvjesnoga) sotone u Rebi'atu i Mudaru (tj. u, među plemenima Rebi'ate i Mudar)."

PRIČAO NAM JE Kutejbete, pričao nam je Lejs od Džafera, sina Rebi'ata, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Kada ste čuli (tj. Kada čujete) vikanje (tj. pjevanje) horozova (pijetlova), pa pitajte (tj. prosite, molite) Allaha od Njegove (od Svoje) dobrote (da vam dadne), pa (jer) zaista oni su vidjeli (tj. oni, kad zapjevaju, vide jednog) anđela (meleka). A kada ste čuli revanje (njakanje) magarca, pa utječite se (tražite zašтите) u Allaha od sotone, pa (jer) zaista on je vidio (jednoga) sotonu."

PRIČAO NAM JE Ishak, izvijestio nas je Revh, rekao je: izvijestio nas je Ibnu Džurejdž, rekao je: izvijestio me je Ata', čuo je Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada bude pomrčina (prva od) noći, ili omrknete, pa otklonite (tj. spriječite, zadržite) vašu (svoju) djecu, pa (jer) zaista sotone se tada rasprostranjuju. Pa kada ode (neki) čas od noći, pa odriješite ih (ili smjestite ih). I zaključajte vrata, i spomenite ime Allaha (tj. recite "Bismillahi": Sa imenom (U ime) Allaha), pa (jer) zaista sotona neće otvoriti (nijedna) zatvorena vrata."

Rekao je (Ibnu Džurejdž): A izvijestio me je Amr, sin Dinara, čuo je Džabira, sina Abdullaha, (slično) prema (onome) što je izvijestio mene Ata', a nije spomenuo (u predaji Amr ove riječi): "I spomenite ime Allaha."

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Vuhejb od Halida, od Muhameda, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Izgubio se je (tj. Nestao je jedan) narod (tj. jedna grupa) od Israelićana, ne zna se šta je učinila (tj. ne zna se šta je bilo s njima). I zaista ja ne mislim nju (tu nestalu grupu ništa drugo) osim miševe (tj. ništa drugo nije bilo s njom osim to da su se pretvorili u miševe): (a dokaz za to je ovo) kada se metnu (metne, stavi) za njih (njima - miševima) mlijeka deva (kamila), ne piju (ta mlijeka, to mlijeko); a kada se metnu (stavi) za njih (njima) mlijeka ovaca, piju."

(Israelićani ne jedu meso deve, kamile, niti piju njezino mlijeko, a jedu meso ovce i piju mlijeko ovce.)

Pa sam pričao (ovo) Ka'bu (tj. Ka'bu zvanome Ka'bul-Ahbar), pa je rekao (meni): "Ti (li) si čuo Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori njega (taj govor - to)?"

Rekao sam: "Da. Rekao je meni više puta (nekoliko puta: "Ti li si čuo to od Vjerovijesnika a.s.?"), pa sam rekao: "Pa zar čitam Tevrat (Toru)?"

(To jest: "Zar ti kazivanje moje smatraš da je iz Tevrata, a ne od Muhameda a.s.. Ne pričam ti iz Tevrata nego od Muhameda a.s..")

(Ovaj hadis su protumačili hadiski učenjaci tako da ga je Muhamed a.s. izrekao prije nego mu je objavljeno pravo stanje stvari o tome, pa je zato i rekao u samome ovome hadisu Muhamed a.s. "ne mislim" drukčije.... Dakle nije upotrijebio izraz koji u sebi označava, sam sobom pokazuje sigurno znanje i obavještenje, izričnost.)

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ufejra, od Ibnu Vehba, rekao je: pričao mi je Junus od Ibnu Šihaba, od Urveta, priča od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao za guštera (tj. o gušteru da je gušter) pokvarenjačić (nevaljalčić, mali nevaljalac), a nisam čula njega (da) je zapovjedio za njegovo ubijanje (tj. da se on - gušter - ubija). A tvrdio je Sa'd, sin Ebu Vakkasa, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, zapovjedio za njegovo ubijanje.

PRIČAO NAM JE Sadekate, sin Fadla, izvijestio nas je Ibnu Ujejneta, pričao nam je Abdul-Hamid, sin Džubejra sina Šejbeta, od Seida, sina Musejjeba, da je Ummu Šerika izvijestila njega da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, zapovjedio njoj za ubijanje (izvjesnih) gušterova.

PRIČAO NAM JE Ubejd, sin Ismaila, pričao nam je Ebu Usamete od Hišama, od njegova oca, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ubijajte (zmiju) vlasnika dviju pruga (tj. koja ima dvije pruge, crte po leđima; ili dvije tačke), pa (tj. jer) ona pomračuje (potamnjuje izvjesni) vid i pogađa (tj. oštećuje, pobacuje izvjesno) breme (iz utrobe trudnice)." Slijedio je njega (Ebu Usameta) Hammad, sin Selemeta, izvijestio nas je Usamete.

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Hišama, rekao je: pričao mi je moj otac od Aiše, rekla je:

Zapovjedio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, za ubijanje kusaste (zmije - poskoka - zmije sa vrlo kratkim repom), i rekao je:

"Zaista ona pogađa (oštećuje izvjesni) vid i odvodi breme (tj. izaziva pobačaj bremena trudne žene)."

PRIČAO MI JE Amr, sin Alije, pričao nam je Ibnu Ebu Adijj od Ebu Junusa Kušejrije, od Ibnu Ebu Mulejketa da Ibnu Umer ubijaše (izvjesne) zmije (neko, jedno vrijeme), zatim je zabranjivao (ubijanje zmija). Rekao je (tj. Govorio je o tom Ibnu Umer ovo):

Zaista je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, porušio (jedan, neki) zid (koji je pripadao) njemu, pa je našao u njemu (skinutu, zbačenu) košuljicu (kože neke) zmije, pa je rekao:

"Pogledajte gdje je ona!" Pa su pogledali (vidjeli, tj. pronašli su je), pa je rekao: "Ubijte je!" Pa ubijah njih (Ubijao sam zmije ja) zbog toga. Pa sam sreo (ja nakon dužeg

vremena) Ebu Lubabeta, pa je izvijestio (on) mene da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Ne ubijajte zmijske (bijelesne, ili male, ili tanke, nježne - tj. pokućarice), osim kusaste vlasnice dviju pruga (ili crta, ili dviju tačkica), pa (jer) zaista ona obara (tj. pobacuje, abortira iz utrobe trudnice) dijete i odvodi (tj. oštećuje) vid, pa ubijajte nju (tu zmijsku - poskok)."

PRIČAO NAM JE Malik, sin Ismaila, pričao nam je Džerir, sin Hazima, od Nafi'a, od Ibnu Umera da on ubijaše (izvjesne, ili sve) zmijske, pa je pričao njemu Ebu Lubabete da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, zabranio ubijanje zmijske kuća (kućnih zmijski), pa se je sustegao od njih (tj. pa je prestao Ibnu Umer da ih ubija).

GLAVA:

Kada je pala muha (Kada padnu muhe) u piće jednoga (od) vas, pa neka zaburi (zagnjuri, zarone, zaroni) nju (muhu cijelu u piće), pa (jer) zaista je u (jednome) od njezina dva krila bolest, a u drugome je lijek. A pet (vrsta) od životinja su pokvarenjaci (nevaljale su), ubijaju se (čak i) u svetom tlu (Haremu - Meki i njezinoj okolini do određenih granica).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jezid, sin Zurej'a, pričao nam je Mamer od Zuhrije, od Urveta, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Pet (vrsta životinja) su pokvarenjačice (takve su da) se ubijaju (one i) u svetom tlu (Haremu gdje je zabranjeno ubijanje): miš, i škorpija, i jastrijeb (jastreb), i gavran i pas ujeđač (koji mnogo ujeđa i nakilja ljude)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, izvijestio nas je Malik od Abdullaha, sina Dinara, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Pet od životinja (takve su) ko ubije njih, a on je (čak i) hodočasnički obučan, pa nema (nikakva) grijeha na njega: škorpija, i miš, i pas (veliki) ujeđač, i gavran i jastrijeb."

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Hammad, sin Zejda, od Kesira, od Ata'-a, od Džabira, sina Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, podigao je njega (slijedeće pričanje do Muhameda a.s.), rekao je:

"Pokrite (Pokrivajte) posude (za vodu), i zavezujte mješine (za vodu), i zatvorite vrata (zatvarajte vrata), i pritisnite (privucite k sebi) vašu djecu kod večeri (kod prve pomrčine, tame noći), pa (jer) zaista za (izvjesne) duhove je (tj. jer duhovi tada imaju jedno) rasprostranjenje i zgrabljenje (tj. i iznenadno hvatanje); i ugasite svjetiljke kod spavanja, pa (jer izvjesna) pokvarenjačica (miš) ponekad (ili: često) potegne sebi fitilj (od svjetiljke), pa zapali porodicu kuće."

Rekao je Ibnu Džurejdž i Habib od Ata'-a: "....., pa (jer) zaista sotona.... (se rasprostire i zgrabi, zgrabljava)."

PRIČAO NAM JE Abdete, sin Abdullaha, izvijestio nas je Jahja, sin Adema, od Israila, od Mansura, od Ibrahima, od Alkameta, od Abdullaha, rekao je:

Bili smo sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (jednoj) pećini (veli se da je to bilo na području Mine), pa je sašla (sura - poglavlje Kur'ana koje počinje sa slijedećim riječima): "Vel - murselati urfen: Tako mi poslanih dobrom.". Pa zaista mi zaista usmeno uzimamo nju (tu suru primamo) iz usta njegovih (iz usta Muhameda a.s.) kadli izade (jedna) zmija iz svoje rupe. Pa smo se natjecali (požurili) njoj zato (da) ubijemo nju, pa je (ona) pretekla nas (pa je ona utekla nama, pobjegla je), pa je unišla (u) svoju rupu. Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Sačuvala se je (ona) vašega zla kao što ste se (i vi) sačuvali njezinoga zla."

A od Israila, od Aameša, od Ibrahima, od Alkameta, od Abdullaha slično njemu (prednjem hadisu), rekao je: ..... i zaista mi zaista usmeno uzimamo nju (tu suru) iz njegovih usta svježu.... A slijedio je njega (Israila) Ebu Avanete od Mugireta. A rekao je Hafsa, i Ebu Muavijete, i Sulejman, sin Karma, od Aameša, od Ibrahima, od Esveda, od Abdullaha.

PRIČAO NAM JE Nasr, sin Alije, izvijestio nas je Abdul-Aala, pričao nam je Ubejdullah, sin Umera, od Nafi-a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je on rekao:

"Unišla je (tj. Unići će jedna) žena (u) Vatru u (vezi, tj. zbog toga što je usmrtila jednu) mačku (na taj način što) je svezala nju, pa nije hranila nju, a nije (ni) ostavila (pustila) nju (da) jede od gmizavaca (ili: insekata) zemlje." Rekao je (Abdul-Aala): A pričao nam je Ubejdullah od Seida Makburije, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, slično njemu (navedenom hadisu).

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Ebu Uvejsa, rekao je: pričao mi je Malik od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Odsjeo je (Sišao, Odjahao je jedan) vjerovijesnik od (Božijih) vjerovijesnika pod (jedno) stablo, pa je pecnuo (u)jeo) njega (jedan) mrav. Pa je zapovjedio za svoju opremu (spremu, opskrbu) pa se je izvela (uklonila) ispod njega (stabla), zatim je zapovjedio za njegovu kuću (za kuću mrava - za mravinjak) pa se je spalio sa vatrom (spaljen je vatrom). Pa je objavio Allah njemu: "Pa da li ne (tj. Pa zašto nisi spalio) jednoga mrava?"

(To jest: "Što spali i one mrave u cijelome mravinjaku koji te nisu ujedali? Zašto ne spali samo onoga jednoga mrava koji te je ujeo?")

GLAVA:

Kada je pala (izvjesna) muha u piće jednoga (od) vas, pa neka zagnjuri nju (svu), pa (jer) zaista u jednome (od) njezina dva krila je bolest, a u drugome je lijek.

PRIČAO NAM JE Halid, sin Mahleda, pričao nam je Sulejman, sin Bilala, rekao je: pričao mi je Utbete, sin Muslima, rekao je: izvijestio me je Ubejdullah, sin Hunejna, rekao je: čuo sam Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada je pala (Kada padne) muha u piće jednoga (od) vas, pa neka zagnjuri nju, zatim neka iščupa (izvadi) nju, pa (jer) zaista u jednome (od) njezinih dvaju krila je bolest, a (u) drugome je lijek."

(Ovaj hadis na ovome ovdje mjestu u tekstu nema veze ni sa hadisom prethodnim, ni sa slijedećim.)

PRIČAO NAM JE Hasen, sin Sabbaha, pričao nam je Ishak Ezrak, pričao nam je Avf od Hasena i Ibnu Sirina, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Oprostilo se je (tj. Oprostiće se jednoj) ženi prostitutki (kurvi koja) je prošla pokraj (jednoga) psa (koji) na glavi (tj. na ivici, rubu jednoga) bunara dahti (žestoko diše isplazivši jezik od žedi) - rekao je: skoro je (da) ubije njega žed - pa je (ona žena) skinula svoju cipelu (tj. obuću sličnu sadašnjoj cipeli), pa je svezala nju sa svojim zavijačem (pokrivačem za glavu), pa je izvukla (izvadila) njemu (nešto) od (te) vode. Pa se je oprostilo njoj s tim (zbog toga)."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, rekao je: zapamtio sam ga od Zuhrije kao što si zaista ti ovdje, izvijestio me je Ubejdullah od Ibnu Abbasa, od Ebu Talhata, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Neće unići (Ne ulaze izvjesni) anđeli (meleki u takvu) kuću (što) su u njoj pas, a ni slika."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Nafi-a, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, zapovjedio (izdao zapovjed) za ubijanje (izvjesnih) pasa.

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Hemmam od Jahja-a, pričao mi je Ebu Selemete da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, pričao njemu, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ko je držao (tj. Ko drži u posjedu, u vlasništvu kakvoga) psa, okrnjuje se (krunji se) od njegovoga posla (u) svakom danu (svaki dan jedan) kirat (karat, tj. velika količina nagrade), osim psa usjeva ili stoke (tj. izuzimajući psa za čuvanje usjeva ili čuvanje stoke)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, pričao nam je Sulejman, izvijestio me je Jezid, sin Husajfeta, rekao je: izvijestio me je Saib, sin Jezida, čuo je Sufjana, sina Ebu Zuhejra, Šennijju da je on čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Ko je sebi stekao psa (koji) neće biti dostatan njemu (da mu čuva) usjev, a ni vime (tj. stoku), okrnjilo se je od njegovoga rada (dobroga posla u) svakom danu (jedan) kirat (karat)." Pa je rekao Saib: "Ti (li) si (Je si li) čuo ovo od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (zaista)?" Rekao je: "Da, i tako mi Gospodara ove Strane."

GLAVA

stvaranja Adema (Adama) i njegova potomstva.

".... salsalin....", je blato (koje) se pomiješalo sa pijeskom (pa se osušilo) pa zveči (odzvanja) kao što zveči (odzvanja) glinena posuda (pečena posuda od zemlje koju izrađuju lončari, grnčari - porculan). A veli se (rekne se, tj. govori se da "salsalin - salsalun") je "muntinun": smrdljiv. Hoće za njega (za "salsalun" da s time kažu da je to proširena riječ od

svoje korijenite riječi) "salle", kao što se rekne: "sarrel-babu" i "sarsare": škripe vrata kod zatvaranja.

(To jest: Kao što "sarre" i "sarsare" znači škripio je, tako isto i "salle" i "salsale" ima jedno isto značenje. A "salle-ellahmu" znači usmrđjelo se meso. Otuda se izvodi i zaključak da "salsalun" znači smrdljiv. Inače ovdje se raspravlja o riječi "salsalun" jer će se dalje u tekstu navoditi hadisi koji govore o stvaranju Adema kao prvoga čovjeka, a u Kur'anu je u jednom odlomku rečeno da je čovjek stvoren od "salsala - min salsalin". Kao što je slučaj sa riječima "sarre" i "sarsare", tako je, veli se, i sa riječima "salle" i "salsale", a to nisu usamljeni slučajevi. Zato se u daljem tekstu navodi još jedan sličan slučaj, pa se veli:)

Kao (to, isti je slučaj i sa) "kebbebtuhu" - misli (se na isto značenje kao i u) "kebebtuhu": strmoglavio sam ga (oborio sam ga na njegovo lice). "... pa je prošla s njim...", je (značenja): Ustrajalo je s njom (u nje) nošenje (začetog djeteta), pa je upotpunila njega (tj. pa je rodila njega - dijete). "... en la tesdžude...", je (značenja) "en tesdžude": da ničičiš (da padneš licem na tle - ničice).

(To su tumačenja nekih riječi, odnosno rečenica iz teksta Kur'ana u kojem se govori o Adamu i njegovoj ženi. To se ovdje neće opširnije objašnjavati, jer je to stvar tumačilaca, tumača Kur'ana. I kada se radi o hadisu koji govori o nekom tekstu Kur'ana, neće se mnogo u vezi toga davati objašnjenja. Jedino će se objašnjavati smisao hadisa ako se smisao hadisa ne može dovoljno shvatiti iz doslovnoga prevoda.)

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I kad (I pošto) je rekao tvoj Gospod (izvjesnim) anđelima: "Zaista Ja sam učinjač (tj. učinio, postavio, stvorio) u Zemlji (na Zemlji jednoga) zastupnika....".

Rekao je Ibnu Abbas: "lemma alejha hafizun.", je (isto što i) "illa alejha hafizun": .... osim (tako da) je na nju (jedan) čuvar. "... fi kebedin.", je (značenja): u teškom (u žestokom) stvaranju. "... ve rijašen...", je imanje (imetak). A rekao je (drugi) osim njega (osim Ibnu Abbasa): "Errijašu" i "Errišu", je jedno (jednoga značenja): perje (a u prenosnom smislu: imanje, imetak), a ono (to) je (ono) što se pokazuje (vidi) od odjeće. "... ma tumnune.", je sperma (muško sjeme) u maternicama žena. A rekao je Mudžahid: "Zaista On je na njegovo vraćanje zaista moćan.", je (značenja da je) spermu (sjeme) u mokraćovod (moćan vratiti On - Bog Svemoćni, Allah dž.š.). Svaka stvar (što) je stvorio nju, pa ona (je) par, nebo je par (Zemlji), a liho (nepar) je (samo) Allah, moćan je i veličajan je. "... fi ahseni takvimin.", je (isto što i) "fi ahseni halkin": u najljepšem stvaranju. "... (u) najnižeg (od) niskih.", osim ko je vjerovao. "... husrin.", je (što i) "dalalin": zabludi, zatim je izuzeo, pa je rekao: Osim ko je vjerovao (pravo je: Osim koji su vjerovali). "... lazibin.", je "lazimin": čvrstoga. "... stvaramo vas..." u kojem stvaranju hoćemo. "... nusebbihu bi hamdike...", je "nuazzimuke": poštujemo Te (veličamo Te). A rekao je Ebul-Alijeti: "Pa je uzeo usmeno sebi (tj. razumio je) Adem od svoga Gospoda (neke) riječi....", pa ono (tj. to) je Njegov govor: "Naš Gospode, učinili smo nasilje našim (tj. svojim) dušama (ili: osobama, tj. sami sebi)....". "Pa dao je posrnuti njima dvoma....", je (značenja): tražio je posrtanje njima dvoma (pozivao je posrtanju njih dvoje, tražio je načina da posrnu njih dvoje). A "... jetesenneh....", je (što i) "jetegajjer": mijenja se. "... asinin....", je "mutegajjirin": promijenjen. A "el-mesnunu" je "el-mutegajjiru": promijenjen (koji se mijenja u drugo). "... hame'in...", je množina (od riječi) "ham'etun", a ono (a to) je promijenjeno blato (pocrnulo blato). "... lijepe njih dvoje....", je (značenja ovoga): uzimanje ogrtača od lišća raja, slažu njih dvoje (to) lišće i lijepe njih dvoje neko (od njega (od lišća) k nekom (na neko, tj. lijepe jedno na drugo, ili jedno za drugo). "....

nevaljaštine (sramote) njih dvoga....", (to) je ciljanje od (tj. na) spolni ud (organ) njih dvoga (njih dvoje). "... i roba (za uživanje, za upotrebu) do (jednoga) vremena (časa)." Evo ovdje (se pod riječima "do vremena" misli na vrijeme) do sudnjega dana (do smaka svijeta). A "el-hinu" je kod Arapa od časa do (količine vremena tolike) što se ne obuhvata njegov broj.

(To jest: "hinun" označava i čas vremena, a i neograničeno vrijeme.)

".... kabiluhu....", je njegov rod koji (je taj što) je on od njih.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Abdurrezzak od Mamera, od Hemmama, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Stvorio je Allah Adema, a njegova (tj. a Ademova) duljina (dužina, valjda se misli na visinu) je šezdeset aršina. Zatim je rekao: "Idi (Odi), pa pozdravi na ove (tj. pozdravi, poselami ove) od (izvjesnih) anđela (meleka), pa slušaj (čuj, tj. zapamti sebi)! Što pozdrave (tj. Kako oni pozdrave) tebe, (to) je pozdrav tebe (tvoj) i pozdrav tvoga potomstva." Pa je rekao: "Esselamu alejkum!" ("Pozdrav vam!", ili: "Mir vam!", ili: "Spas vam!", ili: "Zdravo vam!") Pa su rekli: "Esselamu alejke ve rahmetullahi!" ("Pozdrav na tebe i milost Allaha!", ili: "Mir tebi i Božija milost!") Pa su povećali (oni - anđeli) njemu (Ademu) "i milost Allaha!" Pa svaki (onaj) ko uniđe (u) raj je na obliku Adema (tj. biće visok kao Adem). Pa neprestano se stvorenje (tj. ljudi, ljudstvo tjelesno, tijelo ljudi) okrnjuje (krnji - degeneriše) do sada (tj. smanjivao se rast tjelesni do danas - a dalje se više neće smanjivati)."

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Džerir od Umareta, od Ebu Zur'ata, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega (s njim), rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista prva grupa (skupina ljudi koji) će unići (ući u) raj (biće) na obliku (poput) Mjeseca (u) noći uštapa (punoga Mjeseca). Zatim (oni) koji će slijediti njih (biće) na (obliku, kao) najžešće biserne zvijezde u (na) nebu svijetljenjem (tj. na obliku, poput najsvjetlije biserne zvijezde). Neće (oni) mokriti, i neće obavljati velike nužde, i neće pljuvati i neće hrakati (neće izbacivati slina, šlajma). Njihovi češljevi su zlato, a njihov znoj je mosuš, a njihove kadionice su (takve da je u njima zapaljen) aloje - "el-endžudž": drvo mirisa, a njihove supruge su žene sa jako bijelim bijelim dijelovima i jako crnim crnim dijelovima u oku, velikih očiju. Na stvorenju jednoga čovjeka (će biti oni - oni koji uniđu u raj), na obliku (poput) njihovoga oca Adema: šezdeset aršina u nebo (tj. u visinu)."

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Hišama, sina Urveta, od njegova oca, od Zejnebe, kćeri Ebu Selemeta, od Ummu Seleme (Ummu Selemete) da je Ummu Sulejma rekla:

"O poslaniče Allaha! Zaista Allah se neće stidjeti (tj. Allah se ne stidi) od (izvjesne) istine. Pa da li je na ženi (na ženu obavezno) kupanje kada je sanjala (ona da spolno opći sa muškarcem)?" Rekao je: "Da, kada je vidjela (izvjesnu) vodu (tj. kada je osjetila da joj je iz spolnoga organa izašla tečnost, sjeme)." Pa se nasmijala Ummu Selemeta, pa je rekla: "Sanjati se (može li) žena (tj. Zar može žena imati poluciju-izbacivati sjeme, tečnost za vrijeme spavanja)?" Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pa sa čime (tj. Pa zbog čega) slični dijete (naliči dijete svojoj majci)?"

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Selama, izvijestio nas je Fezarija od Humejda, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Doprlo je Abdullahu, sinu Selama, dolaženje poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (tj. da je on došao u) Medinu, pa je došao njemu, pa je rekao:

"Zaista ja sam pitalac tebe (tj. ja ću te pitati, ja te pitam) od tri (za tri odgonetke, za tri zagonetke što) neće znati (tj. ne zna) njih (niko drugi) osim vjerovijesnik. Šta je (Koji je) prvi (od) predznakova (predznaka, znakova) Časa (časa smaka ovoga svijeta)? I šta je (I koje je) prvo jelo (što) će jesti njega stanovnici raja? I od koje stvari sliči (liči) dijete k svome ocu, a od koje stvari sliči k svojim ujacima (daiđzama)?" Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Izvjestavao je mene za njih (o njima, o tim stvarima, odgonetkama) maločas Džibril." Rekao je: Pa je rekao Abdullah: To je neprijatelj Židova od (između) anđela. Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Što se tiče prvoga predznaka Časa, pa (to) je (jedna) vatra (što) će sakupiti (tj. izvesti, otjerati) ljude od istoka k zapadu. A što se tiče prvoga jela (što) će jesti njega stanovnici raja, pa (to) je povećanje jetre ribe (tj. komadić koji visi na jetri ribe). A što se tiče sličnosti u djeteta, pa zaista čovjek kada je zastro (pokrio, poklopio svoju) ženu (tj. kada ima s njom spolni odnos), pa je pretekla (nadmašila, nadvladala) nju njegova voda (tj. njegovo sjeme, sperma), bila je sličnost njemu (na njega, na oca bude nalik). A kada je pretekla njezina voda, bila je sličnost njoj (dijete je nalik na nju - na majku)." Rekao je:

"Svjedočim (Izjavljujem) da si ti poslanik Allaha." Zatim je rekao: "O poslaniče Allaha! Zaista Židovi su klevetnički narod (ljudi). Ako znadnu (saznaju) za moje primanje Islama prije (nego) da upitaš njih (o meni), oklevetaće me kod tebe (govoriće ti laž o meni)." Pa su došli Židovi (izvjesni k Muhamedu a.s.), i unišao je Abdullah (u istu tu) sobu. Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Koji čovjek je u vama (Kakav čovjek među vama je) Abdullah, sin Selama?" Rekli su: "Najznaniji (od) nas, i sin najznanijega (od, između) nas, i najbolji (od) nas i sin najboljega (od) nas." Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pa zar ste vidjeli (tj. vidite li to, mislite li to o njemu) ako je primio Islam Abdullah?" (Ili: "Šta mislite - hoćete li vi primiti Islam - ako primi Islam Abdullah?") Rekli su: "Dao utočište njemu (Zaštitio ga) Allah od toga!" Pa je izašao Abdullah (iz kuće) k njima (pred tu kuću), pa je rekao:

"Svjedočim da nema božanstva osim Bog (Allah) i svjedočim da je Muhamed poslanik Allaha." Pa su rekli: "Najgori (od) nas (je Abdullah) i sin najgorega (od) nas." I pali su u njega (tj. I psovali su ga, kudili su ga, klevetali su ga).

PRIČAO NAM JE Bišr, sin Muhameda, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Mamer od Hemmama, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, slično njemu (slično jednome spomenutom hadisu). Misli (na hadis u kojem se veli):

"Da nije Israelićana, ne bi se usmrđivalo (usmrđilo) meso (tj. Da nije bilo postupaka Israelićana koji su pohranjivali, ostavljali za kasnije meso prepelica, pa se ono počne i

smrdjeti zbog dugoga stajanja - ne bi se meso smrdjelo, ne bi se meso kvarilo). A da nije (bilo postupka) Havve (Eve), ne bi prevarila (nijedna) ženska (žena) svoga muža."

(Havva je navukla Adema da okusi plod zabranjenoga stabla, i tako prevarila i navukla ga na grijeh. Taj njezin postupak i njezine kćeri su prihvatile kao običaj majčin. Malo je žena da od svoga muža ne zahtjeva mnogo štošta što muž ne bi smio da učini jer mu i njegove mogućnosti to ponekad ne dozvoljavaju. Ali o svemu tome se ne vodi računa.)

PRIČAO NAM JE Ebu Kurejb i Musa, sin Hizama, njih dva su rekla: pričao nam je Husejn, sin Alije, od Zaideta, od Mejsereta Ešdže'ije, od Ebu Hazima, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Primate oporuku za žene (tj. Oporučujem vam lijep postupak sa svojim suprugama), pa (jer) zaista žena se stvorila (stvorena je) od rebra (koje je samo po sebi krivo, zavinuto, zavrtnuto - nije pravo). I zaista najiskrivljenija stvar u rebra je najviši (dio od) njega, pa ako odeš (tj. počneš da) ispravljaš njega, razbio si ga (tj. ako ga budeš ispravljao razbićeš ga). A ako si ostavio njega, neprestano je iskrivljeno. Pa primite oporuku (savjet) za žene."

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa (koji je rekao): pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš, pričao nam je Zejd, sin Vehba, pričao nam je Abdullah (Abdullah, sin Mes'uda), pričao nam je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, a on je istiniti, poistiničeni (tj. onaj kome se samo istina govorila, objavljivala od Uzvišenoga Boga - što mu je obećano, istina je):

"Zaista jedan (od) vas sakuplja se u stomaku svoje majke četrdeset dana. Zatim bude zgrušana krv kao (tj. isto) to (toliko dana, isto toliko dana). Zatim bude zalogaj (tj. komad) mesa kao to (isto tako, isto toliko). Zatim pošalje Allah k njemu (jednoga) anđela (meleka) sa četiri riječi, pa zapiše (anđeo) njegov rad (djelovanje), i njegov rok (smrti), i njegov trošak i sretan ili nesretan (je). Zatim se puhne (dune, duhne, nadahne) u njega duša (duh). Pa zaista (izvjesni) čovjek zaista radi sa radom stanovnika Vatre dok ne bude između njega i između nje osim (jedan) aršin (lakat), pa preteče na njega (pretekne ga ta napisana) knjiga (tj. sudbina), pa radi (tj. pa počne, pa okrene da radi) sa radom stanovnika raja, pa uniđe (uđe u) raj. A zaista (izvjesni) čovjek zaista radi sa radom stanovnika raja dok ne bude između njega i između njega (između toga čovjeka i raja) osim aršin, pa preteče na njega (ta) knjiga (to što mu je zapisano), pa radi sa radom stanovnika Vatre, pa uniđe (u) Vatru."

PRIČAO NAM JE Ebu Numan, pričao nam je Hammad, sin Zejda, od Ubejdullaha, sina Ebu Bekra sina Enesa, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zaista Allah je učinio punomoćnikom (zastupnikom) u maternici (jednoga) anđela (tj. povjerio je jednom anđelu posao oko razvoja zametka u maternici). Pa govori (taj anđel): "O moj Gospode! Sjeme (Sperma, tj. Zametak je ovo). O moj Gospode, krv (zgrušana je ovo). O moj Gospode, zalogaj (komad) mesa (je ovo)." Pa kada je htio da stvori (da dovrši i upotpuni stvaranje i razvitak), rekao je (tj. rekne): "O moj Gospode, da li je muško, ili je žensko? O moj Gospode, nesretan, ili sretan? Pa šta (tj. kakav, koliki) je trošak (opskrba za življenje)? Pa šta (kada) je rok (smrti)?" Pa se napiše (zapiše) takođe (tj. to tako) u stomaku njegove (čovjekove) majke."

PRIČAO NAM JE Kajs, sin Hafsa, pričao nam je Halid, sin Harisa, pričao nam je Šubete od Ebu 'Imrana Dževnije, od Enesa, diže ga (ovaj hadis do Muhameda a.s.):

"Zaista Allah će reći za najlakšega (tj. najlakšemu) stanovniku Vatre kaznom (tj. onome koji ima najlakšu kaznu, najblaže kažnjenom):

"Da je zaista tebi što je u (na) Zemlji od (kakve) stvari, (da li) bi bio (voljan da) se otkupiš s njom?" Rekao je (tj. Reći će kažnjeni): "Da." Rekao je (Reći će Uzvišeni Bog): "Pa već sam pitao (tražio od) tebe što je ono lakše od ovoga, a ti si u leđima Adema: da ne udružuješ sa Mnom (da osim Mene ne vjeruješ nikakvih drugih bogova, božanstava). Pa nisi htio (ti ništa drugo) osim mnogoboštvo.

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa sina Gijasa, pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš, rekao je: pričao mi je Abdullah, sin Murreta, od Mesruka, od Abdullaha (Mesudovog), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Neće se ubiti (tj. Ne ubije se) duša (osoba nijedna) nasiljem (a da bude stvar drukčije) osim (tako da) je bilo (tj. da bude) na prvoga Ademovog sina dio (jedan udio u grijehu) od njezine krvi (tj. za njezinu krv), jer zaista je on prvi ko je (koji je) uobičajio ubijanje."

GLAVA:

Duše su uvojničene vojske (tj. vojske koje su podijeljene u vojske, u grupe, u skupine).

Rekao je (Buharija, ili neki pripovjedač učitelj Buharije): A rekao je Lejs od Jahja-a, sina Seida, od Amrete, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, rekla je: čula sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Duše su uvojničene vojske, pa što (tj. koje) se pozna od njih, slažu se; a što se ne pozna (tj. koje se ne poznaju) od njih, protivi se (tj. protive se, ne slažu se)." A rekao je Jahja, sin Ejuba: pričao mi je Jahja, sin Seida, za ovo.

GLAVA

govora Allaha, moćan je i veličajan je: "I zaista već smo poslali Nuha (Noema, Noa) k njegovom narodu....". Rekao je Ibnu Abbas: "... badijer-re'ji....", je (ono) što se je pokazalo (što se pokazuje) nama. "... akli'i...", je sustegni. "... vefarettennuru....", je: potekla (provrijela, počela je da izvire) voda. A rekao je Ikrimete: lice (površina) Zemlje (je "tennur"). A rekao je Mudžahid: "El-Džudijju" je gora (planina) u Mezopotamiji. "... de'bun....", je sličnost, stanje. "I čitaj na njih (njima) vijest Nuha (tj. obavijest o Nuhu); kad je rekao svome narodu: "O moj narode, ako je bilo postalo veliko (tj. teško) na vas (za vas) moje mjesto i moje opominjanje za (na) znakove Allaha....", do Njegova govora "... od muslimana."

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "Zaista smo mi poslali Nuha k njegovome narodu da (to jest): "Opomeni tvoj (svoj) narod prije (nego) da dođe njima kazna bolna.", do kraja (toga) poglavlja.

PRIČAO NAM JE Abdan, rekao je: izvijestio nas je Abdullah od Junusa, od Zuhrije, rekao je Salim: a rekao je Ibnu Umer, bio zadovoljan Allah od njih dvojice:

Ustao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (među izvjesnim) ljudima (među izvjesne ljude), pa pohvalio (tj. izrekao je pohvalu) na Allaha sa (onim načinom) što je On stanovnik (pripadnik, dostojan) njega (kako dolikuje Allahu dž.š.), zatim je spomenuo Lažova (Antihrista, Dedždžala), pa je rekao:

"Zaista ja zaista opominjem vas (za opreznost od) njega. I nema (nijednoga) od vjerovijesnika (da je bio postupao drukčije) osim (tako da) je opominjao (za) njega svoj narod. Zaista već je opominjao Nuh svoj narod. Ali ja ću (da) kažem za vas (tj. vama) u (vezi) njega (jedan) govor (što) nije rekao njega (nijedan) vjerovijesnik svome narodu: Znajte (vi, tj. Znajte) da je on ćorav (slijep u jedno oko), a da Allah (Bog) nije ćorav."

PRIČAO NAM JE Ebu Nuajm, pričao nam je Šejban od Jahja-a, od Ebu Selemeta, čuo sam Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zar ne (Pazite!)! Pričaću vam (jedno) pričanje od Lažovu (Premazivaču, Antihristu, Dedždžalu), nije pričao za njega (nijedan) vjerovijesnik svome narodu. Zaista on je ćorav, i zaista on će doći (tako da će) sa njim (biti nešto tako da se može mjeriti) sa primjerom raja i Vatre (tj. i donijeće, nosiće sa sobom raj i pakao, odnosno slično raju i paklu). Pa (ono za) koje kaže (on): "Zaista ono (ovo) je raj", ono (to) je Vatra. I zaista ja opominjem vas kao što je opominjao za njega Nuh svoj narod."

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Abdul-Vahid, sin Zijada, pričao nam je Aameš od Ebu Saliha, od Ebu Seida, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Doći će Nuh i njegov narod (na Sudnji dan - na strašni sud), pa će reći Allah, uzvišen je: "Da li si priopćio (dostavio Moju objavu)?" Pa će reći: "Da, o moj Gospode!" Pa će reći njegovom narodu: "Da li je priopćio vama?" Pa će (oni) reći: "Ne. Nije dolazio nama (nijedan) od vjerovijesnika." Pa će reći Nuhu: "Ko će svjedočiti tebi?" Pa će reći: "Muhamed, pomilovao ga Allah i spasio, i njegov narod (njegova sljedba, njegovi sljedbenici)." Pa ćemo (mi) svjedočiti da je on već priopćio. I ono (tj. to) je (smisao što ga ima) Njegov govor, veličajan je Njegov spomen:

"I takođe učinili smo vas srednjim (tj. umjerenim, pravednim jednim) narodom zato (da) budete svjedoci na (nad izvjesnim) ljudima...."

A "el-vesetu" je (isto što i) "el-adlu": prav, pravedan.

PRIČAO JE MENI Ishak, sin Nasra, pričao nam je Muhamed, sin Ubejda, pričao nam je Ebu Hajjan od Ebu Zur'ata, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Bili smo sa Vjerovijesnikom, pomilovao ga Allah i spasio, u (na jednoj) gozbi, pa se je podigao (dodao) k njemu dio noge - a zadivljavaše njega (noga, tj. meso od dijela noge) - pa je zagrizao od nje (zagrizao je nju jednim) grizenjem, i rekao je:

"Ja sam gospodin ljudi (na) Sudnjem danu. Da li znate sa kim (s čime, tj. zbog čega)? Sakupiće Allah prve i zadnje (potonje ljude, stvorenja) u (na) jednoj visoravni (ili: na jednoj zemlji koja se penje stepenasto), pa će vidjeti njih gledalac (posmatrač) i dosluhnuće im pozivač (tj. onaj ko ih pozove daće im da čuju njega, čuće ga). I biće blizo (blizu) njima Sunce. Pa će reći neki (od) ljudi: "Zar ne vidite (ne gledate) k (onome) što ste vi u njemu, k

(onome) što je doprlo vama? (Dakle: Zar ne vidite u kakvoj ste situaciji?) Zar nećete pogledati (tj. Daj pogledajte) k (nekome) ko će se zauzeti za vas k (tj. kod) vašega Gospoda?!" Pa će reći neki (od) ljudi: "Vaš otac Adem (je za to prikladan, odgovara tome)." Pa će (oni) doći njemu pa će reći: "O Ademe! Ti si otac ljudi. Stvorio je tebe Allah sa Svojom rukom (Svojom moći), i udahnuo je u te od Svoga duha, i zapovjedio je anđelima pa su pali ničice (metanisali su) tebi (učinili su ti sedždu), i nastanio je tebe (u) raj. Zar se nećeš zauzeti za nas k tvome (svome) Gospodu (kod Gospodara)?" (To jest: "Daj zauzmi se!) Zar (ti) ne vidiš (ono) što smo mi u njemu (Zar ne vidiš u čemu smo) i što je doprlo nama (šta nas je snašlo)?" Pa će reći: "Moj Gospod se rasrdio (na mene takvom) srdnjom (da) se nije rasrdio prije nje slično njoj, i neće se rasrditi poslije nje slično njoj (toj srdžbi), a zabranio je meni (da jedem) od (ploda izvjesnoga) stabla, pa pogriješio sam Njemu. Moja duša (tj. osoba), moja duša (je ta što se za nju treba zauzimati). Idite k (nekome drugome) osim mene (mimo mene)! Idite k Nuhu!" Pa će doći Nuhu, pa će reći:

"O Nuhe (O Nuhu, O Nuše, O Noe)! Ti si prvi (od) poslanika (Božijih) k stanovnicima Zemlje, i imenovao (tj. nazvao) je tebe Allah (jednim) zahvalnim robom (slugom). Zar ne vidiš (ne gledaš) k (onome) što smo mi u njemu (u čemu smo, na čemu smo)? Zar ne vidiš k (onome) što je doprlo (stiglo) nama (šta nas je snašlo)? Zar se nećeš zauzeti (tj. Daj zauzmi se, interveniši) za nas k (kod) tvoga (svoga) Gospoda?" Pa će reći: "Moj Gospod se rasrdio danas (takvom) srdnjom (takvom srdžbom da) se nije rasrdio prije nje slično njoj (slično toj srdžbi), a neće se rasrditi poslije nje slično njoj. Moja duša, moja duša (tj. osoba je ta za koju se treba zauzeti, ili: koja traži da se i za nju neko zauzme). Idite Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio." Pa će doći (oni) meni. Pa ću (ja) pasti ničice (učiniću sedždu) pod Prijestolje. Pa će se reći:

"O Muhamede! Podigni tvoju (svoju) glavu, i zauzimaj se, učinićeš se zauzimačem (tj. primiće se tvoje zauzimanje), i pitaj (tj. traži šta želiš), daće ti se ono (to)."

Rekao je Muhamed, sin Ubejda: Neću zapamtiti (tj. Nisam zapamtio, Ne pamtim) ostalo (od) njega (od toga hadisa).

PRIČAO NAM JE Nasr, sin Alije sina Nasra, izvijestio nas je Ebu Ahmed od Sufjana, od Ebi Ishaka, od Esveda, sina Jezida, od Abdullaha (Mesudova), bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pročitao (proučio):

".... fe hel min muddekir.", kao čitanje skupine (opće što je, što je opće).

(Riječ "muddeki" neki čitaju: "muzzekir", a neki: "muzteki". Razlike u značenju nema: ".... pa da li je (da li ima iko) koji se opominje (tj. ko se doziva, obraća pravome putu)?")

GLAVA:

"I zaista Il'jas je zaista od poslanika (Božijih). Pošto (Kad) je rekao svome narodu: "Zar se nećete bojati? (čuvati - tj. Daj čuvajte se!) Zar ćete (vi) zvati (moliti idol) Ba'l, a ostavljacete (ili: a ostavljate) najljepšega (od) stvaralaca. Boga (Allaha), vašega (svoga) Gospoda i Gospoda vaših (svojih) otaca prvih." Pa su činili (oglašavali) lažnim njega (Iljasa), pa zaista oni će zaista dovedeni (na sudnji dan biti radi polaganja računa pred Uzvišenim Bogom). Osim robova Allaha iskrenih. I ostavili smo na njega u (među) zadnjima (potonjima, kasnijima naraštajima, pokoljenjima vjernika)."

Rekao je Ibnu Abbas: "Spominje (Pominje) se sa dobrim (sa dobrom Iljas a.s.)." "Spas (Mir) na rod Jasina. Zaista mi kao tako (takođe) nagrađujemo dobročinoce (one koji lijepa djela čine). Zaista on je od naših robova vjernika." Spominje se od Ibnu Mes'uda i Ibnu Abbasa da je Il'jas on (tj. taj što se naziva imenom) Idris.

GLAVA

spominjanja Idrisa - na njega spas (mir - mir mu)! - a on je djed oca Nuha (djed Nuhovoga oca), a veli se (da je Idris) djed Nuha - na njih dvojicu spas (mir, ili pozdrav)! - i (GLAVA) govora Allaha, uzvišen je: "I podignuli smo ga (na) mjesto visoko."

Rekao je Abdan: Izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Junus od Zuhrije - H - PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Saliha, rekao je: pričao nam je Anbesete, pričao nam je Junus od Ibnu Šihaba, rekao je: rekao je Enes:

Bio je (običaja) Ebu Zerr, bio zadovoljan Allah od njega, (da) priča da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Otvorio se je (Raspuknuo se) strop (plafon; ili: krov) moje kuće (sobe), a ja sam u Meki, pa je sišao Džibril, pa je otvorio moja prsa (raspuknuo ih je, napravio je pukotinu na mojim prsima), zatim je oprao njih (moja prsa unutra) sa vodom (bunara) Zemzema. Zatim je donio ledjen (leginj, lavor; ili: tas, tanjir, dakle: posudu) od zlata, napunjen mudrošću i vjerovanjem, pa je ispraznio (tj. izlio) njega u moja prsa, zatim je poklopio njih (tj. zaklopio je, zatvorio je moja prsa)."

(Prsa su muškoga roda u arapskom jeziku, pa je zato i zamjenica koja se odnosi na tu riječ muškoga roda i u jednini.)

"Zatim je uzeo za moju ruku, pa se popeo sa mnom k nebu. Pa pošto je došao k najbližem nebu, rekao je Džibril blagajniku (tj. čuvaru toga) neba: "Otvori!" Rekao je: "Ko je ovo (Ko je to)?" Rekao je: "Ovo je Džibril." Rekao je: "Sa tobom (li) je jedan (neko, iko, tj. Je li neko s tobom)?" Rekao je: "Sa mnom je Muhamed." Rekao je: "Poslalo (li) se k njemu (tj. Zar se je poslala njemu objava - a to znači: Zar je već on poslan)?" Rekao je: "Da. Pa otvori!" Pa pošto smo se uzvisili (tj. unišili na to) nebo, kada li (kadli jedan) čovjek. Na njegovoj desnici (doslovno: Od njegove desnice - desne strane - na tom prostoru) su (neke) crnoće (tj. neke osobe), a na njegovoj ljevici (lijevoj strani) su (neke) crnoće (osobe). Pa kada je pogledao (tj. Kada pogleda) prema svojoj desnici, nasmijao se je (nasmije se on), a kada je pogledao prema svojoj ljevici, zaplakao je (zaplače). Pa je rekao: "Širina sa (tim) dobrim vjerovijesnikom i dobrim sinom!"

(To jest: "Široko bilo dobrom vjerovijesniku i dobrom sinu!" A to znači: "Dobro došao dobri vjerovijesniče i dobri sine!" Na ovakav način se u Arapa izražava dobrodošlica: "Širina s tobom!")

Rekao sam: "Ko je ovo, o Džibrile?" Rekao je: "Ovo je Adem, a ove crnoće (crnine, tj. osobe na prostorima) od njegove desnice (desne strane) i od njegove ljevice (lijeve strane) su duše njegovih sinova. Pa stanovnici desnice od njih su stanovnici raja, a crnoće (osobe) koje

su (na prostoru) od njegove ljevice su stanovnici Vatre. Pa kada pogleda prema svojoj desnici, nasmije se. A kada pogleda prema svojoj ljevici, zaplače." Zatim se penjao (Zatim se peo) sa mnom Džibril dok je (dok nije) došao drugome nebu, pa je rekao njegovom čuvaru: "Otvori!" Pa je rekao njemu njegov čuvar što je rekao (i) prvi. Pa je otvorio."

Rekao je Enes: Pa je spomenuo (Ebu Zer) da je on (Muhamed a.s.) našao (naišao, sreo) u (na) nebesima Idrisa, i Musa-a, i 'Isa-a i Ibrahima. A nije učvrstio meni kako su njihovi stepeni, osim (jedino to) da je on spomenuo da je on našao Adema u najbližem nebu, a Ibrahima u šestome. A rekao je Enes: Pa pošto je prošao Džibril pokraj Idrisa, rekao je:

"Širina sa dobrim vjerovijesnikom i dobrim bratom!" Pa sam rekao: "Ko je ovo (to)?" Rekao je: "Ovo je Idris." Zatim sam prošao pokraj Musa-a. Pa je rekao: "Širina sa dobrim vjerovijesnikom i dobrim bratom!" Rekao sam: "Ko je ovo?" Rekao je: "Ovo je Musa." Zatim sam prošao pokraj 'Isa-a. Pa je rekao: "Širina sa dobrim vjerovijesnikom i dobrim bratom!" Rekao sam: "Ko je ovo?" Rekao je: 'Isa." Zatim sam prošao pokraj Ibrahima. Pa je rekao: "Širina sa dobrim vjerovijesnikom i dobrim sinom!" Rekao sam: "Ko je ovo?" Rekao je: "Ovo je Ibrahim."

Rekao je (Ibnu Šihab): A izvijestio me je Ibnu Hazm da Ibnu Abbas i Ebu Hajjete Ensarija govoraše (govorila su njih dvojica): rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zatim se pelo (penjalo) sa mnom dok sam se pokazao za površinu (tj. na jednoj površini, ili: na jednoj uzvišici tako da) čujem škripu pera (zvuk, ton, glas percadi koja pišu, prepisuju sudbinu)."

Rekao je Ibnu Hazm i Enes, sin Malika: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pa je uzakonio (propisao, zapovjedio kao strogu dužnost) Allah na mene (meni) pedeset molitava (molitvi, namaza, salata). Pa sam se vratio sa tim dok (tj. te) prođem pokraj Musa-a. Pa je rekao meni Musa: "Šta je (tj. Kakav je propis) koji je uzakonio (Allah dž.š.) na tvoju sljedbu (na tvoj narod)?" Rekao sam: "Uzakonio je na njih pedeset molitava (molitvi, namaza)." Rekao je: "Pa povrati se tvome (svome) Gospodu, pa (jer) zaista tvoja sljedba neće moći to (izdržati)." Pa sam se vratio, pa sam se povratio (tj. obratio sam se - za olakšanje) mome (svome) Gospodu, pa je spustio (skinuo, oprostio) polovinu (od) njih (molitava, molitvi, namaza). Pa sam se vratio k Musa-u. Pa je rekao: "Povrati (tj. Obrati) se tvome (svome) Gospodu (opet)." Pa je spomenuo slično njemu. Pa je spustio (oprostio opet još) polovinu njih (molitava, molitvi). Pa sam se vratio k Musa-u, pa sam izvijestio njega. Pa je rekao: "Povrati se tvome (svome) Gospodu, pa (jer) zaista tvoja sljedba neće moći to." Pa sam se vratio, pa sam se povratio (obratio) mome (svome) Gospodu (Gospodaru). Pa je rekao:

"Ona (Molitva) je pet (puta da se obavlja dnevno), a ona je pedeset (molitava vrijedna). Neće se zamijeniti (izmijeniti, promijeniti) govor (ovaj, tj. ova Moja odredba, zapovjed) kod Mene." Pa sam se vratio k Musa-u. Pa je rekao: "Povrati se tvome (svome) Gospodu!" Pa sam rekao: "Već sam se zastidio (Već se ja stidim) od moga (svoga) Gospoda." Zatim je otišao (išao dalje Džibril) dok (tj. te) je došao (u tom idjenju, u tom putu - došao je izvjesnom) krajnjem lotosu. Pa su poklopile (zastrole) njega (taj lotos) boje (nekakve što ja) neću znati (ne znam) šta su one (kakve su one, kakvih sve vrsta ima). Zatim sam se uveo (tj. uveden sam, dato mi je da uniđem u raj), pa kada li (kadli) u njemu (u raj) kupole bisera (kupole od bisera), i kada li (kadli) je njegova zemlja (njegova prašina) mošus (mosuš)!"

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I k 'Adu (sam poslao) njihova brata Huda; rekao je: "O moj narode, obožavajte Allaha....", i Njegova govora: ".... pošto (kad) je opominjao svoj narod u El-Ahkafu....", do Njegovoga govora ".... takođe (tj. kao tako) kažnjavamo narod (ljude) griješne."

U (vezi) njega (tj. O njemu, o ovoj GLAVI pripovjeda se hadis) od 'Ata-a i Sulejmana, od Aiše, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

(Na drugom mjestu je navedeno šta se pripovjeda.)

I (GLAVA) govora Allaha, moćan je i veličajan je: "A što se tiče 'Ada, pa uništiti su se (tj. uništeni su oni) sa vjetrom zavijajućim" - žestokim - "obijesnim."

Rekao je Ibnu Ujejneta: Obijestan je (on - vjetar) bio na čuvare (izvjesne, tj. nije bio pokoran čuvarima; ili bjesnio je nad 'Adom, pa ga nisu mogli nikakvom snagom ni varkom odbiti, od njega se zakloniti i spasiti).

(Pod izrazom "čuvari" misli se na meleke, anđele koji upravljaju vjetrovima, ali u ovom slučaju su vjetrovi izašli ispod njihove kontrole po zapovjedi Uzvišenoga Boga. To znači da su puhali do tada neviđenom žestinom - i to znači "'atijetin" i "'atet".)

"Potčinio je njega (vjetar taj, tj. dao je vlast ili moć tom vjetru - da vrši vjetar razaranja i pustošenja) na (nad) njima sedam noći i osam dana odsijecanjem (svakog zatišja)" - međusobnim slijedenjem (tj. neprekidno) - "pa vidiš (taj) narod u njemu (ljude) poobarane (popadali) kao da su oni žile (ili: panjevi) palmi praznih (šupljih unutra)." - njihovi korjenovi (žile, panjevi su unutra prazni, šuplji, pojedeni, izjedeni). "Pa da li vidiš njima od ostale (osobe ijednu, išta)?" - (od) ostatka (ikakva vidiš li išta od njih - od ljudi plemena 'Ad?).

PRIČAO JE MENI Muhamed, sin 'Ar'areta, pričao nam je Šubete od Hakema, od Mudžahida, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Pomogao sam se (tj. Pomognut sam) sa istočnjakom (vjetrom u borbi na Handeku zvanoj "jevmul-ahzab"), a uništilo se je (a uništeno je pleme) 'Ad sa zapadnjakom."

Rekao je (Buharija): A rekao je Ibnu Kesir od Sufjana, od njegova oca, od Ibnu Ebu Nu'ma, od Ebu Seida, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Poslao je Alija k Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, sa zlatničicom (zlatničic, tj. poslao mu je jedan komadić zlata). Pa je razdijelio njega među četvoricu: 'Akre'a, sina Habisa, Hanzaliju, zatim Mudžaši'iju (tj. Hanzalovića - Mudžaši'ovića), i 'Ujejneta, sina Bedra, Fezariju, i Zejda Taijju, zatim jednoga (od) Nebhanovića (Taiju -

Nebhanovića) i 'Alkameta, sina 'Ulaseta, 'Amiriju, zatim jednoga (od) Kilabovića (Amiriju Kilabovića). Pa su se rasrdili Kurejševići i Pomagači. Rekli su:

"Daje (Daruje Muhamed a.s.) prvacima (knezovima) stanovnika Nedžda, a ostavlja nas (bez darovanja)." Rekao je:

"Samo slažem njih (tj. Sa darivanjem hoću da ih složim i povežem, privežem za Islam)." Pa se okrenuo (ili: Pa je istupio naprijed jedan) čovjek, utonulih (svojih) dviju (dvaju) očiju (utonula dva oka svoja), nadvisitih dviju jagodica, uzdignutoga čela, guste brade, obrijan (obrijane glave), pa je rekao:

"Čuvaj se Allaha, o Muhamede!" Pa je rekao:

"Ko se pokorava Allahu kada sam (ja) pogriješio?! Povjerava meni Allah na stanovnike Zemlje (da dijelim darove i pravdu), a (vi) ne povjeravate meni (tj. siguran je i pouzdan u me Allah, a vi niste u me sigurni ni pouzdani)." Pa je pitao (molio) njega (jedan) čovjek njegovo ubijanje (da izvrši; da se ubije taj čovjek) - mislim ga (mislim da je to bio) Halid, sin Velidov - pa je spriječio njega (Halida Muhammed a.s. od ubijanja onoga čovjeka). Pa pošto je okrenuo (leđa, tj. otišao taj čovjek), rekao je (Muhammed a.s.):

"Zaista od korijena (ili: od poroda) ovoga - ili: u peti (tj. u potomstvu) ovoga (čovjeka) - su ljudi (tj. biće, doći će jedni takvi ljudi da) će čitati Kur'an (a to čitanje) neće prelaziti njihove grkljane (grla, tj. neće im otići u srca). Izlaziće iz (ove) vjere izlaženjem (bačene, tj. odapete) strijele iz pogođene (lovine, životinje kroz koju je prošla strjelica). Ubijaće stanovnike (tj. pripadnike) Islama, a ostavljajući (na miru) stanovnike (tj. obožavaoce) kipova. Zaista ako ja stignem (tj. ako bih ja stigao, doživio) njih, zaista ću ubijati (ubijao bih) svakako njih ubijanjem 'Ada (tj. kao što su pobijeni pripadnici plemena 'Ada)."

PRIČAO NAM JE Halid, sin Jezida, pričao nam je Israil od Ebu Ishaka, od Esveda, rekao je: čuo sam Abdullaha rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) čita (uči):

".... fe hel min muddekir (...pa da li od opominjača sebe) - ima ijednoga, ikakvoga?"

GLAVA

priče Jedžudža i Medžudža (Goga i Magoga), i (GLAVA) govora Allaha, uzvišen je: "Rekli su: "O Zul-Karnejne, zaista Jedžudž i Medžudž su pokvarivači (sijači pokvarenosti, nereda) u zemlji (ovoj)....", i govora Allaha, uzvišen je: "I pitaju te o Zul-Karnejnu; reci: Čitaću na vas (vama) od njega (o njemu jedan) spomen. Zaista mi ojačali smo njemu u zemlji i dali smo mu od svake stvari uzrok. Pa je slijedio uzrok." - (uzrok znači) put - (i u daljem tekstu Kur'ana se govori o Zul-Karnejnu) do Njegova govora: "Dođite (tj. Donesite) mi komade željeza....".

Jednina nje (te riječi) je "zubretun", a ona (riječ "zubere") je (značenja) komadi (željeza i to veći komadi).

"Čak (tj. Te) kada je izjednačio između dva brda....".

Govori se od Ibnu Abbasa (da je on rekao da riječ "sadefejni") je (značenja kao i riječ) "džebelejni": dva brda (dvije planine).

(Veli se da "sadefejni" znači: dvije odsječene, strme strane brda i planine.)

A "essuddejni" je "el-džebelejni": dva brda, i "esseddejni" je "el-džebelejni": dva brda. ".... hardžen....", je "edžren": nagradu (nadnicu). ".... rekao je: "Pušite!", čak (te) kada je učinio njega vatrom, rekao je: "Dajte mi (da) izlijem na njega mjed...." - (da) izlijem na olovo. A govori se: željezo, a govori se: žuta mjed. A rekao je Ibnu Abbas: Bakar. "Pa nisu mogli (oni) da se pokažu (na) njemu...." - (da) nadvise njega (tj. da se popnu na njega). "Isteta'a" je (oblik) "istefale" od "eta'tu lehu": pokorio sam se njemu, pa je zbog toga (ta riječ "isteta'a" nakon ukidanja prvoga "t" na svome početku) dobila vokal "e" (i dobila je oblik): "esta'a, jesti'u". A rekao je neki (od) njih (da ova riječ ima i ovakav oblik): "esteta'a, jesteti'u". ".... i nisu mogli (da izvrše) njemu (zidu) provaljivanje. Rekao je: "Ovo je (jedna) milost od moga Gospoda, pa kada dođe obećanje moga Gospoda, učiniće ga porušena (ravna, savrnjena)...." - prilijepiće ga za zemlju; a "nakatun dekkau" je (deva takva što) nema grbe njoj (u nje, nego su joj leđa ravna); a "eddekdaku" (se rekne onome predjelu) od zemlje (što) je sličan njoj (tj. koji je ravan njoj, površini zemlje i koji se ne uzdiže iznad zemlje) dok je očvrstnuo (taj pjeskoviti predjel); od zemlje (nekim dijelom kada se je pomiješao pijesak) i skečio se (tj. i spleo se - taj predjel se zove "eddekdaku" ako se nije nimalo uvršio, izvisio). "..... i bilo je (tj. i biva) obećanje moga Gospoda istinito. I ostavili smo neke (od) njih tada (da) se uzbukava u nekima....". "Čak (Te) kada se je otvorio (tj. kada se otvori) Jedžudž i Medžudž, a oni sa svake uzvišice (strmine) žure."

Rekao je Katadete: "Hadebun" je "ekemetun": brijeg, čuka, humka, kota. Rekao je (jedan) čovjek Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio: "Vidio sam (to umjetno) brdo (tj. taj zid koji je napravio Zul-Karnejn između ona dva brda, i on (je kao ogrtač) uljepšani (ukrašen sa crnim i crvenim prugama)." Rekao je: "Vidio (li) si ga?"

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, od Urveta, sina Zubejra, da je Zejneba, kći Ebu Selemeta, pričala njemu od Ummu Habibe, kćeri Ebu Sufjana, od Zejnebe, kćeri Džahša, bio zadovoljan Allah od njih, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, unišao na nju (njoj) uplašen, govori (govoreći):

"Nema božanstva osim Allah (osim Allaha)! Teško Arapima od zla (velikoga što) se je već približilo! Otvorilo se danas od zida Jedžudža i Medžudža kao ova (veličina)." I okružio je (tj. napravio je malu kružnicu) sa svojim prstom palcem i (sa prstom) koji slijedi njega (tj. i sa kažiprstom). Rekla je Zejneba, kći Džahša: Pa sam rekla: "O poslanice Allaha! Zar ćemo propasti, a u nama (tj. a među nama) su (izvjesni) dobri (ljudi)?" Rekao je:

"Da, kada je bila (tj. kada bude) mnogobrojna rđa (hrđa, tj. nevaljaština, pokvarenost, grijšenje)."

PRIČAO NAM JE Muslim, sin Ibrahima, pričao je nama Vuhejb, pričao nam je Ibnu Tavus od svoga oca, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Otvorio je Allah (ruševnoga) zida Jedžudža i Medžudža kao ova (količina, kružnica)", i (pri tom) je svezao sa svojom rukom devedeset (broj).

(To jest: Napravio je krug od palca i kažiprsta, a opružio srednji prst, pa je to izgledalo kao broj devet - a rupa u broju devet pokazuje koliko se načeo i otvorio taj zid - prsti iza srednjega prsta su ostali pokupljeni, pa kao da označavaju tačku, a tačka u arapskim brojkama znači

nulu, pa devet i nula su devedeset. To se više neće objašnjavati u daljem tekstu, a dolaziće ovaj hadis još u nekim glavama.)

PRIČAO MI JE Ishak, sin Nasra, pričao nam je Ebu Usamete od Aameša, pričao nam je Ebu Salih od Ebu Seida Hudrije, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Govoriće Allah, uzvišen je: "O Ademe!" Pa će reći: "Dvoudazov Ti! I dvije sreće (od) Tebe (molim, nadam se)! I (svako, sve) dobro je u Tvoje dvije ruke." Pa će reći: "Izvedi (Daj) poslanstvo Vatre!" Rekao je (tj. Reći će): "A šta je poslanstvo Vatre?" Rekao je (Reći će): "Od svake hiljade devetsto devedeset i devet (999)." Pa kod njega (kod ovoga slučaja) osijediće mlado, i staviće (pobaciće, abortiraće od straha) svaka nosačica svoj teret (tj. svaka trudnica svoje breme iz maternice), i vidjećeš ljude pjane, a nisu oni pjani, ali je kazna Allaha žestoka." Rekli su:

"O poslaniče Allaha! A koji (od) nas je taj jedan (jedini koji će biti spašen)?" Rekao je: "Obradujte se, pa (jer) zaista od vas je (jedan) čovjek, a od Jedžudža i Medžudža je hiljadu." Zatim je rekao: "Tako mi (Onoga) koji (je taj što) je moja duša u Njegovoj ruci zaista ja se nadam da ćete (vi) biti četvrtina stanovnika raja." Pa smo veličali (Allaha, tj. rekli smo: "Allahu ekber - Allah je veći od svega!"). Pa je rekao: "Nadam se da ćete biti trećina stanovnika raja." Pa smo (ponovo) veličali (Allaha dž.š.). Pa je rekao: "Nadam se da ćete biti polovina stanovnika raja." Pa smo (opet) veličali (Allaha dž.š.). Pa je rekao:

"Niste vi u (tj. među) ljudima (drukčije) osim (dakle: U odnosu na ostale ljude vi ste) kao crna dlaka u koži bijeloga vola, ili kao bijela dlaka u koži crnoga vola."

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "..... i uzeo je (sebi) Allah Ibrahima prijateljem (za prijatelja).", i Njegovoga govora: "Zaista Ibrahim je bio sljedba, ponizan (skrušen) Allahu....", i Njegovoga govora: ".... zaista Ibrahim je zaista jecač (tj. vikalac uh!, izgovarao je uh! ah!), blag."

A rekao je Ebu Mejsere: (riječ "evvahun" znači): milostiv u jeziku Abesinaca.

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Kesira, izvijestio nas je Sufjan, pričao nam je Mugirete, sin Numana, rekao je: pričao mi je Seid, sin Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zaista vi ćete se skupiti (sakupiti na Sudnji dan nakon ponovnog proživljavanja) bos, goli, neobrezani", zatim je pročitao (proučio):

"..... kao što smo počeli prvo stvaranje povrat ćemo ga (opetovaćemo ga, ponovićemo ga), obećanje na nas (je to što vam rekostmo), zaista mi bili smo (tj. bićemo) činioci (tj. izvršitelji toga)." I prvi ko (koji) će se obući (pokriti odjećom) Sudnjega dana je Ibrahim. I zaista (neki) ljudi od mojih drugova (biće u takvom položaju da) će se uzeti za njih lijevo (da se vode), pa ću reći: "Moji drugovi, moji drugovi (su to)!" Pa će se reći: "Zaista oni su neprestano bili vraćajući sebe (tj. neprestano su se vraćali) na svoje pete otkada si se rastavio (od) njih." Pa ću reći kao što je rekao dobri rob ('Isa a.s.):

".... i bio sam na (nad) njima svjedok dok sam trajao u njima....", do Njegovoga govora: ".... mudar."

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Abdullaha, rekao je: izvijestio me moj brat Abdul-Hamid od Ibnu Ebu Zi'ba, od Seida Makburije, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Sresti će Ibrahim svoga oca Azera (na) Sudnjem danu, a na licu Azera je čađavost (crnina) i prašina, pa će reći njemu Ibrahim: "Zar nisam rekao tebi: "Ne griješi mi!?" Pa će reći njegov otac: "Pa danas neću griješiti tebi." Pa će reći Ibrahim: "O moj Gospode! Obećao si mi da nećeš poniziti mene (na) dan (kada) se prožive. Pa koje poniženje je poniženije od moga oca najudaljenijega (od Božije milosti)?" Pa će reći Allah, uzvišen je:

"Zaista Ja sam zabranio raj na (tj. za) nevjernike." Zatim će se reći: "O Ibrahim! Šta je pod tvojima dvijema nogama?" Pa će pogledati, pa kada li on (nađe se oči u oči) sa (muškom čupavom) hijenom uprljanom (zamazanom). Pa će se uzeti za njezine noge pa će se baciti u Vatru.

(Da bi se ublažio bol Ibrahimu a.s. za ocem, pretvoriće mu se njegov bezbožni otac u čupavu mušku, prljavu hijenu i onda će se baciti u pakao.)

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Sulejmana, rekao je: pričao mi je Ibnu Vehb, rekao je: izvijestio me je Amr da je Bukejr pričao njemu od Kurejba, slobodnjaka Ibnu Abbasa, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Unišao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (u) Kabu (doslovno: u izvjesnu kuću - a pod tim se misli na Kabu u Meki, pa će se tako i prevoditi ta riječ u daljem tekstu), (pa) je našao (pri tom) u njoj sliku Ibrahima i sliku Merjeme (Marije), pa je rekao, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zar nije za njih (poznato, Zar nije njima poznato), pa već (su) čuli (oni) da (izvjesni) anđeli neće unići (ne ulaze ni u jednu) kuću (što) je u njoj (ako je u njoj neka) slika. Ovo je Ibrahim naslikan (još i pogrešno), pa (tj. jer) nije za njega (nije njemu bilo u običaju da) traži dio (tj. da igra na sreću pomoću strelica na koji su označeni dijelovi koliko koja strelica dobiva ako se ona izvuče)."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je Hišam od Mamera, od Ejjuba, od 'Ikrimeta, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pošto je vidio (izvjesne) slike u Kabi, nije unišao, čak je zapovjedio za njih, pa su se pobrisale (zbrisale). I vidio je Ibrahima i Ismaila, na njih dvojicu spas (mir)!, u rukama njih dvojice su strelice (za igru na sreću), pa je rekao:

"Ubio ih Allah!"

(Misli na one koji su te slike radili i postavljali.)

"Nisu njih dvojica tražili dio (udio, sreću) sa strelicama nikada."

(To jest: Pored ostaloga te slike prikazuju još i pogrešno život i postupak te dvojice vjerovijesnika.)

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Jahja, sin Seida, pričao nam je Ubejdullah, rekao je: pričao mi je Seid, sin Ebu Seida, od svoga oca, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega: Reklo se je:

"O poslaniče Allaha! Ko je najplemenitiji (od) ljudi?" Rekao je: "Najbogobojazniji (od) njih." Pa su rekli: "Nije o ovome (riječ što) pitamo tebe." Rekao je: "Pa Jusuf je vjerovijesnik Allaha, sin vjerovijesnika Allaha sina vjerovijesnika Allaha sina prijatelja Allaha." Rekli su: "Nije o ovome (o tome riječ što) pitamo tebe." Rekao je: "Pa o rudnicima Arapa (tj. o korijenima Arapa, o arapskim plemenima) pitate. Najbolji (od) njih u preislamlju (u predislamlju, u paganstvu) su najbolji (od) njih (i) u Islamu (i u doba Islama) kada su postali učeni (oštroumni u propisima vjere Islama)."

Rekao je Ebu Usamete i Mu'temir od Ubejdullaha, od Seida, od Ebu Hurejreta, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Muemmel, pričao nam je Ismail, pričao nam je Avf, pričao nam je Ebu Redža', pričao nam je Semurete, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Došao je (tj. Došli su) meni noćas (ili: sinoć nekakva) dvojica dolazača, pa smo došli (tj. naišli smo oni i ja skupa) na (jednoga) dugačkog čovjeka, skoro (da) ne vidim (tj. toliki je da skoro ne vidim) njegovu glavu duljinom (tj. u visinu). I zaista on je Ibrahim, pomilovao ga Allah i spasio."

PRIČAO MI JE Bejan, sin Amra, pričao nam je Nadr, izvijestio nas je Ibnu Avn od Mudžahida da je on čuo Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, a spomenuli su njemu Dedždžala (Lažova, Antihrista da) je između njegova dva oka napisano "Kafirun: Bezvjernik", ili: "Ke fe re: ne vjeruje (doslovno: nije vjerovao)". Rekao sam: Nisam čuo njega (taj hadis), ali je on rekao:

"Što se tiče Ibrahima, pa pogledajte vašega (svoga) druga (misli s ovim Muhamed a.s. na sebe, tj. Ibrahim a.s. je bio isti kao ja). (Doslovno: ....., pa pogledajte k vašem (svome) drugu.) A što se tiče Musa-a, pa (on) je naboran, smeđ, na crvenu devcu (muškoj kamili) zauzdanj sa ličinom (užetom od lika), kao da ja gledam k njemu (kako) se (on) spuštao u (izvjesnu) dolinu."

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Mugirete, sin Abdurrahmana, Kurešija (Kurejšević) od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Obrezao se je (Izvršio je sam sebi obrezivanje polnoga uda) Ibrahim, na njega pozdrav (tj. Njemu spas, mir)!, a on je sin osamdesetih godina (tj. a on je imao tada osamdeset godina) sa makle-om (sa strugačem, sa vrstom strugača zvanim makle; ili: u mjestu zvanom Kadum, El-Kaddumu)."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb, pričao nam je Ebu Zinad i rekao: .... bil-kadumi (sa makle-om); ili: u Kadumu - El-Kadumu) olakšano (izgovorena ta riječ, tj. bez dvostrukoga glasa "d" - a to će reći da je mjesto "bil-kaddumi" pričao tu riječ ovako: "bil-kadumi"). Slijedio je njega (Šuajba) Abdurrahman, sin Ishaka, od Ebu Zinada. I slijedio je njega (Šuajba, ili Abdurrahmana) Adžlan od Ebu Hurejreta. I predao (pričao) je njega (spomenuti hadis) Muhammed, sin Amra, od Ebu Selemeta.

PRIČAO NAM JE Seid, sin Telida, Ruajnija, izvijestio nas je Ibnu Vehb, rekao je: izvijestio me Džerir, sin Hazima, od Ejuba, od Muhameda, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Nije slagao Ibrahim, na njega spas (mir)!, osim tri (puta)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Mahbuba, pričao nam je Hammad, sin Zejda, od Ejuba, od Muhameda, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

"Nije slagao Ibrahim, na njega milost i pozdrav (spas, mir)!, osim tri laži: dvije od njih su u (vezi) bića Allaha, moćan je i veličajan je. Njegov govor: "..... zaista ja sam bolestan." I njegov govor: "..... nego učinio je njega (to djelo) ovaj veliki (od) njih....".

(To su te dvije laži, a treća je ovo sad što će se navesti.)

I rekao je: Dok je on jednoga dana i Sara (putovao, dok su putovali njih dvoje) kadli je došao (naišao) na (jednoga) silnika od silnika. Pa se reklo njemu (tom silniku): "Zaista ovdje je (nekakav) čovjek (došao i) sa njim je (jedna) žena od najljepših ljudi (tj. jedna od najljepših žena, najljepša žena)." Pa je poslao k njemu (po njega), pa je pitao njega o njoj, pa je rekao: "Ko je ova?" Rekao je: "Moja sestra." Pa je došao Sari. Rekao je: "O Saro! Nije na licu (na površini) Zemlje (nikakav, nijedan) vjernik osim mene i osim tebe. I zaista ovaj je pitao mene o tebi, pa sam izvjestio (ja) njega da si ti moja sestra, pa ne učini mene lažnim (ne pokaži ti lažnim mene, ne reci da sam slagao)." Pa je poslao k njoj (silnik poruku, poziv da ona dođe). Pa pošto je unišla na nj (njemu), otišao (tj. počeo) je (da) se dohvata nje sa svojom rukom. Pa se uzeo (tj. Pa se ukočio, šlagirao, šlogirao). Pa je rekao: "Moli Boga za mene, a neću štetiti (nauditi) tebi." Pa je zamolila Allaha (Uzvišenoga Boga Tvorca), pa se je pustio (tj. pa je izašao iz ukočenosti, pa je ozdravio od oduzetosti). Zatim se dohvatio nje drugi (puta), pa se uzeo (pa se ukočio) slično njoj (prvoj ukočenosti) ili jače (nego prvi puta). Pa je rekao: "Moli Allaha za mene, a neću štetiti (nauditi) tebi (dakle: neću te dirati)." Pa je molila Allaha, pa se je pustio. Pa je pozvao nekoga (od) svojih vratara (sobara, komornika), pa je rekao: "Zaista vi niste doveli meni čovjeka, doveli ste mi samo sotonu." Pa je dao (poklonio) sluškinju njoj Hadžeru (Agaru). Pa je došla (Sara) njemu (Ibrahimu), a on je stajač, klanja (tj. stoji klanjajući), pa je dao znak (tj. pokazao je) sa svojom rukom: Šta je ona (tj. Šta je bilo sa onom stvari; Kako bi)? Rekla je: "Vratio (Odbio) je Allah varku (ovoga) bezvjernika - ili: grijешnika - u (na) njegova prsa, i dao (poklonio) je (za) služavku Hadžeru."

Rekao je Ebu Hurejrete: "Ta je vaša majka, o sinovi vode neba!" (ili: o sinovi Mausema-a! O Mausemaovići! To jest: Hadžera je vaša majka, o Mausemaovići! Mnogo je o tom rasprava zašto se Arapi nazivaju imenom Mausemaovići: sinovi vode neba. Ta mišljenja se ovdje, a ni na drugom mjestu neće navoditi. Jedino će se napomenuti da riječi na početku ovoga hadisa ".... dvije od njih (od te tri laži) su u (vezi) bića Allaha, moćan je i veličajan je...." - te riječi znače: da je dva puta rekao neistinu radi, zbog dokazivanja opstojnosti Uzvišenoga Boga, i radi dokazivanja pogrešnosti vjerovanja i obožavanja kipova, idola.).

PRIČAO NAM JE Ubejdullah, sin Musa-a; ili (pričao nam je) Ibnu Selam od njega (od Ubejdullaha, sina Musa-a, rekao je): izvjestio nas je Ibnu Džurejdž od Abdul-Hamida, sina Džubejra, od Seida, sina Musejbeja, od Ummu Šerike, bio zadovoljan Allah od nje, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, zapovjedio za ubijanje guštera (zelenbaća,), i rekao je:

"Puhaše (zelenbać) na Ibrahima, na njega spas (mir)!"

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa sina Gijasa, pričao je nama moj otac, pričao nam je Aameš, rekao je: pričao mi je Ibrahim od Alkameta, od Abdullaha (Mesudovoga), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto je sišao (odlomak):

"Koji su vjerovali i nisu pomiješali njihovo (svoje) vjerovanje sa nasiljem....", rekli smo: "O poslanice Allaha! Koji (od) nas neće učiniti nasilje (tj. Koji od nas ne čini nasilje, nepravdu, koji nije činio nasilje) njegovoj (svojoj) osobi (ličnosti, tj. sam sebi)?" Rekao je:

"Nije kao što (vi) govorite (tj. nije to kao što vi mislite i tumačite da se tu misli na obično nasilje). "... nisu pomiješali svoje vjerovanje sa nasiljem...", (a to znači) sa idolopoklonstvom (sa mnogoboštvom, višeboštvom). A zar niste čuli (tj. obratili pažnju) k govoru Lukmana svome sinu: "..... o moj sinčiću! Ne pridružuj sa Allahom (tj. Allahu), zaista pridruživanje (a to jest: idolopoklonstvo, mnogoboštvo) je zaista nasilje veliko."

GLAVA:

"..... jeziffune." je (isto što i) "enneselanu fil-mešji: žurenje u hodu (dakle: "jeziffune": žure).

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Ibrahima sina Nasra, pričao nam je Ebu Usamete od Ebu Hajjana, od Ebu Zur'ata, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Donijelo se Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, (jednoga) dana (neko) meso, pa je rekao:

"Zaista Allah će sakupiti Sudnjega dana (tj. na Sudnjem danu) prve i zadnje (sve) u jednoj uzvišici (površini zemlje), pa će dati (tj. omogućiti) slušanje (čuvenje) njima (izvjesni) pozivač (čuće kad ih neko zovne), i daće prolaženje njima vid (tj. moći će sve njih vidjeti), i približiće se Sunce njima." Pa je spomenuo pričanje (od) zauzimanju (intervenciji na Sudnjem danu kod Uzvišenoga Boga). "Pa će doći (ljudi) Ibrahimu, pa će reći (oni):

"Ti si vjerovijesnik Allaha i Njegov prijatelj iz (života, tj. iz vremena tvoga života) Zemlje (na Zemlji). Zauzmi se za nas k (kod) tvoga Gospoda!" Pa će (on) reći, pa će (tada) spomenuti (sjetiti se) njegovih (svojih) laži: "Moja osoba (duša), moja osoba (boji se za se)! Idite k Musa-u!" Slijedio je njega (Ebu Hurejreta) Enes od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO MI JE Ahmed, sin Seida, Ebu Abdullah, pričao nam je Vehb, sin Džerira, od svoga oca, od Ejuba, od Abdullaha, sina Seida sina Džubejra, od njegova oca, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Pomilovao (Allah) majku Ismaila! Da nije (učinila to) da je ona požurila (pohitila da rukom grabi vodu kad je ugledala vodu bunara Zemzema), zaista bi bio Zemzem izvor tekući (tekuća voda, a sad je samo bunar, zdenac)." Rekao je El-Ensarija: Pričao nam je Ibnu Džurejdž. Što se tiče Kesira, sina Kesira (Kesira Kesirovoga), pa pričao mi je, rekao je:

Zaista ja i Usman, sin Ebu Sulejmana, sjedači smo (tj. sjedili smo nas dvojica) sa Seidom, sinom Džubejra, pa je rekao: "Nije evo kao ovo pričao meni Ibnu Abas (tj. Nije tako pričao Ibnu Abas). Rekao je (on ovako):

"Došao je Ibrahim sa Ismailom i njegovom majkom - na njih spas (njima mir)! - a ona zadaja njega, sa njom je (jedna) mješina (mala i poderana, ili poabana, pohabana, tj. imala je jednu mješinu malu, poderanu, za vodu)....", Nije podigao njega (ovaj hadis do Muhammeda a.s.). "Zatim je došao s njom Ibrahim i sa njezinim sinom Ismailom (tj. Doveo je nju i njezinoga sina Ismaila Ibrahim)."

A PRIČAO MI JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Abdurrezzak, izvijestio nas je Mamer od Ejuba Sahtijanije i Kesira, sina Kesira sina Muttaliba sina Ebu Veda'ata, povećava jedan (od) njih dvojice na drugoga (tj. dodaje neke stvari jedan od njih na pričanje drugoga), od Seida, sina Džubejra, rekao je Ibnu Abbas:

Prvi (slučaj) što (se pamti, spominje da) su uzele žene pas (pojas, pregaču, kecelju) je od strane majke Ismaila (tj. od Hadžere). Uzela je (sebi jedan) pas zbog (toga da) zбриše (uništi, sakrije) svoj trag na Saru (tj. od inoće Sare, svoje inoće). Zatim je došao s njom Ibrahim i sa njezinim sinom Ismailom, a ona (još) doji njega (zadaja ga) dok je (tj. pa je) postavio (tj. ostavio, nastanio) njih dvoje kod Kabe (tj. kod mjesta na kojem je kasnije podignuta Kaba) kod (jednoga velikoga) drveta nad Zemzemom (tj. nad mjestom gdje je kasnije provrelo vrelo, bunar Zemzem) u najvišem (dijelu današnje) bogomolje. A nije u Mekki tada (bio nastanjen ni) jedan (čovjek), i nije u njoj voda (nikakva bila poznata). Pa je postavio (tj. nastanio Ibrahim) njih dvoje tude i postavio (spustio) je kod dvoga (kod njih dvoje) kesu (jedan sud, posudu od kože), u njoj su (neke) datule (hurme), i (jedan) mijeh, u njemu je voda (tj. malo vode). Zatim je došao (tj. okrenuo se nazad) odlazeći (on). Pa je slijedila njega majka Ismaila (Ismailova), pa je rekla:

"O Ibrahim! Gdje odlaziš, a ostavljaš nas u ovoj dolini koja (je takva da) nije u njoj (nastanjen nijedan) čovjek, a ni (ijedna) stvar (tj. i ništa u njoj drugo ne postoji)?" Pa je to rekla njemu (nekoliko) puta, a (on) je učinio (samo to da) se neće obzirati (tj. da se ne obzire) k njoj. Pa je rekla njemu: "Je li Allah (Onaj) koji je zapovjedio tebi za ovo (tj. tebi ovo)?" Rekao je: "Da." Rekla je: "Tada neće (dati On) upropastiti nas." Zatim se vratila. Pa je otišao Ibrahim. Pa (tj. Te) kada je bio kod padine (nizbrdice; ili: kod brežuljka; ili: perivoja, prolaza izvjesnoga) gdje neće vidjeti (tj. gdje ne vide oni) njega, okrenuo se sa svojim licem prema Kabi, zatim je zvao (tj. molio Uzvišenoga Boga) sa ovim riječima, i podignuo je svoje dvije ruke, pa je rekao:

"Moj Gospode, zaista ja sam nastanio od moga potomstva (jedan dio) u dolini (takvoj da se za nju može reći sve drugo) osim usjevne (tj. u neplodnoj dolini) kod Tvoje zabranjene kuće (tj. kod Tvoga svetoga hrama....", dok je dopro (do riječi) "... zahvaljivali (zahvaljuju)." I učinila (tj. počela je majka Ismaila (da) doji Ismaila i pije od te vode (u mješini). Te kada je prošlo (nestalo ono) što je u (toj) mješini, ožednila je (ona) i ožednio je njezin sin, i učinila (tj. počela) je (da) pogleda k njemu (a on) se savija (prevrće se) - ili je rekao (pripovjedač): koprcu se (udara sobom o zemlju; udara, kopa rukama zemlju, udara petama zemlju; a veli se da to znači: miče jezikom i usnama kao da umire). Pa je otišla (zbog) neprijatnosti da pogleda k njemu (da ga gleda šta se od njega radi, šta se s njim, Ismailom zbiva). Pa je našla Safu (kao) najbliže brdo u (na) zemlji (koje) slijedi nju (koje je do nje) na toj zemlji, (na tom zemljištu). Pa je stala na njega (tj. uspela se na njega, na brdo i stala je na njemu), zatim se okrenula prema (toj) dolini (da) pogleda (da vidi) da li će vidjeti jednoga (čovjeka, tj. ikoga), pa nije vidjela nijednoga (čovjeka, tj. nikoga). Pa je sišla od Safe (sa Safe), te kada je doprla (u) dolinu (koja se tu nalazi), podigla je stranu svoga oklopa (tj. košulje), zatim je trčala trčanjem zamučenoga čovjeka (čovjeka koji je pogođen teškom stvari) dok (tj. pa) je prešla (prošla tu) dolinu. Zatim je došla Mervi, pa je stala na nju (na njoj) i pogledala (gledala) je da

li će vidjeti ijednoga (ikoga), pa nije vidjela nijednoga (nikoga). Pa je učinila to (tako) sedam puta."

Rekao je Ibnu Abbas: Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pa to je trčanje (hodočasničkih) ljudi između njih dva (ta dva brda: Safe i Merve danas)."

"Pa pošto se natkučila (nadvirila zadnji - sedmi puta) na Mervu, čula je (nekakav) glas, pa je rekla: "Šuti!" Hoće (ona) svojoj osobi (tj. sama sebi da dadne s tim upozorenje). Zatim je sebi prisluškiivala, pa je čula takođe (tj. opet glas), pa je rekla: "Već si dao čuti (Već si dao da te čujem, već te čujem, tj. Dozvao si me) ako je bilo (tj. ako ima) kod tebe pomoći (kakve, o ti glasu koji te čujem)!" Pa kada li ona (susretne se) sa anđelom (izvjesnim, tj. sa melekom Džibrilom) kod mjesta Zemzema (tj. kod mjesta gdje je sada bunar Zemzem). Pa je istraživao (tj. pa je melek zakopao, prokopao tlo na tom mjestu) sa svojom petom - ili je rekao: sa svojim krilom - dok (te) se pojavila (ta) voda (voda bunara koji se zove Zemzem). Pa je počela (Hadžera da) pravi sabiralište (bazen) njoj (vodi) i (da) govori sa svojom rukom evo ovako (tj. i počela je rukom da pravi ogradu, branu, prepreku za vodu da voda ne bi otišla, pobjegla, oicala - pa je tako i nastao bunar zvani Zemzem, odnosno njegovi prvi temelji). Pa je počela (da) nagrabi (grabi) od (te) vode u svoju mješinu, a ona ključa (tj. izvire) poslije što (nakon što ona) grabi (iscrpa, izgrabi, tj. kada Hadžera izgrabi, uzme vodu, voda opet iz zemlje provrije)."

Rekao je Ibnu Abbas: Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pomilovao Allah majku Ismaila! Da je ostavila Zemzem - ili je rekao: "Da nije grabila (crpala) od (te) vode, zaista bi Zemzem bio tekuće vrelo (tekući izvor vode)." Rekao je: "Pa je pila (Pa se napila te vode) i podojila je svoje dijete. Pa je rekao njoj (taj) anđeo: "Ne plašite se propadanja (propasti, uništenja), pa (jer) zaista evo ovdje kuću (hram) Allaha sagradiće ovaj (tu) dječak i njegov otac (ili: pa zaista evo ovdje je kuća (hram) Allaha (što) će izgraditi (nju) ovaj dječak i njegov otac), pa zaista Allah neće upropastiti njegovu porodicu (tj. porodicu toga dječaka; ili: njegove stanovnike, tj. ljude koji budu posjećivali ovaj hram, ili koji budu živjeli okolo ovoga hrama)." A bila je Kaba (u to vrijeme) uzdignuta od zemlje kao humka (brežuljak), dolaze joj poplave (tu su bile poplave, bujice) pa uzmu (poplave prostor) od njezine desnice i njezine ljevice (tj. i lijevu i desnu stranu plavile su bujice oko Kabe). Pa je bila (Hadžera) kao to (tj. tako u tom stanju pijući vodu i dojeći dijete) dok je (najzad) prošla pokraj njih družina (skupina) od Džurhuma (arapskog plemena), ili porodica (jedne) kuće od Džurhuma, dolazeći (oni) od puta Keda-a (tj. putem od mjesta Keda-a na najvišem dijelu Meke), pa su odsjeli u najnižem (dijelu) Meke (tj. niže Meke). Pa su vidjeli (jednu) lebdeću (letajuću, leteću) pticu (pticu koja u vazduhu kruži, lebdi, leti, leta tamo-amo) pa su rekli:

"Zaista ova ptica zaista kruži nad (nekakvom) vodom. Zaista naše poznavanje je za ovu dolinu (takvo), a (da) u njoj nema (nikakve) vode."

(To jest: "Ono što mi znamo o ovoj dolini je to da u njoj nema nikakve vode. Mi znamo ovu dolinu kao bezvodnu.")

Pa su poslali (jednoga) skoroteču (tj. poslanika, izaslanika, izviđača) - ili dva skoroteča (jedan od pripovjedača sumnja kako je čuo) - pa kada li oni (susretnu se, sretoše se) sa (tom) vodom. Pa su se vratili, pa su izvijestili njih za (ovu) vodu. Pa su došli - rekao je - a majka Ismaila (Ismailova) je kod (te) vode, pa su rekli:

"Da li ćeš (ti ženska glavo) dozvoliti nama da odsjednemo kod tebe?" Pa je rekla: "Da, ali nema (nikakva) prava za vas (tj. vama) u (ovoj) vodi." Rekli su: "Da."

Rekao je Ibnu Abbas: Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pa je našlo to majku Ismaila (Ismailovu u stanju, u času), a ona voli (želi izvjesnu) društvenost (druženje s ljudskim bićima). Pa su odsjeli (tj. nastanili su se oni tude, tu), i poslali su k svojim porodicama (obavjestili su svoje porodice) pa su odsjeli sa njima. Te kada je bila s njom porodica (od više) kuća od njih, i odrastao je (taj) dječak, i poučio se (naučio je) arapski jezik od njih. I oduševio ih je i zadivio ih je kada je odrastao. Pa pošto je stigao (u punoljetnost), vjenčali su mu (jednu) ženu od njih (oženili su ga između sebe). I umrla (umrijela) je majka Ismaila (Ismailova). Pa je došao Ibrahim poslije što se je vjenčao (oženio) Ismail (da) se nadviri (u) svoju ostavštinu (ostavljenu ženu i sina u pustom mjestu Meke), pa nije našao Ismaila. Pa je pitao njegovu ženu o njemu, pa je rekla: "Izašao je (da) traži za nas (tj. nama hranu)." Zatim je pitao nju o njihovom životu (življenju) i njihovom obliku (tj. stanju). Pa je rekla: "Mi smo sa zlom (u zlu, u lošem stanju). Mi smo u tjeskobi i teškoći." Pa se tužila k njemu. Rekao je:

"Pa kada dođe tvoj muž (suprug), pa pročitaj (tj. reci, izruči) mu pozdrav, i reci mu (neka) promijeni (ili: da promijeni) prag svojih vrata." Pa pošto je došao Ismail, kao da je on vidio (primjetio neku) stvar, pa je rekao: "Da li je došao (dolazio) od ijednoga (tj. iko, da li je iko dolazio)?" Rekla je: "Da. Došao (Dolazio) je nama (jedan) starac takav i takav, pa je pitao nas o tebi, pa sam izvijestila njega. I pitao me kako (kakav) je naš život, pa sam ga izvijestila da smo mi u trudu i teškoći." Rekao je: "Pa da li je oporučio tebi za stvar (neku, kakvu, tj. išta)?" Rekla je: "Da. Zapovjedio je meni da pročitam (uručim) tebi pozdrav, i govori (veli ti): "Promijeni prag tvojih (svojih) vrata." Rekao je: "To ti je moj otac, i već je zapovjedio meni (pod izrazom da promijenim prag svojih vrata) da rastavim tebe (tj. da se razvedem s tobom, od tebe, da te razvjenčam). Prilijepi se sa tvojom porodicom (tj. Priključi se, idi svojoj porodici iz koje si i došla, u kojoj si se rodila)!" Pa je pustio (razvjenčao) nju. I oženio je od njih drugu (oženio se od njih sa drugom jednom ženskom). Pa je ostao od njih (tj. izostavio je svoju posjetu od njih, njima) Ibrahim što (tj. koliko) je htio Allah, zatim je došao njima poslije (dužeg vremena). Pa nije našao njega (Ismaila). Pa je unišao na njegovu (tj. k njegovoj) ženi, pa je pitao nju o njemu, pa je rekla:

"Izašao je (da) traži za nas (nama hrane)." Rekao je: "Kako ste vi?" I pitao je nju o njihovom životu i njihovom obliku (tj. stanju), pa je rekla: "Mi smo sa dobrom (u dobru, tj. Mi smo dobro) i širinom." I pohvalila je na Allaha (zahvalila Allahu, izrekla pohvalu Allahu), moćan je i veličajan je. Pa je rekao: "Šta je vaše jelo (Šta vam je hrana)?" Rekla je: "Meso (izvjesno)." Rekao je: "Pa šta je vaše piće?" Rekla je: "Voda (ova)." Rekao je: "Moj Bože! Blagoslovi njima u mesu i vodi!" Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"A nije bilo za njih (tj. u njih) tada zrnevlja (tj. žitarica), a da je bilo za (tj. u) njih (žitarica, zrnevlja), molio bi za njih (tj. njima) u njemu (za njega-za zrnevlje da im dadne blagoslov svoj Uzvišeni Bog)." Rekao je: "Pa njih dvoje (to dvoje, tj. meso i voda su takvi da) neće se osamiti na njima dvoma (ni) jedan (čovjek) u (drugom mjestu) osim Meke (pa da će drukčije njemu biti) osim (tako da) se njih dvoje nije složilo (s) njim."

(To jest: "Ni u jednom mjestu nijednom čovjeku ne godi da jede samo meso i da uz njega pije samo još vodu bez ikakve druge hrane, osim Meke, u njoj ne smeta čovjeku da se ograniči samo na meso i vodu u svojoj ishrani - a to je posljedica molbe-dove, molitve Ibrahima a.s..")

Rekao je (dalje Ibrahim a.s. ovoj drugoj ženi Ismaila a.s.): "Pa kada dođe tvoj muž (suprug), pa pročitaj (uruči) njemu pozdrav, i zapovjedi mu (neka, da) učvrsti prag svojih vrata." Pa pošto je došao Ismail, rekao je: "Da li je dolazio vama ijedan (čovjek, tj. iko)?" Rekla je: "Da. Dolazio nam je (jedan) starac lijepoga oblika (stanja, izgleda). I pohvalila je na njega (tj. I pohvalila ga je). Pa je pitao mene o tebi, pa sam izvjestila njega. Pa je pitao mene kako (kakav) je naš život, pa sam izvjestila njega da smo mi sa dobrom (tj. da nam je dobro)." Pa oporučio (tj. Pa je li oporučio) tebi za (kakvu) stvar (tj. išta)?" Rekla je: "Da. On čita (tj. izručuje, šalje) tebi pozdrav, i zapovjeda ti da učvrstiš prag tvojih (svojih) vrata." Rekao je: "To ti je (bio) moj otac, a ti si (taj) prag. Zapovjedio mi je (s time) da držim tebe (tj. da te ne puštam, da te ne razvjenčavam)." Zatim je ostao od njih (tj. Zatim nije dolazio njima u posjetu Ibrahim) što (koliko) je htio Allah. Zatim je došao poslije toga, a Ismail djelje (zaoštrava) strjelice njemu (sebi, ili: svoje) pod (jednim velikim) stablom blizu Zemzema. Pa pošto je vidio (ugledao) njega, ustao je k njemu. Pa su njih dva napravila (tj. učinila onako) kao što napravi (čini) otac sa djetetom i djete sa ocem. Zatim je rekao:

"O Ismaile! Zaista Allah je zapovjedio meni za (jednu, tj. zapovjedio mi je jednu) stvar." Rekao je: "Pa pravi (tj. čini ono) što je zapovjedio tebi tvoj Gospod." Rekao je: "I pomoći ćeš (li) mi?" Rekao je: "I pomoći ću ti (ili: te)." Rekao je: "Pa zaista Allah je zapovjedio meni da izgradim evo ovdje (jednu) kuću." I dao je znak (tj. pokazao je) ka uzdignutoj humki (koja se uzdizala) nad (ono) što je oko nje. Rekao je:

"Pa kod toga njih dva su podigla temelje Kabe (doslovno: temelje od Kabe). Pa je počeo Ismail (da) donosi kamenje, a Ibrahim (da) izgrađuje (gradi, tj. da zida zid). Te kada se podigla zgrada (ili: Te kada se podizala zgrada), donio je ovaj kamen, pa je stavio njega njemu. Pa je ustao na njega (ili: Pa je stao, stajao na njega, stao je na njemu, stao je na njega), a on izgrađuje (gradi), a Ismail dodaje njemu kamenje, i njih dva govore (tj. mole za vrijeme rada ovako):

"Naš Gospode! Primi od nas, zaista Ti, Ti si slušač (tj. onaj koji sve čuje), znalac (koji sve zna)." Rekao je:

"Pa su njih dva počela (da) njih dva izgrađuju (grade tako) da njih dva kruže okolo (oko) Kabe, i njih dva govore:

"Naš Gospode! Primi od nas, zaista Ti, Ti si slušač (tj. svečujni), znalac (sveznajući)."

PRIČAO NAM JE Abullah, sin Muhameda, pričao nam je Ebu Amir Abdul-Melik, sin Amra, rekao je: pričao nam je Ibrahim, sin Nafi-a, od Kesira, sina Kesira, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Pošto je bilo između Ibrahima i između njegove porodice (tj. žene Sare ono) što je bilo, izašao je sa Ismailom i majkom Ismaila (tj. izveo je njih, odveo ih je) i sa njima je (jedna stara) mješina, u njoj je voda. Pa je počela majka Ismaila (da) pije iz (te) mješine, pa je bilo mnogobrojno njezino mlijeko na (za) njezino dijete (tj. pridolazilo je, pristupilo bi njezino mlijeko njezinom djetetu, i tako je bilo sve) dok je stigao (došao Ibrahim u) Meku, pa je metnuo (tj. ostavio) nju (Hadžeru) pod (jedno veliko) stablo (drvo). Zatim se vratio Ibrahim k svojoj porodici. Pa je slijedila njega majka Ismaila. Čak (tj. Te) pošto su doprli Kedau (do Keda-a), dozivala je njega iza (ozadi, ozada) njega:

"O Ibrahim! Ka kome (tj. Kod koga, kome) ostavljaš nas?" Reкао je: "Ka Allahu." Rekla je: "Zadovoljila sam se (tj. Zadovoljna sam) sa Allahom." Reкао je: Pa se vratila, pa je počela (da) pije iz (one) mješine i (da) bude mnogobrojno njezino mlijeko na (za) njezino dijete. Te pošto (Pa pošto) je nestala (potrošila se ta) voda, rekla je: "Da sam otišla pa pogledala! Možda ja (da) ću osjetiti (opaziti) jednoga (tj. nekoga od ljudskih bića)." Pa je otišla, pa se popela (na brežuljak zvani) Safa, pa je pogledala (gledala). I pogledala je da li će (ona) osjetiti ijedno (ikoga, da li će ugledati nekoga, ikoga), pa nije osjetila (vidjela) nijedno (biće, nikoga). Pa pošto je doprla dolini (koja se prostire od Safe prema suprotnome brežuljku Mervi), potrčala je i došla je Mervi (na Mervu). Pa je učinila to istrčavanjima (trkovima, trkama, trčanjem, tj. nekoliko puta je izvršila trčanje s jednoga toga brežuljka na drugi). Zatim je rekla: "Da sam otišla pa pogledala (da vidim) šta je učinio (tj. šta radi)" - misli (ona na svoje) dijete. (Na Ismaila.) Pa je otišla pa je pogledala, pa kada li je on na svome stanju (u teškom stanju). Kao da se on dere (iz prsa) zbog smrti. Pa nije ustalila nju njezina duša (tj. nije joj dala mira njezina duša), pa je rekla: "Da sam otišla pa pogledala! Možda ja (da) ću opaziti jednoga (nekoga)!" Pa je otišla, pa se popela (na) Safu pa je pogledala (posmatrala, gledala da li će nekoga ugledati). I pogledala je pa nije opazila nijednoga (prolaznika, tj. nikoga), čak je upotpunila sedam (trčanja, istrčavanja). Zatim je rekla: "Da sam otišla pa pogledala šta je učinio (šta radi dječak)?" Pa kada li (kadli) ona sa glasom (nekim sesretne se, susrete se, tj. Pa kada li ona čuje nekakav glas). Pa je rekla: "Pomozi, ako je bilo (tj. ako ima) kod tebe (kakvo) dobro!" Pa kada li Džibril. Reкао je: Pa je reкао (tj. Pa je učinio Džibril) sa svojom petom evo ovako, i pritisnuo je svoju petu na zemlju (tj. udario je petom u zemlju). Reкао je: Pa se probila (ta) voda (tj. provalila je, provrela je voda, naglo je počela da izvire). Pa se zabezegnula (izbezumila) majka Ismaila, pa je počela (da) kopa (bazen, sabiralište, tj. da ograničava prostor za tu vodu). Reкао je: Pa je reкао Ebul-Kasim (tj. Muhamed a.s.), pomilovao ga Allah i spasio:

"Da je ostavila nju, bila bi (ta) voda vidljivom (tj. bila bi tekuća)." Reкао je: Pa je počela (da) pije od (te) vode, i bilo je mnogobrojno njezino mlijeko na (za) njezino dijete. Reкао je: Pa su prošli (neki) ljudi od Džurhuma u utrobu (tj. pokraj utrobe, unutrašnjosti te) doline. Pa kada li oni sa pticama (nekakvim se susretnu, susretoše). Kao da si oni odricali to (smatrali nepoznatim tu pojavu u ovom kraju). I rekli su: "Ne bivaju (ove) ptice (na drugom mjestu) osim na (nekoj) vodi." Pa su poslali njihova (svoga) poslanika, pa je pogledao, pa kada li oni sa (tom) vodom (se sretnu, sretnuše se, sretoše se, našu se). Pa je došao njima pa je izvijestio njih. Pa su došli ka njoj (Hadžeri) pa su rekli:

"O majko Ismaila! Da li dozvaljaš (dozvoljavaš) nama da budemo sa tobom - ili: da stanujemo sa tobom?" Pa je dopro (u punoljetstvo) njezin sin, pa je oženio u njima (među njima, između njih jednu) ženu. Reкао je: Zatim zaista ono pokazalo se za Ibrahima (tj. Ibrahimu za potrebno da posjeti Ismaila i njegovu majku), pa je reкао svojoj porodici:

"Zaista ja sam nadvirivač (nadviriću se) mojoj (svojoj) ostavštini." Reкао je: Pa je došao, pa je pozdravio, pa je reкао: "Gdje je Ismail?" Pa je rekla njegova žena: "Otišao je (da) lovi." Reкао je: "Reci (ti, njegova ženo) njemu kada dođe: "Promijeni prag tvojih (svojih) vrata!" Pa pošto je došao, izvijestila je njega (o tome). Reкао je: "Ti si to, pa idi k tvojoj (svojoj) porodici!" Reкао je: Zatim zaista ono pokazalo se je Ibrahimu (da posjeti Ismaila), pa je reкао svojoj porodici:

"Zaista ja sam nadvirivač svojoj ostavštini (posjetiću one koje sam ostavio)." Reкао je: Pa je došao pa je reкао: "Gdje je Ismail?" Pa je rekla njegova žena: "Otišao je (da) lovi." Pa je rekla: "Zar nećeš odsjesti, pa (da) jedeš i piješ?" Pa je reкао: "A šta je vaša hrana (jelo) i šta je

vaše piće?" Rekla je: "Naša hrana (Naše jelo) je meso (od lova) i naše piće je (ta) voda." Rekao je:

"Moj Bože! Blagoslovi njima u njihovoj hrani i njihovom piću." Rekao je: Pa je rekao Ebul-Kasim (tj. Muhammed a.s.), pomilovao ga Allah i spasio:

"Blagoslov (veliki) je sa molitvom (molbom, tj. zbog molbe, molitve) Ibrahima, pomilovao Allah njih dvojicu i spasio." Rekao je: Zatim zaista ono pokazalo se Ibrahimu, pa je rekao svojoj porodici:

"Zaista ja sam nadvirivač mojoj ostavštini." Pa je došao, pa se složio (tj. sreo se sa) Ismailom iza (ozadi, ozada) Zemzema (zatekavši ga da) popravlja (dotjeruje neke) strjelice svoje, pa je rekao: "O Ismaile! Zaista tvoj Gospod je zapovjedio meni da izgradim za Njega (tj. u ime Njega jednu) kuću." Rekao je: "Pokori se tvome (svome) Gospodu!" Rekao je: "Zaista On je već zapovjedio meni da (ti) pomogneš mene na njemu (na radu, u radu na izgradnji te kuće)." Rekao je: "Tada ću učiniti (to)." Ili kao kao što je rekao (ili slično tome). Rekao je: Pa su njih dva ustala, pa je počeo Ibrahim (da) izgrađuje (gradi), a Ismail dodaje njemu kamenje, i njih dva govore:

"..... naš Gospode! Primi od nas! Zaista Ti, Ti si Svečujni, Sveznajući." Rekao je: Te se podignula (od tla ta) zgrada, i bio je slab (oslabio je taj) starac na (za) prenošenje kamenja (dakle: umorio se Ibrahim prenoseći kamenje), pa je stao na kamen mjesta (izvjesnoga Ibrahim, pa se to izvjesno mjesto i prozvalo "mekami Ibrahim" - Ibrahimovo mjesto -). Pa je počeo (Ismail da) dodaje njemu kamenje i (ili: a - pri tom) njih dva govore:

"..... naš Gospode! Primi od nas! Zaista Ti, Ti si Svečujni, Sveznajući.".

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Abdul-Vahid, pričao nam je Aameš, pričao nam je Ibrahim Tejmija od svoga oca, rekao je: čuo sam Ebu Zerra, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: Rekao sam:

"O poslaniče Allaha! Koja bogomolja se postavila u (na) Zemlji prva (tj. prvo)?" Rekao je: "Sveta Bogomolja (tj. Kaba)." Rekao je: Rekao sam (Pitao sam dalje): "Zatim koja?" Rekao je: "Najudaljenija Bogomolja (tj. ona u Jerusalimu)." Rekao sam: "Koliko je bilo između njih dvije (razmaka u vremenu)?" Rekao je: "Četrdeset godina. Zatim gdje god je stigla (zatekla) tebe molitva (tj. vrijeme molitve) poslije, pa klanjaj (nju, molitvu obavi), pa (jer) vrijednost je u njemu (u činu molitve, ili: u obavljanju molitve, ili: u mjestu gdje te zatekne vrijeme molitve)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, od Malika, od Amra, sina Ebu Amra, slobodnjaka Muttaliba, od Enesa, sina Malika, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (imao jednom takav slučaj da) se je pojavio (ukazao) njemu Uhud, pa je rekao:

"Ovo je brdo (koje) voli nas i (mi) volimo njega. Moj Bože! Zaista Ibrahim je zabranio (tj. učinio svetom) Meku, a zaista ja zabranjujem (činim svetim sve ono) što je između (među) njezina dva kamenjara (tj. među dva prostora među kojima se nalazi Medina, a koji su pokriveni crnim kamenjem koje kao da je spaljeno vatrom - možda vulkansko kamenje)." A predao je njega (ovaj hadis) Abdullah, sin Zejda, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik od Ibnu Šihaba, od Salima, sina Abdullaha, da je Ibnu Ebu Bekr izvijestio Abdullaha, sina Umera, od Aiše, bio zadovoljan Allah od njih, supruge Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Zar nisi vidjela da je tvoj narod (tj. ljudi tvoga naroda da) su izgradili Kabu (i) skratili su (nešto) od temelja Ibrahima (tj. Zar ne vidiš da su skratili, sužili obim Ibrahimove Kabe prilikom opravke)?" Pa sam rekla: "O poslaniče Allaha! Zar nećeš vratiti nju na temelje Ibrahima?!" Pa je rekao: "Da nije blizosti (novosti događanja) tvoga naroda sa bezvjerstvom (učinio bih to)!" Pa je rekao Abdullah, sin Umera: Zaista ako je bila Aiša čula (ako je Aiša čula) ovo od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ne mislim da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, ostavio potiranje (ljubljenje onih) dvaju uglova koji slijede (koji se nalaze uz polukružnu ogradu (sa jedne strane Kabe - ni zbog čega drugoga) osim (zato što je znao) da se Kaba nije upotpunila na temeljima Ibrahima. A rekao je Ismail: ..... Abdullah, sin Ebu Bekra (mjesto:..... da je Ibnu Ebu Bekr....).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, izvijestio nas je Malik, sin Enesa, od Abdullaha, sina Ebu Bekra sina Muhameda sina Amra sina Hazma, od njegova oca, od Amra, sina Sulejma, Zurekije, rekao je: izvijestio me Ebu Humejd Saidija, bio zadovoljan Allah od njega, da su oni rekli:

"O poslaniče Allaha! Kako ćemo činiti salavat na tebe (tj. Kako ćemo te blagosiljati, Kako ćemo moliti milost za tebe)?" Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Govorite: "Moj Bože! Blagoslovi (Pomiluj, Smiluj se) na Muhammeda, i njegove supruge i njegovo potomstvo kao što si blagoslovio (smilovao se) na rod (obitelj) Ibrahima. I blagosiljaj na Muhammeda, i njegove supruge i njegovo potomstvo kao što si blagosiljao na rod Ibrahima. Ti si hvaljen, slavan."

("Salli" - i "Barik" - su dvije riječi približnoga značenja. "Salli": Pomiluj, smiluj se, blagoslovi! "Barik": Blagosiljaj.)

PRIČAO NAM JE Kajs, sin Hafsa, i Musa, sin Ismaila, njih dva su rekla: pričao nam je Abdul-Vahid, sin Zijada, pričao nam je Ebu Fervete Muslim, sin Salima, Hemdanija, rekao je: pričao mi je Abdullah, sin 'Isa-a, čuo je Abdurrahmana, sina Ebu Lejla-a, rekao je:

Sreo me je Ka'b, sin 'Udžreta, pa je rekao: "Zar neću pokloniti tebi (jedan) poklon (što) sam čuo njega od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio (tj. Zar ti neću kazati jednu izreku što sam je čuo od Muhammeda a.s.)?" Pa sam rekao: "Da. Pa pokloni ga (dar) meni!" Pa je rekao: "Pitali smo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pa smo rekli:

"O poslaniče Allaha! Kako je blagoslov (ili: molitva, dova za milost, pomilovanje) na vas, (o) porodico (izvjesne) kuće? Pa (Jer) zaista Allah je već poučio (naučio) nas kako ćemo pozdravljati." Rekao je:

"Govorite: "Moj Bože! Pomiluj (Smiluj se, Blagoslovi) na Muhammeda i na rod (porodicu) Muhammeda kao što si pomilovao (blagoslovio, smilovao se) na Ibrahima i na rod Ibrahima! Zaista Ti si hvaljen, slavljjen! Moj Bože! Blagosiljaj na Muhammeda i narod Muhammeda kao što si blagosiljao na Ibrahima i na rod Ibrahima! Zaista Ti si hvaljen, slavljjen!"

PRIČAO NAM JE Usman, sin Ebu Šejbeta, pričao nam je Džerir od Mansura, od Minhala, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Bio je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) utječe Hasena i Husejna (tj. da moli Uzvišenoga Boga za zaštitu i čuvanje Hasena i Huseina, da čini dovolu molbu Allahu dž.š. - za njih dvojicu sa riječima koje će se malo kasnije navesti) i (da) govori (tj. govoreći prilikom te dove, molbe, molitve):

"Zaista vaš otac (vas dvojice, tj. pradjed Ibrahim) utjecao je s njima Ismaila i Ishaka (tj. bio je običaja da traži zaštitu sa ovim riječima za Ismaila i Ishaka, a te riječi su):

"Utječem se sa potpunim (savršenim) riječima Allaha od svakoga sotone, i otrovnice (otrovne životinje gmizavca; a veli i: duše, osobe koja namjerava zlo da ti učini) i od svakoga urokljivoga oka (oka koje pogodi loše onoga na koga baci svoj pogled, nanese mu zlo neko, ili luđenje, poludjelost, ili umnu poremećenost)."

GLAVA:

"I obavijesti ih o gostu (o gostima) Ibrahima. Pošto su unišili na njega....", odlomak (taj vidi cio).

".... la tevdžel....", je "la tehaf": ne plaši se (ne boj se). "I pošto je rekao Ibrahim: "Moj Gospode! Pokaži mi kako proživljuješ umrle....", do Njegova govora: "....a ali zato (da) se smiri (umiri) moje srce....".

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Saliha, pričao nam je Ibnu Vehb, rekao je: izvijestio me je Junus od Ibnu Šhaba, od Ebu Selemeta, sina Abdurrahmana, i Seida, sina Musejjeba, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Mi smo preči od Ibrahima (da to reknemo što je rekao on):

".... pošto (kad) je rekao: "Moj Gospode! Pokaži mi kako proživljuješ (ili: kako ćeš proživjeti) umrle." Rekao je: "A zar nisi vjerovao (uvjerio se još u to)?" Rekao je: "Da, a ali zato (da) se smiri moje srce....".

"I pomilovao Allah Luta (Lota)! Zaista već odsijedaše (pribjegavaše on) k jakom dijelu (stupu, tj. osloncu) A da sam ostao u (onom) zatvoru duljinom što je ostao (tj. koliko je ostao) Jusuf, zaista bih odgovorio (onome) pozivaču (odmah kada je pozvao da ide pred onoga vladara, a ne bih tražio da se najprije ispita jesam li kriv ili ne)."

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I spomeni u (ovoj) knjizi Ismaila, zaista on je bio istinit obećanja (u obećanju svome, tj. ispunjavao je svoje obećanje)....".

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Hatim od Jezida, sina Ebu Ubejda, od Selemeta, sina Ekve'a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Prošao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, na nekolicinu (tj. pokraj nekolicine) od Eslema (plemena, a oni) se natječu (bore) u gađanju strjelicama (to znači riječ: "intedale"). Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Gađajte, sinovi Ismaila (Ismailovići), pa (jer) zaista vaš otac (djed) je bio gađač (strijelac - dobro je gađao strijelom), i ja sam sa omsićima (sa sinovima omsice, tih-i-tih)." Rekao je: Pa se suzdržala jedna (od te) dvije grupe sa svojim rukama (tj. digla je ruke od daljeg natjecanja, od dalje borbe). Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Šta je vama (da) nećete (da) gađate (dalje)?" Pa su rekli: "O poslaniče Allaha! (Zar) Gađaćemo, a ti si sa njima?!" Rekao je: "Gađajte, a ja sam sa vama svakim (od) vas (tj. sa svima vama)."

GLAVA

priče (istorije) Ishaka (Isaka), sina Ibrahima (Avrama), na njih dvojicu spas (pozdrav, tj. mir im obojici)!

U (vezi) njega (Tj. O ovome pričao) je Ibnu Umer i Ebu Hurejrete od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

GLAVA:

"Ili ste bili svjedoci pošto (kad) je prisustvovala (došla) Jakubu (Jakovu njegova) smrt, pošto (kad) je rekao svojim sinovima.....", odlomak (taj cio vidi).

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Ibrahima, čuo je Mutemira od Ubjedulaha, od Seida, sina Ebu Seida, Makburije, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Reklo se Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ko je najplemenitiji čovjek (tj. Ko je najveći plemić od svih ljudi)?" Rekao je: "Najplemenitiji (od) njih je najbogobojazniji (od) njih." Rekli su: "O vjerovijesniče Allaha! Nije o ovome (o tome riječ što) pitamo tebe." (Tj. "Ne pitamo te o tom.") Rekao je: "Pa najplemenitiji čovjek (od ljudi) je Jusuf (Josip), vjerovijesnik Allaha (i on je još uz to) sin vjerovijesnika Allaha sina vjerovijesnika Allaha sina prijatelja Allaha." Rekli su: "Nije o ovome (riječ i govor što) pitamo tebe." Rekao je: "Pa o rudnicima (tj. o plemenima) Arapa pitate (vi) mene." Rekli su: "Da." Rekao je: "Pa najbolji (od) vas u predislamlju su najbolji (od) vas (i) u Islamu kada su znali (tj. kada znaju, kada budu pravnici, poznavaoi propisa Islama)."

GLAVA:

"I Luta (spomeni; ili: poslali smo), pošto (kad) je rekao svome narodu: "Zar dolazite nevaljaštini (izvjesnoj, tj. homoseksualstvu), a vi vidite (tj. svjesno)? Zar zaista vi zaista dolazite (prilazite) ljudima (muškima zbog zadovoljenja) strasti osim žena (vjenčanih svojih)? Nego vi ste narod (ljudi koji) čine ludost (ili: bivaju neuki, neupućeni u zle posljedice svoga lošeg postupka). Pa nije bio odgovor njegovog naroda (ništa drugo) osim (to) da su rekli: "Izvedite (Istjerajte) rod (porodicu) Luta iz vašega (svoga) sela (kraja), zaista oni su ljudi (koji) se čiste." Pa smo spasili njega i njegovu porodicu (svu) osim njegove žene, odredili smo

nju (da bude) od ostajača (od onih koji ostaju u kazni). I okišili smo na njih kišu (tj. I dali smo da kiši, da pada kiša njima, jedna velika kiša - zla, opasna), pa loša je kiša opomenutih."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvjestio nas je Šuajb, pričao nam je Ebu Zinad od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Oprostio Allah Lutu! Zaista (on) odsijedaše k jakom dijelu (stupu, osloncu)." (Doslovno: "Zaista bio je zaista (običaja da) odsijeda k jakom dijelu.")

GLAVA:

"Pa pošto su došli rodu (porodici) Luta (izvjesni) poslanici. Rekao je: "Zaista vi ste narod (ljudi) koji se drže ružnim (nepoželjnim)."

"..... sa njegovim (svojim) dijelom (osloncem)....", je (značenja) sa (onim) ko je sa njim, jer su zaista oni njegova snaga. ".... terkenu....", je (isto što i) "temilu": nagingu se (nagingu, tj. da nagingu). "Fe enkerehum", i "nekirehum" i "istenkerehum" je jedno: pa je smatrao (držao) ružnim njih (nije ih volio). ".... juhre'une....", je (isto što i) "jusri'une": oni žure (oni se žure). ".... dabire....", je "ahire": zadnjega. "..... sajhaten....", je "heleketen": propast. "..... lilmutevessimine....", je "linnazirine": za (izvjesne) gledaoce (promatrače). "..... le bi sebilin....", je "le bi tarikin": zaista u putu (ili: sa putem, tj. na putu).

PRIČAO NAM JE Mahmud, pričao nam je Ebu Ahmed, pričao nam je Sufjan od Ebu Ishaka, od Esveda, od Abdullaha (Mesudova), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pročitao (proučio) je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio: "Fe hel min muddekirin": Pa da li od opominjača sebe (ijedan, tj. Pa da li ima iko ko se opominje, ima li iko da se opomene)?"

(Taj dio jednoga ajeta - odlomka u jednome poglavlju Kur'ana izrečen, ponovljen je pri spominjanju nekih naroda, pa, između njih, i prilikom spominjanja Lutova naroda u tom poglavlju - suri, te se zbog toga ovdje spominje taj dio toga odlomka u kojem riječ "muddekir" čitaju neki i drukčije.)

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I k Semudu (poslali smo) njihovoga brata Saliha....".

".... oglašavali (smatrali) su lažnim drugovi Hidžra (Božije poslanike)."

Hidžr (ili: El-Hidžr) je mjesto Semuda (tj. mjesto gdje je bilo nastanjeno izumrlo arapsko pleme Semud). A što se tiče (teksta u Kur'anu) ".... harsun hidžrun....", (tu, ta riječ "hidžrun" znači isto što i) "haramun": zabranjen (zabranjena stvar, pa onda "harsun hidžrun" znači: oranje (usjev) je zabranjeno, tj. zabranjeno je jesti plod od usjeva toga oranja drugom osim onome kome oni hoće da dadnu). A svaka zabranjena (stvar) je "hidžrun mahdžurun": zabranjena zabrana (zabranjena stvar koja je učinjena zabranjenom). I "hidžr" je svaka zgrada (što) si sagradio nju i što si zabranio (tj. ograničio) na nju (tj. njoj) od zemlje (od obližnjeg zemljišta), pa ono je (pa to je) hidžr (pa taj zabranjeni, ograničeni prostor uz zgradu je hidžr).

I od njega (tj. od toga) se je nazvao Hatim Kabe (tj. polukružni zid okolo (oko) jedne strane Kabe - nazvao se je) hidžr (hidžrom - ogradom, ograđenim prostorom), kao da je on (taj izraz Hatim) izveden od (riječi) "mahtumun": razbijen; kao (riječ) "katilun" (što je izvedena) od "maktulun": ubijen (obje te riječi znače: ubijen). I rekne se za ženku od konja: "hidžr". A rekne se za pamet: "hidžrun" i "hidžen". A što se tiče (izraza) Hadžrul-Jemameti, pa on odsjedalište (mjesto odsijedanja; boravište, tj. geografsko ime mjesta u kojem je, po nekima, boravilo pleme Semud).

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Hišam, sin Urveta, od svoga oca, od Abdullaha, sina Zem'ata, rekao je: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, a spominjao je (tj. a on priča i spominje onoga) koji je zaklao devu (Saliha a.s., koji je iskasapio devu, kamilu odsjekavši joj prve i zadnje noge), pa je rekao:

"Pa se odazvao (ili: ispriječio) za nju (za ubijanje nje, deve te) čovjek moćan i nepristupačan (odbojan) u snazi kao Ebu Zem'ate. (Ili:... čovjek moćan i snažan u snazi, kao Ebu Zem'ate.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Miskina, Ebul-Hasen, pričao nam je Jahja, sin Hassana sina Hajjana, Ebu Zekerijja, pričao nam je Sulejman od Abdullaha, sina Dinara, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pošto je odsjeo (u) Hidžru u borbi (ratovanju) Tebuka (tj. u pohodu na Tebuk), zapovjedio je njima da ne piju iz njezinoga bunara (iz bunara varošice Hidžr) i (da) se ne napadaju iz njega (iz toga bunara). Pa su rekli:

"Već smo zamijesili tijesto (zakuhali tijesto) iz njega (tj. vodom iz ovoga bunara), i napojili smo se (tj. i nalili smo vodu u mješine u kojima nosimo vodu)." Pa je zapovjedio njima da bace to tijesto i (da) proliju tu vodu. A predaje se od Sebreta, sin Mabeda, i Ebu Šemusa da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, zapovjedio za bacanje (te) hrane. A rekao je Ebu Zerr od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio: "Ko je sebi zamješao tijesto (Ko je zatijestio) sa njegovom vodom (pa neka ga baci)."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Munzira, pričao nam je Enes, sin 'Ijada, od Ubejdulaha, od Nafi-a da je Abdullah, sin Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, izvijestio njega da su (izvjesni) ljudi odsjeli sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (u) zemlji Semuda Hidžru, pa su se napojili (nalili u mješine za vodu) iz njezinog (tog) bunara i sebi su zatijestili (zamijesili tijesto) sa njom, pa je zapovjedio njima poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, da proliju (ono) što su se napojili (što su uzeli) iz njezinog (iz tog) bunara i da nahrane deve (tim) tijestom (tj. i da dadnu to tijesto devama kao hranu). I zapovjedio je njima da se napoje iz bunara (onoga) koji je (taj što) dolazaše (što su dolazili) njemu (ta) deva (tj. deva, kamila Saliha a.s. koja je izašla iz kamena, a koju je ubio jedan od pripadnika Semuda plemena kako je to već u tekstu spomenuto). Slijedio je njega (Ubejdulaha) Usameta od Nafi-a.

PRIČAO NAM JE Muhamed, izvijestio nas je Abdullah od Mamera, od Zuhrije, rekao je: izvijestio me je Salim, sin Abdullaha, od svoga oca da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pošto je prošao pokraj Hidžra, rekao:

"Ne ulazite (u) stanove (onih) koji su nasilje učinili svojim osobama (tj. sami sebi - Ne ulazite drukčije) osim (tako da) budete plakači (tj. osim plačući iz straha, zbog bojazni da može) da pogodi (i) vas (ono) što je pogodilo njih." Zatim se po licu pokrio sa svojim ogrtačem, a on je na devećem samaru (svoje deve, tj. a on je jahao na devi dok je to govorio).

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Vehb, pričao nam je moj otac: čuo sam Junusa od Zuhrije, od Salima da je Ibnu Umer rekao: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ne ulazite (u) stanove (onih) koji su učinili nasilje svojim osobama (drukcije) osim da budete plakači (zbog bojazni da može) da pogodi vas (ono) kao što je pogodilo (i) njih."

GLAVA:

"Ili ste bili svjedocima (kao svjedoci) pošto je prisustvovala (tj. došla) Ja'kubu (njegova) smrt...".

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Mansura, izvijestio nas je Abdussamed, pričao nam je Abdurrahman, sin Abdullaha, od svoga oca, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je on rekao:

"Plemeniti, sin plemenitoga sina plemenitoga sina plemenitoga je Jusuf, sin Jakuba sina Ishaka sina Ibrahima, na njih pozdrav (spas, tj. mir im)!"

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "Zaista već je bilo u (tj. između) Jusufa i njegove braće (nekih) znakova (ili: bili su neki znakovi) za pitaoce (za one koji pitaju zašto se nešto tako događa)."

PRIČAO JE MENI Ubejd, sin Ismaila, od Ebu Usameta, od Ubejdulaha, rekao je: izvijestio me Seid, sin Ebu Seida, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega:

Pitao se (tj. Upitan) je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio: "Ko je najplemenitiji (od) ljudi?" Rekao je:

"Najbogobojazniji (od) njih."

(Doslovno: "Najčuvarniji od njih zbog Allaha. Tj. Onaj koji se najviše čuva između njih od nevaljalih djela zbog Allaha.")

Rekli su: "Nije o ovome (riječ što) pitamo tebe." Rekao je: "Pa najplemenitiji (od) ljudi je Jusuf, vjerovijesnik Allaha, sin vjerovijesnika Allaha sina vjerovijesnika Allaha sina prijatelja Allaha." Rekli su: "Nije o ovome (riječ što) pitamo tebe." Rekao je: "Pa o rudnicima (tj. o plemenima) Arapa pitate me." Ljudi su rudnici. "Najbolji (od) njih u predislamlju su najbolji (od) njih (i) u Islamu kada su znali (tj. kada upoznaju propise Islama, kada postanu pravnici Islama)."

PRIČAO JE MENI Muhamed, sin Selama, izvijestio nas je Abdete od Ubejdulaha, od Seida, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, za ovo.

PRIČAO NAM JE Bedel, sin Muhabbera, izvijestio nas je Šubete od Sa'da, sina Ibrahima, rekao je: čuo sam Urveta, sina Zubejra, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao njoj:

"Zapovjedi (ti, ženo), Ebu Bekru (da on kao imam - predvodnik) klanja sa ljudima (da klanja ljudima)." Rekla je: "Zaista on je (jedan) čovjek žalovit (mnogo žalostiv, tužan). Kad stane mjesto tebe, raznježiće se." Pa je ponovio, pa je ponovila (to isto). Rekao je Šubete: Pa je rekao u trećem, ili četvrtom (ponavljajući zahtjeva da se rekne da Ebu Bekr klanja kao imam):

"Zaista vi (žene) ste drugarice Jusufa. Zapovjedite Ebu Bekru!"

PRIČAO NAM JE Rebi', sin Jahja-a, Basrija, pričao nam je Zaidete od Abdul-Melika, sina Umejra, od Ebu Burdeta, sina Ebu Musa-a, od njegovog oca, rekao je:

Razbolio se Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Zapovjedite Ebu Bekru, pa neka klanja sa ljudima." Pa je rekla: "Zaista Ebu Bekr je čovjek (žalovit)." Pa je rekao slično njemu (prvom svom zahtjevu). Pa je rekla slično njemu (svome prvome odgovoru). Pa je rekao: "Zapovjedite mu, pa zaista vi ste drugarice Jusufa." Pa je predvodio (u molitvi ljude - bio je u tom vođa) Ebu Bekr u životu (za života) poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je rekao Husejn od Zaideta: "... čovjek nježan."

(To je razlika u pričanju: Mjesto čovjek žalostiv ovaj pripovjedač je rekao čovjek nježan.)

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb, pričao nam je Ebu Zinad od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Moj Bože! Spasi Ajjaša, sina Ebu Rebi'ata! Moj Bože! Spasi Selemeta, sina Hišama! Moj Bože! Spasi Velida, sina Velida! Moj Bože! Spasi (one koji se ubrajaju u) slabe (nemoćne za borbu) od vjernika (tj. koji nisu mogli ni da se isele ni da se bore nego su ostali potlačeni u Meki)! Moj Bože! Pojačaj Tvoje (Svoje) gaženje na Mudar! Moj Bože! Učini nju (tj. njega gaženje - a to znači: Tvoju kaznu na pleme Mudar takvu da im pošalješ, dadneš jedne) godine kao godine Jusufa (tj. gladnih sedam godina)!"

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda sina Esmā-a, (a on) je sin brata Džuvejrijeta (tj. bratić Džuvejrijetov), pričao nam je Džuvejrijete, sin Esmā-a, od Malika, od Zuhrije da su Seid, sin Musejjeba, i Ebu Ubejd izvijestili njih dva njega od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pomilovao Allah Luta! Zaista već odsijedaše k jakom dijelu (tj. stupu, zaklonu)."

(U svim prošlim hadisima ovakvog sadržaja riječ "odsijedaše" znači "sklanjaše se, tražiše utočišta, tražio je zaštite i utočišta", a "jak dio, stup" je "Božije čuvanje".)

"A da sam ostao u (onom) zatvoru (onoliko vremena) što je ostao Jusuf, zatim (da) je došao meni (onaj) pozivač (koji me zove, poziva da idem pred vladara), zaista bih odgovorio (odmah se odazvao) njemu."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Selama, izvijestio nas je Ibnu Fudajl, pričao nam je Husajn od Šekika, od Mesruka, rekao je:

Pitao sam Ummu Rumanu, a ona (tj. a to) je majka Aiše, o (onome) što se reklo o njoj (o Aiši r.a., ženi Muhammeda a.s.) što se reklo. Rekla je:

Dok sam ja sa Aišom - dvije sjedačice (smo bile, tj. Dok smo ja i Aiša sjedile) - kadli je unišla (tj. kadli uđe, uniđe) nama (jedna) žena od Pomagača, a ona govori (tj. uniđe, uđe ona govoreći): "Učinio Allah sa omsicom (sa tim-i-tim to i to), i učinio!" Rekla je: Pa sam rekla: "Zašto?" Rekla je: "Zaista on (je) prenosio (širio) spomen (onoga) pričanja."

(Misli na tzv.-takozvani hadisi-ifk o kome je bilo govora.)

Pa je rekla Aiša: "Koje pričanje?" Pa sam izvijestila nju (o tome). Rekla je: "Pa je (li) čuo njega Ebu Bekr i poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio (tj. znaju li njih dva za to pričanje)?" Rekla je: "Da." Pa se skrhalo onesviještena (doslovno: Pa se skrhalo bivši zastrto na njoj osjećanje, osjet, svijest). Pa nije se osvijestila (u drukčijem stanju) osim (tako), a na njoj je vrućica (groznica pomiješana) sa tresaćem (drmaćem, tj. a nju trese, drma groznica). Pa je došao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Šta je za ovu (Šta je ovoj, Šta joj je)?" Rekla sam: "Groznica je uzela nju zbog (nekakvog) pričanja (što) se priča za njega (tj. što se priča o njemu, o tom pričanju)." Pa je sjela, pa je rekla: "Tako mi Allaha zaista ako se zakunem (ako bih se zaklela), nećete potvrditi mene (tj. nećete vjerovati u moju istinost, istinitost). A zaista ako se ispričavam (izvinem), nećete ispričati (nećete izvinuti, primiti moje izvinjenje). Pa moj primjer i vaš primjer je kao primjer Jakuba i njegovih sinova: "... a Allah je (Onaj) od koga se traži pomoć na (ono, tj. protiv onoga) što opisujete (vi)."

Pa je otišao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio. Pa je spustio Allah (ono) što je spustio (o ovome). Pa je izvijestio (Muhamed a.s.) nju (Aišu r.a.). Pa je rekla:

"Sa zahvalom Allahu, nije sa zahvalom nijednom (biću drugom, tj. Samo Allahu hvala, a nikome više - i nikome više)!"

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba, rekao je: izvijestio me Urvete da je on pitao Aiše (Aišu), bio zadovoljan Allah od nje, supruge Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da li vidiš (tj. Da li misliš za) Njegov govor:

"Pa (Te) kada su sasvim izgubili nadu (ti, izvjesni Božiji) poslanici, i mislili su da su oni već..." - (da li je ovdje rečeno) "kuzzibu", ili (je rečeno) "kuzibu" - učinili se lažnim, ili: (da su oni već takvi da) se njima slagalo (kako je rečeno)? Rekla je: "Nego je učinio lažnim (smatrao je za lažove) njih njihov narod." Pa sam rekao: "Tako mi Allaha zaista već su se oni uvjerali da je njihov narod činio (smatrao je) lašcima njih i nije ono sa sumnjom (tj. i u to nema sumnje)." Pa je rekla: "O Urvetiću (Urejjetu je deminutiv, ismuttasgiri od Urvetu)! Zaista već su se uvjerali u to." Rekao sam: "Pa možda ona (ova rečenica) je (ovako) ili (ovako): Kuzibu - slagalo se njima." Rekla je: "Utočištem Allaha (tj. Sačuvaj Bože)! Nisu bili (Božiji) poslanici (takvi da) misle to za svoga Gospoda (da im je On slagao, da ih je On lagao). A što se tiče ovoga ajeta (odlomka u Kur'anu) - rekla je - oni (koji su mislili da im se slagalo, to) su sljedbenici (Božijih) poslanika koji su vjerovali u njihova (u svoga) Gospoda i potvrđivali (tj. vjerovali) su njih (poslanike), a oduljilo se je nad njima iskušenje i odgodila se je od njih (Božija) pomoć (za kasnije). Pa (Te) kada su izgubili (poslanici) nadu od (onoga svakoga) ko je činio (smatrao) lažnim njih od njihovoga naroda, i mislili su da su njihovi sljedbenici činili (smatrali) lažnim njih (tj. da su i njihovi sljedbenici počeli ih smatrati za lašce, lažove), došla je njima pomoć Allaha (u tom najkritičnijem času)."

Rekao je Ebu Abdullah (tj. Buharija): "Istej'esu izgubili su nadu" - (ta riječ) je (na oblik) "ifte'alu" (u stvari na oblik: istefalu) od jeistu izgubio sam nadu - "od njega" od Jusufa. ".... ne očajavajte od milosti Allaha....", značenje njega (njegovo) je nada (u Božiju pomoć). Izvijestio me Abdete, pričao nam je Abdussamed od Abdurrahmana, od njegova oca, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Plemeniti je sin plemenitoga (koji) je sin plemenitoga (koji) je (takođe) sin plemenitoga - (a to) je Jusuf, sin Jakuba sina Ishaka sina Ibrahima, na njih pozdrav (spas - mir im)!"

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I Ejjuba (Joba, Jova spomeni), pošto je dozivao (kad je dozivao) njegovoga (svoga) Gospoda da ja (tj. ja) sam (u takvom položaju da) je dotakla mene šteta (izvjesna, tj. bolest teška), a Ti si najmilostiviji (od svih) milostivih (od svih pomilovača)."

"Urkud....", je "idrib": udari. ".... jerkudune.", je (isto što i) "ja'dune": trče.

PRIČAO JE MENI Abdullah, sin Muhameda, Džu'fija, pričao nam je Abdurrezzak, izvijestio nas je Mamer od Hemmama, od Ebu Hurejreta, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Dok se Ejub kupa nag (go), skrhalo se (palo) je na njega jato skakavaca od zlata, pa je počeo (da) crpa (sipa, kupi, grabi njih) u svoju odjeću. Pa je dozivao (povikao) njegov Gospod: "O Ejjube! Zar nisam bio zadovoljio (Zar nisam bio učinio nepotrebnim) tebe od (onoga) što vidiš?" Rekao je: "Da, a ali nema bogatstva meni (koje bi me činilo neovisnoga, neovisnim) od Tvoga blagoslova."

GLAVA

govora Allaha: "I spomeni u (ovoj) knjizi Musa-a, zaista on je bio iskren i bio poslanik vjerovijesnik. I dozivali smo ga od strane Tura desne, i približili smo ga sašaptavajući se (govoreći tajno)."

Razgovarao je (s) njim (Govorio je njemu - to znači "i približili smo ga sašaptavajući se").

"I poklonili smo njemu od Naše milosti njegovoga brata vjerovijesnikom (za vjerovijesnika)."

Rekne se ("nedžijjun") za jednoga (čovjeka), i dvojicu i sviju (tj. i za skupinu, množinu). I rekne se: ".... halesu nedžijjen....", je "i'atezeli nedžijjen": odstranili su se sašaptavajući se. A svi (množina) je "endžijetun" (od "nedžijjun", a to samo u slučaju kada se pod izrazom "nedžijjun" misli na jedinku). ".... jetenadževne": oni se međusobno sašaptavaju.....". "Telekkafu" (jedan način čitanja. ".... telkafu...."), je (isto što i) "telekkamu": proguta (brzo, proždrije ona - keva, štap).

GLAVA:

"I rekao je (jedan) čovjek vjernik od roda (od obitelji, porodice) Faraona (toga vremena, a taj čovjek je bio u takvom stanju da) sakriva njegovo (tj. svoje) vjerovanje....", do ".... ko je on (takav da je) pretjerivač (u griješenju), lažov."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Jusufa, pričao nam je Lejs, rekao je: pričao mi je Ukajl od Ibnu Šihaba, čuo sam Urveta, rekao je: rekla je Aiša, bio zadovoljan Allah od nje:

Pa se vratio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, k Hatidži (u takvom stanju da) se trese njegovo srce. Pa je otišla s njim (odvela ga je) k Verekatu (Vereki), sinu Nevfela, a bio je (to jedan) čovjek (što) se je pokrstio, čita (tj. i čitaše, čitao je) Evanđelje (Indžil) na arapskom jeziku. Pa je rekao Verekate (Vereka):

"Šta je to (što) vidiš (ili: Šta to vidiš)?" Pa je izvijestio njega. Pa je rekao Verekate: "Ovaj tajnik (tajno biće) je (onaj) kojega je spuštao Allah na Musa-a (Mojsiju). I ako stigne mene tvoj dan, pomoći ću te pomoći pojačanom."

"Namus" je drug (one) tajne koji (je takav da) nadviri (natkući) njega u (ono) što pokriva njega od (drugoga) osim njega.

GLAVA

govora Allaha, moćan je i veličajan je: "I da li (je) došao tebi događaj Musa-a? Pošto je vidio (jednu) vatru....", do Njegova govora ".... u svetoj dolini Tuva-u."

".... anestu....", je "ebsartu": vidio sam. ".... jednu, neku (vatru), možda ja (da) ću donijeti vama od nje za ugljen (živi, tj. možda ću vam donijeti jedan živi, gorući ugljen, ili glavnju, vatre)....", odlomak (taj vidjeti). Rekao je Ibnu Abbas:

"El-mukaddesu" je "el-mubareku": blagoslovljen. Tuva je ime (izvjesne) doline. ".... sireteha...." je "haleteha": njezino stanje. A ".... ennuha....", je "ettuka": čuvanje (bogobojaznost). ".... bi melkina....", je "bi emrina": sa našom zapovjedi (ili: sa našom stvari, tj. po svojoj volji). ".... heva....", je "šekije": bio je nesretan (propao je). ".... prazno....", (od svega) osim od spominjanja Musa-a. "....pomagačem....", da potvrđuje mene. A rekne (govori, veli) se (da "rid'en" znači isto što i) "mugisen" ili "mu'inen": pomagačem, ili pomoćnikom. ".... jebtušu....", i ".... jebtišu...." (to su dva načina čitanja te riječi, ali većina čita "jebtišu"): napadne (zgrabi, ščepa, tj. pošto je htio da zgrabi, da napadne, ščepa....). ".... je'temirune....", je "jetešaverune": međusobno se zdogovaraju. A "el-džezvetu", je grub (tvrd) komad od drveta (izvjesnoga, takav da) nije njemu (u njega nema nikakvoga) plamena. ".... senešuddu....", je "se nu'inuke": pomoći ću te. Kada god si pomogao (podržao, učinio moćnom jednu) stvar, pa već si učinio njoj mišicu (tj. snagu, jer u dijelu ruke koji se zove mišica smatra se da je čovjekova snaga). A rekao je (drugi) osim njega (tj. osim Ibnu Abbasa): Kada god nije izgovorio za slovo (tj. Kad god neko ne može da izgovara u govoru makar samo jedno slovo kako treba), ili je u njemu (u izgovoru mucanje na taj način što se pojavljuje) izgovaranje (slova) "t" (suvišno, nepotrebno) ili izgovaranje "f", pa ona je uzao (zavezanost u jeziku, tj. ta osebina, ta osobina se naziva zapetljavanje jezikom, zamršenost u govoru - a to će reći: ne govori tečno, razgovijetno, rječito, pravilno).

".... ezri....", je "zahri": moja leđa. ".... fe jeshatekum (fe jushitekum)....", je "fe juhlikekum": pa (da) uništi vas. ".... el-musla....", je ženski rod (od) "el-emselu": najpriličniji. Govori za vašu vjeru (koja je najpriličnija, a on hoće da je odstrani od vas). Rekne se: Uzmi najpriličniju (najvrijedniju djevojku)! Uzmi najpriličnijeg! ".... zatim dođite redu (ili: u

red)...". Rekne se: Da li si došao (određenom, izvjesnom) redu (tj. u red) danas - misli (na) klanjalište (izvjesno) koje je (to što) se klanja u njemu. "... fe evdžese...", je (isto što i) "admere havfen": sakrivao je u sebi strah; pa je otišlo (slovo) "v" iz (riječ) "hifeten": način (načinom) strahovanja", zbog vokala "i" (koje se nalazi poslije, iza slova) "h".

(To jest: "hifeten" je bilo "hivfeten" pa se je "v" izgubilo zbog "i" pred sobom.)

"... fi džuzu'innahli...", je "ala džuzu'i": na debla (palmi). "..... hatbuke...", je "baluke": tvoj um. "... misase...", jest infinitiv (od) "massehu misasen": doticao se je (uzajamno, međusobno s) njim doticanjem (uzajamnim). "... le nensifennehu...", je "le nuzrijennehu": zaista daćemo posijati (tj. prosuti) svakako njega. "Eddaha'u" (misli se na "ve la tadha") je "el-harru": vrućina. "..... kussihi...", je "ittebi'i eserehu": slijedi njegov trag. A ponekad biva da slijedi (tj. priča izvjestan) govor: "Mi ćemo pričati na tebe (tebi)....". "..... an džunubin...", je "an bu'din": iz daljine (iz daleka). I "an dženabetin" i "ani džtinabin", je jedno (tj. sve je to istoga značenja kao i "an džunubin"). Rekao je Mudžahid: "... ala kaderin...", je "mev'idin": obećano (vrijeme, ili mjesto). "... la tenija...", je "la tad'ufa": ne budite slabi vas dvojica. "... jebesen...", je "jabisen": suh (suhim). "..... od nakita (izvjesnoga) naroda...", je (tj. to jest od onoga) nakita koji su tražili (ili uzeli) unaruč (tj. na poslugu, da se njime privremeno posluže) od roda Faraona (tj. Izraelićani su od roda, porodice tadašnjega faraona taj nakit uzeli na poslugu, pa to je taj nakit koji se spominje u tekstu Kur'ana: "... od nakita (izvjesnoga) naroda....."). "Fe kazeftuha" (misli se na "..... fe kazefnaha..."), (i) "fe kazeftu biha" je "elkajtuha": bacio sam nju. "... elka (ssamirijju)...", je "sane'a": načinio (napravio) je. "... fe nesije." Musa: "... pa je zaboravio. "Musa (tj. .... pa je zaboravio Musa). Oni (Izraelićani) govore njega (taj govor "... pa je zaboravio Musa da je ovo tele bog", i još govore, tj. govorili su onda, u ono vrijeme i ovo): Pogriješio je (Musa u traženju svoga) Gospoda (odlaskom na brdo Tur, a Gospod mu je ovdje). "... da neće vratiti (tj. uzvratiti, odgovoriti) k njima (nikakva) govora....", u (vezi onoga) teleta (je to rečeno, tj. za tele, o teletu onome to je rečeno da im to tele, koje su bili počeli obožavati, ne može ni jedne riječi reći, ni odgovoriti ako bi ga i upitali nešto).

PRIČAO NAM JE Hudbete, sin Halida, pričao nam je Hemmam, pričao nam je Katadete od Enesa, sina Malika, od Malika, sina Sa'sa'ata, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pričao njima od (tj. o) noći (u kojoj) se putovalo noću s njim, te je (ili: pa je) došao (na) peto nebo, pa kada li Harun (Aron). Rekao je:

"Ovo je Harun, pa pozdravi ga!" Pa sam pozdravio njega, pa je odvratio (uzvratio pozdrav), zatim je rekao: "Širina sa (takvim) dobrim bratom i dobrim vjerovijesnikom!" Slijedio je njega (Katadeta) Sabit i Abbad, sin Ebu Alije, od Enesa, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "..... i govorio je Allah Musa-u govorenjem."

PRIČAO NAM JE Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je Hišam, sin Jusufa, izvijestio nas je Mamer od Zuhrije, od Seida, sina Musejjeba, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Noći (u kojoj) se je putovalo noću sa mnom vidio sam Musa-a, i kada li je (on jedan) čovjek suvonjav (suhonjav, mršav), valovite kose (na glavi), kao da je on od (ili: iz) ljudi (plemena) Šenueta. I vidio sam 'Isa-a (Isusa), pa kada li je on (jedan) čovjek srednjega rasta,

crven, kao da je izašao iz (nekog podzemnog) skrovišta. A ja sam najsličniji (od sve) djece Ibrahima s njim (tj. ja sam najsličniji njemu, Ibrahimu od sve njegove djece, od svih njegovih potomaka). Zatim su se dale (donijele) meni dvije posude (doslovno: Zatim se meni došlo sa dvije posude, sa dvjema posudama): u jednoj (od) njih dviju (dvije) je mlijeko, a u drugoj je vino, pa je rekao (donosilac): "Popij koju (od) njih dviju si htio (koju hoćeš)!" Pa sam uzeo (to) mlijeko, pa sam popio njega. Pa se reklo: "Uzeo si (taj) način stvaranja (tj. uzeo si ono što je i ispravno da čovjek uzme i da troši, pije, jer je i stvoren na način takav da mu to piće odgovara). Zar ne! (Pažnja, Zar ne?!) Zaista ti da si uzeo (to) vino, zalutala (propala) bi tvoja sljedba (narod, sljedbenici)."

PRIČAO JE MENI Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Gunder, pričao nam je Šubete od Katadeta, rekao je: čuo sam Ebul-Alijeta, pričao nam je sin strica vašega vjerovijesnika - misli (na) Ibnu Abbasa - od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Ne treba (ni) za (jednoga) roba (tj. ni jednome robu) da govori: "Ja sam (ili: da govori - da - sam ja) bolji od Junusa (Jona), sina Metta-a." I pripisao je njega k njegovom ocu. I spomenuo je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, noć (u kojoj) se putovalo noću s njim, pa je rekao: "Musa je smeđ (ili: tamnopus, crnomanjast), dugačak, kao da je on od ljudi Šenueta." I rekao je: "Isa je kovrčave kose, srednjega rasta." I spomenuo je Malika, blagajnika (tj. glavnog čuvara) Vatre, i spomenuo je Lažova (Premazivača, tj. Antihrista, Dedždžala).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Ejub Sahtijanija od sina Seida, sina Džubejra, od njegova oca (Seida), od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pošto je došao (u) Medinu, našao (je) njih (da) poste (jedan) dan - misli (na dan zvani) Ašura', pa su govorili:

"Ovo je (jedan) veliki dan, i on je dan (što) je spasio Allah u njemu Musa-a i potopio rod (porodicu) Faraona, pa je postio Musa (zbog) zahvalnosti Allahu." Pa je rekao:

"Ja sam bliži sa Musa-om od njih." Pa je postio njega i zapovjedio je za postenje njega (toga dana).

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I obećali smo (obavezali smo se) Musa-u trideset noći (tj. dana) i upotpunili smo ih sa deset, pa se upotpunilo (obećano, ugovoreno) vrijeme njegova Gospoda (na) četrdeset noći (dana); i rekao je Musa svome bratu Harunu: "Zastupi me u mom narodu, i popravlaj (čini dobro), a ne slijedi put pokvarivača (sijača pokvarenosti)." I pošto je došao Musa za (tj. u) Naše vrijeme (određeno) i govorio mu njegov Gospod, rekao je:

"Moj Gospode! Pokaži mi (da) pogledam k Tebi (tj. da Te vidim)"; rekao je: "Nećeš vidjeti Mene....", do Njegova govora "... i ja sam prvi (od) vjernika." Rekne se: "Dekkehu" - je - "zelzelehu": potresao je njega.

(Ta riječ "dekke" znači: sravniti sa zemljom, porušiti.)

".... pa se je njih dvoje sravnilo (sa zemljom, porušilo)...." (a to znači): pa su se sravnile (one - planine i zemlja). Učinio je brda (tj. planine) kao jednu (kao riječ u jednini, tj. riječ u množini - džibal - tretirao je kao jedinku, riječ u jednini), kao što je (još na drugome mjestu u Kur'anu) rekao Allah, moćan je i veličajan je:

".... da su nebesa i Zemlja bili njih dvoje slijepljenje (tj. slijepljeni, nerastavljeni)....", a nije rekao "kunne" (mjesto "kaneta" nije rekao "kunne"): bila su (nebesa i Zemlja). "Retkan" je "multesikatejni" -: njih dvoje slijepljenih. ".... ušribu....", je (od značenja riječi "mušrebu" koje ona ima u izrazu) "sevbun mušrebu" (a u tom izrazu "mušrebu" značenja) je (što i) "masbugun": bojadisan, obojen.

(Prema tome: "sevbun mušrebu": bojadisana odjeća. "Ušribu": bojadisali su se - u svojim srcima teletom, ljubavlju prema teletu.).

Rekao je Ibnu Abbas: ".... inbedžeset....", je - "infedžeret": provrelo je. "Ve iz netakneldžebele...." (netakna) je - "refa'na": podigli smo.
(Prema tome "Ve iz netaknel-džebele": I pošto smo podigli (izvjesno) brdo.... .)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Sufjan od Amra, sina Jahja-a, od njegova oca, od Ebu Seida, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Ljudi će se onesvijestiti (na) Sudnjem danu, pa ću biti prvi ko (koji) će se osvijestiti (doći k sebi), pa kada li ja (se sretnem, susrećem, susreću se) sa Musa-om (koji) je uzimač (tj. a on je već uzeo, uhvatio se) za (jedan) stup od stupova (Božijega) prijestolja. Pa neću znati (tj. ne znam da li) se je osvijestio prije mene, ili se je nagradio za onesviještenje Tura (na brdu Turu)."

PRIČAO JE MENI Abdullah, sin Muhameda, Džu'fija, pričao nam je Abdurrezzak, izvijestio nas je Mamer od Hemmama, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da nije Izraelićana, ne bi se usmrdilo meso: I da nije Have (Eve), ne bi prevarila (varala) žena svoga muža (cijelo) vrijeme (tj. nikada)."

"Tufanun": potop je od bujice (poplave). Rekne se za umiranje mnogobrojno "tufan" (pomor). "El-kummelu" je "el-humnanu": parazit (koji) slični malim bradavicama (malim čvorama, kvrgama; ili: malim krpeljima, malim krpušama). ".... hakikun....", je "hakkun": pravo. ".... sukita....", je (ovoga značenja) - svaki (onaj) ko se je pokajao (ko se kajao), pa već (se za njega kaže) "sukita fi jedihi": već se je palo u njegovu ruku.

HADIS (ili: PRIČANJE, RAZGOVOR) HADIRA (HIDRA) SA MUSA-OM, NA NJIH DVOJICU POZDRAV (SPAS; ILI: MIR IM OBOJICI)!

PRIČAO NAM JE Amr, sin Muhameda, pričao nam je Jakub, sin Ibrahima, rekao je: pričao mi je moj otac od Saliha, od Ibnu Šihaba da je Ubejdulah, sin Abdullaha, izvijestio njega od Ibnu Abbasa da je ono prepirao se on i Hurr, sin Kajsja, Fezarija o drugu Musa-a. Rekao je Ibnu Abbas:

"On je Hadir (Hidr)." Pa je prošao pokraj njih dvojice Ubejj, sin Ka'ba, pa je pozvao (zovnuo) njega Ibnu Abbas, pa je rekao: "Zaista ja sam se prepirao, ja i ovaj moj drug od drugu Musa-a koji (je taj što) je pitao (molio Musa da mu pokaže) put k njegovom susretanju (tj. viđenju). Da li si čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) spominje njegovu stvar (da spominje nešto o njemu)?" Rekao je: "Da. Čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Dok je Musa u (među) dostojanstvenicima od Izraelićana, došao je njemu (jedan) čovjek, pa je rekao: "Da li znaš ijednoga (tj. ikoga) znanijega od tebe (tj. od sebe)?" Rekao je: "Ne." Pa je objavio Allah k Musa-u: "Da. Naš rob Hadir (je znaniji od tebe)." Pa je pitao (molio) Musa put k njemu. Pa se je učinila njemu (izvjesna) riba znakom, i reklo se je njemu: "Kada izgubiš (tu izvjesnu) ribu, pa vrati se, pa zaista ti ćeš sresti njega." Pa slijedaše (Pa je slijedio izvjesnu) ribu u (izvjesnom) moru. Pa je rekao Musa-u njegov momak (dječak poslužitelj):

"Zar (ili: Da li) si vidio? Pošto smo odsjeli k (izvjesnoj) stijeni (uz onu stijenu), pa zaista ja sam zaboravio (onu) ribu. A nije dao zaboraviti meni nju (niko) osim (izvjesni) sotona da se sjetim nje." Pa je rekao Musa: "To je (to) što tražismo (što smo i tražili)." Pa su se njih dvojica vratila na (tj. po) tragovima njih dvojice slijedenjem (uzastopice, ustopice svoje tragove, stajući u njih). Pa su njih dvojica našla Hadira. Pa je bilo od stvari njih dvojice (ono) koje je (što je) ispričao Allah u Svojoj knjizi (Kur'anu).

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Amr, sin Dinara, rekao je: izvijestio me je Seid, sin Džubejra, rekao je: Rekao sam Ibnu Abbasu:

"Zaista Nevf Bikalija tvrdi da Musa, drug Hadira (Hidra), nije on Musa Izraelićanski (Izraelićaninovića). On je samo (jedan) drugi Musa." Pa je rekao:

"Slagao je neprijatelj Allaha. Pričao nam je Ubejj, sin Ka'ba, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je Musa ustao (kao) propovjednik u Izraelićanima, pa se upitao:

"Koji (od) ljudi je najznaniji?" Pa je rekao: "Ja." Pa je ukorio Allah njega pošto nije vratio (tj. pripisao najveće) znanje k Njemu (k Allahu, a ne nijednom čovjeku), pa je rekao: "Da. Za (tj. U) mene je (jedan) rob u skupljalištu (tj. u sastajalištu, slivu izvjesna) dva mora (ili: dvije rijeke), on je znaniji od tebe (u nekom pogledu)." Rekao je: "O moj Gospode! A ko je meni s njim (da me sastavi, tj. ko će me sastaviti s njim, kako ću doći do njega i sl.)?" A ponekad je rekao Sufjan: "O moj Gospode! A kako je meni s njime (da se sastavim, sastanem)?" Rekao je:

"Uzećeš (jednu) ribu, pa ćeš staviti nju u (jedan) zembilj (rogožar, ceker). Gdje god si izgubio (tj. Gdje god izgubiš tu) ribu, pa on je tude (on je tu)." A ponekad je rekao (u pričanju): "... pa on je tuder (ili: tudena)." I uzeo je ribu, pa je učinio (stavio) nju u zembilj, zatim je otišao (krenuo) on i njegov momak Juše', sin Nuna, dok su njih dva došla (izvjesnoj) stijeni, (pa) su njih dva stavila glave njih dvojice (tj. svoje glave).

(To jest: spustili su glave na počinak, legli su da se odmore.)

Pa je zaspao Musa. I zatresla se je (ona) riba, pa je izašla, pa je pala u (izvjesno) more, pa je uzela njezin (svoj) put u (tom) moru tečenjem (hodom, slijedenjem). Pa je zadržao (sustegnuo) Allah od (te) ribe način tečenja (način toka te) vode, pa je postao kao pas (pojas). Pa je rekao: "Evo ovako kao pas (pojas, kao pruga)." Pa su njih dva otišla (krenula da) idu njih dva (tj. idući, pješačeći njih dva) ostatak noći njih dvojice i dan njih dvojice. Te kada je bilo (nešto dana) od sutra, rekao je svome momku:

"Daj nam naš ručak (ili: naš doručak)! Zaista već smo sreli od ovoga našega puta (putovanja jedan) napor." A nije našao (osjetio) Musa (toga) napora do (časa kad) je prošao

(prešao mjesto) gdje je zapovjedio njemu Allah (da dođe, tj. gdje mu je odredio da dođe). Rekao je njemu njegov momak: "Da li si vidio pošto smo (kad smo) odsjeli k (onoj) stijeni (tj. kod stijene), pa zaista ja sam zaboravio (onu) ribu, a nije dao zaboraviti meni nju (niko drugi) osim (izvjesni) sotona (đavo) da se sjetim nje. I uzela je svoj put u (to) more (otišla je u more)! Čudno!" (tj. "Čudim se čuđenjem!")

Pa je bio za ribu tečenje (odlaženje, hod naprijed taj put), a za njih dvojicu čudo (čudna stvar). Rekao je njemu Musa: "To je što tražismo (To je ono što smo tražili)." Pa su se vratili njih dva na (po) trgovima njih dvojice slijeđenjem (ustopice). Vratila su se njih dva, slijede (tj. slijedeći ustopice) njih dva tragove njih dvojice (tj. svoje tragove) dok su stigli (doprijeli) njih dva k (onoj izvjesnoj) stijeni, pa kada li (jedan) čovjek pokriven sa (jednom) odjećom. Pa (ga) je pozdravio Musa, pa je vratio (uzvratio, otpozdravio i on) njemu, pa je rekao:

"A odakle u tvojoj zemlji (taj) pozdrav?" Rekao je: "Ja sam Musa." Rekao je: "Musa Izraelićana?" Rekao je: "Da. Došao sam ti zato (da) poučiš mene od (onoga) što si se poučio (što si poučen, naučen u odnosu na) pravopuće." Rekao je: "O Musa! Zaista ja sam na (jednome) znanju od znanja Allaha (od Allahova znanja što) je poučio mene njega Allah, nećeš (ga) znati (ne znaš ti) njega, a ti si na (jednome) znanju od znanja Allaha (što) je poučio tebe njega Allah, neću (ga) znati (ne znam ja) njega." Rekao je: "Da li ću slijediti tebe (Da li ću ići s tobom)?" Rekao je: "Zaista ti nećeš moći sa mnom (da imaš) strpljenje. A kako ćeš se strpiti na (ono) što nisi obuhvatio njega (nikakvim) znanjem." Do Njegovoga govora: "... čudnu (ili: ružnu)."

Pa su njih dva otišla (krenula da) idu njih dva na obalu (toga) mora (ili: Pa su krenula njih dva idući obalom mora). Pa je prošla pokraj njih dvojice (jedna) lađa. Govorili su im da natovare njih. Pa su prepoznali Hadira (Hidra), pa su natovarili (ukrcali) njega bez dara (tj. bez ikakve plate, džabe, besplatno). Pa pošto su se ukrcala njih dva u (tu) lađu, došao je (jedan) vrabac, pa je pao na stranu (tj. na ivicu, na rub te) lađe, pa je ključnuo u (to) more (jednim) ključanjem, ili dvama ključanjima. Rekao je njemu Hadir (Hidr):

"O Musa! Nije okrnjilo moje znanje i tvoje znanje od znanja Allaha (drukčije) osim (kao) što je okrnjio ovaj vrabac sa njegovim (svojim) kljunom od (ovoga) mora." Kadli je uzeo (tj. Kadli uze iznenada Hadir izvjesnu) sjekiru, pa je iščupao (odgوليو, odvalio jednu) plohu (ploču, tj. dasku sa te lađe, od te lađe u kojoj se voze). Pa nije iznenadilo Musa-a (ništa drugo) osim (to), a (da) je već istrgao (izvadio jednu drugu) plohu sa keserom (ili: makleom, ili: maljicom, čekićem). Pa je rekao njemu Musa:

"Šta si napravio (Šta uradi)? Narod (ovaj, tj. Ovi ljudi) natovarili su nas (ukrcali su nas, primili nas) bez dara (besplatno, bez plate za vožnju, a ti) si se upravio k njihovoj lađi, pa si izderao (provalio, pokvario) nju zato (da) potopiš (pogušiš) njezine stanovnike (tj. putnike). Zaista već si došao stvari velikoj (čudnoj, ili: ružnoj, ružno si postupio)." Rekao je:

"Zar nisam rekao: "Zaista ti nećeš moći sa mnom (imati) strpljenje." Rekao je: "Ne kazni me sa (toga, zbog toga) što sam zaboravio, i ne optereti me (i ne daj priključiti meni) od moje stvari teškoćom (ne daj da me stigne teškoća)." Pa je (to) bila prva (nestrpljivost) od Musa-a zaboravom (Musa-a zbog zaborava). Pa pošto su izašla njih dva iz mora (sa mora, otišla od mora), prošli su pokraj (jednoga) dječaka (koji) se igra sa (izvjesnom) djecom. Pa je uzeo Hadir (Hidr) za njegovu (tj. dječakovu) glavu, pa je izgulio (iščupao) nju sa svojom rukom evo ovako. I dao je znak Sufjan sa stranama svojih prstiju (prsta) kao da on bere (pobire, čupa, trza neku) stvar (nešto). Pa je rekao njemu Musa:

"Zar si ubio (Zar ubi ti jednu) osobu čistu bez (odmazde za ubijanje druge neke) osobe (tj. a taj dječak nije nikoga ubio pa da ga je trebalo ubiti u ime odmazde). Zaista već si došao (jednoj) stvari nevaljaljoj (ružnoj, grijешnoj, dakle: grijeh je to što uradi)." Rekao je:

"Zar nisam rekao tebi: "Zaista ti nećeš moći sa mnom (imati) strpljenje." Rekao je: "Ako upitam tebe o (nekoj) stvari poslije nje (tj. poslije ove sad što sam te pitao), pa ne druži se sa mnom (doslovno: ne druguj mi, ne budi drug meni). Već si dopro od (strane) kod mene (od moje strane jednoj velikoj) ispričanosti (ispričnici)." Pa su otišla (krenula) njih dva (dalje). Te kada su došla njih dva stanovnicima (jednoga) sela, zatražila su hrane njih dva, pa nisu htjeli da (oni) ugoste njih dvojicu. Pa su njih dva našla u njemu (u tom selu jedan) zid (koji) hoće da se sruši (skrha) naginjući se (nageo se zid, dakle: bio je nageo zid). Dao je znak (pokazao je) sa svojom rukom evo ovako, i pokazao je Sufjan kao da on potire (neku) stvar iznad (tj. k na više, ka gore). Pa nisam čuo Sufjana (kaže Alija, da) spominje (u pričanju ovoga hadisa izraz) "naginjući se" (nikada) osim jedanput (što je spomenuo taj izraz). Rekao je (Musa):

"Narod (Ljudi ovi su takvi da) smo došli njima, pa nisu nahranili nas i nisu ugostili nas, (a ti) upravio si k njihovom zidu (pa ga popravljaš). Da si htio (sad, tj. Da hoćeš), zaista bi uzeo sebi na njega (za njega neku) nagradu (platu, nadnicu)." Rekao je: "Ovo je rastanak između mene i između tebe. Obavijestiću te za tumačenje (o tumačenju onoga) što nisi mogao na njemu (imati) strpljenje." Rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Voljeli smo da je Musa bio se strpio (Voljeli bi smo da se Musa strpio još), pa bi ispričao Allah na nas (tj. nama još više) od vijesti (od) njih dvojice." Rekao je Sufjan: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pomilovao Allah Musa-a! Da je (on) bio strpio se (Da se on strpio), ispričalo bi se na nas (nama) od stvari (od) njih dvojice (još i više)." Rekao je: A čitao je Ibnu Abbas (tekst Kur'ana koji o ovome govori na način koji je nešto malo drukčiji nego u tekstu kod drugih čitača, a taj Ibnu Abbasov tekst glasi):

"..... emamehum melikun je'huzu kulle sefīnetin salihatīn gasben. Ve emmel-gulamū fe kane kafīren ve kane ebevahu mu'mīnejnī....": ".... pred njima vladar (jedan koji) uzima svaku lađu dobru otimanjem. A što se tiče (onoga) dječaka, pa bio je nevjernik, a bila su njegova dva oca (tj. njegovi roditelji) dva vjernika..."

(Treba sravniti taj tekst Ibnu Abbasa sa tekstom u drugih čitača, pa se onda mogu vidjeti te male razlike. Ovdje to sravnjivanje nećemo činiti.)

Zatim je rekao meni Sufjan: Čuo sam njega od njega (tj. ovaj hadis od Amra, sina Dinara) dva puta i zapamtio sam ga od njega. Reklo se je Sufjanu: "Zapamtio (li) si njega prije (nego) da čuješ njega od Amra, ili si sebi zapamtio njega od (nekoga) čovjeka?" Pa je rekao: "Od koga (da) sebi zapamtim njega, i (zar) je predao njega (ovaj hadis) ijedan (čovjek) od Amra osim mene. Čuo sam ga od njega dva puta, ili tri puta i zapamtio sam ga od njega."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Seida, Asbahanija, izvijestio nas je Ibnul-Mubarek od Mamera, od Hemmama, sina Munebbiha, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Imeovao (tj. Nazvao) se je Hadir (Hidr tako) samo (zato što se je dešavalo) da je on sjedio na (nekoj) koži bijeloj (tj. na nekoj površini zemlje koja je bijela, a to znači: nema na njoj ništa, nikakva rastinja ni zelenila), pa kada li se ona zatrese (tj. oživi) od (vremena) iza njega (tj. poslije odlaska Hadira i postane) zelena."
(Hadir znači: zelen, pa bi Hadir značio Zeleni Čovjek.)

Rekao je Hammuvijja: Rekao je Muhamed, sin Jusufa sina Metara, Firebrija: pričao nam je Alija, sin Hašrema, od Sufjana (hadis o Musa-u i Hadiru) sa njegovom duljinom.

GLAVA.

PRIČAO JE MENI Ishak, sin Nasra, pričao nam je Abdur-Rezzak od Mamera, od Hemmama, sina Munebbiha da je on čuo Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori: Rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Reklo se je Izraelićanima: "..... uniđite (na izvjesna, ili: u izvjesna) vrata ničičeći (vi, tj. spuštajući lica svoja na tle vi, metanišući vi, čineći sedždu), i govorite: "Spuštanje (stovarivanje, tj. brisanje grijeha je molba naša)!" Pa su (to) zamijenili (sa lošijim postupcima). Pa su unišili pužu (oni, tj. pužući, pužeći oni) na svojim stražnjicama, i rekli su: "Boba (Zrno) u (jednoj) dlaki (dlaci)."

PRIČAO JE MENI Ishak, sin Ibrahima, pričao nam je Revh, sin Ubadeta, pričao nam je Avf od Hasena, i Muhameda i Hilasa, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista Musa je bio (jedan) čovjek stidljiv, pokrivalo (pokrivačina, tj. koji se mnogo pokriva), neće se pokazati (tj. ne pokazuje se, ne vidi se) od njegove kože (nijedna) stvar (tj. ništa zbog) stidljivosti od njega (zbog njegovog stida). Pa je uznemirivao njega (onaj) ko je uznemirivao njega od Izraelićana, pa su rekli: "Ne pokriva se ovim (svojim) pokrivanjem (ni zbog čega) osim od (zbog neke) mane u (na) njegovoj koži: ili gube, ili kilavosti, ili (neke druge) nesreće (ili nečeg drugog)." I zaista Allah je htio da očisti njega (da pokaže da je Musa čist) od (svega toga) što su govorili Musa-u. Pa se je osamio (Musa jednoga) dana sam on, pa je stavio svoje odjeće na (izvjesni) kamen, zatim se je kupao. Pa pošto je završio (kupanje), okrenuo (se) k svojim odjećama zato (da) uzme njih. I zaista (taj) kamen je potrčao sa njegovom odjećom (otisnuo se, tj. otkotrljao se je i odnio Musa-ovu odjeću). Pa je uzeo Musa svoj štap i tražio je (taj) kamen. Pa je počeo (da) govori:

"Moju odjeću, kamene, moju odjeću, kamene!" (Ili: "Moju odjeću, kamene! Moju odjeću, kamene!"), dok je dopro (tako) do (jednih, nekih) dostojanstvenika od Izraelićana, pa su vidjeli njega (pa su ga ugledali) gola (naga), najljepšega što je stvorio Allah. I očistio je njega od (onoga) što govore (što su govorili). I stao je (taj) kamen, pa je uzeo (Musa) svoju odjeću, pa je obukao nju i počeo je sa (tim) kamenom udaranje (tj. počeo je da udara taj kamen) sa svojim štapom. Pa tako mi Allaha zaista su u (na tome) kamenu zaista ožiljci od traga njegovog udaranja: tri, ili četiri ili pet (ožiljaka, masnica, posjekotina). Pa to je Njegov govor:

"O (vi) koji ste vjerovali (tj. koji vjerujete), ne budite kao (oni) koji su uznemirivali Musa-a, pa je očistio njega Allah od (onoga) što su govorili, a bio je (Musa) kod Allaha ugledan."

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Šubete od Aameša, rekao je: čuo sam Ebu Vaila, rekao je: čuo sam Abdullaha (Mesudovoga), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Raspodjeljivao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (nekakvu) raspodjelu, pa je rekao (jedan, neki) čovjek: "Zaista ovo je zaista (jedna) raspodjela (takva da) se nije htjelo s njom lice Allaha (da se zadovolji, tj. S ovom se raspodjelom nije tražilo Božije zadovoljstvo - pravda Božija)." Pa sam došao Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa sam izvjestio njega (o tome). Pa se rasrdio čak (da) sam vidio (tu) rasrđenost u (na) njegovom licu; zatim je rekao:

"Pomilovao Allah Musa-a! Već se je uznemirivao (Već je uznemirivan, već je uznemiravan) sa mnogobrojnijim od ovoga (uznemirivanja), pa se strpio (pa je trpio)."

GLAVA:

"..... borave na (klanjanju nekim) kipovima svojim (tj. obožavaju neke svoje kipove)....".

"..... mutebberun....", je "husranun": šteta. ".... ve li jutebbiru....", je "judemmiru": i zato (da) unište. ".... ma alev....", je "ma galebu": što su nadvladali (pobijedili).

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Junusa, od Ibnu Šihaba, od Ebu Selemeta, sina Abdurrahmana da je Džabir, sin Abdullaha, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao:

Bili smo sa poslanikom Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (običaja da) beremo trnjine (tj. plodove sa trnovitog drveta zvanoga erakj). I zaista poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao (govorio) je:

"Na vas je za crne od njih (tj. Držite se crnoga ploda - Berite crni plod), pa (jer) zaista one su najljepše (od) njih."

(To jest: jer je crne boje plod najljepši od njega. "El-kebasu" prevedeno je sa izrazom "trnjine" u nedostatku boljega izraza, a to je, u stvari, plod trnovitoga drveta "erakj" od kojega se prave i misvaći, misvaci - zubočistke. Taj plod od toga drveta je, kažu, sličan smokvi, i, po sadržaju ovoga hadisa može se razumjeti, da taj plod ima više boja. Plod crne boje je najbolji. Samo to svaki čovjek ne zna. To znaju pastiri ovaca. Zato je u daljem tekstu i postavljeno pitanje Muhammedu a.s., da li je bio čoban - pastir ovaca.)

Rekli su: "Da li si bio (običaja da) paseš (napasaš, tj. Da li ti čuvaše, da li si čuvao) brave (ovce i koze)?" Rekao je:

"A da li je od vjerovijesnika (ijedan bio drukčije) osim (tako), a (da) je već pasao (čuvao) njih (dakle: A koji to od vjerovijesnika nije čuvao njih)."

GLAVA:

"I pošto je rekao Musa svome narodu (svojim ljudima): "Zaista Allah zapovijeda vama da zakoljete (jednu) kravu....". Odlomak (taj vidjeti).

Rekao je Ebul-Alijete: "Avanun" je polovična (sredovječna), između mlade i stare. "Faki'un" je "safin": čist. "... la zelulun...", je (značenja): nije ponizio (pokorio) nju rad (posao). "... tusirul-erda...", je (značenja): Nije ponizna (da) uzdiže (tj. prevrće) zemlju, a niti (da) radi u oranju (sijanju). "Musellemetun", je spašena (tj. zdrava) od mana. "La šijete" je: (nema) bjeline. "Safrau" je ako si htio (ako hoćeš) crna, a rekne se "safrau" ("safrau" inače znači: žuta), kao Njegov govor:

"... džimalatun sufrun."

("Džimalatun sufrun" znači crne deve, a po nekima to znači: žute deve. Ovaj drugi prevod je u skladu sa osnovnim značenjem riječi "asfer", "safrau", "sufrun".)

"... feddare'tum...", je "ihteleftum": pa ste se protivili (imali ste suprotna mišljenja).

GLAVA

smrti Musa-a i spominjanja njega poslije.

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Musa-a, pričao nam je Abdurrezzak, izvijestio nas je Mamer od Ibnu Tavusa, od njegova oca, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Poslao se je anđeo smrti k Musa-u, na njih dvojicu pozdrav (spas, tj. mir im obojici)! Pa pošto je došao njemu, udario ga je žestoko (ili: ošamario je njega). Pa se vratio k svome Gospodu, pa je rekao:

"Poslao si mene k (jednom) robu (koji) neće smrt." Rekao je:

"Vrati se k njemu, pa reci njemu (da) metne svoju ruku na leđa (jednoga) vola, pa njemu je za (ono) što je pokrila (što pokrije) njegova ruka za svaku dlaku (po jedna) godina (života još da živi)." Rekao je:

"O moj Gospode! Zatim šta je to (treba da se desi, da bude, dakle: šta će dalje biti)?" Rekao je: "Zatim je smrt." Rekao je: "Pa sada (tj. Pa neka onda bude odmah)." Rekao je: Pa je pitao (tj. molio je) Allaha da približi njega Svetoj Zemlji (na jedno) bacanje sa kamenom (kamenom, tj. na prostor sa kojega se može kamenom dobaciti do Svete Zemlje).

Rekao je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega: pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da sam bio (tj. Da sam sada u ovome času) tu (tude), zaista bih pokazao vama njegov grob ka strani (tj. uz stranu izvjesnoga) puta pod crvenim brijegom (od pijeska, pod crvenim pješčanim breškom)." Rekao je (Abdurrezzak): A izvijestio nas je Mamer od Hemmama, rekao je: pričao nam je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, prema (tj. slično) njemu.

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: izvijestio me je Ebu Selemete, sin Abdurahmana, i Seid, sin Musejjeba, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao:

"Popsovao (tj. Posvađao, prepirao) se je (jedan) čovjek od muslimana i (jedan) čovjek od Židova, pa je rekao (taj) musliman:

"Tako mi (Onoga) koji je sebi odabrao Muhammeda, pomilovao ga Allah i spasio, nad svjetove!", (to je rekao) u zakletvi (što) se zaklinje s njom. Pa je rekao (taj) Židov:

"Tako mi (Onoga) koji je sebi odabrao Musa-a nad svjetove." Pa je podigao (taj) musliman kod toga svoju ruku, pa je ošamario (toga) Židova. Pa je otišao (taj) Židov k Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa je izvijestio njega (o događaju) koji je bio od njegove stvari i stvari (toga) muslimana. Pa je rekao:

"Ne dajite prednost meni nad Musa-om (tj. Ne govorite da sam ja bolji od Musa-a), pa (jer) zaista ljudi će se onesvijestiti (na Sudnjem danu), pa ću biti prvi ko će (koji će) se osvijestiti (doći k sebi), pa kada li Musa držač (drži se, tj. uhvatio, drži čvrsto) za stranu prijestolja (Božijega)! Pa neću znati (ne znam) da li je bio u (među onima) ko se je onesvijestio, pa se je osvijestio (on) prije mene, ili je bio od (onih) ko (je bio takav da) je izuzeo Allah (njih, tj. koje je izuzeo i poštudio od toga onesvješćivanja)."

PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, sin Abdullaha, pričao nam je Ibrahim, sin Sa'da, od Ibnu Šihaba, od Humejda, sina Abdurahmana, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Prepirao se Adem i Musa (tj. Raspravljali su se međusobno njih dva), pa je rekao njemu (Ademu) Musa:

"Ti si Adem koji (je takav i taj što) je izvela tebe tvoja greška iz raja." Pa je rekao njemu Adem:

"Ti si Musa koji (si taj i takav da) je izabrao sebi tebe Allah sa Svojim poslanstvima i Svojim govorom, zatim (ti) koriš (karaš, prekorijevaš) mene na (tj. za jednu stvar (koja) se je odredila na mene (meni) prije (nego) da se stvorim (prije nego ću se stvoriti)." Pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Pa je pobjedio (u raspravi, Pobjedio je dokazom) Adem Musa-a (Adam Mojsija)." Dva puta (je to naglasio Muhammed a.s.).

(Veli se da je svrha od navođenja ovoga hadisa ovdje zato jer je i Adem izrekao da je Allah odabrao sebi Musa-a.)

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Husajn, sin Numejra, od Husajna, sina Abdurahmana, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Izašao (je) nama Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (jedan) dan (i) rekao je:

"Izložili su se meni narodi (izvjesni narodi), i vidio sam mnogobrojnu crninu (koja) je zatvorila obzor." Pa se reklo: "Ovo je Musa u svome narodu."

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I udario (tj. donio, istaknuo) je Allah (jedan) primjer za (one, tj. onima) koji su vjerovali (koji vjeruju) ženu faraona (savremenika Musa-ova)....", do Njegova govora: ".... i bila je od pobožnih."

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Džafera, pričao nam je Veki' od Šubeta, od Amra, sina Murreta, od Murreta Hemdanije, od Ebu Musa-a, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Bilo je potpuno (tj. savršeno pobožno) od ljudi (izvjesnih) mnogo (lica), a nije bilo potpuno (tj. savršeno) od žena (niko) osim Asija, žena faraona (iz Musa-ova vremena) i Merjema, kći 'Imrana (Merjema je Marija, majka 'Isa-ova). I zaista vrijednost (vrlina) Aiše nad ženama je kao vrijednost mesne popare (potkriže, potkrže) nad ostalu hranu (nad ostalom hranom, nad drugim jelom)."

(Riječ "seridun" ili "esseridu" znači hranu, hrana u kojoj je izmravljeni hljeb pomiješan sa mesom.)

GLAVA:

"Zaista Karun je bio od naroda Musa-a....". Odlomak (taj vidjeti).

".... le tenu'u....", je "le tuskilu": zaista opterećuju (daju opterećenje ključevi imanja Karunovoga za snažnu skupinu ljudi). Rekao je Ibnu Abbas: ".... ulil-kuvveti....": snažne - (to) je (značenja): Neće podignuti njih skupina od ljudi (i to snažna skupina). Rekne se: ".... el-ferihine....", je "el-merihine": ohole (obijesne). ".... vej ke ennellahe....", je kao "e lem tere ennellahe": Zar (ti) nisi vidio da Allah...., "..... jebsturritzka li men ješau ve jakdiru": prostire trošak kome hoće i određuje....", (to) je (značenja): proširuje mu i stijesni (i stješnjava).

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I k Medjenu (poslao sam) njihova brata Šuajba....".

K stanovnicima Medjena jer zaista Medjen je (jedan) grad, i slično njemu je "I pitaj selo...", "I pitaj karavanu..." - misli (se na) stanovnike (toga) sela i stanovnike (te) karavane. ".... veraekum zihrijjen....", je "lem jeltefitu ilejhi": nisu se obazirali k njemu. Rekne se kada nije izvršio potrebu njegovu "zaherte hadžeti": ostavio si za leđa moju potrebu. I "džealteni zihrijjen": učinio si me leđnim (tj. bacio si me za leđa, izgubio si me namjerno iz vida jer se stvar koja je za leđima ne vidi).

Rekao je (Buharija): "Ezzihrijju" je (to) da uzmeš sa tobom (sa sobom neku) jahaću životinju (ili tovarnu životinju) ili posudu (neku da) se pojačaš s njom (da se pomogneš s njom). ".... mekanetuhum....", i "mekanuhum" je - jedno (tj. oboje imaju jedno značenje: njihovo mjesto). ".... jagnev....", je "je'išu": živjeli (kao da nisu živjeli....). ".... je'jesu....", je "jahzenu": žalosti se. ".... asa....", je "ahzenu": žalostim se. I rekao je Hasen: ".... zaista ti, zaista ti si blagi, napućeni." (te riječi su izgovarali da) se izigravaju (ismijavaju) s njime. A (ili: I) rekao je Mudžahid: ".... Lejketu....", je "El-Ejketu" (vlastito ime jednoga grada). ".... jevmuzzulleti....", je zasjenjivanje (one) kazne nad njima (tj. to je dan kada je napravio hlad, sjenu njima oblak koji je u sebi sadržavao kaznu za njih).

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I zaista Junus je zaista od poslanika (Božijih).", do Njegova govora: ".... a on ukoren."

Rekao je Mudžahid (da "mulimun" znači: "muznibun" - griješan (griješnik). ".... el-mešhunu....", je "el-mukaru": napunjen (natovaren teško). "Pa da nije (toga) da je on bio od slavljaja (od onih koji slave Boga)." Odlomak (taj vidjeti). "Pa smo bacili njega u golet....", u lice (tj. na голу površinu) zemlje, a on je bolestan. I ponikli smo nad njim (jedno) stablo (tj. I dali smo da nikne nad njim jedna stabljika, ili loza, ili rižva) od tikve." (biljka koja je) bez korjenite (tj. visinske rasprostranjenosti, rasta - a to znači: od jaktina koji spada u biljke koje ne rastu u visinu nego se rasprostiru po zemlji kao što je): tikva (sakaska) i slično njoj.

"I poslali smo ga k (narodu od) stotinu hiljada (ljudi) ili se povećavaju (ili i više od sto hiljada). Pa vjerovali, pa smo nauživali njih (tj. pa smo im dali da uživaju) do (nekoga) vremena." ".... i ne budi kao drug (one) ribe, pošto je dozivao, a on je suzbijen (suzdržan, zadržan)."

"Kezimun" (tj. "Mekzumun" je isto što i "kezimun"), a on (tj. a ta riječ) je "magmumun": ožalošćen (tužan).

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Jahja od Sufjana, rekao je: pričao mi je Aameš. - H - Pričao nam je Ebu Nuajm, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Ebu Vaila, od Abdullaha (Mesudovoga), bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Neka ne rekne (Neka ne govori) nipošto jedan (od) vas: "Zaista ja (misleći vi na sebe lično) sam bolji od Junusa (ili: Zaista ja - misleći na mene Muhammeda, Božijega poslanika, da - sam bolji od Junusa, Božijega poslanika)."

Povećao je Museded: "..... Junusa, sina Metta-a."

PRIČAO NAM JE Hafs, sin Umera, pričao nam je Šubete od Katadeta, od Ebul-Alijeta, od Ibnu Abasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Ne treba (ni jednome) robu da govori (Neka niko ne govori): "Ja sam bolji od Junusa, sina Metta-a." I pripisao je njega k njegovom ocu.

(I ovdje, kao i u svim sličnim hadisima koji su u tekstu prošli i koji će doći, izraz "Ja sam bolji....", može da se tumači da to neko za sebe lično rekne, a može da se tumači i tako da neko rekne za Muhammeda a.s. da je on bolji od Junusa. Obje vrste tumačenja su osuđene, zabranjene. To se objašnjenje uz ovakve hadise više neće davati.)

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, od Lejsa, od Abdul-Aziza, sina Ebu Selemeta, od Abdullaha, sina Fadla, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, rekao je:

Dok (jedan, neki) Židov izlaže (nudi) svoju robu, dava se (daje se, davalo se njemu) za nju (jedna, neka) stvar (tj. nešto što) je mrzio nju (tj. davala mu se je za tu robu cijena koja je bila jeftina, koju je on mrzio, prezirao, koja mu nije odgovarala), pa je rekao:

"Ne, tako mi (Onoga) koji je odabrao sebi Musa-a nad ljude (sve)." Pa je čuo njega (neki) čovjek od Pomagača, pa je ustao, pa je ošamario njegovo lice i rekao je: "Govoriš (ti) "Tako mi (Onoga) koji je odabrao sebi Musa-a nad (sve) ljude!", a Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, je među našim leđima (tj. među nama)?" Pa je otišao k njemu, pa je rekao:

"O Ebul-Kasime! Zaista je za mene zaštita i ugovor (tj. Ja zaista imam zaštitu muslimana i ugovor sa njima), pa šta je umu omsice (tj. pa šta je omsici - tom-i-tom da) je ošamario (udario) moje lice?" Pa je rekao: "Zašto si ošamario (udario) njegovo lice?" Pa je spomenuo njega (uzrok, razlog). Pa se je rasrdio Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, čak se (to) vidjelo u (na) njegovom licu, zatim je rekao:

"Ne vrednujte (tj. Ne pravite razlike u vrijednosti) između vjerovijesnika Allaha (Allahovih vjerovijesnika), pa (tj. jer) zaista ono puhnuće se u (izvjesni) rog, pa će se onesvijestiti ko je u nebesima i ko je u Zemlji, osim ko (bude taj da) je htio Allah (da se on ne onesvijesti, tj. osim koga izuzme Allah od toga onesvještenja), zatim će se puhnuti u njega (u rog taj) drugi puta, pa će biti prvi ko (koji) se je proživio (prema tome mjesto riječi "pa će se onesvijestiti ko je...", mogu, treba da stoje riječi "pa će umrijeti ko je u nebesima..."), pa kada li je Musa uzimač (tj. pa kada li Musa uzeo) za prijestolje (Božije)! Pa neću znati (tj. Pa ne znam) da li se je obračunalo (s njime) sa njegovim onesvještenjem (na) dan Tura, ili se je proživio prije mene. I neću (nikada) reći: "Zaista jedan (čovjek, neko) je vrijedniji od Junusa, sina Metta-a."

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Šubete od Sa'da, sina Ibrahima, rekao je: čuo sam Humejda, sina Abdurrahmana, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Ne treba (nikako) za roba (ni jednoga), tj. Ne treba niko) da govori: "Ja sam bolji od Junusa, sina Metta-a."

GLAVA:

"I pitaj ih o (izvjesnom) selu (ili pokrajini) koja je bila prisutnica (izvjesnoga) mora (tj. o selu, ili pokrajini, koji su bili blizu mora); pošto trče u subotu (u ribarenje koje im je taj dan bilo zabranjeno)...", ("ja'dune" ima značenje) "jeteaddevne": prestupaju (prekoračuju granicu) u subotu, "pošto dolaze njima njihove ribe danom njihovoga praznovanja (danom poštivanja subote) pokazujući se (ribe tada)...", ("šurre'an" je značenja) "ševaria": pokazujući se (uzdižući se visoko kao jedra na lađi vjetrom gonjenoj), do Njegovoga govora: "..... budite majmuni protjerani (udaljeni od ljudi)."

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: ".... i dali smo Davudu (Davidu) Zebur (Psalme)."

"Ezzuburu" je (isto što i) "el-kutubu": knjige. Jednina njezina je "zeburun": (jedna) knjiga. "Zebertu" je "ketebtu": pisao sam (napisao sam). "I zaista već smo dali Davudu od Nas (od Sebe jednu veliku) vrijednost; o brda (o planine)! Vraćajte se sa njim...." - rekao je Mudžahid (da to znači): Slavite sa njim (zajedno Tvorca), - "i ptice! I umekšali (omekšali) smo njemu željezo. Da (to jest), radi (pravi) savršene....", oklope (pancijere, pancire) - "i određuj u nizu....", čavala i kolutova (tačnu količinu i mjeru prilikom pravljenja i sastavljanja oklopa), i ne utanjaj (ne pravi malen taj) čavao (klinac, ili šeraf) pa (da) se zakačiva (kači,

zakačuje, zavezuje), a (i) ne uveličavaj pa (da) se odmakne (tj. raskine, ili da razbije kolutove, karike oklopa)."

".... efrig...", je "enzil": spusti (tj. daj nam strpljivost)! ".... bestaten....", je "zijadeten ve fadlen": povišivanje (nadmašivanje) i vrijednost. "..... i radite dobro (djelo svako), zaista Ja za (ono) što radite (vi - Ja) sam vidjelac (tj. Ja vidim šta vi radite)."

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Abdurrezzak, izvijestio nas je Mamer od Hemmama, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Olakšalo se na Davuda (tj. Davudu), na njega pozdrav (ili spas, ili: mir mu)!, Kur'an (tj. čitanje Božije knjige koja je njemu objavljena, a to je Zebur - Psalmi - a to znači mogao je da ga vrlo brzo i lako da pročita, da ga prouči napamet, naizust, da ga izrecituje brzo), pa zapovjedaše za svoje životinje (jahaće) pa (da) se osedlaju, pa pročita Kur'an prije (nego se dospije) da se osedlaju njegove (jahaće) životinje. A nije jeo osim od rada svoje ruke."

Predao je njega (ovaj hadis) Musa, sin Ukbeta, od Safvana, od 'Ata-a, sina Jesara, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Jahja, sin Bukejra, pričao nam je Lejs od Ukajla, od Ibnu Šihaba da je Seid, sin Musejjeba izvijestio njega i Ebu Selemeta, sina Abdurrahmana da je Abdullah, sin Amra, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao:

Izvijestio se poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, da zaista je govorim:

"Tako mi Allaha zaista postiću svakako dan (cijeli, ili svaki) i zaista stajaću (tj. klanjaću) svakako noć (cijelu, ili svaku) dok sam živio (dok sam živ, dok živim)." Pa je rekao njemu poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ti si (taj) koji (li) govoriš: "Tako mi Allaha zaista postiću svakako dan i zaista stajaću (klanjaću) svakako noć dok sam živio (dok živim)?" Rekao sam: "Već sam rekao njega (taj govor)." Rekao je:

"Zaista ti nećeš moći to, pa posti, i mrsi, i stoj (u molitvi, tj. i klanjaj), i spavaj (zaspi). I posti od mjeseca (svakoga, osim Ramazana), tri dana, pa (jer) zaista lijepo djelo je sa deset svojih sličnosti (tj. sa deseterostrukom nagradom nagrađeno), a to ti je kao postenje (kao post cijeloga) vremena." Pa sam rekao: "Zaista ja mogu vrijednije (tj. više) od toga, o poslaniče Allaha!" Rekao je: "Pa posti dan, a mrsi dva dana." Rekao je: Rekao sam: "Zaista ja mogu vrijednije (više) od toga." Rekao je: "Pa posti dan, a mrsi dan! I to ti je post Davuda, i on je pravda (od) posta (tj. najpravednije, najpravičnije postenje, dakle: to je najbolji, najvrijedniji post)." Rekao sam: "Zaista ja mogu vrijednije (više) od toga, o poslaniče Allaha!" Rekao je: "Nema vrijednije (ništa) od toga."

PRIČAO NAM JE Hallad, sin Jahja-a, pričao nam je Mis'ar, pričao nam je Habib, sin Ebu Sabita, od Ebul-Abbasa, od Abdullaha, sina Amra sina 'Asa, rekao je: Rekao je meni poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zar se nisam obavještavao (Zar nisam obavještavan) da ti stojiš (klanjaš po cijelu, ili svaku) noć i (da) postiš (svaki) dan?" Pa sam rekao: "Da." Pa je rekao: "Pa zaista ti kada si činio (tj. kada činiš) to, upalo je (tj. upašće duboko u glavu tvoje) oko (od slabosti) i umorila

se (tj. i umoriće se, sustaće tvoja) duša (ličnost, osoba). Posti od svakoga mjeseca tri dana, pa to ti je post (cijeloga) vremena, ili kao post vremena (kao postenje cijelo vrijeme)." Rekao sam: "Zaista ja nalazim sa sobom (u sebi)" - rekao je Mis'ar: Misli (na) snagu. Rekao je:

"Pa posti post Davuda, na njega pozdrav (spas - njemu mir)! A bio je (on običaja da) posti (tj. postaše, postio je jedan) dan, a mrsi (a mrsaše jedan) dan (tj. a drugi nije postio, dakle: svaki drugi dan je postio), i neće pobjeći (tj. i ne bježaše od neprijatelja u ratu) kada se sreo (tj. sukobio - kada bi se sukobljavao, kada se sukobi s neprijateljem jer ga takav post nije iscrpljivao)."

GLAVA:

Najdraža molitva k Allahu je molitva Davuda, i najdraže postenje k Allahu je postenje Davuda. Spavaše pola noći, i stajaše (u molitvi, tj. klanjaše) trećinu nje (noći), i spavaše šestinu nje (zadnju?); i posti dan, i mrsi dan (dakle: postio je svaki drugi dan).

Rekao je Alija: A ono je govor Aiše (da je i Muhammed a.s. pred zoru malo zaspao po običaju da se odmori od klanjanja po noći, u zadnjem dijelu noći - pa ona kaže, tj. govorila bi):

"Nije našla njega zora kod mene (drukčije) osim spavajući (misli na Muhammeda a.s.)."

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Sufjan od Amra, sina Dinara, od Amra, sina Evsa, Sekafije, čuo je Abdullaha, sina Amra, rekao je: rekao je meni poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Najdraži post (postenje) k Allahu je post (postenje) Davuda, postaše (postio je) dan, a mrsaše (a nije postio) dan. A najdraža molitva k Allahu je molitva Davuda, spavaše (prvu) polovinu noći, i stajaše (tj. klanjaše) njezinu trećinu i spavaše njezinu (zadnju) šestinu (noći)."

GLAVA

".... i spomeni Našega roba Davuda snažnoga (doslovno: imaoca snage, vlasnika snage), zaista on je mnogovračalac (onaj ko se, koji se mnogo vraća od onoga što nije dobro).", do Njegova govora: "..... i rastavljanje govora."

Rekao je Mudžahid: Razumijevanje u suđenju (to znači izraz ".... i rastavljanje govora.>").

"I da li je došla tebi vijest parničara....", do "..... ve la tuštit....", (a to znači isto što i) "la tusrif": i ne pretjeruj. "..... i uputi nas k ravnom (ravnoći, jednakosti, pravom) putu. Zaista ovo je moj brat, za njega je (tj. on ima) devedeset i devet ovaca...." - rekne se za ženu (tj. ženi) "nadžetun: ovca", a rekne se za nju (tj. njoj) takođe "šatun: ovca" - ".... a za mene je (tj. a ja imam) jednu ovcu, pa je rekao: "Privuci (Prepusti, Zajamči) mi je...." - kao ".... ve kefeleha Zekerijja...." (a to) je "dammeha": privukao je (nju, tj. uzeo je nju sebi na staranje, da se brine o njoj) - ".... i ojačao je mene...." (to znači): nadvladao je mene, postao je moćniji (jači) od mene, "eazeztuhu" je "džealtuhu azizen" -: učinio sam ga moćnim; "..... u govoru...." - govori se (da to znači): u međusobnom sporu (prepiranju, prepirki, besjedi). "Rekao je: "Zaista već je

učinio nepravdu (nasilje) tebi sa pitanjem (tj. zbog traženja) tvoje ovce k njegovim (k svojim) ovcama; i zaista mnogo od pomiješanih...." - udruženih (drugova, kompanjona) - "zaista čini nasilje (prelazi granicu)....", do Njegovoga govora: ".... da (ono) što (smo učinili je to da) smo iskušali njega (da Smo stavili na iskušenje njega)...." - rekao je Ibnu Abbas (da to znači "ihtebernahu": ispitali smo sebi njega, a čitao (pročitao) je Umer "..... fettennahu....", sa pojačanjem (slova) "t" (umjesto "fetennahu", a značenje se ne razlikuje bez obzira kako se čita, kojim se od ta dva načina čita ta riječ) - "pa je zatražio oprost (od) svoga Gospoda, i pao je naklanjajući se (poginjući se) i povratio se je (tj. i pokajao se je)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, pričao nam je Sehl, sin Jusufa, rekao je: čuo sam Avvama od Mudžahida, rekao je: rekao sam Ibnu Abbasu:

"Ničičiću u Sad (poglavljju, tj. Da li ću učiniti sedždu, pasti ničice kada pročitam onaj izvjesni odlomak u poglavljju koje se zove Sad)?" Pa je pročitao (Ibnu Abbas kao odgovor meni slijedeći odlomak):

".... i od njegova potomstva (uputili smo) Davuda, i Sulejmana....", (i čitao je tako i slijedeće odlomke) dok je došao (do riječi) ".... pa sa (tj. za) njihovim pravopućem se povodi (slijedi)....", pa je (onda Ibnu Abbas) rekao:

"Vaš vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (jedan) je od (onih) kome se zapovjedilo da se povodi za njima."

(To će reći: Kad je Davud učinio sedždu prilikom toga slučaja koji se tude opisuje, a rečeno je čak i Muhammedu a.s. da se povodi za vjerovijesnicima u svemu onome što njemu nije drukčije objavljeno i zapovjedbno, onda i ti, prema tome, kao sljedbenik Muhammeda a.s. treba da se povodiš za njima, da ih slijediš, pa, prema tome, treba i da sedždu učiniš kada pročitaš u poglavljju Sad taj odlomak - ajet.)

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Vuhejb, pričao nam je Ejjub od Ikrimeta, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je:

Nije "Sad" od odluka (odlučnosti) ničičenja (tj. od odlučnih, zapovjedenih ničičenja - sedždi), a vidio sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) ničiči u njoj (tj. da pada ničice u toj suri, učeći tu suru, to poglavljje; ili taj - odlomak u toj suri-poglavljju).

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I poklonili smo Davudu Sulejmana; divan li je (to, taj) rob!; zaista on je mnogovračač."

(A "evvabun") je "erradžiu" koji se vraća, "el-munibu" koji se zavraća (tj. koji se kaje), i Njegovoga govora ".... i pokloni mi vlast (takvu koja) neće trebati (ni) za jednoga (čovjeka, tj. nikome) od (onih) poslije mene....", i Njegovoga govora: "I slijedili su (ono) što čitaju (izvjesne) sotone (zavodnici) na (za) vlasti Sulejmana (Solomuna, Solomona)....". "A za Sulejmana je (tj. Sulejman je imao izvjestan) vjetar (čiji) jutarnji hod (tj. puhanje) njegovo je mjesec, a večernje (popodneвно) hodanje (hod, tj. puhanje) njegovo je mjesec (dana udaljenosti); i dali smo (da) teče njemu vrelo bakra...." - (to znači) rastopili smo njemu vrelo željeza - ".... i od (izvjesnih) duhova je (bilo nekih) ko radi pred njim sa dozvolom njegovoga Gospoda; a ko se nagne (skrene) od (između) njih od Naše zapovjedi (stvari, vjere), okušaćemo ga (tj. daćemo da okuša njemu) od kazne plamteće (vatre pakla). Rade (duhovi) njemu šta hoće od ćelija...." - rekao je Mudžahid: (Meharib) su zgrade niže (tj. manje od)

dvoraca (zamaka) - "i slika, i zdjela (čanaka, kotlova) kao vodoskupljališta (kao bazeni za sakupljanje vode)....", kao čatrnja za deve (bazeni za sabiranje vode za kamile), a rekao je Ibnu Abbas: Kao rupa od zemlje (u zemlji), "i lonaca usidrenih (tj. učvršćenih tako da se ne pokreću), radite rode (tj. članovi porodice) Davuda (zbog) zahvalnosti, a malo je od Mojih robova (koje takav da je) mnogo zahvalan. Pa pošto (smo) dosudili na njega (tj. njemu da ga snađe) smrt, nije pokazao njima na njegovu smrt (niko drugi) osim životinja zemlje...." (tj.) crv (koji jede drvo unutra se uvukavši u samo drvo), "(koja životinja) jede njegov štap" (riječ "minse'etehu") je "asahu": njegov štap - "pa pošto je pao (skrhao se Sulejman)....", do Njegovoga govora ".... ponižavajućoj". "..... ljubavlju (volenjem) dobra od spomena moga (svoga) Gospoda....", je - (više) od spomena (spominjanja) moga Gospoda (tj. zaljubljen se u ovozemno dobro toliko da sam se neko vrijeme bio odstranio od spominjanja i sjećanja na svoga Gospoda promatrajući ovozemno dobro pred sobom), ".... pa je počeo potiranje za (izvjesne) golijeni (cjevanice od nogu) i vratove." Potire (tj. Potirao je Sulejman) grive konja i njihove žile (ispod koljena; ili: njihove članke, gnjatove). "El-asfadu" je "el-vesaku": uže (užeta, konopci). A rekao je Mudžahid: "..... essafinatu....", je (od izraza) "safene el feresu": podigao je konj jednu (od) svoje dvije noge tako da bude (noga oslonjena) na strani kopite. ".... el-džijadu....", je "essira'u": brzi. ".... džeseden (tijelo)....", je "šejtanen": (neakvog) sotonu. ".... ruha'en....", je "tajjibeten": ugodno (lijepo, mirisno). ".... hajsu esabe....", je "hajsu ša'e": gdje je htio. ".... femnun....", je "eati": darivaj. ".... bi gajri hisabin....", je "bi gajri haredžin": bez teškoće (ili: bez grijeha).

PRIČAO JE MENI Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Muhamed, sin Džafera, pričao nam je Šubete od Muhameda, sina Zijada, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista (jedan) nevaljalac (poganac, gad) od (izvjesnih) duhova pojavio se iznenada sinoć zato (da) odsiječe (prekine) meni moju molitvu, pa je omogućio meni Allah (da budem jači) od njega, pa sam uzeo njega, pa sam htio da svežem njega na (za) stup (jedan) od stupova (stubova moje) bogomolje da pogledate k njemu (tj. u njega, da ga vidi) svaki (od) vas. Pa sam se sjetio molitve svoga brata Sulejmana: "Moj Gospode! Pokloni mi vlast (takvu da) neće trebati (ni) za jednoga (čovjeka, tj. nikome) od (onih) poslije mene.", pa sam vratio (tj. pa sam pustio) njega udaljenoga (tj. prognanoga, prokletoga)."

"Ifritun" je nepokornik (prestupnik pa bio on) od ljudi ili duhova, (a tu riječ neki čitaju i na način "ifrijetun", pa onda ima oblik) kao "zibnijetun", njezina množina je "ez-zebanijetu" (tj. množina od riječi "zibnijetun" je "zebanijetun", a ta riječ znači: čuvar, čuvari kažnjenih lica, ili uopće čuvari reda, policija, milicija, žandarmi, žandari; a od toga je i ime melekima, anđelima pakla koji će provoditi kaznu nad onima koji dopiju u džehennem-pakao).

PRIČAO NAM JE Halid, sin Mahleda, pričao nam je Mugirete, sin Abdurrahmana, od Ebu Zinada, od Aaredža, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je: rekao je Sulejman, sin Davuda:

"Zaista ću ophoditi (tj. pohoditi, posjetiti) svakako noćas (večeras) na sedamdeset žena, nosiće (tj. zanijeće, začće) svaka žena (jednoga) konjanika (koji) će se boriti u (na) putu Allaha." Pa je rekao njemu njegov drug: "Ako je htio (Ako htjedne) Allah (ako Bog da)." Pa nije (to) rekao (ponovio). I nije nosila (ponijela, zanjela nijedna žena nijedne) stvari (ništa), osim (što se rodio) jedan (ali nepotpun jer je bio) rdave (pale) jedne (od) svoje dvije polovine (strane tijela). Pa je rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Da je rekao nju (tu rečenicu "In šaellahu!"), zaista bi se (oni) borili u putu Allaha (tj. začeli bi se svi, i rodili bi se i borili bi se)."

Rekao je Šuajb i sin Ebu Zinada: "..... devedeset (žena mjesto sedamdeset)....", i ono (tj. i ovo - 90) je ispravnije.

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa, pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš, pričao nam je Ibrahim Tejmija od svoga oca, od Ebu Zerra, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: Rekao sam:

"O poslaniče Allaha! Koja bogomolja se postavila (tj. sagradila) prva (ili: prvo)?"
Rekao je: "Zabranjena (tj. Sveta) Bogomolja (a to znači Ka'ba)." Rekao sam: "Zatim koja?"
Rekao je: "Zatim Najudaljenija Bogomolja (džamija, tj. hram u Jerusalimu)." Rekao sam: "Koliko (Koliki) je bio između njih dvije (vremenski razmak, razdoblje)?" Rekao je: "Četrdeset (godina)." Zatim je rekao:

"Gdje god je stigla tebe molitva (tj. vrijeme molitve, namaza), pa klanjaj (tu), a zemlja je tebi bogomolja."

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb, pričao nam je Ebu Zinad od Abdurrahmana, pričao je njemu da je on čuo Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je on čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Primjer mene i primjer ljudi je kao primjer čovjeka (koji) je naložio (potpalio jednu) vatru, pa su počele mušice (ili: leptiri) i ove životinje (gmazovi, puzavci da) padaju u (tu) vatru." I rekao je: "Bile su dvije žene, sa njima dvjema su (bila) njihova dva sina. Došao je (izvjesni) vuk, pa je odnio sina jedne (od) njih dviju, pa je rekla njezina drugarica: "Odnio je samo tvoga sina (i nikako drukčije)." A rekla je druga: "Odnio je samo tvoga sina." Pa su se međusobno sudile (sporile, tužile) njih dvije ka Davudu (tj. kod Davuda), pa je dosudio njega (tj. ono muško dijete koje je ostalo) za stariju (starijoj ženi od njih dvije po godinama). Pa su njih dvije izašle (i naišle) na Sulejmana, sina Davuda, - na njih dvojicu pozdrav (spas; mir im)! - pa su izvijestile njih dvije njega, pa je rekao:

"Donesite mi nož (da) rascijepim njega (to dijete da razrežem na dvije polovine) među njih dvije (da svaka dobije po polovinu)." Pa je rekla (ona) mlađa: "Ne čini (to), pomilovao te Allah! Ono je (tj. To dijete je) njezin sin (sin starije - tj. Eto ga njoj!)." Pa je dosudio njega za mlađu (mlađoj)."

Rekao je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega: "Tako mi Allaha nisam čuo za (riječ) "sikkinun" (kao izraz za nož nikada) osim tada, i ne govorasmo (mi drukčije) osim "mudjetun" ("el-mudjetu, el-mudjete").

(Obje riječi i "sikkinun" i "mudjetun" znače nož, ali se u ono vrijeme u Medini više upotrebljavala riječ "mudjetun".)

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I zaista već smo dali Lukmanu (izvjesnu) mudrost, da (to jest): "budi zahvalan Allahu!....", do Njegovoga govora: ".... zaista Allah neće voliti (ne voli) svakoga oholog ponositog."

".... ve la tusa'ir....", je "el-i'radu (el-iaradu) bil-vedžhi": okretanje sa licem (od nekoga, pa, prema tome, "ve la tusa'ir": i ne okreći se licem od ljudi na suprotnu stranu u znak potcjenjivanja ljudi).

PRIČAO NAM JE Ebul-Velid, pričao nam je Šubete od Aameša, od Ibrahima, od Alkameta, od Abdullaha (Mesudova), rekao je:

Pošto je sašla (objava, tj. ajet, odlomak): "Koji su vjerovali i nisu pomiješali svoje vjerovanje sa nasiljem....", rekli su drugovi Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio:

"Koji (od) nas nije pomiješao svoje vjerovanje sa (kakvim god) nasiljem (nepravdom)?" Pa je sišla (objava, ajet, odlomak u kojem stoji):

"..... ne udružuj sa Allahom (ništa), zaista (to) udruživanje (tj. to mnogoboštvo, višeboštvo) je zaista nasilje veliko."

PRIČAO JE MENI Ishak, izvijestio je nas Isa, sin Junusa, pričao nam je Aameš od Ibrahima, od Alkameta, od Abdullaha (Mesudova), bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Pošto je sišla (objava): "Koji su vjerovali i nisu pomiješali njihovo (svoje) vjerovanje sa nasiljem....", bilo je teško to (palo, djelovalo) na muslimane, pa su rekli:

"O poslaniče Allaha! Koji (od) nas neće učiniti (tj. ne učini) nasilje svojoj osobi (sam sebi)?" Rekao je:

"Nije to (tako, tj. Ne misli se na to). Ono je samo mnogoboštvo (pod tim se mislilo, tj. ko u svoje vjerovanje nije umiješao mnogoboštvo). Zar niste čuli šta je rekao Lukman za svoga sina (tj. svome sinu), a on savjetuje njega (tj. savjetujući ga):

"O moj sinčiću (sinko)! Ne udružuj (ništa) sa Allahom, zaista (to) udruživanje (dvojnost) je zaista nasilje veliko."

(A svako udruživanje nečega sa Uzvišenim Bogom, pripisivanje Njemu nekoga kao suznika, pomoćnika, pomagača, sudionika, sudjelovača u stvaranju svemira, svijeta i u upravljanju i vladanju sa svim što postoji - to je mnogoboštvo, višeboštvo, širkj, širk.)

GLAVA:

"I udari za njih (tj. I donesi, navedi im jedan, kao jedan) primjer drugove (izvjesnoga) sela (kraja)....". Odlomak (taj vidjeti).

"..... fe azzezna...." - rekao je Mudžahid (da to znači što i) - "šeddedna": pa smo pojačali. A rekao je Ibnu Abbas ".... tairukum....", je "mesaibukum": vaše nesreće.

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: ".... spominjanje milosti tvoga Gospoda Njegovome robu Zekerija-u. Pošto je dozivao svoga Gospoda dozivanjem tajnim. Rekao je: "Moj Gospode! Zaista ja sam (takav da) je oslabila kost od mene i naložila (potpalila) se je (moja) glava sjedoćom (starošću)....", do Njegova govora: "..... nismo učinili njemu otprije imenjaka."

Rekao je Ibnu Abbas: Sličnoga (to znači imenjaka-semijjen). Rekne (Govori) se "..... redijjen...." (u značenju) "merdijjen" ("Redijjun" je zadovoljan, a "merdijjun" je onaj od koga je neko zadovoljan, s kime se je zadovoljno). ".... 'itijjen....", je "'asijjen": nepokoran (u smislu nepopravljivo lice, koje se ne može prevaspitavati više usljed starosti). "Ata - ja'tu" (je glagolski oblik za prošlo i sadašnje-buduće vrijeme, i od tih oblika je i pridjev "'itijjun", a ne od nekoga oblika gdje je na kraju "j", odnosno "i" u prošlom i sadašnje budućem vremenu).

"Rekao je: "Moj Gospode! Gdje će biti za mene (u mene kakav) dječak, a bila je moja žena nerotkinja (neplodna), a već sam dopro od starosti (u stanje kada sam) nepokoran (nepopravljiv, tj. nesposoban za oplodavanje žene).", do Njegovoga govora: "..... tri noći jednako (tj. neprekidno)."

A govori se (da to znači): Zdravo (bivši ti u tim noćima, a ne od neke bolesti da nećeš moći govoriti te tri noći, već od zauzetosti sa spominjanjem Uzvišenoga Boga).

"Pa je izašao na svoj narod (tj. izašao je svome narodu) iz (svoje) ćelije, pa je objavio k njima da (to jest): "Slavite jutrom i večerom." "Fe evha" je "fe ešare": pa je dao znak. "O Jahja! Uzmi (izvjesnu) knjigu sa snagom (snažno, čvrsto)....", do Njegovoga govora ".... i dana (kada) će se proživjeti živ." ".... hafijjen....", je "letifen": dobar (sasvim, krajnje dobar). ".... 'akiren (neplodan)....": muško i žensko je jednako (tj. i za neplodno muško i neplodno žensko je isti taj izraz u upotrebi; "akirun" se rekne, dakle, i za žensku osobu, a ne "akiretun").

PRIČAO NAM JE Hudbete, sin Halida, pričao nam je Hemmam, sin Jahja-a, pričao nam je Katadete od Enesa, sina Malika, od Malika, sina Sa'sa'ata, da je vjerovijesnik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, pričao njima o noći (u kojoj) se putovalo noću s njim (pa je u tome pripovijedanju rekao, između ostaloga, i ovo):

"Zatim se je penjao (se peo) dok je došao drugome nebu, pa je tražio da se otvori. Reklo se je: "Ko je ovo (Ko je to)?" Rekao je: "Džibril." Reklo se: "A ko je sa tobom?" Rekao je: "Muhammed." Reklo se: "A već (li) se je poslalo ka njemu?" Rekao je: "Da." Pa pošto sam se spasio (od zaustavljanja da ne uniđem, tj. Pa pošto sam dospio, unišao u drugo nebo), pa kada li Jahja i 'Isa (tude)! A njih dva su dva sina tetke (od tetaka, tj. tečići). Rekao je: "Ovo su Jahja i 'Isa, pa pozdravi njih dvojicu." Pa sam pozdravio. Pa su njih dva vratila (tj. uzvratila pozdrav), zatim su njih dva rekla:

"Širina (Prostranost) sa dobrim bratom i dobrim vjerovijesnikom (Božijim)!"

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "I spomeni u (ovoj) knjizi Merjemu, pošto se je bacila (tj. odstranila, osamila) od svoje porodice (na jedno) mjesto istočno.", "Pošto su rekli (izvjesni) anđeli: "O Merjemo! Zaista Allah obeseljava tebe sa (jednom) riječi (riječju)....", "Zaista Allah je sebi odabrao Adema, i Nuha, i rod Ibrahima i rod 'Imrana nad svjetove.", do Njegovoga govora "..... daje trošak kome hoće bez računa (tj. neograničeno, nebrojeno)."

Rekao je Ibnu Abbas: A rod 'Imrana su vjernici od roda Ibrahima, i roda 'Imrana, i roda Jasina i roda Muhammeda, pomilovao ga Allah i spasio. Govori (Veli Ibnu Abbas): "Zaista najbliži (od) ljudi sa Ibrahimom su (oni) koji su slijedili njega...." - a oni (tj. a to) su vjernici. A govori se (veli se): Rod Jakuba je porodica Jakuba. Pa kada su umanjili (riječ) "alun" (tj. kada su od te riječi napravili deminutiv - ismu tasgirin, ismuttasgiri), zatim (kada)

su vratili njega (tj. tu riječ) ka korjenu (jer se u deminutivu, i infinitivu i nepravilnoj množini riječ mora vratiti, tj. staviti u svoj pravi korijen, u tim oblicima se vidi pravi korijen riječi), rekli su: "Uhejlun": mali rod (mala porodica).

(To jest riječ "alun" postala je od riječi "ehlun", jer se to vidi na osnovu deminutiva koji od "alun" glasi: "uhejlun". Međutim, ima i drugačijih mišljenja koja se ne slažu da je "alun" postalo od "ehlun".)

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: pričao mi je Seid, sin Musejeba, rekao je: rekao je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Nije od sinova Adema (tj. od ljudi rođeno nijedno) rođeno (dijete drukčije) osim (tako da) dotakne njega (izvjesni) sotona kada se rađa, pa uzvikne vičući (derući se dijete) od doticanja (toga) sotone, osim Merjeme i njezinoga sina, zatim govori (tj. citira iz Kur'ana) Ebu Hurejrete:

"..... i zaista ja utječem nju Tebi i njezino potomstvo od sotone prokletoga."

GLAVA:

"I pošto su rekli (izvjesni) anđeli: "O Merjemo! Zaista Allah je sebi odabrao tebe, i očistio je tebe i odabrao je sebi tebe nad žene svjetova. O Merjemo! Budi ponizna tvome (svome) Gospodu, i ničiči (spusti se licem ničice, na tle) i nakloni se sa (onima) koji se naklonjaju. To je od vijesti odsutnosti (tajnoga što) objavljujemo njega k tebi, a nisi (ti) bio kod njih pošto (tj. kada) bacaju (oni) svoja pera (tj. kocku na to) koji (od) njih će izdržavati Merjemu (tj. brinuti se o Merjemi), i nisi bio kod njih pošto (kada) se svađaju (parniče oni)."

Govori se: "Jekfulu" je "jedummu": privlači (uza se, k sebi); "kefeleha" je "dammeha": privukao je nju; olakšano bivši (u toj riječi slovo "f", a ne pojačano, dvostruko - kad "f" nije sa tešdidom onda riječ "kefele" ima značenje koje) nije (u vezi sa značenjem te riječi) od jamčenja dugova i slično njemu.

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Ebu Redža-a, pričao nam je Nadr od Hišama, rekao je: izvijestio me je moj otac, rekao je: čuo sam Abdullaha, sina Džafera, rekao je: čuo sam Aliju, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Najbolja (od) žena njezinih (tj. žena ovozemnosti, od žena ovoga svijeta) je Merjema, kći 'Imrana; a najbolja (od) žena njezinih (tj. od žena ove sljedbe, od muslimanskoga naroda) je Hadidža."

GLAVA

govora Allaha, uzvišen je: "Pošto (tj. Kada) su rekli (izvjesni) anđeli: "O Merjemo! Zaista Allah obeseljava tebe sa (jednom) riječi (riječju) od Njega (tj. od Sebe - a ta riječ je "Kun: Budi!", i odnosi se na Božiju zapovjed da se u Merjemi začne dijete), njegovo ime je Pomazanik 'Isa, sin Merjeme....", do Njegova govora ".... budi (postani)! Pa biva (postaje)."

"..... jubešširuki....", i "jebšuruki" je jedno (tj. jednoga značenja: obeseljava te, šalje veselu vijest tebi). ".... vedžihen....", je (u istom smislu, isto što i) "šerifen": častan (ugledan).

A rekao je Ibrahim: "..... el-mesihu...." je "essiddiku": vrlo istiniti (iskreni). A rekao je Mudžahid: "..... el-kehlu....", je "el-halimu": blagi. A "el-ekmehu" je - ko vidi u danu, a ne vidi u noći. A rekao je (neko drugi) osim njega (osim Mudžahida): Ko se rodi slijep (bez vida - to je "el-ekmehu").

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete od Amra, sina Murreta, rekao je: čuo sam Murreta Hemdaniju (da) priča od Ebu Musa El-Eš'arije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Vrijednost Aiše nad žene (ove sljedbe) je kao vrijednost popare (potkriže) nad ostalo jelo. Bilo je savršenih od ljudi mnogo, a nije bila savršena od žena (nijedna) osim Merjema (osim Merjeme), kćeri 'Imrana, i Asija, kći Faraona (tj. faraona onoga iz vremena Musa-a)."

A rekao je Ibnu Vehbin: Izvijestio me Junus od Ibnu Šihaba, rekao je: pričao mi je Seid, sin Musejbe, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Žene Kurejševića su najbolje žene (koje) su jahale (jašile) deve, najmilostivije (od njega (od roda ženskoga) su na dijete i najpažljivije (najčuvarnija od njega (od roda ženskoga) je (svaka od njih) nad mužem u (pogledu imovine) vlasnice njegove ruke (tj. i najbolje čuvaju imovinu vlasništvo svoga muža)." Govori (Kaže) Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, na tragu toga (tj. iza toga, poslije toga hadisa):

A nije jahala (jašila, uzjahala) Merjema, kći 'Imrana (nijednu) devu (kamilu) nikada. Slijedio je njega (Junusa) sin brata Zuhrije (tj. bratić Zuhrije - Zuhrijin bratić Muhamed Abdullahov) i Ishak Kelbija (pričajući oni) od Zuhrije. Njegov govor, moćan je i veličajan je:

"O pripadnici (izvjesne, tj. Božije) knjige (Biblije) ne budite pretjerani (ne prelazite granicu) u vašoj (u svojoj) vjeri, i ne govorite na Allaha (na Boga, u odnosu na Boga Tvorca ništa drugo) osim istinu, Pomazanik 'Isa, sin Merjeme je samo poslanik Allaha, i Njegova riječ (što) je bacio nju k Merjemi i (jedan) duh od Njega (od Tvorca - a 'Isa nije božanstvo), pa vjerujte u Allaha (Boga Tvorca) i Njegove poslanike, a ne govorite: "Tri (su)";, svršite (tj. prođite se vjerovanja u trojstvo zbog) dobra za vas (radi vašega, svoga dobra), Allah (Bog Tvorac) je samo jedno božanstvo (samo Jedan Bog), Njegovim (Svojim) slavljenjem je (On uzvišen od toga) da bude za Njega dijete (kakvo, tj. da On ima nekakvo dijete); za Njega je (tj. On ima sve) što je u nebesima i što je u Zemlji, i dosta je Allah (kao) jamac (ili oslonac na koga se oslanja)."

Rekao je Ebu Ubejd: ".... Njegova riječ....", je (to da je Uzvišeni Bog rekao): "Budi (Postani)!" Pa je bio (tj. pa je postao, pa se je stvorio, začeo 'Isa a.s., Isus u utrobi Marije, svoje majke). A rekao je (drugi) osim njega (osim Ebu Ubejda): "..... i duh (jedan) od Njega.....", je (značenja): Oživio je njega, pa je učinio njega (jednim) duhom. I ne govorite: Tri (su: Bog, Isus i Marija; ili: Bog Otac, i Bog Sin Isus i Sveti Duh - tako ne govorite, nego: Bog je samo jedan Gospod Bog Tvorac svega).

PRIČAO NAM JE Sadekate, sin Fadla, pričao nam je Velid od Evzaije, pričao mi je Umejr, sin Hani'a, rekao je: pričao mi je Džunadete, sin Ebu Umejjeta, od Ubadeta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Ko je svjedočio (dok je bio živ) da nema božanstva osim Allah (Allaha), sam On, nema druga Njemu, i da je Muhammed Njegov rob i Njegov poslanik, i da je Isa (Isus) rob Allaha, i Njegov poslanik, i Njegova riječ (što) je bacio nju k Merjemi i duh (jedan) od Njega,

i raj (da) je istina i Vatra (da) je istina, - uveo je (tj. uvešće, staviće) njega Allah (u) raj na (onome) što je bilo od posla (njegovoga)."

(To: "na onome što je bilo od posla njegovoga" tumači se na više načina, ali ta tumačenja neće se ovdje navoditi.)

Rekao je Velid: Pričao mi je Ibnu Džabir od Umejra, od Džunadeta i povećao je (u pričanju navedenoga hadisa) još i ove riječi: "..... od osam vrata raja (na) koja (od) njih je htio (tj. na koja god vrata raja hoće, biće uveden)."

GLAVA:

"I spomeni u (ovoj) knjizi Merjemu, pošto (kada) se je bacila od njezine (od svoje) porodice.....".

".... fe nebeznahu....", je "elkajnahu": pa smo bacili njega. (A riječ "intebezet" je "ia'tezelet": odstranila se je. ".... istočno....", je (na dio) od (onoga prostora) što slijedi istoku (što je ležao bliže istoku, prema istoku). "Fe edžaeha....", je (na oblik) "efaltu" (tj. ef'ale) od (riječi) "dži'tu" (od "dža'e").

("Fe edžaeha": pa je dao doći njoj, pa je doveo nju. "Efaltu": dao sam činiti. "Dži'tu": došao sam.)

A govori se (da ta riječ, tj. "edžaeha" ima značenje kao i): "Eldže'eha": dao je utočište njoj; (ili još i značenje riječi): "idtarreha": prinuždio (prisilio) je nju. "..... tessakit (tusakit)....", je "teskut": pasti će (ona). ".... kasijjen....", je "kasijen": udaljeno (daleko). ".... ferijjen....", je "azimen": veliku (veliko nešto). Rekao je Ibnu Abbas: "..... nisjen (nesjen)....", je (značenja): nisam bio (nikakva) stvar (ništa). A rekao je (neko drugi) osim njega (osim Ibnu Abbasa): "Ennisju" je "elhakiru": nizak (bezvrijedan). A rekao je Ebu Vail: Znala je Merjema da je (izvjesni) pobožnjak (bogobojažljivac - da je to čovjek) razuman (pаметan) kada je rekla: ".... ako si bio pobožnjak.". A rekao je Veki' od Israila, od Ebu Ishaka, od Bera-a: ".... serijjen.", je - (to jest riječ "serijjun" znači isto što i) "nehrun sagirun": mala rijeka (ali to ona znači) u surjaniskom (u sirijskom) jeziku.

(To bi onda značilo da je "serijjun" surjanijska riječ, sirijska riječ.)

PRIČAO NAM JE Muslim, sin Ibrahima, pričao nam je Džerir, sin Hazima, od Muhameda, sina Sirina, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Nije govorio (progovorio) u (svojoj) bešiki (kolijevci niko) osim tri (osobe): 'Isa (je prvi od te trojice). I bio je u (među) Izraelićanima (jedan) čovjek (što) se govori njemu (tj. kome je bilo ime) Džurejdž, (i on jednom prilikom) klanjaše (moljaše se Bogu, metanisaše), došla je njemu (u taj mah) njegova mati, pa je zovnula njega. Pa je rekao: "Odgovoriću (li, tj. Da li ću se odazvati) njoj, ili ću klanjati?" Pa je rekla:

"Moj Bože! Ne usmrti ga do (da) pokažeš (tj. Ne daj mu da umre prije nego mu pokažeš) lica prostitutki (kurvi, preljubnica)." A bio je Džurejdž u svojoj ćeliji. Pa se je izložila (ponudila) njemu (jedna) žena, pa je govorila njemu (da je on obljudi), pa nije htio. Pa je došla (jednom) pastiru (čobanu), pa je omogućila njemu (pastiru) od njezine (svoje) osobe (tj. omogućila mu je sebe, podala mu se je). Pa je rodila dječaka, pa je rekla: "Od Džurejdža

(je to dijete dobila)." Pa su došli njemu, pa su razbili njegovu ćeliju, i dali su sići njemu (tj. i istjerali su ga iz ćelije) i psovali su ga. Pa se je očistio (za molitvu), i klanjao je, zatim je došao (tome novorođenom) dječaku, pa je rekao (pa ga je upitao):

"Ko je tvoj otac, o dječake?" Pa je rekao: "Pastir (izvjesni, tj. Taj i taj pastir)." Rekli su: "Sagradićemo tvoju ćeliju od zlata." Rekao je: "Ne, osim (nego) od blata."

I bila je (jedna) žena (jednom prilikom u stanju da) doji sina svoga (jednoga, a bili su) od Izraelićana, pa je prošao pokraj nje (jedan) čovjek jahač, lijep (ili: ugledan), pa je rekla:

"Moj Bože! Učini moga sina slično njemu (sličnoga, slično ovome, kao što je ovaj čovjek)." Pa je ostavio njezinu sisu (njezin sin), i okrenuo se na (toga) jahača (prema jahaču), pa je rekao:

"Moj Bože! Ne učini mene slično njemu (tj. kao njega)." Zatim se je okrenuo na njezinu sisu (dojku da) sasne nju (da vuče mlijeko iz nje, da usisava iz nje, dakle: pa je njen sin nastavio sisati majčinu sisu, dojku).

Rekao je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega: Kao da ja gledam k Vjerovijesniku (tj. u Vjerovijesnika), pomilovao ga Allah i spasio, (kako on to pokazuje na taj način što) sisa svoj prst. Zatim se je prošlo sa robinjom (tj. provedena je jedna robinja), pa je rekla (ta žena što doji dijete):

"Moj Bože! Ne učini moga sina slično ovoj (kao ovu robinju)." Pa je (ponovo) ostavio njezinu sisu, pa je rekao:

"Moj Bože! Učini mene slično njoj (kao ovu robinju)." Pa je rekla: "Zašto to?" Pa je rekao: "Jahač (Konjanik onaj) je (jedan) silnik od silnika; a ova robinja (je takva da njoj) govore: "Ukrala si, učinila si preljub (blud)", a nije učinila (to ništa)."

PRIČAO JE MENI Ibrahim, sin Musa-a, izvijestio nas je Hišam od Mamera. - H - A pričao je meni Mahmud, pričao nam je Abdurrezzak, izvijestio nas je Mamer od Zuhrije, rekao je: izvijestio me je Seid, sin Musejbeba, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Noći (tj. U noći u kojoj) se je putovalo noću sa mnom, sreo sam Musa-a (Mojsija)." Rekao je: Pa je opisao (opisivao) njega, pa kada (li je on jedan) čovjek - mislim (doslovno: mislio sam) ga (da) je rekao: - "uskoleban (u rastu, ili debljini, tj. nije vrlo mnogo visok, ili nije mnogo debeo), počesljane glave (tj. kose na glavi), kao da je on od ljudi (plemena) Šenueta." Rekao je: "A sreo sam 'Isa-a (Isusa)." Pa je opisao njega Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, pa je rekao:

"Četvrtast (tj. Srednjega rasta je on), crven, kao da je izašao iz zemunice (podzemne prostorije)" - misli (na) kupatilo. "I vidio sam Ibrahima (Avrama), i ja sam najbliži njemu dijete s njim (tj. njemu najbliži potomak)." Rekao je: "I donijele su mi se dvije posude: jedna (od) njih dvije je mlijeko, a druga je (takva da je) u njoj (nekakvo) vino. Pa se reklo meni: "Uzmi koju (od) njih dviju si htio (tj. koju hoćeš)." Pa sam uzeo (ono) mlijeko, pa sam popio njega (pa sam ga popio). Pa se reklo meni:

"Uputio (Naputio) si se (načinu) stvaranja; ili: Pogodio si (način) stvaranja (tj. prirodnost). Zar ne (Pazi)! Zaista ti da si uzeo (ono) vino, zalutao bi (skrenuo bi; ili: propao bi) tvoj narod (tvoja sljedba, tvoji sljedbenici)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Kesira, izvijestio nas je Israil, izvijestio nas je Usman, sin Mugireta, od Mudžahida, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Vidio sam 'Isa-a, i Musa-a i Ibrahima. Pa što se tiče 'Isa-a, pa crven je, kovrčave kose, širokih prsa. A što se tiče Musa-a, pa smeđ (je; ili crnomanjast je), tjelovit (tj. visok; ili: krupan je?), glatke kose, kao da je on od ljudi Zutta (vrsta ljudi iz Sudana, ili od Hindusa, koji su dugačkih tjelesa)."

PRIČAO JE NAMA Ibrahim, sin Munzira, pričao nam je Ebu Damrete, pričao nam je Musa od Nafi-a, rekao je Abdullah (Umerov):

Spomenuo je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, (jednoga) dana između leđa ljudi (tj. među ljudima) Pomazanika Lažova (Antihrista, Dedždžala), pa je rekao:

"Zaista Allah nije ćorav (slijep). Zar ne (Pazite)! Zaista Pomazanik Lažov je ćoravoga (slijepoga) oka desnoga, kao da je njegovo oko (jedno zrno) grožđa lebdeće (koje lebdi, pliva; ili: koje je takvo da se je ugasio njegov sjaj). I vidim mene (tj. vidim sebe izvjesne) noći kod Kabe u snu, pa kada (li jedan) čovjek tamnopot (smeđ, crnomanjast, crnopurast) kao (nešto) što se najljepše viđa od tamnopotih ljudi, udara njegova kosa (dugačka do ramena) između njegovih ramena, počešljane (uređene, očišćene) kose, kapa njegova glava vodom, stavlajući (on) svoje dvije ruke na dva ramena (nekakve) dvojice ljudi, a on obilazi (ophodi) Kabu. Pa sam rekao: "Ko je ovo?" Pa su rekli: "Ovo je Pomazanik, sin Merjeme (Merjemin)." Zatim sam vidio (jednoga) čovjeka iza njega, kovrčave kose, kudrav, slijepoga desnoga oka, kao najbliži koga sam vidio sa Ibnu Katanom (tj. najbliži je Ibnu Katanu), stavlajući svoje dvije ruke na dva ramena (jednoga, nekoga) čovjeka obilazi Kabu. Pa sam rekao: "Ko je ovo?" Rekli su: "Pomazanik Lažov (Premazivač, tj. Antihrist-Dedždžal)." Slijedio je njega (Musa-a) Ubejdullah od Nafi-a.

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Muhameda, Mekkijsa, rekao je: čuo sam Ibrahima, sina Sa'da, rekao je: pričao mi je Zuhrija od Salima, od njegova oca (Abdullaha Umerovog), rekao je:

"Ne. Tako mi Allaha nije rekao Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, za 'Isa-a (za Isusa da) je crven, a ali (tj. nego) je rekao:

"Dok sam ja spavač (tj. Dok sam spavao) obilazim Kabu, pa kada li (jedan) čovjek tamnopot (smeđ, crnopurast), glatke kose (tj. kose koja nije kovrčava), oslanja se (u hodu) između dvojice ljudi (nekakvih, tj. ide oslanjajući se na njih), kaplje njegova glava vodom, ili proljeva se njegova glava vodom. Pa sam rekao: "Ko je ovo (Ko je to)?" Rekli su: "Sin Merjeme." Pa sam otišao (tj. Pa sam počeo da) se obazirem (obzirem) pa kada li (jedan) čovjek crven, tjelovit (tj. golem, velik, krupan), kovrčave glave (tj. kose na glavi), slijepoga svoga desnoga oka, kao da je njegovo oko (jedno) zrno (od) grožđa lebdeće (koje lebdi: ili: čije se je svjetlo ugasilo - a to znači: ugasite boje). Rekao sam: "Ko je ovo?" Rekli su: "Ovo je Lažov (Premazivač). A najbliži (od) ljudi s njim (tj. njemu po) sličnosti je Ibnu Katan." Rekao je Zuhrija: "Čovjek (tj. Ibnu Katan - jedan čovjek) je (to) od (iz plemena) Huza'ata (koji) je propao (umro) u predislamlju.

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb od Zuhrije, rekao je: izvijestio me je Ebu Selemete da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao: čuo sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Ja sam najpreči (ili: najbliži od svih) ljudi za sina Merjeme (sinu Merjeminu). I (svi) vjerovijesnici (Božiji) su djeca inoća (tj. djeca od jednoga oca, a od raznih matera), nije između mene i između njega vjerovijesnik (nikakav, nije nijedan postojao, nije ni jedan bio)."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Sinana, pričao nam je Fulejh, sin Sulejmana, pričao nam je Hilal, sin Alije, od Abdurahmana, sina Ebu Amreta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Ja sam najpreči (najbliži od) ljudi za 'Isa-a (ili: sa 'Isa-om), sina (ili: sinom) Merjeme, u ovozemnosti (tj. na ovome svijetu) i zadnjem (drugom svijetu, i na budućem svijetu, i u zagrobnom životu). A (Božiji) vjerovijesnici su braća za inoće (tj. od inoća, od raznih žena jednoga čovjeka), njihove majke su pojedinačne (tj. različite, razne), a njihova vjera je jedna."

(Vjera je, dakle, njihov jedinstveni otac - vjerovanje u Jednoga Jedinoga Boga -, a načini iskazivanja poštovanja i zahvala Bogu i načini vršenja dobrih djela su različite kao razne majke.)

A rekao je Ibrahim, sin Tahmana, od Musa-a, sina Ukbeta, od Safvana, sina Sulejma, od Ata-a, sina Jesara, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio.

A PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Abdurrezzak, izvijestio nas je Mamer od Hemmama, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Vidio je 'Isa, sin Merjeme, (jednoga, nekoga) čovjeka (da) krade, pa je rekao njemu:

"Da li si ukrao (ili: Zar si ukrao? Zar kradeš)?" Rekao je: "Nikako, tako mi (Onoga) koji (je taj što) nema božanstva osim On." Pa je rekao 'Isa: "Vjerovao sam (tj. Vjerujem) u Boga, a držim lažnim moje oko (tj. a ne vjerujem svome oku)."

PRIČAO NAM JE Humejdija, pričao nam je Sufjan, rekao je: čuo sam Zuhriju (da) govori: izvijestio me Ubejdulah, sin Abdullaha, od Ibnu Abbasa, čuo je Umera, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori na (izvjesnoj) govornici: čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Ne prehvaljujte mene (tj. Ne hvalite pretjerano vi mene) kao što su prehvalili kršćani sina Merjeme, pa (tj. jer) ja sam samo Njegov rob (sluga), pa govorite (za mene da sam): rob Allaha i Njegov poslanik."

(Kršćani su u pretjeranom pohvaljivanju 'Isa-a otišli tako daleko da su ga proglasili božanstvom, drugim Bogom nazivajući ga Božijim sinom.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Mukatila, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio nas je Salih, sin Hajja, da je (neki) čovjek iz Horasana rekao Šabiji (tj. pitao Šabiju za neko pitanje u vezi oslobađanja robinje i stupanja u brak s njome nakon oslobađanja), pa je rekao Šabija:

Izvijestio me je Ebu Burdete od Ebu Musa-a El-Eš'arije, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kada je odgojio (izvjesni) čovjek svoju robinju, pa je uljepšao njezino (njeno) odgajanje, i poučavao je nju, pa je uljepšao njezino poučavanje, zatim je oslobodio nju, pa je sparao sebi (tj. vjenčao je) nju, bile su njemu (tj. zaslužio je, imaće, ili: dobiće) dvije nagrade. A kada je vjerovao u 'Isa-a, zatim je vjerovao u mene, pa (i) za njega su (tj. i on ima, imaće) dvije nagrade. I (izvjesni) rob kada se bojao (čuvao) svoga Gospoda, i pokoravao se svojim pokroviteljima (zaštitnicima), pa (i) za njega su (tj. on ima, i on će imati, dobiti) dvije nagrade."

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Sufjan od Mugireta, sina Numana, od Seida, sina Džubejra, od Ibnu Abbasa, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, rekao je: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Sakupićete se (vi, tj. Proživjećete se vi ponovno na Sudnjem danu) bos, goli, neobrezani." Zatim je pročitao (proučio):

"..... kao što smo počeli prvo stvaranje, povrat ćemo ga (ponovno, i to obećajemo) obećanjem na nas, zaista mi smo bili činioci." Pa prvi ko (koji) će se obući (na Sudnjem danu) je Ibrahim. Zatim će se uzeti za (neke) ljude od mojih drugova desno (tj. odvešće se u raj) i lijevo (tj. a neki će se odvesti u pakao), pa ću reći: "Moji (su ovo) drugovi." Pa će se reći: "Zaista oni su bili neprestano vraćajući na njihove (svoje) pete (tj. odmetnici su bili, vraćali su se na svoje predislamske loše postupke) otkako si se rastao (s) njima (od njih, tj. otkako si umro)." Pa ću reći kao što je rekao (Božiji) dobri rob 'Isa, sin Merjeme:

".... i bio sam nad njima svjedok dok sam trajao (bio) u (među) njima, pa pošto si usmrtio mene, bio si Ti (izvjesni) pazitelj (nadziratelj) nad njima, i Ti si na svaku stvar svjedok (prisutan). Ako kažnjavaš njih, pa zaista oni su Tvoji robovi, a ako oprostiš njima, pa zaista Ti, Ti si moćni mudri."

Rekao je Muhamed, sin Jusufa, El-Firebrija: Spominjalo se od Ebu Abdullaha, od Kabisata, rekao je:

Oni (tj. Ti takvi drugovi Muhammeda a.s.) su (izvjesni) odmetnici koji su se odmetnuli na vremenu (tj. za vrijeme) Ebu Bekra, pa se borio (ratovao s) njima (tj. protiv njih) Ebu Bekr, bio zadovoljan Allah od njega.

GLAVA

silaznja (silaska) 'Isa-a, sina Merjeme - na njih dvoje pozdrav (spas - mir im oboma)!

PRIČAO NAM JE Ishak, izvijestio nas je Jakub, sin Ibrahima, pričao nam je moj otac od Saliha, od Ibnu Šihaba da je Seid, sin Musejbeba čuo Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, (da) je rekao: rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Tako mi (Onoga) koji je (taj što je) moja duša u Njegovoj ruci zaista skoro je (blizu je) svakako da siđe u vas (da siđe među vas) sin Merjeme (kao jedan izabrani) sudija pravedan (pravedni), pa će (da) razbije krst, i pobije svinje i spusti (tj. dokine) porez (izvjesni, glavarinu). I (skoro je, blizu je i to vrijeme da) se proljuje (izlije, tj. pojavi izvjesno) imanje (tj. bogatstvo) čak (da) neće primati njega (ni) jedan (čovjek, tj. niko), čak (tj. tako da) će biti

jedna sedžda (izvjesna, tj. jedno izvjesno ničičenje - spuštanje lica na tle u molitvi) bolja od (izvjesne, ili: sve) ovozemnosti i što je u (na) njoj." Zatim govori Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega:

I čitajte, ako ste htjeli (tj. ako hoćete):

"..... i nema od pripadnika (Božijega izvjesnoga kitaba -) knjige (Biblije nijednoga da će drukčije s njime biti) osim (tako da) će zaista vjerovati svakako u njega prije njegove (tj. svoje) smrti, a (na) Sudnjem danu biće (on) nad njima svjedok."

PRIČAO NAM JE Ibnu Bukejr, pričao nam je Lejs od Junusa, od Ibnu Šihaba, od Nafi'a, slobodnjaka Ebu Katadeta (Katadetova) Ensarije, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao: - rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kako ste vi kada je sišao (tj. Kako ćete vi onda kada sađe) sin Merjeme u (među) vas, a vaš (ili: i vaš) vođa je od vas."

(Ove zadnje riječi imaju mnogo tumačenja koja se ovdje neće iznositi.)

Slijedio je njega (Junusa) Ukajl i Evzaija.

SA IMENOM (U IME) ALLAHA MILOSRDNOGA MILOSTIVOGA

GLAVA

(onoga) što se je spominjalo (tj. što se spominje) od Izraelićana (tj. o Izraelićanima).

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Ebu Avanete, pričao nam je Abdul-Melik, sin Umejra, od Rib'ijja, sina Hiraša, rekao je: rekao je Ukbete, sin Amra, Huzejfetu:

"Zar nećeš pričati nama šta si čuo od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (tj. Daj pričaj nam; ili: Hoćeš li nam pričati)?!" Rekao je: "Zaista ja sam čuo njega (da) govori:

"Zaista sa Lažovom (Dedždžalom) je, kada je izašao (tj. kada izađe, kada se pojavi), voda i vatra. Pa što se tiče (onoga) koje (je to što) vide ljudi (što ljudi vide) da je ona (tj. da je ono, da je) vatra, pa voda (je, tj. to je voda) hladna. A što se tiče (onoga) koje (je to što) vide ljudi (što vide ljudi) da je ono (da je) voda hladna (studena), pa vatra (je to, tj. pa to je vatra koja) spaljuje. Pa ko stigne (doživi) to od vas, pa neka padne (tj. neka ide) u (ono) koje vidi (tj. koje mu se čini) da je ono (da je to) vatra, pa (jer) zaista ono je (to je) pitka hladna (voda)."

Rekao je Huzejfete: I čuo sam ga (da) govori: Zaista (neki) čovjek je bio u (tj. bio je među onima) ko je bio (živio, tj. ko je živio) prije vas (taj čovjek je bio u takvoj prilici da) je došao njemu (izvjesni) anđeo zato (da) zgrabi (da uzme) njegovu dušu. Pa se reklo njemu (tome čovjeku kada je on umro):

"Da li si uradio od dobra (ikakva išta)?" Rekao je: "Ne znam." Reklo se njemu: "Pogledaj (Sjeti se)." Rekao je: "Ne znam (nijednu) stvar (ništa) osim (to jedino) da sam ja prodavao ljudima u ovozemnosti, pa sam naplaćivao (od) njih (tj. tražio da naplatim od njih

svoje potraživanje, svoj dug koji mi duguju), pa pričekam bogatoga (imućnoga), a pređem (ili: prođem se) od siromašnoga (tj. oprostim dug siromašnome)." Pa je uveo njega Allah (u) raj. Pa je rekao: I čuo sam ga (da) govori:

Zaista (neki) čovjek (imao je takav slučaj da) je prisustvovala (došla) njemu smrt (njegova). Pa pošto je izgubio nadu u (svoj) život (doslovno: od života svoga), oporučio je svojoj porodici: "Kada sam ja umro (tj. Kada umrem), pa sakupite za mene mnogo drva, i naložite u njih vatru (naložite vatru). Te kada je pojela (tj. kada pojede vatru) moje meso i ode (tj. dospije) k mojoj kosti (k mojim kostima), pa se spale, pa uzmite ih, pa sameljite njih (sameljite ih). Zatim gledajte (jedan, neki) dan vjetrovit (vrlo, dakle: sačekajte neki vrlo vjetrovit dan), pa dajte odletiti (odletjeti) njemu u more (pa to bacite po moru u tom vjetrovitom danu, vremenu)." Pa su (to) učinili. Pa je sakupio njega (Allah nakon toga), pa je rekao njemu:

"Zašto si učinio to?" Rekao je: "Od (ili: Iz) straha Tvoga (tj. Iz straha prema Tebi, bojeći se Tebe)." Pa je oprostio Allah njemu. Rekao je Ukbete, sin Amra (Huzejfetu): I ja sam čuo njega (da) govori to. A bio je (taj čovjek koji je to oporučio) otkopavač (grobova u cilju pljačke mrtvačkih haljina - ćefina - sa mrtvaca u grobovima).

(To jest: Imao je na duši i taj grijeh da se bavio redovno otkopavanjem grobova i skidao je sa mrtvaca njihove haljine. To je "nebbaš".)

PRIČAO NAM JE Bišr, sin Muhammeda, izvijestio nas je Abdullah, izvijestio je mene Mamer i Junus od Zuhrije, rekao je: izvijestio je mene Ubejdulah, sin Abdullaha, da su Aiša i Ibnu Abbas, bio zadovoljan Allah od njih, rekli njih dvoje:

Pošto je sišla (odsjela smrtna bolest) sa poslanikom (tj. u poslanika, kod poslanika) Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, počeo je (da) baca (nekakvu) haljinu na svoje lice. Pa kada se ožalostio (tj. kada se ožalosti - a to znači: kada osjeti da mu se zaustavlja dah, da me može dihati, disati), otkrije nju (tj. skine, odstrani tu haljinu) od svoga lica. Pa je rekao, a on je kao taj (a on je u tom stanju takođe - pokriva se i otkriva se po licu):

Prokletstvo Allaha na (izvjesne) Židove i kršćane (koji) su uzeli grobove svojih vjerovijesnika (za) bogomolje (kao bogomolje)." Upozorava (da se treba čuvati i kloniti onoga) što su pravili (činili oni).

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Bešara, pričao nam je Muhamed, sin Džafera, pričao nam je Šubete od Furata Kazzaza, rekao je: čuo sam Ebu Hazima, rekao je:

Sjedio sam međusobno (sa) Ebu Hurejretom, bio zadovoljan Allah od njega, pet godina, pa sam čuo njega (da) priča od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Bili su Izraelićani (u takvom položaju, u takvim prilikama da) upravljaju (vladaju, rukovode sa) njima vjerovijesnici (Božiji). Kada god je propao (tj. Kad god bi umro jedan) vjerovijesnik, naslijedio (zastupio) je (na njegovo mjesto neki drugi) vjerovijesnik. A zaista ono je (stvar takva da) nema vjerovijesnika (nikakvoga) poslije mene. A biće zastupnici (tj. upravljači, vladari, rukovodioci muslimana) pa će biti mnogobrojni (a to znači: biće ih mnogo, i, kao takvi, neće svi biti dobri; ili: pa će činiti mnogo - stvari koje vi nećete odobravati i koje neće biti ispravne)." Rekli su:

"Pa šta zapovjedaš nama?" Reкао je: "Ispunite (u potpunosti, u cijelosti svoju obavezu koju ste se vi, za koju ste se obavezali) sa prisegom najprvome (prvome), pa najprvome (sljedećem rukovodiocu). Dajte im njihovo pravo (tj. Budite im pokorni i poslušni), pa (jer) zaista Allah je pitač njih (tj. jer će Allah pitati njih, pozvaće na odgovornost njih na Sudnjem danu) o (onome) što je tražio da pasu njih (da čuvaju njih, tj. Allah će rukovodioce pitati za one osobe koje su im bile potčinjene - za raj, za stado - koje su trebali pasti, napasati, čuvati, brigu o njima voditi kao pastir o stadu - reijjetu - jer su potčinjeni stado rukovodilaca)."

PRIČAO NAM JE Seid, sin Ebu Merjema, pričao nam je Ebu Gassan, rekao je: pričao mi je Zejd, sin Eslema, od Ata-a, sina Jesara, od Ebu Seida, bio zadovoljan Allah od njega, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Zaista ćete slijediti svakako put (onih) ko je (bio) prije vas (onih koji su bili prije vas) pedalj u pedalj i aršin u aršin, čak da su putovali (pa i kad bi išli, tj. išli, zavlačili se u) jamu (rupu) guštera (jedne vrste guštera), zaista bi putovali (zavlačili, išli i vi u) nju." Rekli smo: "O poslaniče Allaha! Židove i kršćane (misliš li da ćemo slijediti, oponašati)?" Reкао je:

"Pa ko (bi drugi mogao biti osim oni, osim njih)?"

PRIČAO NAM JE 'Imran, sin Mejereta, pričao nam je Abdul-Varis, pričao nam je Halid od Ebu Kilabeta, od Enesa, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Spominjali su (izvjesnu zapaljenu) vatru i zvono (ili: trubu, boriju kao sredstvo za pozivanje na molitvu, na namaz), pa su spomenuli Židove i kršćane (da oni ne taj način pozivaju na molitvu). Pa se zapovjedilo Bilalu da spari poziv, a da raspari podizanje (stupanje, poziv za stupanje u molitvu).

(To jest da većinu rečenica uči, izgovara po dva puta u pozivu-ezanu da se dođe u bogomolju na molitvu-namaz, a da većinu rečenica izgovara samo po jedanput u pozivu-ikamet u kojem se poziva da se počne i stupi u vršenje molitve-namaza.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Jusufa, pričao nam je Sufjan od Aameša, od Ebu Duha-a, od Mesruka, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje, da ona mrzijaše (da je mrzila) da učini (tj. da stavlja) klanjač svoju ruku u (tj. na) svoju slabinu (na svoj bok), i govoraše (ona):

"Zaista Židovi čine njega (tj. taj postupak, stavljaju ruku na bok)." Slijedio je njega (Sufjana) Šubete od Aameša.

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Lejs od Nafi-a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Vaš rok (postojanje) u (odnosu, tj. prema) roku ko je (bio) prošao (postojao prije vas) od naroda je samo (kao) što je (vrijeme) između molitve popodneva k zalazu (tj. do zalaza, zalaska) Sunca (od vremenskog razdoblja jednoga dana)."

(Taj dio dana je mnogo kraći nego dio dana od izlaska Sunca do podneva, pa je kraći nego dio dana od podneva do popodnevne molitve.)

"I primjer vas i primjer Židova i kršćana je samo kao (jedan) čovjek (što) je tražio raditi (tj. koji je tražio za rad neke) radnike (ili: koji je namjestio neke namjesnike, namještenike), pa je rekao:

"Ko će raditi meni (Ko će mi raditi) do polovine (izvjesnoga, ili: ovoga) dana na po kirat (za kirat, karat nadnice za svakoga pojedinca)?" Pa su radili Židovi do polovine (toga) dana na po kirat (po karat). Zatim je rekao:

"Ko će raditi meni od polovine (ovoga) dana do molitve popodneva na po kirat (za kirat, po karat nadnice)?" Pa su radili kršćani od polovine (toga) dana do molitve popodneva na po kirat (karat nadnice). Zatim je rekao:

"Ko će raditi meni od molitve popodneva do zalaza (zalaska) Sunca na po dva kirata (za dva kirata, karata nadnice)?" Rekao je: "Zar ne (Pažnja)?! Pa vi ste (oni) koji rade od molitve popodneva do zalaska (zalaza) Sunca na po dva kirata (za dva kirata, karata nadnice). Zar ne (Pazite)?! Vama je nagrada (nadnica) dva puta (veća, tj. dupla, dvostruka)." Pa su se rasrdili Židovi i kršćani, pa su rekli:

"Mi smo mnogobrojniji radom (tj. Mi smo više radili), a malobrojniji darom (davanjem, a manje smo dobili)." Rekao je (Reći će) Allah (dž.š.):

"Da li sam učinio nasilje (nepravdu) vama od vašega prava (ijednu, ikakvu) stvar?" Rekli su (Reći će): "Ne." Rekao je (Reći će On): "Pa zaista ono (to) je moja dobrota (što) dajem nju kome sam htio (kome hoću)."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan od Amra, od Tavusa, od Ibnu Abbasa, rekao je: čuo sam Umera, bio zadovoljan Allah od njega, (da) govori:

"Ubio Allah omsicu (tog-i-tog)!"

("Što će uzimati od nemuslimana na ime poreza - džizije, glavarine - vino, pa ga onda prodavati?")

"Zar nije znao (Zar ne zna) da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Prokleo je Allah Židove, (i zbog toga što su pravili varke za izigravanje vjerskih propisa, a jedna takva je i ova:) zabranili su se njima lojevi (loj koji se nalazio u unutrici zaklane životinje), pa su topili njih (pretapali, rastapali lojeve), pa su prodavali njih."

(Dakle, što je zabranjeno jesti, to je zabranjeno i prodavati i trgovati sa tim.)

Slijedio je njega (tj. Ibnu Abbasa) Džabir i Ebu Hurejrete od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Ebu Asim Dahhak, sin Mahleda, izvijestio nas je Evzaija, pričao nam je Hassan, sin Atijjeta, od Ebu Kebšeta, od Abdullaha, sina Amra, da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Priopćavajte od mene i da (tj. makar to bilo, da bude jedan, pa makar jedan) odlomak (iz Kur'ana). I pričajte od Izraelićana, i nema (u tome, zbog toga nikakve) poteškoće (tj. grijeha, dakle nema grijeha da pričate ono što čujete od Izraelićana). A ko je lagao na mene

namjerno, pa neka sebi podigne (pripravi) svoje sjedište od Vatre (tj. pa neka sebi pripravi mjesto u Vatri)."

PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, sin Abdullaha, rekao je: pričao mi je Ibrahim, sin Sada, od Saliha, od Ibnu Šihaba, rekao je: rekao je Ebu Selemete, sin Abdurrahmana: Zaista je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, rekao: Zaista je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Zaista Židovi i kršćani neće bojiti (tj. ne boje, ne farbaju sijedu kosu, dlake brade, glave), pa protivite se njima (radite protivno, suprotno njima)."

(Prema tome muslimani mogu bojiti kosu glave i brade, ali nekom drugom bojom osim crne boje koja je, na osnovu jednoga hadisa u Muslimovom Sahihu, odbačena, odnosno za crnu boju je rečeno da se je klonimo, da je odstranimo iz upotrebe prilikom mijenjanja boje kose. Međutim, veli se da je borcu dozvoljeno da i crnu boju upotrijebi.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, rekao je: pričao mi je Hadždžadž, pričao mi je Džerir od Hasena, rekao je: pričao nam je Džundeb, sin Abdullaha, u ovoj bogomolji (u Basri), i nismo zaboravili otkako je pričao nama, i ne bojimo se da bude Džundeb lagao na poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je (Džundeb): rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Bio je u (onome narodu, među onim ljudima) ko je bio (koji su bili) prije vas (jedan) čovjek (i) s njime (tj. u njega) je rana (bila na ruci), pa je bio nestrpljiv (na bolovima), pa je uzeo nož, pa je odsjekao s njim svoju ruku. Pa nije se zastavila krv (od toga tako da) je čak umro. Rekao je Allah, uzvišen je:

"Natjecao se je sa Mnom moj rob sa svojom osobom (ili: sa svojom dušom, tj. sa svojim završetkom života - a to znači: Požurio je moj rob da sebi izazove smrt prije nego mu Ja dadnem smrt, pa zbog toga) zabranio sam na njega (tj. njemu) raj."

(To jest: Zabranjujem mu raj zato što je zadao sebi sam smrt prije nego mu je Ja dadnem. U stvari, kazna je čovjeku zato što je čovjek želio da ubrza sebi smrt i zato što nije htio da podnosi bolove, a čovjek sebi ne može ubrzati smrt ako Uzvišeni Bog neće da mu dadne smrt. Jer koliko puta neko pokuša i započne samoubistvo, ali ne umre i ne dogodi se smrt, pa poslije toga još dugo živi.)

PRIČA (PRIČANJE O SLUČAJU) GUBAVCA, I ČELAVCA I SLIJEPCA U IZRAELIĆANIMA (KOJI SU BILI, ILI: KOJI SE DOGAĐAJ I SLUČAJ DESIO)

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Ishaka, pričao nam je Amr, sin Asima, pričao nam je Hemmam, pričao nam je Ishak, sin Abdullaha, rekao je: pričao mi je Abdurahman, sin Ebu Amreta, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, pričao njemu da je on čuo Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio. - H - A pričao mi je Muhamed, pričao nam je Abdullah, sin Redža-a, izvijestio nas je Hemmam od Ishaka, sina Abdullaha, rekao je: izvijestio me je Abdurahman, sin Ebu Amreta, da je Ebu Hurejrete, bio zadovoljan Allah od njega, pričao njemu da je on čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Zaista trojica (ljudi) u (među) Izraelićanima: neki gubavac, i (neki) slijepac i (neki) čelavac (imali su takvu sudbinu da) se pokazalo Allahu, moćan je i veličajan je, da iskuša njih

(da ih stavi na iskušenje i probu po svojoj Neograničenoj Volji), pa je poslao k njima (jednoga) anđela. Pa je došao (taj anđeo onome) gubavcu, pa je rekao:

"Koja stvar je najdraža (najmilija) k tebi?" Rekao je: "Lijepa boja i lijepa koža. Već čine (smatraju) prljavim mene ljudi (ili: Već se klone, izbjegavaju mene ljudi)." Rekao je: Pa je potrao njega (anđeo), pa je otišlo od njega (to obolenje, to oboljenje, tj. guba), pa se dala njemu lijepa boja i lijepa koža. Pa je rekao: "Koje imanje je najdraže k tebi?" Rekao je: "Deve (Kamile)." Ili je rekao: "Krave." On (Ishak, sin Abdullaha) je sumnjao u tome da je gubavac i čelavac rekao jedan (od) njih dvojice: deve (kamile), a rekao je drugi: krave. Pa se dala njemu (jedna) deva bremenita u desetom mjesecu (a tada je najskupocijenija svaka deva). Pa je rekao: "Blagoslovalo se tebi u njoj (tj. Dao ti se blagoslov u toj devi)."

I došao je (taj anđeo onda onome) čelavcu, pa je rekao (pa ga je pitao):

"Koja stvar (tj. Šta) je najdraže k tebi?" Rekao je: "Lijepa kosa, i (da) ode od mene ovo (obolenje, tj. čela). Već me smatraju prljavim ljudi (tj. Već izbjegavaju mene ljudi)." Rekao je: Pa je potrao njega, pa je otišlo (to oboljenje), i dala mu se lijepa kosa. Rekao je: "Pa koja imovina je najdraža k tebi?" Rekao je: "Krave." Rekao je: Pa je dao njemu (jednu) kravu bremenitu (steonu, stevenu) i rekao je: "Blagoslovalo ti se u njoj."

I došao je (onome) slijepcu, pa je rekao (pa je i njega slično pitao):

"Koja stvar je najdraža k tebi (tj. Šta ti je najdraže, Šta bi ti najvolio, Šta bi ti najviše volio)?" Rekao je: "Povraća (li, tj. Da povrati) Allah k meni moj vid, pa (da) vidim (gledam) s njim (vidom, očima) ljude." Rekao je: Pa je potrao njega, pa je povratio Allah k njemu njegov vid. Rekao je: "Pa koja imovina je najdraža k tebi?" Rekao je: "Bravi (ovce)." Pa je dao njemu (jednu) ovcu ojanjitu (ili: sjanjnu, koja je bremenita, koja u utrobi nosi janje). Pa su se plodila ova dvojica i rađao je ovaj (tj. razmnožavao se je svakome od njih njegova vrsta marve, stoke i svaki je povećavao brojno stanje svoje stoke). Pa je bilo (Pa se namnožilo) ovome (jedna) dolina od deva (kamila), a ovome dolina od krava, a ovome dolina od brava (ovaca). Zatim zaista on (anđeo) je došao (onome) gubavcu u njegovoj slici i njegovom obliku (prvobitnom kada je gubavac bio gubav), pa je rekao:

"Čovjek siromah (bijednik sam ja), isprijecala su se u mene užad u mome putu, pa nema dospijeća (dopiranja nikakva meni k mojoj kući) danas osim sa Allahom, zatim s tobom. Pitam (tj. Molim) te sa (Onim) koji je dao tebi (tu) lijepu boju i (tu) lijepu kožu i (to) imanje (u) devama (da mi dadneš, da mi daš, da mi pomogneš da) se opskrbim na njemu (tj. s njim, s tom tvojom pomoći) u (na) mome putovanju." Pa je rekao (onaj gubavac) njemu (anđelu):

"Zaista dužnosti (obaveze moje) su mnogobrojne."

(To jest: "Imam mnogo rashoda, pa ti ne mogu pomoći.")

Pa je rekao (anđeo) njemu: "Kao da ja poznajem tebe. Zar nisi bio (jedan) gubavac (što) su smatrali prljavim tebe ljudi, siromah (jedan), pa je dao tebi Allah." Pa je rekao: "Zaista već sam naslijedio (ovo sve što pripadaše) starome (mome pretku, a i on je to naslijedio) od staroga (nekoga njegovoga pretka)." Pa je rekao:

"Ako si bio lažac (Ako si slagao, tj. Ako lažeš), pa okrenuo u oblik (tj. uobličio) tebe Allah k (onome, u ono) što si bio."

I došao je ćelavcu u njegovoj slici i njegovom obliku (u liku ćelavca), pa je rekao njemu slično šta (što) je rekao onome (prije). Pa je odvratio (tj. odgovorio) njemu slično što je odvratio njemu onaj (prije). Pa je rekao:

"Ako si bio lažac (u tome što si sada rekao), pa okrenuo u oblik tebe Allah k (onome) što si bio." I došao je slijepcu u njegovoj slici, pa je rekao:

"Čovjek siromah i sin puta (tj. i putnik sam ja), a ispresijecala su se u mene užad u (na) mome putovanju, pa nema (nikakva) dospijeća danas osim sa Allahom, zatim s tobom. Pitam te (tj. Molim te) sa (Onim) koji je povratio tebi tvoj vid ovcu (jednu da mi dadneš da) se opskrblim s njom u mome putovanju." Pa je rekao:

"Već sam bio slijepac, pa je povratio Allah moj vid, i siromah (sam bio), pa je obogatio mene već, pa uzmi šta si htio (šta hoćeš, što hoćeš)! Pa tako mi Allaha neću zatrudjeti tebe (tj. neću smatrati teškim dosadnim tebe) danas sa stvari (tj. zbog neke stvari što) si uzeo nju radi Allaha." Pa je rekao:

"Zadrži tvoju (svoju) imovinu. Pa samo ste se iskušali (samo ste stavljeni na iskušenje, probu). Pa već je zadovoljan Allah od tebe (s tobom), a rasrdio se je na tvoja dva druga."

GLAVA

"Ili si mislio da su drugovi (izvjesne) pećine (špilje) i (izvjesne) knjige....".

"El-kehfu" je otvor u brdu, a "errekimu" je "el-kitabu": knjiga. "Merkumun" je: "mektubun" - napisan, (to je izvedeno) od "errakmu": pisanje, pisati. ".... svezali smo na njihova srca....", je (značenja): nadahnuli smo im strpljivost. ".... šetatan....", je "ifratan": pretjeranost (pretjeran). ".... el-vesidu....", je "el-finau": dvorište (prostor pred ulazom, pred vratima), a njegova (tj. njezina) množina (množina od "el-vesidu") je "vesaidu", i "vusud" (vusudun). A govori se (da) "el-vesidu" je (tj. ima i značenje kao riječ) "el-babu": vrata. ".... mu'sadetun....", je "mutbekatun": zaklopljena. "Asadel-babe" i "evsade" (znači "asadel-babe" i "evsadel-babe"): zatvorio je vrata. ".... be'asnahum....", je "ahjejnahum": proživjeli smo (oživjeli smo) njih. ".... ezka....", je "ekseru rej'an": mnogobrojniji rastom (odrasliji, veći, tj. bolji, dopušteniji). Pa je udario Allah na njihove uši (sluhove), pa su spavali (zaspali). ".... redžmen bil-gajbi....", je "lem jestebin": nije bio jasan (nije bilo jasno, tj. govoreći naslućivanjem, pretpostavkom, pretpostavljanjem).

A rekao je Mudžahid: ".... takriduhum....", je "tetrुकuhum": ostavlja ih (Sunce).

PRIČA (PRIČANJE U VEZI IZVJESNE) PEĆINE (ŠPILJE).

PRIČAO NAM JE Ismail, sin Halila, izvijestio nas je Alija, sin Mushira, od Ubejdulaha, sina Umera, od Nafi-a, od Ibnu Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Dok trojica ljudi od (onoga naroda) ko (koji) je bio prije vas idu kadli je pogodila (kadli pogodi) njih kiša! Pa su odsjeli (tj. svratili) k (jednoj, nekoj) pećini, pa se zaklopila (sklopila, zatvorila) nad njima. Pa je rekao neki (od) njih nekome: "Zaista ono tako mi Allaha, o vi, neće vas spasiti (ništa) osim istinitosti (tj. iskrenosti prema Uzvišenome Bogu koju ste

prije ovoga dana izvršavali), pa neka moli svaki čovjek od vas sa (onim) što zna da je on već bio istinit (iskren) u njemu. Pa je rekao jedan od njih:

"Moj Bože! Ako znadijaše (Ti) da je ono bio za (tj. u) mene nadničar (tj. radnik jedan što) je radio meni na (tj. za) varićak (varćak - približno dvadeset kilograma) od riže, pa je otišao, a ostavio je njega (rižu, pilav). I zaista ja sam se upravio k tome varićaku, pa sam posijao njega. Pa je postalo od njegove stvari (to) da sam ja kupio od njega krave, i da je on došao (tj. i da je vlasnik toga varićaka-varćaka za kojega sam ja kupio krave, jer se toliko namnožio usjev) meni (da) traži svoju nagradu (nadnicu). Pa sam rekao njemu: "Upravi k tima kravama, pa potjeraj njih." Pa je rekao meni: "Za mene je (tj. Ja imam) kod tebe samo (jedan) varićak od riže (pilava)." Pa sam rekao njemu: "Upravi k tim kravama, pa zaista one su od toga varićaka." Pa je potjerao njih. Pa ako znadijaše (znaše Ti) da sam ja to učinio iz bojazni (prema) Tebi, pa rastupi od nas (tj. otvori nam ovu pećinu)!"

Pa se zaglibila (tj. pa se razmakla, odmakla) od njih (ta) stijena (tj. makla se malo sa ulaza u pećinu, koja je bila zatvorila ulaz pećine svojim padom). Pa je rekao drugi:

"Moj Bože! Ako znadijaše (Ti znaš da) su bila u mene dva roditelja (doslovno: za mene dva oca), sijeda, stara (oba), i donazah (donosio sam) njima dvome (dvoma) svake noći mlijeko brava (ovaca) mojih. Pa sam usporio (tj. okasnio) njima dvoma (jedne) noći, pa sam došao, a već su (bili) zaspali njih dvoje, a moja porodica i moja obitelj više (ili previja se vičući) od gladi. Pa ne napajah njih (mlijekom) do (da) piju moja dva roditelja (u prvom redu, najprije, dakle: dok se prvo ne napiju moji roditelji). Pa sam mrzio da budim njih dvoje, a mrzio sam da pustim (ostavim) njih dvoje, pa (da) ostanu u skrovištu njih dvoje (ne mareći) za (jedno) njihovo pijenje (mlijeka). Pa sam neprestano bio (u takvom stanju da) iščekujem (sve) dok se pojavila zora. Pa ako (Ti) znadijaše (Ti znaš) da sam ja učinio to iz bojazni (prema) Tebi (od Tebe), pa rastupi od nas (otkloni ovu stijenu)."

Pa se zaglibila (razmakla, odmakla malo) od njih stijena čak (da) su ugledali (tj. mogli pogledati) k nebu. Pa je rekao drugi (tj. onaj treći između njih):

"Moj Bože! Ako znadijaše (Ti znaš) da je ono bila za (tj. u) mene kći strica (kći amidže koja) je (bila) od najdražih ljudi (tj. osoba) k meni, i zaista ja sam htio (ili: varao, nastojao da prevarim, zavedem) nju od njezine osobe (na blud, preljub), pa nije (to ona) htjela (drukčije) osim da dadnem njoj za (to) stotinu zlatnika (novaca). Pa sam tražio njih (tj. zlatnike) dok sam mogao (da ih dadnem, da ih dam, tj. dok sam ih iskupio, skupio, stekao), pa sam donio njoj njih, pa sam dao njih k njoj. Pa je omogućila meni od njezine (svoje) osobe (traženi dio). Pa pošto sam sjeo među njezine dvije noge, rekla je:

"Boj se (tj. Imaj straha, čuvaj se od) Allaha, i ne razbij prstena (ili: pečata djevičanstva, tj. ne izvrši defloraciju himena drukčije) osim sa njegovim pravom (tj. osim nakon sklapanja zakonitoga braka)." Pa sam ustao, a ostavio sam (njoj tih) stotinu zlatnika (a nisam želju htio da ispunim kada sam već mogao). Pa ako znadijaše (Ti, Ti znaš) da sam ja to učinio od (iz) bojazni (od) Tebe, pa rastupi od nas."

Pa je rastupio Allah od njih (otvorio im pećinu), pa su (oni) izašli."

GLAVA.

PRIČAO NAM JE Ebul-Jeman, izvijestio nas je Šuajb, pričao nam je Ebu Zinad od Abdurahmana, pričao je njemu da je on čuo Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je on čuo poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da) govori:

"Dok (jedna) žena doji svoga sina kadli prođe pokraj nje (jedan) jahač, a ona doji njega, pa je rekla:

"Moj Bože! Ne usmrti moga sina do (da) bude kao ovaj (dok ne bude kao ovaj)." Pa je rekao: "Moj Bože! Ne učini me slično njemu (kao njega)!" Zatim se vratio u sisu (tj. ka sisi, nastavio je sisati, dojiti mamu). A prošlo se sa (jednom) ženom (koja) se vuče (teglji, tj. koju vuku, teglje) i igra se (tj. izigrava se) s njom, pa je rekla:

"Moj Bože! Ne učini moga sina slično njoj (tj. kao nju)!" Pa je rekao: "Moj Bože! Učini me slično njoj (kao nju)!" Pa je rekao: "Što se tiče (onoga) jahača, pa zaista on je nevjernik. A što se tiče (one) žene, pa zaista oni govore njoj: "Bludničiš (Činiš blud, preljub ti)", a (ona) govori: "Dosta je meni Allah!" I govore: "Kradeš", a (ona) govori: "Dosta je meni Allah!"

PRIČAO NAM JE Seid, sin Telida, pričao nam je Ibnu Vehb, rekao je: izvijestio me Džerir, sin Hazima, od Ejjuba, od Muhameda, sina Sirina, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Dok (jedan) pas kruži oko (jednoga) bunara skoro (da) ubije njega žed kadli je vidjela njega (jedna) bludnica (preljubnica, prostitutka) od bludnica Izraelićana, pa je skinula svoju vanjsku obuću, pa je napojila njega. Pa se oprostilo njoj za njega (zbog toga)."

("Mukun" je obuća oko mestve, koja se navlači, obuva na mestvu.)

PRIČAO NAM JE Abdullah, sin Meslemeta, od Malika, od Ibnu Šihaba, od Humejda, sina Abdurahmana, da je on čuo Muavijeta, sina Ebu Sufjana, godine (u kojoj) je hodočastio (gdje govori) na govornici (džamije u Medini), pa je dohvatio odrezak (čuperak, uvojak) od kose (što) je bila u dvjema rukama (jednoga) čuvara, pa je rekao:

"O stanovnici Medine! Gdje su vaši učenjaci? Čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da) zabranjuje slično ovoj (tj. zabranjuje ovo - a radi se o navezivanju tuđe kose na svoju kosu, a koju mu je neko prodao odrezavši svoju kosu radi prodaje, i koji običaj je raširen kod žena)", i (čuo sam ga da) govori:

"Propali su Izraelićani samo kada su uzele nju njihove žene (da sebi navezuju)."

PRIČAO NAM JE Abdulaziz, sin Abdullaha, pričao nam je Ibrahim, sin Sada, od svoga oca, od Ebu Selemeta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Zaista ono već su bili u (onome) što je prošlo prije vas od naroda (ili: od sljedbi) opričani (tj. ljudi kojima se priča - a to će reći: kojima se nadahnjuje istina), i zaista ono ako je bio u ovoj (ako ima u) mojoj sljedbi (neko, iko) od njih (tj. a ako je iko od mojih sljedbenika takav kao i oni iz prošlosti), pa zaista on je (tj. pa to je) Umer, sin Hattaba."

(Riječ "muhaddesune" prevedena je sa izrazom "opričani", jer prevodilac nije mogao da nađe bolji izraz, a da se ne udalji od osnovnoga i doslovnoga značenja. Ta riječ "muhaddesune" označava takve osobe kojima se u dušu, u srce, u osjećanje nadahne, stavi nešto, pa on to priča kao da on to tako misli i smatra, pa se poslije to dogodi i, u stvari, pokaže se kao tačno, pa ispadne kao da im je to neko od ljudi neko pričao - a nije. Ili takvim osobama nešto padne

na um, pa tako i bude i desi se. Jedni vele da to označava ljude koji su nadareni razumijevanjem i pronicljivošću. Jedni kažu da su to ljudi koji pogode kada nešto misle i pričaju. Jedni kažu da su to ljudi preko čijih jezika teče ono što je pravo. Svakako to je jedan veličajan stepen od mnogo stepeni evlija-dobrih Božijih robova i sluga.)

PRIČAO NAM JE Muhamed, sin Beššara, pričao nam je Muhamed, sin Ebu Adijja, od Šubeta, od Katadeta, od Ebu Siddika Nadžije, od Ebu Seida, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Bio je u Izraelićanima čovjek (koji) je ubio devedeset i devet (99) ljudi. Zatim je izašao (tj. počeo da) pita, pa je došao (jednome) kaluđeru, pa je pitao njega, pa je rekao njemu:

"Da li je od pokajanja (ostala ikakava mogućnost, dakle: Da li se moguće u ovom slučaju ikako pokajati, i da li će to pokajanje biti uslišano)?" Rekao je: "Ne." Pa je ubio njega (tj. i njega uz onih 99). Pa je počeo (dalje da) pita. Pa je rekao njemu (jedan) čovjek: "Dođi (tj. Idi u) selo (ili: kraj) tako i tako (tj. to i to)." Pa je stigla (zadesila) njega smrt, pa se nagnuo (okrenuo, postavio) sa svojim prsima prema njemu (doslovno: njoj, tj. zemlji u kojoj je bio taj kraj, to selo kuda je bio pošao). Pa su se prepirali o njega (o njemu, za njega) anđeli milosti (Božije) i anđeli kazne (Božije). Pa je objavio Allah k ovoj (razdaljini puta) da: približi se (tj. skupi se)!, a objavio je ovoj (tj. k onoj drugoj razdaljini puta) da: udalji se (udaljite se međusobno čestice materije)!, i rekao je: "Mjerite (prostor, razdaljinu) što je između njih dva (mjesto - između mjesta iz kojega je pošao, napustio ga, i mjesta u koje je pošao, u koje je htio da dođe)." Pa se našao k ovoj (k ovoj drugoj pokrajini, mjestu) bliži za pedalj, pa se oprostilo njemu."

PRIČAO NAM JE Alija, sin Abdullaha, pričao nam je Sufjan, pričao nam je Ebu Zinad od Aaredža, od Ebu Selemeta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je:

Klanjao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, molitvu jutra (izvjesnoga), zatim se okrenuo na (izvjesne) ljude, pa je rekao:

"Dok (jedan) čovjek tjera (tj. tjeraše jednu) kravu, kadli je uzjahao (tj. pa je pojašio) nju, pa je udario nju. Pa je rekla: "Zaista mi se nismo stvorile za ovo, stvorile smo se (mi) samo za oranje." Pa su rekli (ti) ljudi:

"Slava Allahu! Krava govori!?" Pa je rekao: "Pa zaista ja vjerujem u ovo, ja, i Ebu Bekr i Umer." A nisu njih dvojica tude (tu). I dok je (jedan) čovjek u svojim bravima (bio, bio sa svojim ovcama), kadli je navalio (natrčao, naišao izvjesni) vuk, pa je odveo (tj. odnio) od njih (jednu) ovcu. Pa je tražio, čak kao da je spasio nju od njega. Pa je rekao njemu (taj) vuk:

"Ovaj (dan; ili: O ovaj, O ti!) spasio si nju od mene, pa ko je za nju (spasitelj) dana zvijeri (ili: Dana Zvijeri), dana (kada) nema pastira (čobana nikakvoga drugoga) njoj osim mene?" Pa su rekli ljudi:

"Slava Allahu! Vuk govori! Rekao je: "Pa zaista ja vjerujem u ovo, ja, i Ebu Bekr i Umer." A nisu njih dvojica tude (tu). A pričao nam je Alija, pričao nam je Sufjan od Mis'ara, od Sada, sina Ibrahima, od Ebu Selemeta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, sa sličnim njemu (ovome hadisu tekstom, slično ovom tekstu hadisa, smislom, sadržajem).

PRIČAO NAM JE Ishak, sin Nasra, izvijestio nas je Abdurrezzak od Mamera, od Hemmama, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kupio je sebi (neki) čovjek od (jednoga drugoga) čovjeka (jedan) posjed (nepokretnu imovinu: kuću, ili zemlju, zemljište) njegovo. Pa je našao čovjek koji je kupio (taj) posjed u svome (tome) posjedu (jedan) ćup (nekakav što) je u njemu (nekakvo) zlato. Pa je rekao njemu (tom čovjeku, taj) koji je kupio (od njega) posjed:

"Uzmi tvoje (svoje to) zlato od mene, kupio sam od tebe samo zemlju, a nisam kupio od tebe (to) zlato." A rekao je (taj) koji je (bio taj što pripadaše nekada) njemu (ta) zemlja:

"Prodao sam ti samo zemlju i (sve) što je u njoj." Pa su se sudila (tj. tužila) njih dvojica k (jednome) čovjeku (tj. Pa su se parničili njih dva kod jednoga čovjeka). Pa je rekao (onaj) koji je (bio taj što) su se sudila (parničila) njih dvojica kod njega:

"Da li je za vas dvojicu (tj. Imate li vas dvojica ikakvo) dijete?" Rekao je jedan (od) njih dvojice: "Za (tj. U) mene je (jedan) dječak." A rekao je (onaj) drugi: "Za (U) mene je (jedna) djevojka." Rekao je: "Vjenčajte (tom) dječaku (tu) djevojku, i potrošite na osobe njih dvoga (njih dvoje) od njega (od toga zlata), i milodarite (i podijelite milostinju) vas dvojica."

PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, sin Abdullaha, rekao je: pričao mi je Malik od Muhameda, sina Munkedira, i od Ebu Nadra, slobodnjaka Umera (Umerovoga), sina Ubejdulaha, od Amira, sina Sada sina Ebu Vakkasa, od njegovoga oca da je on čuo njega (da) pita Usameta, sina Zejda:

"Šta je to (što) si čuo (tj. Šta si to čuo) od poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, u (vezi) kuge (o kugi)?" Pa je rekao Usamete: Rekao je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Kuga je (jedna, neka) kazna (što) se poslala na (jednu) grupu (skupinu) od Izraelićana, ili na (onoga) ko je bio (koji su bili) prije vas, pa kada ste čuli (kad čujete) za nju u (nekoj) zemlji (da se pojavila), pa ne dolazite na nju. A kada se dogodila (kada je pala kuga) u (neku) zemlju (kada je kuga zavladała, zahvatila neku zemlju) a vi ste u njoj, pa ne izlazite bježanjem (tj. bježeći) od nje."

Rekao je Ebu Nadr: Neće izvoditi vas (nikakvo izvođenje koje je grijeh) osim (slučaja kada bježite) bježanjem od nje (od kuge, tj. ako vas nešto drugo izvede iz zemlje, kraja gdje vlada kuga, kao trgovina i neki posao, to neće biti grijeh da u to ime izađete iz toga kraja; a ako izađete u ime bježanja od kuge, onda je to grijeh).

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Davud, sin Ebu Furata, pričao nam je Abdullah, sin Burejdeta, od Jahja-a, sina Jamera, od Aiše, supruge Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekla je:

Pitala sam poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, o kugi, pa je izvijestio mene da je ona kazna (što) pošalje (šalje) nju Allah na (onoga na) koga hoće, i da je Allah učinio nju (kao) milost za vjernike (a ne kao kaznu). Nije nijedan (vjernik, musliman našao se u takvoj prilici da) padne (da se dogodi) kuga, pa ostane (on) u svome gradu trpeći (bivši strpljiv on), računajući sebi (da će zbog toga dobiti Božiju nagradu), zna (tj. znajući on) da

ono neće pogoditi njega (ništa drugo) osim što je propisao Allah njemu - (takav vjernik neće proći drukčije) osim (tako da) je bilo za njega (tj. osim tako da će on imati) slično (ili: istovjetno) nagradi (jednoga) mučenika (šehida, poginuloga muslimana na bojnom polju u odbrani Islama).

PRIČAO NAM JE Kutejbete, sin Seida, pričao nam je Lejs od Ibnu Šihaba, od Urveta, od Aiše, bio zadovoljan Allah od nje (s njom), da su Kurejševiči (bili u takvoj prilici da) je zabrinula njih stvar (ili: stanje one) žene Mahzumovičke koja je ukrala (izvršila krađu), pa je rekao (neko):

"A ko će govoriti u (vezi) nje (tj. za nju) poslaniku Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, (da joj oprostí)?" Pa su rekli: "A ko se usuđuje na njega osim Usamete, sin Zejda, miljenik poslanika Allaha, pomilovao ga Allah i spasio (tj. A ko smije, ko ima smionosti i hrabrosti na to drugi osim Usamete)?" Pa je govorio njemu Usamete, pa je rekao poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zar zagovaraš (interveníšeš) u kazni (tj. u svrhu izostavljanja izvršenja jedne kazne) od kazni Allaha?" Zatim je ustao, pa je predikovao (tj. održao propovjed), zatim je rekao:

"Uništílo je (one) koji su (bili) prije vas samo (to) da su oni bili (u izvršavanju kazni takvi) kada je ukrao u njima (među njima izvjesni) časnik (tj. plemić), ostavljali su (ga, ostavljali bi oni) njega (nekažnjenoga), a kada je ukrao u njima (među njima izvjesni) slabić (tj. neplemić) uspostavljali (izvršavali) su nad njim (tu) kaznu (odsijecanja ruke). Tako mi zakletve Allaha da (se desilo) da je Fatima, kći Muhammeda (tj. njegova kći) ukrala, zaista bih odsjekao njegovu ruku (tj. naredio bih da joj se odsiječe ruka)."

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete, pričao nam je Abdul-Melik, sin Mejsereeta, rekao je: čuo sam Nezzala, sina Sebreta, Hilaliju (Hilalija da priča) od Ibnu Mesuda, bio zadovoljan Allah od njega, rekao je: čuo sam (jednoga) čovjeka (da) je čítao (tj. da číta, učí jedan tekst Kur'ana), a čuo sam Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (da taj isti tekst) číta (učí) protivno njemu (tj. suprotno tome čítanju toga čovjeka, dakle: drugačije, drukčije ga učí), pa sam doveo njega Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, pa sam izvijestio njega (o tome). Pa sam poznao u (na) njegovom licu (izvjesnu) odvratnost (nelagodnost), i rekao je:

"Obadvojica vas (oba vas, tj. Svaki od vas dvojice) je dobročinitelj (svaki), pa ne protivite se (ne suprotstavljajte se), pa (tj. jer) zaista ko je bio (koji su bili) prije vas, protivili su se (suprotstavljali su se, prepirali su se), pa su propali."

("Muhsinun"-dobročinitelj u ovom slučaju znači onaj koji lijepo číta, učí Kur'an.)

PRIČAO NAM JE Umer, sin Hafsa, pričao nam je moj otac, pričao nam je Aameš, rekao je: pričao mi je Šekik, rekao je Abdullah:

Kao da ja gledam k Vjerovijesniku, pomilovao ga Allah i spasio, (kako) priča (za jednoga) vjerovijesnika od (Božijih) vjerovijesnika (što) je udarao njega njegov narod, pa su okrvavili njega, a on otire (tare tu) krv od (sa) svoga lica i govori:

"Moj Bože! Oprosti mome narodu, pa (jer) zaista oni neće znati (tj. oni ne znaju)."

PRIČAO NAM JE Ebu Velid, pričao nam je Ebu Avanete od Katadeta, od Ukbeta, sina Abdul-Gafira, od Ebu Seida, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, da je (jedan, neki) čovjek (što) je bio prije vas (našao se u takvom stanju da) je dao njemu Allah (jedno) imanje (imetak blagoslovivši i razmnoživši mu ga). Pa je rekao (taj čovjek) svojim sinovima pošto se je bilo prisutno (završetku života, tj. na samrti, na umrlom času):

"Kakav sam (ja) bio otac vama?" Rekli su: "Najbolji otac." Rekao je: "Pa zaista ja nisam radio (učinio nikakvoga) dobra nikada, pa kada umrem, pa spalite me, zatim stucajte me (u prah), zatim dajte poletjeti meni (tj. zatim prospite, bacite mene, moj prah) u (jednome, nekome) burnome danu (jako vjetrovitome)." Pa su (to) učinili. Pa je skupio njega Allah, moćan je i veličajan je, pa je rekao:

"Šta je ponijelo tebe (na ovaj postupak)?" Rekao je: "Tvoj strah (tj. Strah od Tebe)." Pa je sreo (tj. dočekao, primio) njega sa Svojom milošću (milosti).

A rekao je Muaz: Pričao nam je Šubete od Katadeta, rekao je: čuo sam Ukbeta, sina Abdul-Gafira, čuo sam Ebu Seida Hudriju od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio.

PRIČAO NAM JE Museded, pričao nam je Ebu Avanete od Abdul-Melika, sina Umejra, od Rib'ijje, sina Hiraša, rekao je: rekao je Ukbete (sin Amra) Huzejfetu:

"Zar nećeš pričati nama šta si čuo od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, (neku izreku)?" Rekao je: "Čuo sam ga (da) govori:

"Zaista čovjek (neki što) je prisustvovala (došla) njemu smrt pošto je izgubio nadu od (svoga) života, oporučio je svojoj porodici:

"Kada umrem, pa skupite (sakupite) za mene mnogo drva, zatim ukrešite vatru, te kada je (kada bude) pojela moje meso i dospjela (doprla) je do moje kosti, pa uzmite ih, pa sameljite ih, pa nasijte (bacite) me u more u (jednom) danu vrućem, ili vjetrovitom." Pa je skupio njega Allah, pa je rekao:

"Zašto si učinio (to)?" Rekao je: "Tvoga straha (radi, tj. zbog straha od Tebe)." Pa je oprostio njemu."

Rekao je Ukbete: I ja sam čuo njega (da) govori.

(To jest: Čuo sam Huzejfeta da govori, priča to.)

PRIČAO NAM JE Musa, pričao nam je Ebu Avanete, pričao nam je Abdul-Melik i rekao je: "..... u (jednom) danu vjetrovitom."

PRIČAO NAM JE Abdul-Aziz, sin Abdullaha, pričao nam je Ibrahim, sin Sada, od Ibnu Šihaba, od Ubejdulaha, sina Abdullaha sina Utbeta, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Bio je (izvjesni) čovjek (običaja da) daje dug (zajam, na zajam, u zajam) ljudima, pa govoraše (pa je govorio) svome momku (koji mu je kupio, iskupljao dug): "Kada si došao (Kada dođeš nekom) siromahu, pa prođi se njega (pređi preko njega, njegova duga), možda Allah da se prođe nas (pređe preko našega duga)." Rekao je: Pa je sreo Allaha, pa se prošao njega.

PRIČAO JE MENI Abdullah, sin Muhameda, pričao nam je Hišam, izvijestio nas je Mamer od Zuhrije, od Humejda, sina Abdurahmana, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Bio je čovjek (jedan takav da) pretjerava na svoju osobu (tj. Jedan čovjek pretjeravaše u odnosu na sebe samoga), pa pošto je prisustvovala (došla) njemu smrt, rekao je svojim sinovima:

"Kada sam ja umro (tj. Kada ja umrem), pa spalite me, zatim sameljite me, zatim posijte (bacite) me u (izvjesni) vjetar, pa tako mi Allaha zaista ako je mogao (ako mogne) na mene moj Gospod, zaista će kažnjavati svakako mene (jednom takvom) kaznom što nije kažnjavao njom nijednoga (čovjeka)." Pa pošto je umro, učinilo se s njim to. Pa je zapovjedio Allah, uzvišen, Zemlji, pa je rekao:

"Skupi što je u tebi od njega!" Pa je (to) učinila, pa kada li je on stajač (Tj. Kada li on stoji)! Pa je rekao: "Šta je nosilo tebe na (ono) što si napravio?" Reкао je: "O moj Gospode, strah (od) Tebe nosio je mene." Pa je oprostio njemu (Pa mu je oprostio)."

A rekao je (drugi) osim njega (osim Ebu Hurejreta): "Bojazan (od) Tebe, o moj Gospode!"

PRIČAO JE MENI Abdullah, sin Muhameda sina Esmā-a, pričao nam je Džuvejrijete, sin Esmā-a, od Nafi-a, od Abdullaha, sina Umera, bio zadovoljan Allah od njih dvojice, da je poslanik Allaha, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Kaznila se (neka, jedna) žena u (vezi, tj. zbog neke) mačke (što) je zatvorila nju (u zatvor, haps, tj. što je držala nju u zatvoru sve dotle) dok je umrla (dok nije krepala), pa je unišila u (vezi) nje (zbog nje u) Vatru. Nije ona nju hranila, a nije je ni pojila pošto je uhapsila (zatvorila) nju, a nije ona ostavila (tj. pustila) nju (da) jede od gmizavaca (insekata) zemlje (dakle, drugim riječima: nije pustila mačku da se sama snađe za hranu i piće.)."

PRIČAO NAM JE Ahmed, sin Junusa, od Zuhejra, pričao nam je Mansur od Rib'ija, sina Hiraša, pričao nam je Ebu Mes'ud Ukbete, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista od (onoga) što su stigli (tj. doživjeli izvjesni) ljudi od govora (prethodnoga) vjerovijesništva je:

"Kada se nisi stidio (Kada se ne stidiš), pa čini šta si htio (šta hoćeš)."

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete od Mansura, rekao je: čuo sam Rib'ija, sina Hiraša (da) priča od Ebu Mes'uda, rekao je: rekao je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio:

"Zaista od (onoga) što su stigli ljudi od govora vjerovijesništva je (ova izreka):

"Kada se ne stidiš, pa pravi šta hoćeš."

PRIČAO NAM JE Bišr, sin Muhameda, izvijestio nas je Ubejdulah, izvijestio je nas Junus od Zuhrije, izvijestio me Salim da je Ibnu Umer pričao njemu da je Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, rekao:

"Dok (jedan) čovjek teglji (vuče) svoju haljinu od (zbog, ili: iz) oholosti, potonulo se s njime (u zemlju, tj. propao je kroz zemlju, u zemlju), pa on se pokreće (miče, tj. pa on će se pokretati, micati, propadati) u zemlju do Sudnjega dana." Slijedio je njega (Junusa) Abdurahman, sin Halida, od Zuhrije.

PRIČAO NAM JE Musa, sin Ismaila, pričao nam je Vuhejb, rekao je: pričao mi je Ibnu Tavus od svoga oca, od Ebu Hurejreta, bio zadovoljan Allah od njega, od Vjerovijesnika, pomilovao ga Allah i spasio, rekao je:

"Mi smo zadnji (po dolasku na ovaj svijet, po rođenju), (a) pretečivači (tj. koji će preteći, pobijediti u nagradi druge na) Sudnjem danu, ali svaka sljedba (narod) je (takav da) se dala njima (Božija) Knjiga otprije nas (prije nas), a dala se nama poslije njih, pa ovo ti je dan koji (je taj dan što) su se razišli u njemu (u vezi njega, petka), pa sutra je za Židove (vjerski praznik), a poslije sutra (tj. a prekosutra) je za kršćane (vjerski praznik sedmični). Na svakoga muslimana u svakih sedam dana je (obaveza da imaju jedan) dan (da) opere (očisti vodom musliman) svoju glavu i svoje tijelo (dakle: obavezan je da se okupa jednom sedmično)."

PRIČAO NAM JE Adem, pričao nam je Šubete, pričao nam je Amr, sin Murreta, čuo sam Seida, sina Musejjeba, rekao je:

Došao je Muavija, sin Ebu Sufjana (u) Medinu zadnjim dolaženjem (što) je došao njega, pa je predikovao nama, pa je izvadio klupko od kose (jedan smotak neke kose), pa je rekao:

"Ne mišljah (Ne mislim) da ijedan (čovjek, da iko) čini ovo osim Židova. Zaista Vjerovijesnik, pomilovao ga Allah i spasio, nazvao je njega laž - misli (na) spajanje međusobno u kosi (navezivanje na svoju kosu tuđe kose, običaj koji je raširen među ženama)." Slijedio je njega (Adema) Gunder od Šubeta.